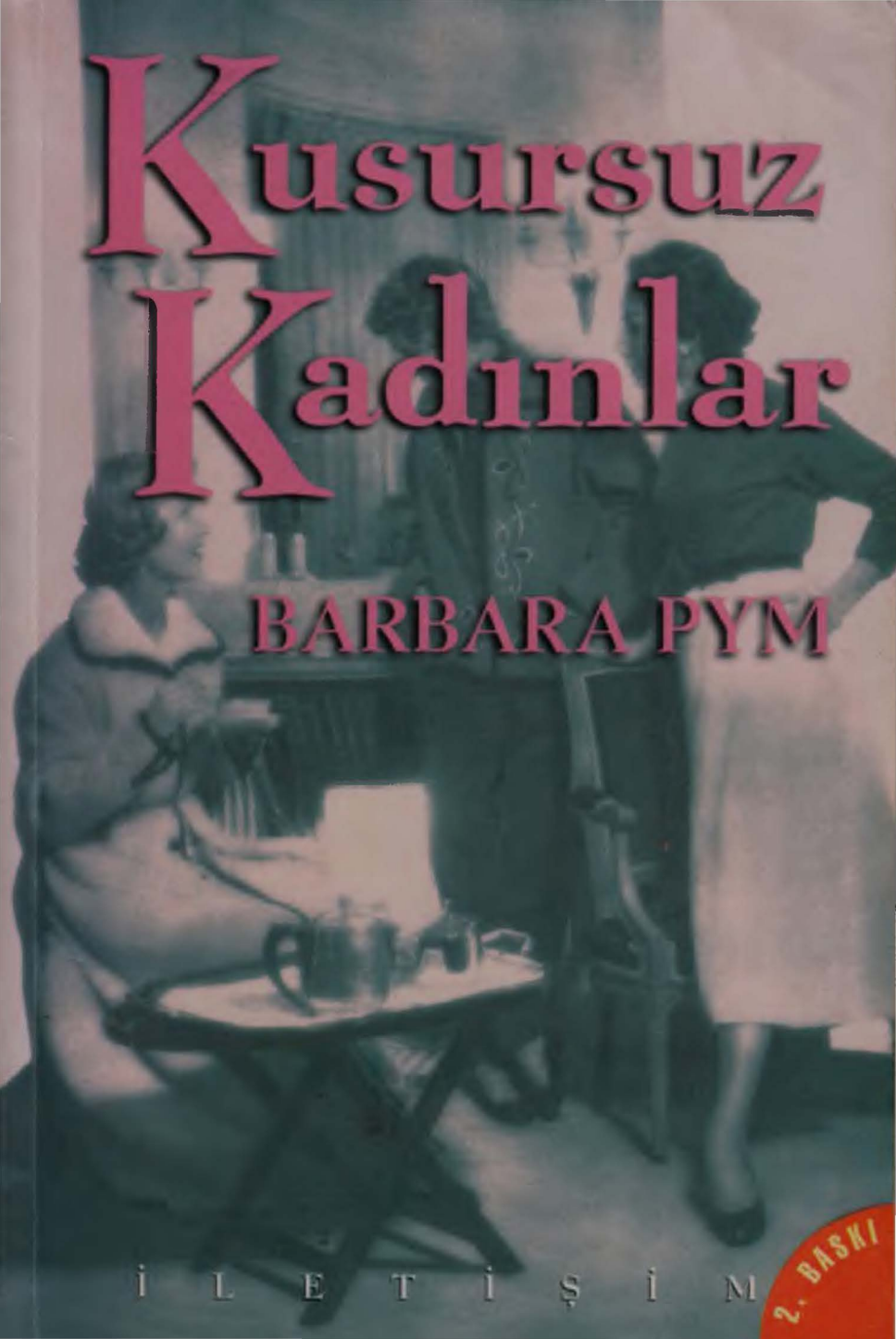
Kusursuz Kadınlar

BARBARA PYM

İLETİŞİM

2. BASKI

BARBARA MARY CRAMPTON PYM 1913'de Oswestry, Shopshire'da doğdu. Oxford'da St. Hilda's College'da İngiliz edebiyatı okudu. İlk kitabı Some Tame Gazelle 1950'de yayımlandı. Ünlü şair Philip Larkin ve kraliyet eleştirmeni Lord David Cecil tarafından 'değeri bilinmemiş yazar' olarak nitelenen Barbara Pym, 1980'de öldü. Başlıca kitapları; *Excellent Women* (1952), *Jane and Prudence* (1953), *Less Than Angels* (1955), *A Glass of Blessings* (1958), *No Fond Return of Love* (1961), *Quartet in Autumn* (1977), *The Sweet Dove Died* (1978), *A Few Greens Leaves* (1980), *An Unsuitable Attachment* (1982), *Crampton Hodnet* (1985), *An Academic Question* (1986), *Civil to Strangers* (1988).

Excellent Women
© 1952 The Estate of Barbara Pym

İletişim Yayınları 451 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 93
ISBN 975-470-016-8
© 1998 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1 BASKI 1998, İstanbul
2. BASKI 1998, İstanbul

EDİTÖR Osman N. Yener
KAPAK Ümit Kıvanç
DİZGİ Remzi Abbas
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Sait Kızılırmak
KAPAK BASKISI Sena Ofset
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları
Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34400 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Fax: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BARBARA PYM

Kusursuz Kadınlar

Excellent Women

ÇEVİREN ***Elif Uras***

iletişim

BİRİNCİ BÖLÜM

"Ah, siz kadınlar! Bir koku almaya görün, hemen orada bitersiniz!" Bunları söyleyen kilise görevlilerinden Mr. Mallet'ti, sesinin iğneleyici tonu evimin kapısının önünde durmaya hakkım yokmuş gibi kendimi suçlu hissetmeme yol açtı.

"Yeni birileri mi taşınıyor? Kamyondaki mobilyalara bakılırsa öyle olmalı," diye kinayeli bir tonla devam etti. "Eminim bu konuda bir şeyler biliyorsunuzdur."

"Ah, tabii" diye cevapladım, önsezisinden biraz huzursuzluk duyarak, "Böyle şeyleri bilmemek hayli zor."

Yaşı otuzu aşkın, hiç evlenmemiş, belirli hiçbir bağı bulunmayan ve yalnız yaşayan bir kadın ister istemez kendisini diğer insanların işleriyle ilgilenir bulur; hele bir de bir rahip kızıysa, onun ümitsiz bir vaka olduğu söylenebilir.

"Evet, evet tempus fugit* şairin söylediği gibi," diye söylenerek yoluna devam etti Mr. Mallet.

Öyle olduğunu kabul etmek zorundaydım, ancak eşyaları

(*) Tüyme zamanı.

taşıyan adamların kaldırımın üzerine bir çift sandalye koyduklarını görecek kadar oyalandıktan sonra, kendi daireme doğru merdivenleri çıkmaya başladım, bu arada alt katta birinin boş odanın içinde dolaşarak hangi parçayı nereye koyacağına karar vermeye çalıştığını farkettim.

Mrs. Napier'dir diye düşündüm, üzerinde "Iadeli Taahhütlü" damgası olan, bu isme yazılmış bir mektup gözüme çarpmıştı. Ancak şimdi şahsen burada olduğuna göre, onu görmesem de olurdu, bu yüzden kendi daireme çıkarak mutfağı toplamaya başladım.

Onunla ilk karşılaşmamız aynı günün öğleden sonrasında, çöp tenekelerinin orada gerçekleşti. Çöp tenekeleri bodrum katındaydı ve evde yaşayan herkesin ortak malıydı. Giriş katında bürolar, üst katlarda ise yeterli donanıma sahip olmayan iki daire vardı. "Banyoyu bile ortak kullanmak zorundayız," diye mızmızlanırdım çoğu kez, sanki kendime ait bir banyom olmasına layık görülmemişim gibi, utanç duyarak.

Çöp tenekesine eğilerek, kovanın içindeki çay artıklarını ve patates kabuklarını boşaltıyordum. Böyle bir ortamda tanıştığımız için rahatsızdım. Bir akşam onu kahveye davet etmeyi tercih ederdim. Gösterişli kahve fincanlarım ve gümüş tabaklarımın içine koyduğum bisküvilerle çok hoş bir ortam olurdu. Ama şimdi üzerimde eski püskü kıyafetler, elimde çöp kovası ile beceriksiz bir halde orada duruyordum.

İlk konuşan Mrs. Napier oldu.

"Siz Miss Lathbury olmalısınız," dedi aniden, "İsminizi kapı zilinin üzerinde gördüm."

"Evet, bir üst katınızdaki dairede oturuyorum. Umarım rahatça yerleşmişsinizdir.

"Taşınmak zor iş, değil mi? Her şeyi yerli yerine koymak uzun sürüyor. Böyle zamanlarda çaydanlık, tava gibi çok gerekli malzemeler muhakkak kaybolur..."

Belki de kilise cemaatinden olmamdan dolayı, havadan

sudan konuşabilmek benim için çok kolay oluyordu, zor durumlarda veya doğum, evlilik, ölüm, hayır kurumları yararına yapılan satışlar, kötü hava şartları yüzünden berbat olan yortular gibi önemli günlerde durumu her zaman idare etmekle övünürdüm. "Mildred babasına çok yardımcı oluyor," derdi insanlar annemin ölümünden sonra.

"Evde birilerinin daha oturacak olması çok güzel" diye devam ettim, çünkü savaşın son yılında, bu evde, arkadaşım Dora Caldicote ve ben yalnızdık, Dora'nın köyde öğretmenlik yapmaya gittiği geçen aydan beri iyiden iyiye yalnız kaldım.

"Ah, evet, ama ben evde çok fazla oturmam," dedi, Mrs. Napier çabucak.

"Ben de fazla evde olmam zaten," diye geriledim hemen. Aslında çoğu zaman evdeydim, ancak onun kendisini sıkıntı yaratacak bir ilişki veya bağlantıya girmekten huzursuzluk duyduğunu anlamıştım. İkimiz, yüzeysel de olsa, arkadaş olmak için uygun tipler değildik. O, açık renk saçlı ve hoştu, pamuklu kadife pantalon ve parlak renkli bir kazak giymişti, ben ise renksiz ve her açıdan sıradan birisi olarak, şekilsiz, arkadan ilikli yeleğim, eski açık kahverengi eteğimle onun bu özelliklerinin daha da göze çarpmasını sağlıyordum. Bu arada, birinci tekil şahsın ağzından hikâyelerini anlatan, sıradan kadınlara ümit veren Jane Eyre ile uzaktan yakından ilgim olmadığını ve kendimi hiçbir zaman ona benzetmediğimi belirtmeden geçemeyeceğim.

"Kocam yakında donanmadan dönecek," dedi Mrs. Napier, biraz uyarıcı bir ses tonu ile,

"Ben de evi hazırlamaya çalışıyorum." "Ah, anlıyorum." Bir deniz subayıyla karısını Victoria Station'ın "öteki" tarafındaki, Belgravia* olmasa da benim duygusal bir bağ his-

---

(*) Belgravia: Londra'da Belgrade Meydanı nda, bir zamanların moda semti.

settiğim, ancak Mrs. Napier gibi insanlara hiç de çekici gelmeyeceğini bildiğim bu semte getiren şartların neler olabileceğini düşünmeye başladım.

"Burada daire bulmak epey zor sanırım, diye sürdürdüm konuşmamı, "Ben iki yıldır burada oturuyorum, o zaman şartlar daha kolaydı." "Evet, bu daireyi bulana kadar çok sıkıntı çektim, yine de tam istediğimiz gibi değil. Banyoyu ortak kullanmak fikri hiç hoşuma gitmiyor," dedi lafını sakınmadan, "ayrıca bu konuda Rockingham'ın ne diyeceğini de bilemiyorum."

Rockingham! Bu isim beni çöp tenekesinin içinde değerli bir mücevher bulmuşum gibi şaşırttı. Mr. Napier'in ismi Rockingham'dı! Böyle ismi olan biri tabii ki banyoyu ortak kullanmaktan hoşlanmaz! Açıklama yapma gereğini duydum. "Sabahları çok hızlıyımdır, pazarları da kiliseye gitmek için erken kalkarım." Bunun üzerine gülümsedi, sonra da kendisinin kiliseye gitmek gibi bir alışkanlığının tabii ki olmadığını ekledi.

Çöp kovalarımız elimizde, sessizce merdivenlerden yukarı çıktık, papazımızın bizi her zaman zorladığı gibi içimden "bir şeyler söylemek" ihtiyacı geldi ve geçti. Onun dairesine vardığımızda, bir fincan çay içip içmeyeceğimi sordu, doğrusu bu teklif karşısında şaşırdım.

Her ne kadar hayatlarındaki boşluk yüzünden evlenmemiş kadınların evlilere göre daha meraklı oldukları düşünülse de, ben bundan emin değilim, yine de itiraf etmeliyim ki öğleden sonra merdivenlerimi silme bahanesiyle, trabzanlardan Mrs. Napier'in mobilyalarının taşınışını gözetlemeye çalışmıştım. O zaman güzel eşyalara sahip olduğunu görmüştüm. Ceviz bir yazı masası, oymalı meşe bir dolap ve Chippendale sandalyeleri; oturma odasına doğru gidince, Mrs. Napier'in küçük ve ilginç şeylere de sahip olduğunu gördüm, bunlar Victoria dönemine ait kâğıt ağır-

lıkları ve kutulardı, yukarıda şömine rafımda duran şeylere çok benziyorlardı.

"Bunlar Rockingham'ın," dedi, beğendiğimi görünce, "Victoria dönemine ait parçalar biriktirir."

"Benim biriktirmeme gerek kalmamıştı," diye karşılık verdim. "Eski evim bir rahip evi olduğu için, zaten bunlarla doluydu. Hangisini saklayıp hangisini satacağıma karar vermek hayli zor oldu."

"Herhalde büyük, rahatsız, taş duvarlı, gaz lambalı ve çok odalı bir evdi," dedi aniden. "İnsan bazen anılarında böyle bir ev canlandırıyor. Yine de, böyle bir evde yaşamaktan nefret ederdim."

"Evet, aynen öyleydi," dedim, "Yine de oldukça hoş bir yerdi. Bazen burada sıkışıp kaldığımı düşünüyorum."

"Fakat, sanırım sizin bizden daha çok odanız var?"

"Evet bir de tavan arası var, ancak odalar çok küçük."

"Bir de ortak banyo," diye mırıldandı.

"İlk Hıristiyanların her şeyleri ortaktı," diye hatırlatmada bulundum. "Şükredelim ki kendi mutfaklarımız var."

"Ah, tanrım, evet! Benimle aynı mutfağı paylaşmaktan nefret ederdiniz. Çok pasaklıyımdır," dedi, neredeyse övünerek.

O çayı yaparken, ben yerde üst üste duran kitaplara bakmaya başladım. Çoğunun garip bilimsel isimleri vardı, ayrıca yeşil kapaklı, üzerinde ilginç harflerle "İnsan" yazılı bir sürü dergi vardı. İçerikleri merakımı uyandırdı.

"Umarım kupayla çay içmekten rahatsız olmazsınız," dedi, elinde bir tepsiyle gelerek, "Pasaklı olduğumu söylemiştim."

"Tabii ki, rahatsız olmam," dedim, ancak ses tonum rahatsız olan birininkini andırıyordu, bu arada Rockingham'ın bundan büyük ihtimalle rahatsız olacağını düşünüyordum.

"Birlikteyken genellikle yemekleri Rockingham pişirir," dedi, "çünkü ben meşgul bir insanım."

Bir kadının kocasına yemek pişiremeyecek kadar meşgul olmaması gerekmez mi diye şaşkınlıkla düşündüm, bana sunulan reçel ve kalın bir dilim ekmeği alarak. Ancak, belki de Victoria dönemi meraklısı Rockingham yemek pişirmekten de hoşlanıyordur, çünkü genelde erkekler sevmeden bu işi yapmazlar. "Herhalde donanmada öğrenmiştir?" diye sordum.

"Yo, hayır, o her zaman iyi bir aşçıydı. Aslında donanma ona hiçbir şey öğretmedi," diye içini çekti. "Son onsekiz aydır, İtalya'da bir amiralin yaverliğini yapıyor, Akdeniz'e nazır lüks bir villada yaşıyor, bu arada ben de Afrika'da dolaşıyordum."

"Afrika mı?" diye tekrarladım. Acaba misyoner miydi? Pek de öyle görünmüyordu, hiç kiliseye gitmediğini söylediğini hatırladım.

"Evet, ben antropoloğum," diye açıklama yaptı.

"Ah," şaşkınlıktan verecek cevap bulamadım, çünkü bir antropoloğun tam olarak ne iş yaptığını bilmiyordum, bu yüzden de akıllıca bir şey söyleyemezdim.

"Anladığım kadarıyla Rockingham, üzerinden dökülen beyaz üniformasıyla can sıkıcı Wren subaylarına* çekici görünmekten başka bir şey yapmıyor."

"Ah, tabii ki..." diye karşı çıkmaya başladım, ancak sonra bunun da saygı değer bir iş olduğuna karar verdim. Rahipler genellikle bu işte oldukça başarılıdırlar, birçokları soluk, üzerlerine uymayan giysiler giyerler, sanki bu onların ikinci yüzleridir. Bunun deniz subayları için de geçerli olduğunu hiç farketmemiştim.

"Şimdi çalışma notlarımı düzenlemem gerek," diye devam etti Mrs. Napier.

(*) Wren subayları: Kraliyet donanmasındaki subay kadınlara verilen isim.

"Ah, tabii, ne kadar ilginç."

"Evet, evet..." ayağa kalkarak, kupasını tepsiye koydu. Sohbetimizin bittiğini hissettim.

"Çay için teşekkürler," dedim, "iyice yerleştiğinizde ben de beklerim. Yardım edebileceğim bir şey olursa haberim olsun."

"Şimdilik yardıma ihtiyacım yok, teşekkürler," dedi, "ama ileride olabilir."

O zaman bu sözcüklerin üzerinde durmamıştım. Merdivenlerdeki karşılaşmalar ve tabii ki ortak kullanılan banyo haricinde hayatlarımızın kesişmesi pek olası görünmüyordu.

O da aynı şeyleri düşünmüş olmalı ki ben tam merdivenleri çıkarken, arkamdan şöyle seslendi: "Sanırım sizin tuvalet kâğıdınızı kullanıyorum. Bittiği zaman yenisini alırım."

"Ah, tabii, önemli değil," diye yanıtladım, biraz utanarak. Benim çevremde böyle şeyler yüksek sesle konuşulmazdı, yine de tuvalet kâğıdı almayı unutmamasını ümit ettim, üç kişinin tuvalet kâğıdı ihtiyacını düşünmek hayli ağır bir yük olacaktı.

Oturma odama girdiğimde, saatin neredeyse altıya geldiğini görünce şaşırdım. Bir saatten fazla sohbet etmiş olmalıydık. Mrs. Napier'den çok fazla hoşlanmadığıma karar verdim, sonra da kendimi Hıristiyan hoşgörüsünden yoksun olmakla suçladım. Ama, her zaman herkesi sevmek zorunda mıyız? diye kendi kendime sordum. Tabii ki böyle bir zorunluluğumuz yoktu, yine de insanlar hakkında yargıya varmadan önce onları bir saatten daha uzun bir süre tanımamız gerekirdi. Aslında, yargıya varmak bize düşmüyordu. Papaz Malory'nin vaazlarının birinde bu konuda bir şeyler söylediğini hatırlıyordum ki St. Marys' kilisesinin saatinin altıyı vurduğunu duydum.

Ağaçların arasından meydandaki kilisenin kulesini görebiliyordum. Yaprakları dökülmüş ağaçlar, Viktoryen-gotik

tarz evlerin dökülmüş sıvalarının arasından çıplak haliyle görünüyordu. Kimileri için çirkin bir görüntü sergileseler de, bence çok güzel bir manzara oluşturuyorlardı.

Semtimizde iki kilise vardı, ben All Souls yerine St. Marys'i tercih etmiştim, bunun nedeni evime daha yakın olması değil, "High" bir kilise olmasıydı.* Zavallı annem ve babam yaşıyor olsalardı, eminim ki bunu onaylamazlardı, annemin dudaklarını büzüp, başını sallayarak korku dolu bir fısıltıyla "Tütsü!" diye mırıldandığını hayal edebiliyorum. Belki de bu tercihim, her ne kadar zararsız bir ayrıntıdan kaynaklansa da, yetiştiriliş tarzıma bir isyan olarak değerlendirilebilir. All Souls kilisesine şans vermedim değil; iki pazar oraya gittim, ancak St. Marys'e döndüğümde, Rahip Malory vaazdan sonra beni durdurup, tekrar aralarında olmamdan dolayı ne kadar mutlu olduğunu söyledi. Kardeşiyle birlikte beni merak etmişler, hasta olmamdan korkmuşlardı. Bu olaydan sonra St. Marys' kilisesinden hiç ayrılmadım, Julian Malory ve kız kardeşi Winifred ile dost oldum.

Bazen, annem babam hayattayken köyde sürdürdüğümüz yaşantıya çok benzeyen bir yaşam tarzını Londra'da nasıl kurabildiğime şaşırıyorum. Ancak daha sonra, Londra'da da kırsal veya dinsel atmosfere çok uygun bölgeler olduğunu, insanın sadece bunları iyi seçip uyum sağlayabilmesi gerektiğini düşünüyorum. Annem ve babam iki yıl arayla öldükten sonra, bir yığın eşya ve dar bir gelirle kalakalmıştım, artık bir evim de yoktu. İşte o zaman eski okul arkadaşım Dora Caldicote ile birlikte oturmaya karar verdim, o öğretmenlik yaparken ben de Censorship'de** çalış-

---

(*) İngiltere'de bu kiliseler papaz ve rahiplerin otoritesine önem verir, törenler ve kutsal ayinlerin önemini vurgular.

(**) Censorship: Savaş dönemi ve sonrasında İngiltere'deki sansür kuruluşu.

maya başladım, neyse ki burada sabır, irade ve biraz da tuhaf olmanın dışında bir özellik aranmıyordu. Şimdi Dora gittiği için, bir yatak odası, bir oturma odası, bir de misafir odası olan bu evde tekrar yalnız yaşamaya başlamıştım. Ben uyku tulumlarında yatmaktan ve plastik tabaklarda yemek yemekten hoşlanan Dora'nın canlılığına sahip değilim. Kendimi pimpirikli ve vesveseli bir kız kurusu gibi görebiliyorum. Muhtaç kadınlara yardım eden bir organizasyonda yarım gün çalışıyorum, bu iş bana çok uygun geliyor, çünkü günün birinde benim de onlardan biri olacağımı düşünüyorum. Şık pantalonları ve antropolojisi ile Mrs. Napier için ise böyle bir olasılık hiçbir zaman söz konusu değil.

Rahip evindeki akşam yemeği için üzerimi değiştirirken onu düşünüyordum, sonradan yanında uzun boylu yakışıklı bir adamla birlikte merdivenlerde tekrar karşılaştığımda, iyi giyimli olduğum için şükrettim.

"Cini kupayla içmek zorundasın," dediğini duydum Mrs. Napier'in, "Bardaklar henüz kutularından çıkmadı."

"Önemli değil," diye ciddi bir tonla ve aslında bu onun için çok önemliymiş gibi cevapladığını duydum adamın. "Sanırım daha tam yerleşmemişsin,"

Rockingham olamaz, diye düşündüm; hayır hayır, İtalya'da Wren subaylarına hoş görünmeye çalışan biri böyle konuşamazdı. Belki de antropolog bir arkadaşıydı. St. Marys'in çanları Evensong* için çalmaya başladı, ben de onun kim olduğunun üzerime vazife olmadığını düşündüm. Rahip evine gitmek için daha çok erkendi, o yüzden kiliseye giderek, hafta içi akşamları toplantılar düzenleyen ortayaş ve üstü birkaç kadına katıldım.

Her zamanki gibi geç gelen Winifred Malory yanıma

(*) Evening Song: Akşamları okunan ilahi. (ç.n.)

oturdu ve kulağıma birisinin, bir bomba sonucu parçalanan batı yönüne bakan pencereyi onarmak üzere yüklüce bir bağış yaptığını fısıldadı. Gizli bir bağış esrarengiz değil mi? Nasılsa Julian yemekte bana bundan bahsederdi.

İKİNCİ BÖLÜM

Julian Malory kırk yaşlarındaydı, kızkardeşinden birkaç yaş küçüktü. Her ikisi de uzun, ince ve sert hatlıydılar. Her ne kadar bu sert hatlar Julian'a estetik bir hava veriyorsa da, Winifred'in dağınık kır saçları ve şaşkın yüzü ile daha garip ve kaba görünmesini sağlıyordu. Genellikle başkalarının eskilerini giyerdi. Winifred'in gardrobunu kilise yararına yapılan kermeslerden kalan kıyafetlerle doldurduğunu, kendisine hiçbir zaman para harcamadığını, bunun yerine parasını Geçerli Nedenler -Anlamsız da denebilir- için harcadığını ve bu konuda şüphe götürmez bir yüce gönüllü olduğunu herkes bilirdi. Bu işlerden arta kalan zamanını ise hayran olduğu erkek kardeşi ile ilgilenmeye adamıştı, aslında ev işlerinden pek anlamazdı ancak beceriklilikten çok aşırı bir hevesle elinden geleni yapıyordu.

"Keşke giriş kapısını boyayabilseydim!" dedi, üçümüz Evensong'dan sonra rahip evine girerken. "Çok koyu bir renk ve iç karartıcı. Bir rahip evinin canlı ve davetkâr bir girişi olmalı."

Julian cüppesini, dar koridordaki bir askıya astı. Onun ya-

nında yeni görünen bir panama şapkası asılıydı. Bu şapkayı başında hiç görmemiştim, içimden, belki de kurdelesi eskiyip, hasırları yeşilimsi sarı bir renge dönüşünce kullanmak üzere almıştır, diye geçirdim. Babamın da böyle bir şapkası vardı ve nedense bu şapka bana hep yaşlı bir rahibin bilgeliğinin simgesi gibi gelmişti. Ancak Julian'ın bu bilgeliğe ulaşabilmesi için yirmi-otuz yıl geçmesi gerekiyordu.

"Canlı ve davetkâr bir giriş," diye tekrarladı Julian, "Yine de, giriş kapımız koyu renk olsa da, umarım insanlar kendilerine kucak açtığımızı hissediyorlardır. Ve umarım Mrs. Jubb yemeğimizi hazırlamıştır."

Sofraya fazla bir şey umarak oturmadım, çünkü Julian ve Winifred, bütün iyi kalpli ve dünyevi olmayan insanlar gibi, ne yiyip içtikleriyle fazla ilgilenmezlerdi, bu yüzden de lezzetli bir yemekle ağırlanma olasılığım pek azdı. Bir zamanlar çok iyi bir aşçı olduğundan hiç şüphe duymadığım Mrs. Jubb maharetini kaybedeli çok olmuştu. Bu gece bize peynirli makarna ve haşlanmış patates yemeği hazırlamıştı, yan sehpanın üzerinde cam bir tabağın içinde jöleli bir tatlı duruyordu, ancak tatlının ne renk olduğu belli değildi.

Biraz tuzsuz, aslında bu yemeğin hiç tuzu yok, diye içimden geçirdim makarnamı yerken. Ve peyniri de çok az.

"Şu gizli bağıştan bahsetsenize," dedim, "duyduğumda çok sevindim."

"Gerçekten de harika. Birisi on sterlin yollamış. Kim olduğunu merak ediyorum!" Gülümsediği zaman Julian'ın yüz ifadesi yumuşuyor ve gayet yakışıklı görünüyordu. Tavırlarında kadınların ona yaklaşmalarına izin vermeyecek bir mesafe vardı. Şimdiye kadar bir kadının onun için bir atkı veya kazak örüp örmediğinden bile emin değildim. Bekarlığı bir korunma aracı olarak görecek kadar yakışıklı veya nitelikli olduğunu sanmıyordum. Aslında bu konudaki düşüncelerini hiç bilmiyordum. İki kardeşin beraber yaşa-

maları uygun görünüyordu, belki de bir Yüksek Kilise rahibinin bekar olması, evin girişinde bebek arabası yerine cüppe asılı olması daha doğruydu.

"Her zaman gizli bağışları esrarengiz bulurum," dedi Winifred çocukça bir heyecanla. "Kim olduğunu öğrenmek istiyorum. Mildred, sen değilsin değil mi? Ya da senin tanıdığın biri?"

Bu konuda hiçbir bilgim olmadığını söyledim. Julian kızkardeşinin heyecanını babacan bir tavırla karşılayarak şöyle konuştu: "Eminim ki, bunu gönderenin kim olduğunu yakında anlayacağız. Büyük olasılıkla Colchester veya Grantchester Meydanında oturan hanımlardan biri." Sözünü ettiği meydanlar, semtimizdeki en saygın yerlerdi, burada birkaç ailenin yaşadığı ve dairelere ayrılmamış eski tip evler bulunuyordu. Benim dairem bu iki meydanda da değildi, tam arada bir sokakta ve bence "en iyi" köşelerden birindeydi.

"Bana pek onlarmış gibi gelmiyor," dedim. "Onlar pek öyle yaptıkları iyiliklerin gizli kalmasını tercih edecek tipten insanlar değiller."

"Doğru," diye onayladı Julian, "orada herkes komşusunun ne yaptığını bilir."

"Tabii," dedi Winifred, "savaş sona erdiğinden beri buraya birçok kişi taşındı. Son günlerde kilisede bir iki yeni yüz gördüm. Belki de bu bağışı yapan, onlardan biridir."

"Evet, büyük olasılıkla öyledir," diye onayladım. "Bugün benim oturduğum eve de yeni insanlar taşındı. Öğleden sonra Mrs. Napier ile ilk kez karşılaştık çöp tenekelerinin yanında."

Julian bunun üzerine güldü. "Çöp tenekelerinin orada tanışmak bir uğursuzluk işareti değildir umarım."

"Çok hoş birine benziyor," dedim çok da içten olmayarak. "Benden biraz daha genç, sanırım. Kocası donanmadaymış ve yakında dönecekmiş. Bir süredir İtalya'daymış."

"İtalya mı! Ne güzel!" dedi Winifred. "Onları davet etmeliyiz. Hatırlıyor musun canım," diye kardeşine döndü, "Fanny Ogilvy Napoli'de İngilizce öğretmenliği yapardı. Acaba onunla tanışmış mıdır?"

"Pek zannetmiyorum," diye yanıtladı Julian. "Deniz subayları yurt dışında alt sınıftan İngiliz hanımlarla pek ilgilenmezler."

"Ama karısı bana onun zamanının çoğunu sıkıcı Wren subaylarına çekici görünmekle geçirdiğini söyledi," diye atıldım, "hoş birisi olmalı. Mrs. Napier bir antropolog. Aslında bunun ne olduğunu tam olarak bilmiyorum."

"Gerçekten mi? Biraz garip bir çift bir denizci ve bir antropolog."

"Çok heyecanlı," dedi Winifred, "maymunlarla ilgili bir şey miydi bu konu?"

Julian bize bir antropoloğun ne iş yaptığını anlatmaya koyuldu, ya da ben öyle yaptığını sandım, ancak bir antropoloğun bu satırları okuma olasılığı pek fazla olmadığından, benim anladığımın insanları, onların toplum içindeki, özellikle Julian'ın belirttiği gibi, ilkel toplumlardaki davranışlarını inceleyen bir bilim dalı olduğunu söyleyebilirim.

Winifred kıkırdadı. "Umarım bizi de incelemeye kalkmaz."

"Korkarım ki onu St. Marys'de pek göremeyeceğiz," dedi Julian ciddi bir tonla.

"Ne yazık ki öyle. Bana hiç kiliseye gitmediğini söyledi."

"Ona bizden söz etmişsindir umarım, Mildred," dedi Julian benim "yakıcı bakış" diye adlandırdığım bakışlarından birini fırlatarak. "Bu konuda bir şeyler yapacağına inanıyorum."

"Onunla çöp tenekeleri haricinde pek fazla görüşeceğimizi sanmıyorum" dedim kayıtsızca. "Belki kocası kiliseye gelir. Bildiğim kadarıyla denizciler genellikle dindar olurlar."

"Gemilerle denizlerde yol alanlar; engin sularda iş tutanlar; Bu insanlar Tanrı'nın eserlerini ve derinlerdeki mucizelerini görürler," dedi Julian, neredeyse kendi kendine mırıldanarak. Bu sözcüklerin büyüsünü bozmamak için Rockingham Napier'in mesai saatlerinin büyük bölümünü Amiral'in sosyal hayatını düzenleyerek geçirdiğini söylemedim. Tabii, yine de Tanrı'nın eserlerini ve derinlerdeki mucizelerini görmüş olabilirdi.

Sofradan kalktık ve Julian odadan çıktı. Yedi buçukta bir toplantısı vardı, bazı meslektaşlarının sesleri holden duyulmaya başlamıştı bile.

"Hadi oturma odasına geçelim," dedi Winifred, "kahve içeriz."

Oturma odası küçük, düzensiz ve sıcaktı, bahçenin küçük bir bölümüne bakıyordu. Julian'ın çalışma odası önde ve yan taraftaydı, konuk odası ve yemek odası ise diğer taraftaydı. Üst katta birkaç yatak odası ve tavan arası ile büyük, soğuk bir banyo yer alıyordu. Mutfak en alt kattaydı. İki kişi için gerçekten de çok büyük bir evdi, orta yaşlı bir papaz olan Greatorex geçenlerde bazı yeni yetkilere sahip olmuştu ve Grantchester Meydanındaki kendi evinde oturuyordu.

"Üst katı kiraya versek iyi olur," dedi Winifred, açık çaya benzeyen kahveleri bardaklara boşaltırken. "Birçok insan ev bulamazken, ikimizin bu koca evde yaşıyor olmamız çok bencilce ve yanlış bir davranış. Umarım kahve iyi olmuştur Mildred. Sen her zaman iyi kahve yaparsın."

"Çok iyi, teşekkürler," diye geveledim, "Eminim iyi bir kiracı bulmakta zorlanmazsınız. Tabii ki uyumlu birisi olmasını istersiniz. *Church Times*'a ilan verebilirsiniz."

Bunu söyler söylemez zihnimde birçok aday canlandı - ölmüş rahiplerin dul eşleri, papazların oğulları, Anglo-Katolik hanımefendiler (sigara içmeyen), kilise müdavimleri

(ayinlere düzenli katılanlar)... kesinlikle sıkıcı görünen çok erdemli insanlar.

"Ah, evet, bunu yapabiliriz. Sen buraya taşınmayı düşünmez misin, Mildred?" Gözleri yalvaran bir köpeğinki gibi hevesle parlayarak sordu. "İstediğin kadar kira ödeyebilirsin. Julian'ın da buna en az benim kadar sevineceğine eminim."

"Böyle düşündüğün için teşekkürler" dedim, yavaş konuşarak zaman kazanmaya çalışıyordum çünkü Winifred'i ne kadar seversem seveyim, bağımsızlığıma çok düşkündüm. "Ama oturduğum evde kalsam iyi olur. Hem ben sadece tek kişiyim ve sizin iki kişilik yeriniz var, değil mi?"

"Bir çift yerleşse daha mı iyi olur yani?" "Evet, veya iki arkadaş. Dora ile benim gibi, daha genç birileri de olabilir, örneğin öğrenciler." Winifred'in yüzü aydınlandı. "Bu harika olur." "Veya evli bir rahip yardımcısı," diye önerilerime devam ettim, "Bu çok uygun olabilir. Eğer Greatorex düşündüğüm gibi köyde bir yerlerde yaşamaya giderse, Julian'ın yeni bir yardımcı bulması gerekecek, bu da pekala evli birisi olabilir."

"Tabii, olabilir, herkes Julian gibi bekar kalmaya kararlı olmayabilir."

"Julian öyle mi düşünüyor?" diye sordum ilgiyle. "Onun bu konuda kesin düşünceleri olduğunu bilmiyordum."

"Aslında bu konuda hiç bir şey söylemez," dedi Winifred üstü kapalı. "Yine de bekar kalması daha iyi, yeğenlerim olmasını çok isterdim ama benim için evli olmaması daha iyi. Ve şimdi," hantal bir hareketle yerinden fırladı, "sana Lady Farmer'ın kermes için gönderdiği bazı parçaları göstermeliyim. Harika şeyler. Bahar kıyafetlerim hazır gibi görünüyor."

Lady Farmer cemaatimizin varlıklı üyelerinden biriydi, ancak yetmişinin üzerinde olduğu için, kıyafetlerin fazla

şık bir havası olmayan ve ondan çok daha zayıf Winifred'e uyacağından pek emin değildim. "Bak" diyerek üzeri vişne çürüğü rengi kabartma desenli tüylü kadifeden tayyörü üzerine tuttu. "Ne düşünüyorsun?"

Gerçekten güzel bir giysi olduğunu kabul etmeliydim ancak bu tam Lady Farmer'in tarzıydı, ben böyle bir şeyi giymeyi düşünmezdim bile, bütün bireyselliğim uçup giderdi.

"Miss Enders uzun gelen yerlerini kısaltabilir," dedi Winifred. "Piskopos veya o düzeyde birisi yemeğe geleceği zaman böyle bir giysi çok iyi gider."

Bu sözler üzerine aramızda bir anlık sessizlik oldu, ikimiz de bu tür bir yemeğin gerçekleşme olasılığının az olduğunun farkındaydık.

"Noeldeki büyük parti için de uygun," diye öneride bulundum.

"Ah, tabii. Hem de çok uygun." diye Winifred rahatlamış bir tonla cevap verdi ve giysiyi katlayarak kaldırdı. "Ayrıca sabahları giymek için çok güzel jarse bir elbise de var. Bunlara ne kadar versem acaba?" diye endişeyle sordu. "Lady Farmer istediğim kadar verebileceğimi söyledi, yine de iyi bir miktar vermek istiyorum ki kermesin bir anlamı olsun."

Bu konuyu bir süre tartıştıktan sonra gitmek üzere kalktım.

Eve yaklaştığım zaman Mrs. Napier'in ışıklarının yandığını gördüm, odasından tartışma sesine benzer gürültüler geliyordu.

Küçük mutfağıma döndüm ve kahvaltımı hazırladım. Genellikle sabahları dokuza çeyrek kala evden çıkıyor ve öğleye kadar hayır işleriyle uğraşıyordum. Öğleden sonraları boştum, yine de yapacak sürüyle iş buluyordum. Tabak çanakları almak üzere mutfağa giderken, bir kez daha yalnız yaşamanın ne kadar güzel olduğunu düşündüm. Sütlüğün küçük süslü kapağının çıkardığı ses bana Do-

ra'yı, onun kıkırdamalarını, dogmatik inançlarını ve alınganlığını hatırlattı. Onun fikri olan bu küçük kapak, çok sevgili dostum olmasına rağmen, onunla yaşamanın ne kadar zor olduğunu düşündürdü bana. "Sinekleri uzak tutar, tozların içeri girmesini önler," derdi, son derece de haklıydı. Bazen bu kapağı fırlatıp atmak istemem sadece benim tuhaflığımdı.

Sonra, yatağıma uzandım ve Mrs. Napier ile yanındaki adamı düşünmeye başladım. Belki de antropolog bir arkadaşıydı. Aşağıdan tartışıyorlarmış izlenimini veren yüksek sesleri hâlâ duyuluyordu. Sonra Rockingham Napier'ı düşünmeye başladım, acaba ne zaman gelecekti, nasıl bir adamdı? Yemek pişirmek, Victoria dönemi cam kâğıt ağırlıkları, çekicilik... denizci olması da cabası. Belki de elinde içinde papağan olan bir kafesle dönerdi.

Merdivenlerdeki karşılaşmalar haricinde birbirimizi çok sık göreceğimizi sanmıyordum. Tabii bir de banyoyu paylaşmamızın getirdiği rahatsızlık var, bunu yenmeye çalışmalıydım. Sabahları olası bir çakışmayı önlemek için çok erken banyo yapmalıydım. Belki de kendime yeni ve güzel bir sabahlık almalıydım, şöyle uzun ve canlı renkleri olan, görülünce rahatsızlık duymayacağım cinsten... Bunları düşünürken uyuyakalmış olmalıyım, çünkü birden alt kapının çarpılma sesiyle irkilerek yerimden sıçradım. Lambamı yaktım ve saatin bire geldiğini gördüm. Napier'lerin geç saatlere kadar gürültü yapıp arkadaşlarını ağırlamayacaklarını ümit ettim. Belki de gün geçtikçe tam bir kız kurusu oluyordum ve kendime yeni kurallar koyuyordum, ama uyandırılmaktan hiç hoşlanmazdım. Başucumdaki yemek ve din kitaplarına uzandım, uyumadan önce okumak için en ideal kitaplardı. El yordamıyla *Religio Medici*'yi seçebilirdim ama neyse ki *Çin Yemekleri*'ni seçtim ve hemen uykuya daldım.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mrs. Napier'i birkaç gün hiç görmedim, ama eve giriş çıkışlarını ve akşamları odasından gelen sesleri duyuyordum. Onu kahve içmeye çağırmayı düşündüm, ancak sonra tereddüt ettim çünkü bunun düzenli bir alışkanlık olmayacağına onu nasıl inandıracağımı bilemiyordum. Arkadaşça görünmektense medeni görünmeyi istiyordum. Bir gün, banyoda yeni bir rulo tuvalet kağıdı gözüme çarptı, benim kullandığımdan daha kötü bir markaydı, ayrıca banyonun temizlendiği de dikkatimi çekti. Yine de benim temizlediğim kadar titizlikle temizlenmemişti; insanlar banyo temizlemenin aslında zorlu ve önemli bir iş olduğunu nedense hiç anlamıyorlardı.

"Herhalde temizliği o yapmıştır," dedi Mrs. Morris, haftada iki kez bana temizliğe gelen kadın. "Öyle temizlik yapabilecek bir tipe de benzemiyor ya."

Mrs. Morris, küçük yaşlarda Londra'ya yerleşmiş olmasına rağmen aksanını değiştirmeyen Gal'li bir kadındı. Bildiğim kadarıyla Mrs. Napier'i henüz iyice incelememişti, buna rağmen böyle doğru teşhislerde bulunmasına şaşırdım,

zaten bu konuda her zaman çok başarılıydı.

"Çaydanlık kaynıyor, hanımefendi," dedi, saatin on bir olması gerektiğini düşündüm, bu hatırlatmayı o kadar sık yapıyordu ki günün birinde unutursa bir şeylerin ters gittiğini düşünecektim.

"Pekala, o halde çayımızı içebiliriz" dedim, benden beklenen cevap zaten buydu. Mrs. Morris'in her zamanki gibi önceki günden kalan sütü keşfederek, "Bu kabın içinde birazcık süt kalmış," demesini bekledim, artık çay için hazırdık.

"Dün papazın evinde kiraya verecekleri odaları temizledim," dedi Mrs. Morris, "Miss Malory sizin oraya taşınmanızı çok istediğinden bahsediyordu."

"Biliyorum, ama yine de ben burada oturmaya devam etsem daha iyi olacak." dedim.

"Tabii, bence de öyle, Miss Lathbury. Orada oturmanız belki de pek uygun olmaz."

"Yoo, ben öyle düşünmüyorum, Papaz Malory ve Miss Malory benim dostlarım."

"Evet ama yine de ya Miss Malory evden ayrılırsa..."

"O zaman benim orada oturmam uygunsuz mu olur?"

"Uygunsuz mu? "diye mırıldandı, Mrs. Morris her zaman taktığı koyu renk fötr şapkayı düzelterek, "Bunu söylemek bana düşmez, Miss Lathbury. Ama bir erkeğin evlenmemesi pek de doğal değil"

"Rahipler genellikle evlenmezler," diye açıkladım, "ya da evlenmemeleri gerektiğine inanırlar."

"Güçlü arzular, değil mi," diye mırıldandı belirsiz bir tonla, "Et yeme konusunda da İncil'de öyle yazar, bilirsiniz. Şimdilerde çok geçerli değil tabii. Eğer Peder Bogart gibi gerçek bir Peder olsaydı neyse de," diye devam etti mahallemizdeki Roman Katolik kilisesi papazının adını anarak.

"Mrs. Morris, sen düzenli olarak kiliseye giden birisin. Peder Malory'i sevdiğini sanırdım."

"Ah, tabii ki severim, bu onun şahsına karşı bir şey değil." Çayını bitirerek lavaboya yöneldi. "Şunları yıkayıvereyim."

Alçak lavabonun önünde bükülmeye çalışan düz ve kalın sırtına baktım.

"Seni rahatsız eden bir şey mi oldu?" diye sordum. "Peder Malory ile ilgili canını sıkan bir durum mu var?"

"Ah, Miss Lathbury," dedi ve sıcak sudan kıpkırmızı olan ellerinden sular damlayarak yüzünü bana döndü, "Kilisede taktığı o kara şey beni sinir ediyor."

"Papaz şapkasından mı söz ediyorsun?" diye sordum, şaşkınlıkla.

"Ne olduğunu bilmiyorum, işte. Küçük bir şapkaya benziyor."

"Ama yıllardır St. Marys' kilisesine gidiyorsun," dedim. "Şimdiye kadar alışmış olman gerekirdi."

"Aslında bizde kalan kardeşim Gladys ve kocası rahatsız olmuşlar. Pazar akşamı onları kiliseye götürmüştüm, hiç hoşnut kalmadılar, tütsüyü de pek beğenmediler, bunların Roman Katolik inancına uygun olduğunu, daha ne olduğunu bile anlamadan hepimizin Papa'nın ayağını öpüyor olacağımızı söylediler."

Ellerini kurulayarak oturdu. O kadar endişeli görünüyordu ki gülmemek için kendimi zor tuttum.

"Tabii ki," diye devam etti, "Evan ile St. Marys' kilisesine çok sık gideriz, çünkü bize çok yakın, ama orası gençken gittiğim Mr. Lewis'in rahiplik yaptığı kilise gibi değil. Orada tütsü yoktu, rahip de kara şapka falan takmazdı."

"Eminim öyleydi," diye onayladım, çünkü bahsettiği kasabayı biliyordum, Gal dilinde ve İngilizce olarak sunağın iki tarafında da okunan On Emri ve pazar sabahları ziyaret-

çiler için özel hazırlanan törenlerin yapıldığı, birçok kiliseden farklı olan "İngiliz" kilisesini anımsadım. "Katolik ayrıcalıklarını" kabul edip etmediklerini ise anımsayamadım.

"Her zaman büyük kiliselere gittim," dedi Mrs.Morris gururla. Bir kez katıldığım Ebenezer toplantısı haricinde hiç küçük kiliseye gitmedim. Ama.Papa ile ilgili herhangi bir şey yapmak istemiyorum doğrusu. Ayağını öpmek gibi!" Başını bana doğru kaldırdı, Gladys ve kocasının bunları söylerken dalga geçip geçmediklerinden çok da emin olmayarak hafifçe gülümsedi.

"Roma'daki St. Peter Kilisesinde bir heykel var," diye açıklamada bulundum. "Ve insanlar onun ayağını öpüyorlar. Ama onlar sadece Roman Katolikler," diye yüksek ve kesin bir ses tonu ile devam ettim. "Peder Malory'nin geçen sene Pazar ayinlerinde Papa ile ilgili olarak söylediklerini hatırlamıyor musun?"

"Ah, Pazar sabahları," dedi alaylı bir gülümsemeyle. "Ayakta durup Papa hakkında nutuk çekmek. Çoğumuz bunu yapabiliriz. Ama Pazar akşamları yemeği kim pişirecek?"

Bu soruyu cevap beklemeden sormuştu, ikimiz de gülmeye başladık, iki kadın tüm erkek ırkına karşı gibiydik. Mrs. Morris ellerini kuruladı, önlüğünün cebinden buruşmuş bir sigara paketi çıkarttı. "Hadi birer tane tüttürelim," dedi neşeyle. "Gladys'e eski heykel ile ilgili söylediklerinizi anlatacağım."

Roman Kilisesi ile bizimki arasındaki fark konusunda Mrs. Morris'i tam olarak aydınlatamadığımı hissediyordum, ancak Julian Malory'nin daha iyisini yapabileceğini sanmıyordum.

Kadın gittikten sonra, kendime öğle yemeği için bir yumurta haşladım, tam kahve yapıyordum ki mutfak kapımın çalındığını işittim.

Gelen Mrs. Napier idi.

"Size garip bir şey sormaya geldim," dedi, gülümseyerek.

"Buyurun, ben de tam kahve yapıyordum, birlikte bir fincan içeriz."

"Teşekkürler, iyi olur."

Oturma odasına geçtik ve ışığı yaktım. Gerçek bir ilgi ve merakla etrafa göz attı.

"Çok hoş," dedi. "Galiba bunların hepsi rahip evinden kalanlar?"

"Çoğu," dedim, "bazılarını da kendim almıştım."

"Düşünüyordum da," dedi aniden, "sabah gelen kadınınızın boş günü varsa bana da gelir mi acaba? Belki sabahları boştur, hem siz de sabahları yoksunuz."

"Eminim ki bunu kabul edecektir," dedim, "çok iyi bir kadındır. Bu arada rahibin evine de temizliğe gidiyor."

"Rahibin evi, ha." Mrs. Napier yüzünü buruşturdu. "Umarım rahip buna bir şey demez?"

"İsterseniz ona sorabilirim," diye ciddi bir tonla cevapladım. "Rahip ve kızkardeşi yakın arkadaşlarımdır."

"Rahip evli değil, o zaman? Hani şu.... yani," sanki söyleyecekleri beni rahatsız edecekmiş gibi özür dilercesine ekledi, "hiç evlenmeyen tiplerden mi?"

"Bilemiyorum, hiç evlenmemiş ve kırk yaşlarında, artık evleneceğini de sanmam." Genel olarak rahiplerin bekarlığından, özellikle de Julian Malory'nin evlenmemiş olmasından gereğinden çok bahsettiğimi ve bundan sıkıldığımı düşünmeye başladım.

"Aslında tam bu yaşlarda sıkılırlar," diye güldü Mrs. Napier. "Din adamlarının işlerinde kendilerine yardımcı olacak eşlere ihtiyaç duyduklarını öteden beri düşünmüşümdür. Ama onların etrafları her zaman kendilerini dine adamış yaşlı kadınlarla çevrilidir. Kutsal bir kümes gibi, yani."

Mrs. Napier'i aslında hiç de sevmediğimi düşünmeye baş-

ladım, ilk görüşmemizdeki duygularım değişmemişti. Bu arada, yeni temizlenmiş halının üzerine de küllerini döküyordu.

"Kocanız bu yakınlarda mı dönüyor?" diye sordum, aramızdaki anlamsız sessizliği bozmak için.

"Evet, yakında sayılır," dedi kayıtsızca. Asla tabla olarak kullanmadığım küçük bir çanağın içine sigarasını söndürerek odanın içinde dolanmaya başladı. "Hiç hoş olmadığını biliyorum ama," dedi pencerenin kenarında durarak, "aslında gelmesini dört gözle beklemiyorum."

"Ah, eminim bu, uzun süredir görüşmediğiniz içindir," dedim gayet mantıklı bir tonla.

"Asıl neden bu değil. Daha başka şeyler de var."

"Ama tekrar beraber olunca, eminim ki her şey yoluna girecektir," dedim, evlenmemiş ve deneyimsiz bir kadının böyle konuları tartışırken duyduğu rahatsızlığı duymaya başlamıştım.

"Belki. Ama biz çok farklı insanlarız. Savaş sırasında bir partide tanıştık ve o zamanlar herkesin yaptığı gibi saçma bir romantizmle birbirimize âşık olduk. Bilirsiniz işte."

"Evet sanırım herkes gibi." Censorship günlerimde böyle şeylerin olduğunu okur, bazen araya girip onlara emin olana kadar biraz daha beklemelerini önermek isterdim.

"Rockingham oldukça yakışıklıdır, herkes onun ne kadar yakışıklı ve hoş olduğundan bahseder. Maddî durumu da iyi sayılır, resimle ilgilenir. Ama," diyerek ciddi bir bakışla bana baktı, "antropoloji konusunda hiçbir şey bilmiyor ve bu konuyla hiç ilgilenmiyor."

Şaşırmış bir halde sessizce onu dinliyordum. "Niçin ilgilensin ki?" diye aptalca sordum.

"O yokken, size bahsettiğim Afrika seyahatine çıktım ve orada askerliğini yapan Everard Bone ile tanıştım. O da bir antropolog. Onu merdivenlerde görmüş olmalısınız."

"Ah, evet sanırım gördüm. Şu açık renk saçlı adam."

"Birlikte çok çalıştık, akademik çalışmalar yaptık, bu iki insan arasında oluşabilecek çok özel bir bağ. Rockingham ile benim aramda böyle bir bağ yok."

Ona hep Rockingham diye mi hitap ediyor, acaba? diye düşündüm, konuya tamamen ilgisiz olarak. Kulağa çok resmi geliyordu, ancak Rocky veya tamamen farklı bir isimle hitap edilmediği sürece bu ismi kısaltmak imkansız görünüyordu.

"Eminim ki kocanızla bu işten daha derin ve kalıcı şeyler paylaşıyorsunuzdur," dedim, bu zorlu sohbete katılmak zorunda olduğumu hissediyordum. Bahsettiğim diğer derin şeyleri Everard Bone ile paylaşma olasılığını aklıma bile getirmemeye çalışıyordum. Aslında Everard Bone eğer merdivenlerde karşılaştığım kişi ise onu çok da beğendiğim söylenemezdi. Adı, kalkık burnu, bazı sarışınlarda görülen ukalaca tavırları bana itici gelmişti. Ayrıca itiraf etmeliyim ki biraz eski kafalı olmama ve antropologların çalışma yöntemlerini bilmememe rağmen Rockingham Napier uzakta ülkesine hizmet ederken burada ikisinin beraber çalışıyor olmaları bana uygunsuz görünüyordu. Bir anda gözümün önünde üzerlerine uymayan giysileri ile Wren subayları belirdi, ama hemen bu düşünceyi uzaklaştırmaya çalıştım. Ne yaparsa yapsın ülkesine hizmet ediyordu.

"Tabii," diye devam etti Mrs. Napier, "insan ilk âşık olduğunda karşısındakiyle ilgili her şey ona toz pembe görünür, özellikle farklı yaradılıştaysanız. Rocky çok düzenlidir, oysa ben çok dağınığım."

Demek ki ona kısaca Rocky diyordu. Bu ad sanki daha normal geliyordu insanın kulağına.

"Komodinimin üzerini görseydiniz, her zaman bir sürü şey olurdu, sigaralar, kozmetik eşyaları, aspirinler, içi su dolu bardaklar, Altın Dal, bir detektif hikâyesi, ilgimi çeken

herhangi bir şey. Rocky başlarda bunu çok şirin bulurdu, ancak sonraları dağınıklığım onu çıldırtmaya başladı.

"Sanırım bunlar olağan şeyler," dedim. "İnsanların birbirlerinin bazı davranışlarına alışmaları gerek." Dora'nın sütlüğe uydurduğu kapak, bakalit tabak sevgisi, benim farkında olmadan yaptığım birçok rahatsız edici şey... düşünüyorum da belki başucumdaki yemek kitapları bile birilerini çıldırtabilir. "Ama bu sadece bir ayrıntı," diye ekledim, "bunların derin bir ilişkiyi etkilemesine izin vermemek gerek."

"Tabii siz hiç evlenmediniz," dedi, beni kusursuz kadınlar arasındaki yerime yerleştirerek. "Her neyse..." diyerek kapıya doğru ilerledi. "Sanırım en iyisi kendi yollarımıza gitmemiz. İşte çoğu evlilik bu hale geliyor, tabii daha kötüleri de var."

"Böyle konuşmamalısınız," diye çıkıştım, evlenmemiş kadınların tüm romantik idealleriyle. "Eminim ki her şey yoluna girecektir."

Omuzlarını silkti. "Neyse, anlayışlı sohbetiniz ve kahve için teşekkürler. Bunlarla canınızı sıktığım için özür dilerim ama itirafın ruhu rahatlattığı söylenir."

Cevap olarak bir şeyler geveledim ancak hiç de anlayışlı olduğumu sanmıyordum, zaten içimden de gelmiyordu. Napier'lar gibileri şimdiye kadar benim görüştüğüm insanlara hiç benzemiyorlardı. Winifred ve Julian Malory, Dora Caldicote ve işte ve kilisede tanıştığım değerli ama renksiz insanlar ile kendimi daha rahat hissediyordum. Benim bildiğim böyle evli çiftler genellikle hayatlarından memnundurlar ya da yaşadıkları zorluklardan yabancılara bahsetmezler. "Kendi yollarına gitmekten" bahsetmezler, ancak gerçekten öyle olup olmadığını nereden bilebilirdim ki? Bu fikir içimde uyuyan bazı düşünce ve şüpheleri su yüzüne çıkarttı, bu yüzden kafamı dağıtmak için radyoyu açtım. Bu

defa da karşıma bir kadın programı çıktı, programdaki herkesin evli ve mutlu oldukları, hayatlarının dolu ve düzenli olduğu anlaşılıyordu, bunun üzerine kendimi işe yaramaz ve tam bir kız kurusu gibi hissettim. Mrs. Napier bunları benimle konuştuğuna göre herhalde başka hiç arkadaşı yok, diye düşündüm. Sonra, aşağıya inip mektup gelip gelmediğine baktım. Benim kutum boştu, ama Mrs. Napier'e iki mektup vardı, bunların birinden adının Helena olduğunu öğrendim. Oldukça eski moda ve ağırbaşlı bir addı, ona hiç uymuyordu. Belki de bu adı taşıması gelecek için iyi bir işaretti.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Telgraf geldiğinde Helena Napier'in dışarıda olması kesinlikle büyük bir şanssızlıktı. Kadınların savaştan dönen kocalarını bekliyor olmaları gerekir diye düşünüyordum, ama eğer İtalya'daki koca İngiltere'ye uçakla birkaç saatte varabiliyorsa bu durum geçerli olmayabilirdi.

Önce onun sonra da kendi kapımın çalındığını duydum, kapıyı açtığımda elinde telgrafla bir çocuk görür görmez haberin ne olduğunu anlamıştım. Peki ama ne zaman dönüyordu? Telgrafa bakılırsa akşam saatlerinde burada olacaktı, Mrs. Napier ise saat altı civarında çıkmıştı. Büyük olasılıkla bir yerlerde Everard Bone ile buluşacaktı. Onu bulup haberi ona iletmeli miydim? Bir girişimde bulunmam gerektiğine inanarak telefon rehberinde Everard'ın numarasını aramaya koyuldum. Aslında bulamamam daha iyi olacaktı, çünkü beni hiç ilgilendirmeyen bir işe burnumu sokmak üzereydim. Ama işte numara karşımdaydı, adres Chelsea civarlarındaydı, herhalde iki tane Everard Bone olamazdı. Ürkerek numarayı çevirdim ve telefon çalmaya başladı. "Alo, alo kimsiniz?" diyen titrek sesli yaşlı bir ka-

dın cevap verdi. Bir anda kalakalmıştım, tam konuşmaya başlıyordum ki karşımdaki ses devam etti, "Miss Jessop, eğer sensen umarım özür dilemek için arıyorsundur." Bir şeyler mırıldanarak Miss. Jessop olmadığımı söyledim. Everard Bone orada mıydı acaba? "Oğlum Prehistorya Derneğinin bir toplantısında," dedi ses. "Ah, anlıyorum. Rahatsız ettiğim için özür dilerim," dedim. "İnsanlar zaten beni hep rahatsız ediyorlar, şu telefonun bağlanmasını başından beri istemedim"

Özür anlamına gelen birkaç sözcükten sonra ahizeyi kapattım, titriyordum ve şaşkındım, ancak aynı zamanda da rahatlamıştım. Everard Bone, Prehistorya Derneğinin bir toplantısındaydı. Bir şaka gibi görünüyordu. Araştırmalarımı daha fazla derinleştirmem beklenemezdi, o yüzden her işe burnunu sokan meraklı biri olduğuma karar vererek yukarı yemek hazırlamaya çıktım. Kolay ve çabuk hazırlanacağını düşünerek bir konserve bezelye açtım, çünkü Rockingham Napier her an gelebilirdi ve benim koşup kapıyı açmam gerekecekti. Büyük olasılıkla onda giriş kapısının anahtarı yoktu, geldiğinde yemek yememiş de olabilirdi. Bir an rahatsızlık duyarak mutfağa koştum, bezelyeleri bir çırpıda yedim, bulaşıkları yıkadım. Kahve yaptım, tam kahvemle birlikte oturma odasına doğru gidiyordum ki bir taksi sesi ve Mrs.Napier'in kapısının çalındığını duydum.

Merdivenlerin üstünde biraz tereddüt ettim, kendimi sinirli ve aptal gibi hissediyordum, çünkü böyle bir durumla daha önce karşılaşmamıştım. Aldığım eğitim de bana yardımcı olmuyordu. Bir anda aklıma kafesin içindeki papağan düşüncem geldi ve kafam dağıldı.

Kapıyı gayet temkinli, karşısında karısını görmeyince hayal kırıklığına uğramayacağını umarak açtım.

"Korkarım Mrs.Napier dışarıda," dedim, "zili duyunca inip kapıyı açayım dedim."

Neyse ki hemen konuşmaya başladı, yakışıklı erkeklerle tanışmaya pek alışık olmadığım için ona gözümü dikip bakmış olmalıyım. Yine de onda bana çekici gelen, bakışlarından çok davranışları oldu, bir erkeğin yakışıklı sayılması için gereken tüm özelliklere sahipti, esmer ve çok zarifti.

"Aşağıya kadar inmeniz ne büyük incelik," dedi, kelimelere dökmek ne kadar zor olsa da, Helena'nın onun Wren subaylarını rahatlatma konusundaki hünerinden bahsederken neyi kast ettiğini anlamıştım. "Neyse ki buradaymışsınız. Siz Miss Lathbury olmalısınız."

"Evet, doğru," dedim, şaşkınlıkla. "Peki ama nereden biliyorsunuz?"

"Helena bir mektubunda sizden söz etmişti."

Elimde olmadan benden nasıl söz etmiş olabileceğini düşündüm. "Evet, birkaç kez karşılaştık," dedim, "sizin tam üzerinizdeki dairede oturuyorum"

Sonra merdivenlerden çıkmaya başladık, ben önden gidiyordum, o da elinde bavulları ile beni izliyordu. Neyse ki kapıları kilitli değildi, ona oturma odalarının yolunu gösterdim.

"Ah, eşyalarım, yeniden onlara kavuşmak ne güzel!" diye haykırdı, kitaplığa doğru ilerleyerek en üst rafta duran bir kâğıt ağırlığını eline aldı. "Ve, sandalyelerim. Çok güzeller değil mi?"

"Evet, gerçekten öyle." dedim, girişte dikilerek. "Eğer bir şeye ihtiyacınız olursa bana haber verin lütfen."

"Ah, lütfen gitmeyin, tabii eğer gitmek zorunda değilseniz..." Bana dönerek en güzel gülümsemesiyle baktı, etkilenmiştim.

"Karnınız aç mı?" diye sordum.

"Yo, hayır. Trende yemek yemiştim. Helena'ya haber vermeden gelip hazır yemek bulsaydım şaşardım zaten. Aslında doğru dürüst yemek yemek konusunda onunla hiç anla-

şamıyoruz." Bakışlarını odanın içinde gezdirdi. "Çok hoş değil mi? Helena yaşayacağımız yerden bahsettiğinde kendimi en kötüsüne hazırlamıştım."

"Korkarım, burası Londra'nın en iyi semtlerinden biri değil," dedim, "ama yine de ben çok memnunum."

"Eminim kendine has bir havası vardır. Eğer çok revaçta olan bir semtte oturmuyorsanız, en azından bunun olması gerekir."

Neyi kast ettiğini tam olarak anlayamamıştım. "Buranın eskiden bir bataklık olduğunu ve yaban domuzlarının yaşadığını düşünmek hoşuma gidiyor." diye atıldım, yerel haftalık gazetede okuduğum bir şeyleri hatırlayarak. "Biliyor musunuz bir zamanlar Aubrey Beardley de burada oturmuş. Evinin yerini gösteren bir levha var."

"Kusursuz!" hoşuna gitmiş gibiydi, "Bu her şeyi daha güzel bir hale getiriyor. Şu harika resimlere bak."

Fikrimi soracak olursanız ben bu resimleri iğrenç buluyordum, yine de bu konuda bir yorum yapmaktan kaçındım.

"Galiba İtalya'dan sonra burası bana çok soğuk gelecek." Titreyerek, ellerini ovuşturdu.

"İsterseniz benim daireme gelebilirsiniz" diye bir öneride bulundum. "Şöminem yanıyor, siz geldiğinizde tam kahve yapmak üzereydim. Ama belki de yerleşmek istersiniz?"

"Yo, yo. Kahve çok iyi fikir."

"Ne kadar güzel bir oda," dedi içeri girdiğimizde. "Kesinlikle çok zevkli bir insansınız."

Bu iltifat çok hoşuma gitmişti, yine de eşyaların çoğunun eski evimden gelmiş olduğunu açıklama ihtiyacı hissettim.

"Ah, evet," diye duraksadı, bir şey anımsarcasına, "eski rahip evinden. Helena bundan da bahsetmişti."

Mutfağa geçerek kahve yapmaya koyuldum.

"Umarım yemeğinizi yemişsinizdir," dedi, yanıma gelerek

beni izlerken. "Biraz uygunsuz bir zamanda geldim de." Ona, yemeğimi yeni bitirdiğimi ve sadece kendim için yemek pişirmekten hoşlanmadığımı anlattım. "Yemek yemeyi severim," dedim, "ama galiba çoğu kadın için yemek, erkekler için olduğu kadar önemli değil." Bunları söylerken, yarısı kalmış olan bezelye konservesini düşündüm, yarın da onu yiyeceğimden emindim.

"Doğru, kadınlar şaraba da erkekler kadar rağbet etmiyorlar. Eminim ki bir şişe şarabı tek başınıza içemezsiniz."

"Elbette içemem," dedim mesafeli bir sesle, ürkmüştüm.

"İşte İngiltere dışında bir yerde yaşamanın en güzel yanı bu," dedi, mutfağın içinde dolanarak, "muhteşem bir huzur, önünüzde bir şişe herhangi marka bir şarapla güneşli bir yerde oturmak - bundan daha güzel bir şey olabilir mi, söyleyin?"

"Evet ben de güneşli bir yerde oturmayı severim," diye onayladım, "ama korkarım ki ben her yerde çay ısmarlayan tipik İngiliz turistlerdenim."

"Ve zamanı geldiğinde, soluk saman renginde bir içecek..."

"Ve çay, küçük komik bir poşette..."

"Hatta yanında sıcak süt bile getirebilirler..." Karşılıklı gülmeye başladık.

"Ama bunun bile kendine has bir güzelliği var," dedim inatla; "yabancı atmosferin bir parçası."

"İngiliz turistler gerçekten öyledirler," dedi, "her ne kadar İtalya'da fazla bulunmasalar da. Bence eksiklik buradaydı, hayat doğal gibi gelmiyordu. Turistler hep üniformalıydılar, Baedekers'li* ve geniş hasır şapkalı İngiliz hanımlarına rastlanmıyordu. Bunları özlemişim."

İtalya hakkında konuşmaya devam ettik, sonra nasıl ol-

(*) Baedekers: 19. yüzyılda bütün Avrupa'da kullanılan gezi rehberleri. (ç.n.)

duğunu anlayamadan konu Julian Malory, kızkardeşi ve kiliseye geldi.

"High Mass (Yüksek Kiliselerde düzenlenen ayin) - müzik ve tütsü ile? Buna bayılacağına eminim," dedi. "Umarım kaliteli bir tütsüdür. Değişik türleri olduğunu sanıyorum."

"Evet, ben de reklamlarını gördüm," diye onayladım, "birçok değişik marka var. Lambert çok pahalı, Pax ise oldukça ucuz. Aslında tam tersi olmalıydı."

"Ve düzinelerce harika kilise görevliniz olmalı?"

"Aslında..." diye duraksadım, Törenler Başkanımız olan sert kıvırcık saçlı ve endişeli suratlı Teddy Lemon'u ve onun ciddi bakışlı iyi eğitimli çocuklar grubunu anımsayarak, "oldukça iyidirler, ama eğer harika görevliler görmek istiyorsanız Kensington Kilisesine gitmelisiniz. Umarım arada sırada bizim kilisemize gelirsiniz," diye daha ciddi bir tonla ekledim, çünkü bu noktada Julian'ın benden "birkaç küçük söz" söylememi bekleyeceğinden emindim.

"Evet, tabii. Kiliseye gitmeyi severim, ama kahvaltıdan önce hiçbir şey yapmak içimden gelmez. Din hakkında en hoşuma gitmeyen şey bu, siz ne dersiniz?"

"Eğer bir işi yapmak için çaba harcıyorsanız, o zaman işiniz daha da değerli görünür," diye atıldım.

"Erdemden mi bahsediyorsunuz? Ah, evet, erdem nasıl kendini gösterir, eğer içimde biraz varsa tabii," diye iç geçirdi. "Eminim, siz çok erdemlisiniz."

Onun havai tavırlarını beğenmemiştim, yine de bu ondan hoşlanmamı etkilememişti. Sohbeti çok tatlıydı, onu herhangi bir sosyal ortamda insanları rahatlatmak için cazibesini kullanırken, hatta sanki cazibeli olmak onun elinde değilmişcesine doğal bir şekilde bilinçsizce bu özelliğini kullanırken gözümde canlandırabiliyordum.

Merdivenlerde ayak sesleri duyduğumuzda hâlâ kiliselerden bahsediyorduk.

"Bağışlayın," dedi, "bu Helena olmalı. Her şey için teşekkürler. Umarım daha sık karşılaşırız." Kapı aralığına doğru süzüldü ve merdivenlerden indi.

Kahve fincanlarını bir tepsiye koyarak mutfağa götürdüm. Everard Bone'un Napier'lerin tekrar birleşmesinde işe karışması çok yazık, diye düşündüm. Yine de Helena'nın her ikisini de gayet güzel idare edebileceği kesindi, sadece Everard Bone'un aradan çekilmesi, onları yalnız bırakması ümit edilebilirdi. Tam fincanları yıkamaya başlıyordum ki kapının çalındığını işittim. Rockingham, elinde hasır bir içkiliğin içinde bir şişe şarap ile karşımda duruyordu.

"Bugünün özel olduğunu düşünüyoruz" dedi, "bu yüzden de bize katılmanı istiyoruz. Yani, tabii eğer bu saatte şarap içersen."

"Ah, tabii ama bence siz bugün yalnız kalsaydınız..."

"Aslında, Helena'nın antropolog arkadaşı da bizde, bunu bir partiye dönüştürmek iyi olur diye düşündük," diye açıklamada bulundu.

Önlüğümü çıkardım, özür dileyerek saçlarımı düzelttim, dış görünüşümün dağınık ve aptalca olduğunu düşünüyordum. Sonra da kendimi aşağılayarak nasıl olsa benim dış görünüşümle ilgilenecek, hatta benim farkıma varacak kimse olmadığını düşündüm.

"Çok hoş görünüyorsun," dedi Rockingham, gülümsemesiyle gerçekten bunu kastettiği anlaşılıyordu.

Helena ve Everard Bone oturma odasındalardı. Helena bardakları çıkartıyor, Everard pencerenin önünde duruyordu. Kalkık burnunu profilden incelemeye koyuldum, aksini kanıtlayacak bir gülümsemeyle bana doğru dönene dek ondan hoşlanmadığıma karar vermiştim.

"İyi akşamlar," dedim, kendimi aptal gibi hissederek.

"Siz tanışıyordunuz, değil mi?" dedi Helena.

"Evet, en azından Mr. Bone'u merdivenlerde görmüştüm," diye açıkladım.

"Ah, evet, merdivenlerde bir iki kez birisiyle karşılaştığımı hatırlıyorum," dedi kayıtsızca, "Demek ki sizdiniz."

"Evet."

"İyi ki Rocky geldiğinde buradaymışsınız," dedi Helena sinirli bir tonla, "boş bir eve dönmek hiç hoş değil tabii, ama sizin harika olduğunuzu söyledi, eminim ki beni pek özlememişsindir, değil mi sevgilim?"

Sorusunun cevabını beklemeden mutfaktan bir şeyler getirmeye gitti. Rockingham şarapları koyuyordu, ben de anlamsızca Everard ile beraber ayakta duruyordum.

"Sanırım siz de antropologsunuz," dedim, bence bu, bir sohbete başlamak için cesurca bir adımdı. "Korkarım ki antropoloji hakkında hiç bir şey bilmiyorum."

"Niye bilesiniz ki?" dedi yarı gülümseyerek.

"Eğlenceli olmalı," diye atıldım, "yani, Afrika'ya gidip bu işlerle uğraşmak."

"Eğlenceli pek uygun bir kelime değil," dedi.

"Gerçekten çok zor bir iş, son derece zor bir dil öğrenmek, sonra sonsuz anketler ve istatistikler, not almak ve bunun gibi işler."

"Evet herhalde öyledir," dedim ciddi bir tonla, gerçekten de söylediklerinden hiç eğlenceli bir işe benzemiyordu. "Ama herhalde tatmin edici bir yanı vardır, ya da kazanılan bir başarı?"

"Başarı mı?" diyerek omuzlarını silkti. "Şimdiye kadar kim başarılı olmuş ki? Bazen bu işin tamamen zaman kaybı olduğunu düşünüyorum."

"Tabii bu ne yapmayı planladığınıza bağlı," dedim biraz bozularak, kendimi Alice'in Harikalar Diyarındaymış gibi

hissediyordum. Sohbet çok kötü gidiyordu, Rockingham beni kurtarmaya gelince rahatladım.

"Bu işi yaparken eğlendiklerinin düşünülmesinden nefret ederler," dedi nispet yaparcasına.

"Ama ben eğleniyorum," dedi Helena. "Hepimiz Everard gibi bıkkın ve bitkin değiliz. Ben yaptığım işi çok seviyorum. Şimdi çalışmamızın yazma aşamasındayız, bütün gece bunu tartıştık. Bilimsel bir kurula bir tebliğ sunacağız. Miss Lathbury," diye doğal olmayan bir samimiyetle bana döndü; "gelip dinlerseniz seviniriz."

"Evet, Miss Lathbury, ikimiz arka sıralara oturup antropologları gözlemleriz," dedi Rockingham. "Onlar insanlığı inceliyorlar, biz de onları inceleriz."

"Aslında bu kurul ilkel bir topluluğa benziyor," dedi Everard. "Araştırmalar için bazı imkanlar sağlıyor."

"Ne zaman sunacaksınız bu tebliği?" diye sordum.

"Çok yakında, hatta gelecek ay," dedi Helena.

"Elimizi çabuk tutmalıyız," dedi Everard endişeli bir tonla. "Acele etmezsek, çalışmamızı hiç bir zaman bitiremeyeceğiz."

"Çalışmalarınızı bir araya toparlamak bir hayli güç olmalı," dedim. "Sadece düşüncesi bile beni huzursuz etmeye yeterli."

"Sorun bu değil. Yazacaklarımız oldukça yeni şeyler ve insan her şeyin kusursuz olmasını istiyor."

"Tabii," diye onayladım.

"Evet, sevgilim..." Helena kocasına baktı ve kadehini kaldırdı. "Onunla tekrar beraber olmak harika değil mi?" dedi, özellikle hitap ettiği birisi olmaksızın.

Everard bir şey söylemeden kadehini kaldırdı, ben de ona eşlik ettim.

"Daha içelim!" dedi Rockingham, zoraki bir coşkuyla. Hasır içki kabının içindeki şişeyle bana doğru geldi, zaten

boşalmamış olan bardağımdaki içkimi tazelemesine izin verdim. İnsanların utangaçlıklarını gizlemek için neden içkiye başvurduklarını anlıyordum, kilise ile ilgili birçok sıkıcı toplantı bir şişe şarapla bir şeye benzerdi diye düşündüm. Ancak bizim gibiler sadece çaydanlığa rağbet ederlerdi; yine de böyle yaparak bu zararsız içecek kadar kendimizi de yücelttiğimize inanıyordum. Bu parti, tabii eğer buna parti denebilirse, pek de iyi gitmiyordu ve ben kendimi ortama tam uygun hissetmiyordum. Pek de fazla sayılmayacak olan birikimim buna olanak sağlamıyordu. Everard Bone'un çekip gitmesini isterdim, ama o Helena ile çalışmaları hakkında bir şeyler konuşmaya devam ediyor, sanki o ortamda bunları konuşmak gayet doğalmış gibi davranıyordu. En sonunda, gitmesi gerektiğini söyleyerek kalktı, Rockingham'a ve bana kibarca, Helena'ya ise oldukça soğuk bir şekilde iyi geceler diledi, Helena'ya onu birkaç gün içinde soyağaçlarıyla ilgili tablolar için arayacağını belirtti.

"Elimizi çabuk tutmalıyız." diye yineledi.

"Tebliğinizi dört gözle bekleyeceğiz," dedim, durumu kurtarmak için bir çaba gerektiğine ve bu çabayı göstermenin de bana düştüğüne inanarak.

"Eminim ki, size çok sıkıcı gelecektir," dedi. "Fazla bir şey beklemeyin."

Benim gibi kadınların zaten çok az, hatta hiç beklentileri olmadığını söylememek için kendimi zor tuttum.

"Evet, evet," dedi Rockingham, ön kapının kapandığını işittikten sonra, "işte yüce Everard Bone."

"Yüce?" dedi Helena, şaşırarak, "Korkarım ki bugün gününde değildi. Son derece ukala ve sıkıcı biri, değil mi Miss Lathbury?" dedi ve gözleri parlayarak bana döndü.

"Bana oldukça hoş göründü, son derece de yakışıklı."

"Öyle mi? Ben sarışınları çekici bulmam."

Konuşmayı bu doğrultuda sürdürmenin anlamsız oldu-

ğunu düşünerek, onunla sohbet etmenin gerçekten zor olduğunu, ancak entelektüellerle çok sık karşılaşmadığımdan bu zorluğun hiç de şaşırtıcı bir durum olmadığını sözlerime ekledim.

"Ah, o gerçekten zor biridir!" diye atıldı.

"Boşver, gel de sana aldıklarıma bak," dedi Rockingham, sanki bir çocukla konuşuyormuşçasına yumuşak bir tonla. "Öbür bavulumun içinde mineli çiniler ve seramik bir kahvaltı seti var, burada da bazı ıvır zıvırlar." Bavullarından birini açarak bir şişe parfüm, birkaç çift ipek çorap ve küçük biblolar çıkarttı.

"Lütfen hemen gitmeyin Miss Lathbury," dedi, benim kapıya doğru yöneldiğimi fark ederek. "Size bir şey vermek istiyorum."

Elime küçük porselen bir keçi biblosu tutuşturdu.

"İşte, sizin sakallı başdiyakosunuzun ve diğer süslerinizin yanına iyi gider."

"Çok güzel - çok teşekkür ederim..."

Yukarı çıktım ve bibloyu yatağımın yanındaki masanın üzerine koydum. Acaba biraz sarhoş muydu, diye düşündüm. Şarabın beni de biraz çarptığını kabul etmeliydim, ama ben zaten içmeye alışkın değildim, ayrıca gecede sanki gerçek değilmişcesine güzel bir hava vardı.

Susamıştım ve uyuyamadan, belirsiz bir endişeyle yatağa uzandım. Aslında Napier'lerle çok sık görüşmesem iyi olurdu. Bu akşam şartlar bizi buluşturmuştu, ama yarın herkes kendi hayatına dönecekti. Helena'nın beni tebliğlerini dinlemek için davet ettiklerini hatırlayacağını sanmıyordum, böylece ben de gitmeyecektim. Dora'ya Paskalya tatilinde de dönmemesini söyleyecektim. Onun Rockingham, yani artık Rocky, ile iyi geçinebileceğini sanmıyordum. İkimizin de karşılaşmaya alışık olduğumuz tipte birisi değildi, buna rağmen onunla çok iyi anlaşabildiğimi düşündüm. Sonra

Wren subaylarını anımsadım, beni neyin rahatsız ettiğini anlamıştım. İnsanları böylesine rahatlatan, onun çekiciliği idi. Aslında yüzeysel bir insan olmalıydı. Din adamları Julian Malory, Mr. Mallet veya Mr. Conybeare veya bir titri olmayan Teddy Lemon gibi değerli biri değildi... bunları düşünürken, birden dua etmeyi unuttuğumu anımsadım. Gözlerimin önüne, işaret parmağını sallayarak, kinayeli bir tonla "cık cık cık, Miss Lathbury" diyen Mr. Mallet geldi.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Ertesi gün öğleden sonra Winifred'e kermes hazırlıklarında yardım ediyordum.

"İnsanların kermeslere yakınlarıyla ilgili şeyler göndermeleri korkunç," dedi. "Bunu nasıl yapabilirler?" Elinde, içinde Edward stili giyinmiş bir kadının omuzlarına kadar göründüğü bir portresi bulunan kirlenmiş gümüş bir çerçeve tutuyordu. "İşte bir tane daha, bir rahip."

"Çok genç bir din adamı, bebek gibi," dedi, omuzlarının üzerinden yüksek yakaların üzerinde duran tüysüz ve pürüzsüz yüze bakarken.

"Tanıdığımız biri bile olabilir," diye hayıflandı Winifred. "Gerçekten öyle olduğunu düşün ve onu tezgahta gördüğünü! Ne büyük bir şok olur! Fotoğrafları çıkarsam iyi olacak - insanlar sadece çerçeveleri almak isteyecekler, zaten."

"Bence onları kendi yakınları göndermiş olamaz," dedim rahatlatıcı bir tonla. "Herhalde fotoğraflar yıllardır tavan arasında duruyordu, onları kimsenin tanıyacağını sanmıyorum."

"Umarım öyledir. Ancak beni rahatsız eden, istenmeme

duygusu, bu bir insanı satışa çıkarmak gibi bir şey. Yaşlandıkça bunu daha iyi hissediyorsun, tabii ki. Gençler bu duygunun ne kadar aptalca olduğunu düşünüp dalga geçebilirler."

Ne kast ettiğini çok iyi anlıyordum, çünkü evlenmemiş ve hiçbir bağı olmayan kadınlar pek ala istenmeyen kişiler olabilirler. Aslında ben bunu Winifred'den daha çok hissediyordum, ben öldükten sonra benim için gerçekten üzülecek kim vardı ki? Dora, Malory'ler, eski kasabamdan birkaç kişi üzülebilirdi tabii, ama hiç kimsenin hayatında ilk sırada değildim. Rahatlıkla unutulabilirdim... Bu konuyu çok fazla deşmemeye karar verdim, çünkü Winifred romantik ve melankolik bir yapıya sahipti, kendini her türlü durumda hayal etmeye meyilliydi. Başucunda yeşil süet cilt içindeki Christina Rosetti şiirleri bulunuyordu. Bildiğim kadarıyla bu şiirlerden yapacağı alıntıları kullanmasını gerektirecek hiç deneyimi yoktu. Şu dizeleri okuduğu zaman düşündüğü biri olsaydı eminim bana söylerdi;

Unutup gülümsemek,
Hatırlayıp üzülmekten evladır...

"Sen hiçbir zaman istenmeyen biri olmayacaksın," dedim neşeyle. "Julian sen olmadan ne yapar, Tanrı bilir!"

"Tanrım!" Aniden bir şey hatırlamışcasına gülümsedi. "Onu görmelisin! Kiraya vereceğimiz odaları boyamaya karar verdi. Yardım etmek istedim ama sonra kermes işleriyle ilgilenmem gerektiğini hatırladım, bu yüzden Miss Statham, Miss Enders ve Rahibe Blatt ona önerileriyle yardımcı oluyorlar."

"Bence öğütten çok yardıma ihtiyacı var," dedim, "Çıkıp bakabilir miyim?"

"Evet, lütfen. Ben bunları toplamaya devam edeceğim. Biliyor musun galiba şu eteği kendime alacağım," diye mırıldandığını duydum. "Daha yıllarca giyilebilir."

Ağıta benzer kadın seslerinin yaklaştığını duyarak üst kattaki büyük odaya çıktım. Julian Malory bir merdivenin tepesinde, elinde fırçayla karşımdaydı, üzerinde sarı boyalar olan eski bir cüppe giyiyordu.

Etrafında ise sürekli birbirleriyle karıştırdığım kuş gibi ufak tefek Miss Statham ve Miss Enders ile gri üniforması içinde, şişman ve sağlıklı görünüşüyle, lafını sakınmayan Rahibe Blatt duruyordu.

Hepsi Julian'ın yeni bitirmiş olduğu bir duvara gözlerini dikmiş bakıyorlardı.

"Umarım kuruduğu zaman farklı bir renk alır," dedi Rahibe Blatt; "şimdiki rengi insanı çıldırtacak kadar kötü."

"Kutunun üzerinde Altın Sarısı diye yazıyordu," dedi Julian mutsuz bir sesle. "Belki de fazla kalın bir karışım uygulamışımdır."

"Boyanın kalıcılığı için," dedi Miss Enders, kutunun üzerini okuyarak. "İnce krema kıvamında olması gerekiyormuş." "Tabii, kremanın nasıl bir kıvamda olduğunu hatırlamak da kolay değil," dedi Miss Statham. "Sanırım ince krema kıvamı sütün kaymağı gibi bir şey olmalı."

"Ah, Mildred," Julian elindeki fırçayı umutsuzluk göstergesi olarak sallayarak etrafındakilere boyalar saçtı ve bana döndü, "Gel beni kurtar!"

"Ne yapabilirim?"

"Hiçbir şey," dedi Rahibe Blatt, neredeyse memnun bir ifadeyle. "Korkarım ki Peder Malory duvarı yanlış renge boyadı. Yapılacak tek şey kurumasını bekleyerek daha açık bir renkle üzerinden geçmek. Ayrıca yol yol olmuş." Sonra eğilip duvarı yakından inceledi; "Tanrım herhalde böyle duvarları olan bir yerde yaşamak istemezdim."

"Eminim kuruyunca rengi açılacaktır," dedim umutla.

"Keşke kulüpteki çocuklara boyatsaydım," dedi Julian. "Bu tür işlerde iyi değilim. Her zaman insanın kendi eliyle

yaptığı işlerin çok rahatlatıcı olduğunu düşünürdüm. Eminim bu konuda çok vaaz vermişimdir."

"Bu dünyada hiçbir zaman tatmin olamıyoruz zaten," dedi Rahibe Blatt; "belki de bütün sorun bundan kaynaklanıyor."

Julian gülümsedi. "Bu kadarcık mutluluğun bile bana çok görülmesi haksızlık değil mi, ama bugün aşağılanmayı öğrendim, yani bu durumdan da çıkarılacak bir ders var. Ne kadar da kolay bir iş gibi görünüyordu," diye umutsuzca ekledi.

"Hiçbirşey göründüğü kadar kolay değildir," dedi Miss Statham kayıtsızca.

"Tabii ki değildir," diyerek onayladı, terzilik yapan Miss Enders, "insanlar pamuklu kumaştan bir elbise veya düz bir etek dikeceklerini iddia ediyorlar, sonra bunun o kadar da kolay olmadığını anlayıp bana koşuyorlar ve yaptıklarını düzeltmemi istiyorlar."

"Keşke bunu da düzeltseydiniz, Miss Enders," dedi Julian, merdivenin tepesinden sarkarak.

"Bakın," diye haykırdım, "kuruyunca rengi açılıyor. Bence zaten ıslak olduğu için rengi daha koyu görünüyordu."

"Evet, doğru," diye atıldı Rahibe Blatt. "Şimdi çok güzel bir renk oldu."

"Mildred, ne kadar akıllısın," dedi Julian minnetle, "Senin yardım edeceğini biliyordum."

Rahibe Blatt coşkuyla, "Eee siz işlerinizi yoluna koyduğumuza göre artık kendi işlerimize bakabiliriz," dedi.

"Yardımlarınız ve önerileriniz için teşekkürler," dedi Julian, sesinde hafif alaycı bir ton hissediliyordu.

"Yoksa Peder Malory tavanı da mı boyayacak?" diye sordu Miss Statham alçak sesle.

"En zor kısmı da bu," dedi Miss Enders.

Rahibe Blatt neşeli bir kahkahayla "Eee, bir rahip olarak

böyle bir teşebbüste bulunması doğal," dedi. "Belki de Miss Lathbury ona yardım eder." Sonra rahat gri elbisesi içindeki şekilsiz vücuduna bakarak, "Korkarım ki bu merdiven beni taşımaz," diye ekledi. "Yine de, bence tavanın duvarlardan önce boyanması gerekiyordu. Peder, şimdi tavanı yaparsanız, duvarlara beyaz boya sıçrayacaktır."

"Evet doğru," dedi Julian sabırla. Onlar gidince "Kusursuz kadınlar," diye iç çekti. "Gerisini korodan veya erkekler kulübünden gönüllü birilerine yaptırtsan iyi olur," diye öneride bulundum. "Eminim Teddy Lemon bu işi iyi becerir. Erkekler boya ve tutkalla uğraşıp etrafı berbat etmeye bayılırlar."

"Sanırım normal bir erkek sayılmam," dedi Julian, sarı lekeli cüppesini çıkartıp merdivene asarken, "Yine de benim de erkeklere özgü bazı duygularım var."

Holde, elinde içleri doldurulmuş kuşlar taşıyan Winifred ile karşılaştık.

"Şuna bakın," dedi. "Mrs. Noad yollamış - her zamanki gibi."

"Her satışa bunlardan gönderdiğine göre evinde kuş sıkıntısı çekiyor olmalı," dedim.

"Daha bir sürü var," dedi Julian. "Bunlar kilerdekiler olmalı. Girişte daha da güzelleri var, bazıları kanatlarını açmış, oldukça tehditkâr bir görünüşleri var. Bunlar çok küçük, neredeyse serçe kadar."

"Ah, bunlar peynir ekmek gibi satılır," dedi Winifred; "herkes bunların peşinde. Hadi gidip çay içelim."

Rahip evindeki çay sofraları nispeten daha tehlikesizdi, bugün sofrada sade bir kek bile vardı.

"Napier'lere kermese gönderecek eşyaları olup olmadığını sorayım," dedim. "Belki artık giymediği eski bir sivil takım elbisesi, hatta düğmeleri ve apoletleri kopmuş bir üniforması vardır."

"Savaştan dönen askerlerin güveler tarafından delik deşik edilmiş giysilerle karşılaştıklarını sık sık duyuyoruz," dedi Winifred ciddi bir tonla. "Bu korkunç bir şok olmalı."

"Kadınların bu gibi işlerle ilgilenmeleri gerekir," dedi Julian. "Naftalin, kafur gibi şeyler kullanılmalı," diye belli belirsiz ekledi. "Eminim ki güveleri uzak tutmak çok da zor değildir. Sence Mrs. Napier bunu başarabilmiş midir?"

"Bilemiyorum," dedim yavaşça, çünkü nedense içimden bir ses öyle olmadığını söylüyordu. Onu normal bir eşin kocası için yapması gereken şeyleri yaparken düşünemiyordum.

"Onunla hâlâ karşılaşmadın mı?" diye sordu Winifred.

"Ah, evet karşılaştım, çok etkileyici biri, yakışıklı, eğlendirici ve hoşsohbet. Ondan çok etkilendim."

"Sanki ona aşık olmuşsun gibi," dedi Julian hafif bir alayla, "gerçekten ilk izlenimin bu kadar olumluysa."

"Çok saçma!" diye karşı çıktım. "Onunla sadece bir kez karşılaştık, büyük olasılıkla benden genç. Ayrıca o evli bir adam."

"Bunu duyduğuma sevindim, Mildred," dedi Julian ciddi bir tonla. "Bugünlerde birçok kişi için bu bir engel teşkil etmiyor da."

"Vaaz dinlemek istediğimizi sanmıyorum, Julian," dedi Winifred. "Mildred'ın yanlış veya aptalca bir şey yapmayacağını bilirsin."

Biraz hüzünlendim ve... bunun ne kadar doğru olduğunu düşündüm, başkalarına karşı bu kadar güvenilir görünmemeyi tercih ederdim. Erdem çok güzel bir özellik ve hepimiz erdemli olmak için çaba gösteriyoruz, ama yine de bazen insanı bunaltabiliyor.

"Mildred'e yiyeceklerden versene," dedi Winifred.

"Kendisi sormadan istediği kadar alabileceği kadar sami-

mi olduğumuzu biliyordur umarım" dedi Julian, "yoksa korkarım aç kalacak."

Bir parça kek daha aldım, bu sırada bir sessizlik oldu ve ben Julian'ın ortaya attığı Rockingham Napier'e âşık olabileceğim fikrini gözden geçirdim. Bu tabii ki imkansızdı, ancak onun çekiciliğinden etkilenmediğim de söylenemezdi, bu yüzden sürekli kendime Wren subaylarını ve onun bu subayları Amiral'in villasında nasıl ağırladığını hatırlatıyordum. Ama ben hiçbir zaman tam olarak âşık olmamıştım, bazen sadece evlilik gibi bir deneyimi değil belki de bundan daha önemli ve özel olan âşık olup sonra bu aşkı kaybetme deneyimini yaşayamadığım için üzülürüm. Tabii ki, okul zamanında bir iki tane rahip yardımcısı ve sonra da Lesson'lar* okuyan bir banka memuru hayatıma girmişti ama yaşadığım ilişkilerin hiçbiri çok derin değildi.

"Ve şimdi," dedi Julian sessizlikten yararlanarak, "Size bir haberim var."

"Nedir?" diye meraklandık ikimiz de.

"Sanırım bir kiracı buldum."

"Ah Julian, ne heyecanlı!" Winifred içten gelen bir hareketle ellerini çırptı ve sıcak çaydanlığa çarptı. "Hadi bize onun kim olduğunu söyle!"

"Gerçekten uygun biri mi?" diye sordum.

"Bence en uygun kişi," dedi Julian, "Adı Mrs. Gray, bir dul."

"Kulağa hoş geliyor. Dul bir kadın, adı da Mrs. Gray," diye yineledim. "Nasıl biri olduğunu tahmin edebiliyorum."

"Ah, ben de!" dedi Winifred heyecanla. "Altmış yaşlarında, hoş giyimli, derli toplu bir kadın."

"Korkarım ki biraz yanılıyorsunuz," dedi Julian. "Mildred'dan birkaç yaş büyük olmalı. Uzun boylu, hoş giyimli

---

(*) Lesson: Dini metinlerin okunması dersi. (ç.n.)

diyebilirim, bilirsiniz böyle şeylere pek dikkat etmem."

"Onu nereden buldun?" diye sordum. "*Church Times*'a ilan mı verdin?"

"Yoo, buna gerek kalmadı. Aslında şimdi de bu mahallede oturuyor, şu möbleli odalardan birinde. Onu kilisede görmüş olabilirsiniz, aslında hep en arka sırada oturduğunu söyledi."

"Gerçekten mi? Düşünüyorum da..." Winifred son zamanlarda tanıştığı herkesi hatırlamaya çalıştı, ama her nasılsa Mrs. Gray'i çıkartamadık. Julian'ın tanımı yeni tanıştığımız birkaç kadına uyuyordu.

"Peki kiralık daireyi nereden duymuş?"

"Bir elbisesini düzelttirmek için Miss Enders'e gitmiş ve konuşmaya başlamışlar. Sonra durumu Peder Greatorex'e bildirmiş, o da bana söyledi. Benimle doğrudan görüşmek istememiş galiba. Rahmetli kocası da rahipmiş," diye ekledi Julian daire avına çıkmış insanların genellikle böyle ince davranışlar göstermediğini söylemek istercesine.

"Ah, çok iyi," dedim çok da içimden gelmeyerek, çünkü nedense dullara hiç güvenmiyordum. Aslında iki farklı türde olabiliyorlardı, bir tanesi çok tehlikeliydi. Yine de Mrs. Gray'in tehlikesiz türden olduğunu hissediyordum.

"Duyduğuma göre fazla parası yokmuş," dedi Julian, "o yüzden ne kadar kira isteyeceğime karar vermedim. Bu konuyu açmak bana oldukça zor geldi, sanırım ona da öyle."

"Bence onun ilk sorusunun bu olması gerekiyordu," dedim, gerçekten de aralarındaki konuşmanın aşırı kibar geçtiğini düşünerek. "Herhalde hiç kira ödemeden oturmayı düşünmüyordur. Dikkat et de seni kandırmasın."

"Mildred," dedi Julian üzülerek, "eğer onu görmüş olsaydın, böyle düşünemezdin. Gözleri o kadar hüzünlü ki."

"Üzgünüm," diye mırıldandım, kadının bir rahipten dul kaldığını unutmuştum.

"Tabii ki bu işi kâr amaçlı yapmıyoruz," dedi Winifred, "o yüzden eminim dostça bir anlaşma yapılabilir. Belki onunla bu konuyu ben konuşsam daha iyi olur; bazen böyle şeyler kadın kadına daha iyi halledilir."

Julian şüpheyle kardeşine baktı, sonra bana döndü.

"Aslında bence Mildred bu iş için ideal."

"Düşkün kadınlarla uğraşmaya alışkın olduğum için mi böyle diyorsun?" diye sordum. "Ama korkarım ki bu işle uğraşmak beni oldukça şüpheci yaptı. Bazen gerçekten ihtiyacı olmayan birilerine yardım ediliyor, o yüzden herkesin sıkı bir soruşturmadan geçmesi gerekiyor."

"Gerçekten mi? Çok korkunç! İnsanların böyle şeyler yapabileceklerini aklım almıyor."

"Ne büyük rezalet!" dedi Winifred. "Böyle kötü niyetli insanların varlığı beni her zaman dehşete düşürür. Özellikle de hanımefendiler arasında böylelerinin olduğunu bilmek daha da kötü."

"Evet, belki de onlardan fazla şey bekliyoruz," diye onayladım, "ama emin ol ki böyle şeyler oluyor." Malory'lerle birlikteyken sanki ben dünyanın kötülüklerini onlardan daha iyi biliyormuşum gibi bir hisse kapılıyordum, özellikle Censorship görevimde insan doğasının zayıflıklarıyla oldukça sık karşılaşmıştım, ama bildiğim çoğu şeyi kendim deneyimlemediğim için dünyevi olgunluk söz konusu olduğunda onlarla benim aramda pek fazla fark olmadığını düşünüyordum. Yine de onların bana göre daha basit ve güvenilir bir yapıya sahip olduklarını hissediyordum.

"Sanırım bu işi kendim halledebilirim," dedi Julian. "Mildred'dan kendisini ilgilendirmeyen bir konuda yardım beklemek haksızlık."

"Yoo, eğer istersen yaparım," dedim şüpheyle, "ama tabii ki gerçekten de bu benim işim değil." O zamanlar hiçbir bağı olmayan ve kendisiyle ilgili bir sorunu bulunmayan

bir kadının arkadaşlarının sorunlarıyla uğraştığı sürece her türlü şeyin işi haline gelebileceğini bilmiyordum, şimdi ise bunu biliyorum.

"Kilisede Mrs. Gray'i bulmaya çalışalım," dedi Winifred. "Galiba onun kim olduğunu anladım. Bazen gümüş rengi tilki bir kürk giyiyor."

"Julian onun pek varlıklı olmadığını söyledi," dedim, "tabii kürk zengin oldukları eski günlerden kalma olabilir."

"Aslında taras taras olmuş bir kürk" dedi Winifred. "Belki de tilki bile değildir. Bu tür şeylerden anlamam."

"Onunla tanıştığımızda kürk giymiyordu," dedi Julian, "ama gayet şık giyinmişti."

"Umarım seni vaazlarını hazırlamaktan alıkoymaz, Julian," dedim şakayla karışık. "Herhalde Mrs. Gray taşındıktan sonra vaaz işleri yavaşlayacak."

Julian güldü ve masadan kalktı. "Ben boyalarıma geri dönmeliyim," dedi, "yoksa orası yaşanır bir yer olmaktan çıkacak. Boyanın renginin kuruduktan sonra açılacağını bilmek içimi rahatlatıyor. Bu öğleden sonra gerçekten bir şeyler öğrendim."

Julian odadan çıkarken Mildred arkasından sevgiyle gülümsedi. "Erkekler çocuk gibiler değil mi? Bir iş yaparken, kumda oynayan bir çocuk kadar mutlu oluyor. Neyse, Mildred, şunların fiyatlarını belirlemeye devam edelim."

Sonra Mrs. Gray hakkında tahminlerde bulunarak ve kermesten bahsederek bir yarım saat geçirdik.

"Julian, bize onun gerçekten neye benzediğini tam anlatmadı," diye üzüntüsünü dile getirdi Winifred.

"Aslında benim tipimde ve yaşlarımda bir kadını tarif etmek de zor, tabii çarpıcı bir güzelliğe sahip değilse."

"Son derece çekici bir kadın olsaydı çok müthiş olmaz mıydı?" dedi Winifred dağınık kır saçlarını eliyle arkaya atarak.

"Bilmem," dedim. "Hoş bir insan olması daha iyi olurdu belki de, ama nedense güzel insanlar genelde pek iyi olmazlar."

"Ama o bir rahip karısıymış"

"Tanrım," diye güldüm. "Bunu unutmuştum."

Sanki bu sihirli bir formüldü. "O halde hem güzel hem de iyidir. Bu kulağa biraz fazla geliyor. Kocasının nasıl öldüğünü bile bilmiyoruz. Belki onu bu kadın mezara sokmuştur."

Winifred söylediklerime çok şaşırmıştı, bu yüzden aptalca hayallerimi bir kenara bırakarak eski giysileri, içi doldurulmuş kuşları, eski ayakkabıları, golf takımlarını, dini kitapları, otuzların popüler dans müziği plaklarını, ocak siperlerini, fotoğraf çerçevelerini, yani tüm kermes eşyalarını etiketlemeye devam ettik.

"Merak ediyorum da..." dedi Winifred düşünceli bir sesle. "Acaba ilk adı ne?"

ALTINCI BÖLÜM

Lent* o sene Şubatta başladı, keskin ve şiddetli rüzgarlarla çok soğuk geçti. Düşkün kadınlarla ilgilendiğim ofisim Belgravia'daydı ve çarşamba günleri öğle saatlerinde St. Ermins'de düzenlenen ayinlere katılmayı alışkanlık haline getirmiştim.

Kilise çok kötü bombalanmıştı ve sadece bir koridoru kullanılabiliyordu, bu yüzden bombalanmamış haliyle normal bir topluluk sayılabilecek sayıda insanın katılımı bile kilisenin oldukça kalabalık görünmesini sağlıyordu. Oraya gelenler arasında bir yakınlık ve dış dünyayla kopukluk hisleri gelişmişti, kendimizi ilk Hıristiyanlara benzetiyorduk, tabii ki aslanlar tarafından değil, trafik ve haftaiçi öğle tatili kalabalığıyla kuşatılmıştık.

Ash Wednesday günü,** iş arkadaşlarımdan biri olan Mrs. Bonner ile her zamanki gibi kiliseye gittik. Bana, va-

---

(*) İngilizlerin en sevdikleri yiyecekleri yemeyerek tuttukları bir çeşit oruç.

(**) Ash Wednesday: Lent'in ilk günü, tövbekarların başına kül sürülen gün. (ç.n.)

izin kim olduğunun onun için çok önemli olduğunu, çünkü iyi bir vaazı çok sevdiğini itiraf etti. Öğle yemeği için aceleyle bir şeyler atıştırdık, tatsız tuzsuz makarna ile dumanı üstünde puding, kusursuz bir Lent yemeği olmuş diye düşündüm, ayin başlamadan kilisedeki yerlerimizi aldık. Yerinden kopartılmış duvar tabletlerinin, her zaman görmeye alıştığımız vazo veya melek büstlerinin yığınlar halinde üst üste durduğu harap olmuş yollardan geçiyorduk ki, tüm bu keşmekeşin ortasında, eski bir ocağın üzerinde bir çaydanlıkla kahve pişiren ufak tefek kır saçlı bir kadına rastladık.

Mrs. Bonner çok iyi vakit geçireceği beklentisiyle yerine yerleşti, sanki eğlenceli bir düğündeymiş gibi gelen gideni incelemeye başladı. Sanırım gördüğü insanları pek ilginç bulmadı, çünkü bunların çoğu memurlar, yoldan geçenler, yaşlıca bayanlar ve kız kuruları gibi her zaman kiliseleri dolduran kimselerdi. Hayli cüsseli bir adam olan rahip, solmuş siyah cübbesiyle kapıda duruyordu, bu arada karısı yeni gelenlerle ilgilenerek onların arka sıralara oturmalarını engellemeye çalışıyor, böylece geç gelenler için yer açıyordu.

Sessizce oturuyordum, sadece bazen başımı arkaya çevirip insanlara bakıyordum, böyle bir anda şaşkınlık ve hayret içinde, o sırada içeri girmekte olan Everard Bone'u gördüm. O da bana şöyle bir baktı, ancak beni tanımamıştı. Sıradan bir manto ve basit bir şapka ile benim diğer kadınlardan ayrılabilecek bir özelliğim yoktu, aslında bu sıradanlığımdan memnundum. Ancak o kusursuzdu, uzun boyu, şık paltosu, uzun burnu ve açık renk saçlarıyla bu renksiz kalabalığın içinde göze çarpmaması imkansızdı. Zor, sıradışı, hatta hoş olmayan birine yakınlık duyabilecek birinin onu neden çok çekici bulabileceğini anladığımı hissediyordum.

"Ne kadar yakışıklı bir adam - burnu fazla uzun ama neyse," dedi Mrs.. Bonner yüksek bir tonda fısıldayarak, Everard ise bu arada birkaç sıra önümüze oturmuştu.

Hiç cevap vermedim, ancak elimde olmadan onu düşündüğümü farkettim. Burada karşılaşmayı umduğum en son kişi oydu. Sanırım tüm antropologların inançsız oldukları gibi bir yanılgıya düşmüştüm, ancak Everard Bone'un görünüşü benim kayıtsızlığımı adamakıllı sarsmıştı. Tabii ki burada profesyonel nedenlerle de bulunuyor olabilirdi, herhangi bir dergide yayınlanmak üzere hazırladığı makalelere malzeme bulmak için bizi inceliyordu. Helena'yı bir daha gördüğümde bunu sormalıydım.

Kır saçlı ufak tefek bir kadın -belki de harabelerin içinde kahve pişiren kadındı- orgun başına oturdu ve Lenten ilahilerinin ilk bölümünü çalmaya başladı. İlahi içten gelerek söyleniyordu, ben de söyledikçe Everard Bone hakkındaki hoş olmayan düşüncelerim yüzünden kendimden utanmaya başladım ve daha alçak gönüllü bir ruh haline girdim.

Benden daha iyi bir insan ve daha inançlı bir Hıristiyan olması çok uzak bir olasılık değildi. Ayrıca ondan hoşlanmamam için ne gibi bir neden olabilirdi? Kalkık burnu mu yoksa onunla sohbet edememem mi? Helena Napier ile olan arkadaşlığı veya aralarındaki ilişki mi? Her neyse, özellikle bu, beni hiç ilgilendirmezdi.

Vaaz ilginç ve güçlüydü. Sözcükleri bizleri öylesine birbirimize bağlıyordu ki gerçekten de her şeyleri ortak olan ilk Hıristiyanlara benziyorduk. Everard Bone ile her şeyimin ortak olmasından hiç de memnun olmayacağım fikrini zihnimden uzaklaştırmaya çalışıyordum. Ancak bu fikir, sanki o benim bir şekilde Lenten kefaretimmiş gibi, peşimi bırakmıyordu. Kiliseden çıkarken onunla yan yana durmak hiç hoşuma gitmedi.

"Tanrım," diye yüksek sesle fısıldadı Mrs. Bonner, "çok

ilginç bir vaazdı, ama günahlarla ilgili çok şey anlattı. Lent'in başlangıcı için uygun olabilir, ama ne ürkütücü sözlerdi onlar, değil mi?"

Bu konuda yapacak bir yorum bulamadım ve onun yüksek sesle konuşması beni utandırdı. Everard Bone'un dikkatinin bize yönelmesinden ve adamın beni tanımasından korkuyordum. Ama bu korkularım yersizdi, çünkü kilisenin önünde birkaç saniye durduktan sonra bizim gittiğimiz yönün tersine doğru yöneldi.

"Bu adamın kiliseyi niçin doldurabildiğini anlıyorum," diye devam etti Mrs. Bonner. "Gerçekten de güçlü bir kişiliği var, aslında o denli kötü niyetli olabileceğimize inanamıyorum."

"Değiliz, ama yine de birilerinin bize öyle olabileceğimizi hatırlatması gerek," dedim çok da ikna edici olmayarak, çünkü aramızdaki bir iki gençle yaşlı ve orta yaşlı insanlardan oluşmuş bir kalabalık olarak gerçekten de zararsızdık. Aslında, insanın dönüp ikinci kez bakacağı tek kişi, Everard Bone'du.

"Tabii ki kilise müdavimi olmayan pek çok iyi insan da var," diye üsteledi Mrs. Bonner.

"Evet, pek çok insan," diye onayladım, bu lafın arkasından güzel bir pazar sabahı golf sahasında veya korulukta ibadet etmenin bir o kadar kolay olduğundan bahsedeceğini hissetmiştim.

"İtiraf etmeliyim ki bir bahçede veya dağda Tanrı'nın varlığını çok daha fazla hissediyorum," diye devam etti.

"Korkarım benim bir bahçem yok, dağlara da pek çıkmam," dedim. Aslında acaba Tanrı'nın varlığının, Vauxhall Bridge Caddesi veya Oxford Caddesinden çok Whitehall veya Belgrave meydanında hissedildiği doğru muydu? Kuşkusuz bunun bir nedeni olmalıydı.

"Tanrı biliyor ya bir bahçe her şeye değer," dedi Mrs.

Bonner yarım ağızla. "Gelecek hafta gidebiliriz. Her defasında farklı bir vaizin olması ilginç - bir dahaki hafta kimin geleceği hiç belli olmuyor."

Eve döndükten sonra, Napier'lara gelecek cumartesi yapılacak kermes için verebilecekleri bir şeyleri olup olmadığını sormaya karar verdim. Ayrıca Everard Bone'un niçin ayinde olduğunu da öğrenme şansım olabilirdi. Tabii ki bunun benimle bir ilgisi yoktu, sadece merak ediyordum. Belki bunun nedenini öğrenirsem, onu daha iyi anlayıp ondan daha çok hoşlanabilirdim.

Napier'ların dairesinin önünden geçerken, içeriden seslerini duydum, sokak kapıları sürekli yarı açık duruyordu. Sesleri tartıştıklarını gösterecek kadar yükselmişti.

"Sevgilim, çok pasaklısın," dediğini duydum Rocky'nin, "sıcak, yağlı bir tavayı yer muşambasının üzerine koymuşsun!"

"Öff, söylenmeyi bırak!" diyen Helena'nın sesi oturma odasından geliyordu.

Tam yavaşça ve kendimi bu tartışmaya kulak kabarttığım için suçlu hissederek merdivenlere doğru süzülüyordum ki, Rocky elinde bir bezle mutfak kapısından çıktı ve beni kahve içmeye davet etti.

Helena'nın masanın üzerinde bir şeyler yazdığı oturma odasına girdim. Masa, üzerinde küçük daireler ve üçgenler çizili kâğıtlarla doluydu.

"Çok karmâşık görünüyor," dedim, güçsüz bir tonda.

"Ah, bunlar soy ağaçları," dedi kısaca.

Rocky güldü ve kahveleri koydu. Helena'nın Rocky beni davet ettiği için rahatsız olduğunu hissettim.

"Sakıncası yoksa işlerime devam edeceğim," dedi. "Bildirimizin sunuluşuna çok az zaman kaldı ve daha yapılacak çok iş var".

"Bittiği zaman çok rahatlayacağınıza eminim," dedim.

"Asıl ben rahatlayacağım," dedi Rocky. "Bugünlerde tüm yemek ve bulâşık işleri bana kaldı. Çok yoruldum."

"Ee, artık Amiral'in villasında değilsin, zaten bu çok da uzun sürmeyecek. Senin yemek pişirmeyi sevdiğini sanırdım, canım," dedi Helena alaylı bir sesle.

Kendimi oldukça rahatsız hissettim. Sanırım evli çiftler birbirlerine "canım, sevgilim" diye hitap etmeye o kadar alışıklar ki, bunun sinirli veya ters bir tonla söylendiğinde kulağa ne kadar kötü geldiğini fark etmiyorlar.

"Düşünüyordum da acaba cumartesi günkü kermes için verebileceğiniz bir şeyler var mı?" diye sordum çabucak. "Eski elbiseler, ayakkabılar ve buna benzer şeyler?"

"Ah, her zaman çok döküntümüz vardır. Bunlardan kurtulmak için iyi bir fırsat olabilir," dedi Helena, yazdıklarından başını kaldırmadan. "Bu akşam bir şeyler çıkartırım."

"Benim de bir çift ayakkabım ve güveler tarafından yenmiş bir takım elbisem var," dedi Rocky, karısına bir bakış fırlatarak. "Akşama sana getiririm. Akşam Everard Bone Helena'yla bildiri hakkında konuşmaya gelecek."

"Ah, ben de bugün onu gördüm," dedim, oldukça kayıtsız görünmeye çalışarak.

"Yaa?" diyen Helena sandalyesinde döndü, ilgili bir yüz ifadesiyle bana baktı.

"Evet, St. Ermins'deki Lent ayinine gitmiştim, onu orada gördüm. Oldukça şaşırdım. Yani," diye ekledim, ukalaca bir laf etmemiş olmak için, "şaşırdım çünkü insan orada tanıdığı birine pek rastlamaz."

"Yani antropologların kiliseye gitmelerini beklemediğinizi mi kast etmek istiyorsunuz, Miss Lathbury" dedi Helena. "Ama Everard sonradan inançlı oldu, oldukça da ateşlidir."

"Ben sonradan inançlı olanların her zaman ateşli olduklarını düşünürüm," dedi Rocky. "Onların özelliği bu değil mi? Herşey onlara yeni ve ilginç gelir. Afrika'da misyoner-

lerle karşılaştıktan sonra mı dindar olmaya karar verdi? Aslında bunun ters tepki yaratması beklenebilir."

"Ah, hayır," diye karşı çıktım, "onlar görevlerini çok iyi yaparlar."

"Görevlerini iyi mi yaparlar?" diye yineledi Rocky kelimelerin üzerine basa basa, "bu ifadeyi çok sevdim! Kulağa çok asil geliyor. Belki de Miss Lathbury haklıdır, onu diğer yöne çeken belki de antropolog arkadaşlarıdır."

"Hayır, Afrika'da dindar olmamış," dedi Helena çok ilgili gibi görünmemeye çalışarak, "Sanırım Cambridge'deyken olmuş, yine de bu konu hakkında hiç konuşmaz."

"Belki de saçma bir nedeni vardır," dedi Rocky. "Birçok yönüyle hayat din olmadan daha kolay."

"Tabii ki onun için daha entelektüel bir boyut söz konusu," dedi Helena. "Her sorunun cevabını biliyor."

"Bizim de tam böyle insanlara ihtiyacımız var," dedim. "Kilise akıllı insanlar istiyor."

"Eminim öyledir," dedi Helena küçümseyerek. "Yakışıklı bir yardımcı rahibin etrafında toplanmış bir sürü yaşlı kadın kiliseyi hiçbir yere götürmez."

"Ama bizim yardımcı rahibimiz yakışıklı değil," dedim öfkeyle, bu sırada gözümün önüne tıknaz ve kısa görünümüyle özensiz giysiler içindeki Peder Greatorex geldi. "Genç bile değil."

"Neyse, kilise neden bir yerlere varmak istiyor ki?" dedi Rocky. "Bence olduğu yerde kaldığını düşünmek daha rahatlatıcı."

"O yer de neyse," diye ekledi Helena.

Fısıltıyı andıran bir sesle karşı çıktım, ancak bu gerçekten fazlaca zayıf kaldı, çünkü ikisinin arasında kimin tarafından olduğumu kestiremiyordum. Yine de Rocky'nin tutumu daha cana yakındı.

"Korkarım hiçbirimiz dinimiz hakkında fazla şey bilmi-

yoruz," dedim savunmaya geçerek, "çoğu sorunun cevabını bilmiyoruz ve akıllıca tartışacak bilgimiz de yok. Ayrıca sanırım dünyada aptallara da yer var," diye ekledim, bu arada da Piskopos Heber'in ilahisinden bazı bölümleri aklımdan geçiriyordum;

İçten inanmak en büyük hazinedir.
Yoksulların duası Tanrı katında daha değerlidir.

Yine de Tanrı, Everard Bone gibi akıllı bir kula sahip olduğu için çok memnun olmalıydı.

"Onunla konuştunuz mu?" diye sordu Helena.

"Hayır, beni gördüğünü sanmıyorum, veya gördüyse bile tanımamıştır. İnsanlar beni pek hatırlamazlar. Herhalde sıradışı hiçbir yanım yok."

"Sevgili Miss Lathbury," diye gülümsedi Rocky, "ne kadar da yanlış bir saptama!"

Bir kez daha, Amiral'in villasının terasına uzanmış ve Wren subayları arasındaki yerimi almıştım. Doğal olarak ne söyleyeceğimi bilemedim.

"Niye sana Mildred diye hitap etmiyoruz?" dedi Rocky aniden. "Gittikçe daha samimi oluyoruz, yakında dost olacağımızı sanıyorum."

Biraz utandığımı kabul etmeliyim ama onun teklifini geri çevirmedim.

"Sen de bize Helena ve Rocky diye hitap etmelisin. Olur mu?"

"Tabii olur," dedim buna nasıl başlayacağımı hayal ederek.

"Everard Bone'a da Everard diye hitap edebilirsin," dedi Helena aniden gülerek.

"Ah, hayır," diye karşı çıktım; "Bunu pek hayal edemiyorum."

"Ayinden sonra onunla konuşmalıydın," dedi, "vaaz hak-

kında yorumlar yapardınız. Eleştiriyi çok sever."

"Aceleyle gitti," diye açıkladım, "o yüzden beni tanımış olsa bile böyle bir şansım yoktu."

"Ah, iyi ki komşuyuz!" dedi Helena şaşırtıcı bir tonla. "Düşünsene, komşularımız garip bir çift, bir iş kadını, veya çocuklu bir aile olsaydı ne korkunç olurdu."

Yüreğim hafiflemiş ve halimden memnun olarak yukarı çıktım. Ne var ki, Lent ayininde Everard Bone'u gördüğüm için iyi bir komşu olmam bana biraz garip geliyordu. Eğer gelecek hafta da onu görürsem, bu defa dostça bir yaklaşımda bulunmalıydım, kendim için olmasa da, Helena için. Onu sevmeye çalışmayı Lent ayininin bir sonucu sayabilirdim. Onunla karşılaşmamı gözümün önüne getirmeye çalıştım, ne söyleyeceğimi ve onun ne yanıt vereceğini düşündüm. Vaiz hakkında havadan sudan konuşmak veya işinin nasıl gittiği ile ilgili birkaç sözcük iyi bir başlangıç olabilirdi.

Pencerenin kenarında, masama dayanarak çıplak ağaçların arasından görünen en sevdiğim manzara olan kiliseye bakarak durdum. Rahibe Blatt'ın, engin bir denizde yol alan bir gemi gibi eski bisikletinin üzerinde gittiğini görmek içimi huzurla doldurdu. Sonra üzerinde siyah cübbesiyle Julian Malory çıkageldi, daha önce hiç görmediğim bir kadınla konuşuyor ve gülüyordu. Uzun boylu ve iyi giyimli bir kadındı, ancak yüzünü göremedim. Aniden, onun rahip evinin üst katını kiralayacak olan Mrs. Gray olabileceği aklıma geldi. Onları gözden kaybolana dek izledim, sonra mutfağa girdim ve çoraplarımı yıkamaya başladım. Nedenini çözemesem de onun hayalimde canlandırdığım gibi biri olmadığını hissediyordum. Ölmüş bir rahibin dul karısı... çok hüzünlü gözleri var... Belki de sadece onu Julian ile gülerken hayal edememiştik, aklıma farklı bir açıklama gelmiyor.

YEDİNCİ BÖLÜM

Mrs. Gray ile resmi olarak bir sonraki cumartesi öğleden sonra kermeste tanıştık. Winifred ile birlikte bir tezgahın arkasında duruyordu. Winifred'in mutluluğu, "Benimle arkadaş olur musunuz?" diye soran ve bu sorusuna olumlu yanıt alan bir çocuğun sevincini anımsatıyordu.

Mrs. Gray, ilk izlenimlerime göre güzel ve iyi giyimliydi, hatta daha önce tanıştığım rahip eşlerine göre biraz fazla iyi giyimliydi. Sessiz davranışları, utangaçlığının değil kendinden emin olduğunun göstergesiydi, gülüşü gizemliydi, gördüğünün veya düşündüğünün çok azını ortaya koyan birisiymiş izlenimini uyandırıyordu. "Ne yapacağımı söylemeniz gerek," dedi bana ve Winifred'e dönerek, "her ne kadar kermesler her yerde aynı olsa da."

"Ah, burada zorlu bir kalabalık var," dedi Winifred şikâyet ederek. "Bu iyi bir şey değil, Belgravia gibi değil yani. Kermesimize gelenlerin çoğu korkarım ki kiliseden içeri burnunu bile sokmamışlır."

"Belgravia'da da kermes yapılır mı?" diye sordu Mrs Gray "hiç rastlamadım da."

"Galiba St. Ermins'de sık sık düzenlenen bir kermes var," dedim.

"Herhalde oraya ancak bakan eşleri gidiyordur," dedi Mrs. Gray, bana biraz dokunaklı gelen hafif bir gülümsemeyle.

Winifred umursamaksızın güldü ve tezgahın üzerindekileri yerleştirmeye koyuldu. Mrs. Gray ve Winifred incik boncuk veya değerli eşyalar tezgahından sorumluydular. İçi doldurulmuş kuşlar ortada yer alıyorlardı, etraflarında kitaplar, porselen süs eşyaları, resimler ve bazılarının içinde eski fotoğraflar olan çerçeveler vardı. Winifred Edward döneminde yaşamış olan kadının ve genç rahibin fotoğraflarını çıkartmıştı, ancak bazıları gözünden kaçmıştı, oldukça kararmış gümüş çerçevelerin içinden sert bakışlı çirkin bir kadın -belki de bir mürebbiye-, kriket kıyafetleri içinde bir grup sakallı adam, kırpık saçlı şımarık görünüşlü bir çocuk gözlerini dikmiş bakıyorlardı.

"Ah, şuraya bak," diye Winifred'in haykırdığını işittim, "zavallılar! hepsini çıkarttığımı sanıyordum."

"Boşver," dedi Mrs. Gray bir çocuğu rahatlatırmışcasına sakin bir sesle, "Bence çerçeveleri satın alanlar içlerindeki fotoğrafların farkına bile varmazlar. Hatırlıyorum da kocamın bölgesinde..."

Yani kocasına ait dini bir bölge vardı, diye düşündüm. Nedense onun savaşta öldürülen bir ordu rahibi olduğunu düşünmüştüm. O zaman bir hayli yaşlı olmalı? Bundan sonrasını duyamadım, çünkü Mrs. Gray sessizce konuşuyordu, Rahibe Blatt ise tepeme dikilmişti. Her zaman en revaçtaki bölme olan kılık kıyafet tezgahında bana yardım edeceğine sevinmiştim. Bütün giysiler dikkatle fiyatlandırılmışlardı, yine de müşteriler arasında tartışmalar ve çatışmalar çıkıyor, bizler de arabuluculuk yapmak zorunda kalıyorduk.

Satış, kilisenin yeşil renk duvarlı, içinde hiç eşya bulunmayan bir odasında yapılıyordu. Duvarda başrahip Peder Busby'nin yağlı boya bir portresi asılıydı, yaptıklarımızı kutsarcasına bize bakıyordu. En azından biz öyle yaptığını umuyorduk, çünkü aslında portreyi dikkatle incelerseniz, daha çok bir eliyle sıvazladığı uzun fırçamsı sakalıyla övünüyormuş gibi duruyordu. Holün sonunda bir bilardo masası, bir dart tahtası ve gençler kulübünün eğlence eşyaları duruyordu. Kapının yanındaki mutfak penceresinde Miss Enders, Miss Statham ve artık papaz şapkası ve Papa'nın ayaklarıyla kafa yormayan Mrs. Morris çay ile meşgul oluyorlardı. Spor bir ceket ve pantalon giymiş olan Julian Malory, Teddy Lemon ve birkaç güçlü "genç" ile kapılar açıldığında içeriye üşüşecek olan kalabalığı engellemek üzere kapının yanında bekliyorlardı. Üstünde savaş zamanı sivil savunma subaylarının giydiği cinsten eski denizci mavisi bir mont ve bir cübbe olan Peder Greatorex, ne yapacağını bilmez bir halde odanın ortasında dikilmişti.

Rahibe Blatt bana bakarak dişlerini gıcırdattı. "Ah, şu adam! Nasıl da sinirlerimi bozuyor!"

"Gerçekten de kermeslerde bulunması çok gereksiz," diye onayladım. "Ama aslında çok iyi bir adam, neredeyse bir aziz," diye atıldım, ancak cübbe ve eski montun dünyevi şeylerin göstergesi olmamaları haricinde bu savımı destekleyecek hiçbir kanıtım yoktu.

"Aziz mi!" diye burnundan soludu Rahibe Blatt. "Seni böyle bir düşünceye yönelten nedir, anlamıyorum. Orta yaşlı bir adamın terfi etmesi ve yaşlı bir serseri gibi ortalarda dolaşması mı! Hiç bir işte tutunamayınca kiliseye girdi - bizim arzu ettiğimiz bir durum değil bu."

"Yok canım," diye karşı çıktım, "biraz fazla ileri gitmiyor musunuz? Her şeye rağmen, o iyi bir adam..."

"Ve Mr. Mallett ile Mr. Conybeare, şunlara bir bak hele,"

diye devam etti, her ikisinin de duyabileceği bir ses tonuyla. "Biraz çalışsalar hiç de fena olmaz. Bütün işi Teddy Lemon ile gençler yaptı."

"Evet, rahibe, geldiğimizde herşeyin yapılmış olduğunu gördük," dedi şişman, minyon ve güleryüzlü bir adam olan Mr. Mallett. "Bu hiç de hoşumuza gitmedi doğrusu. Sizlere yardım etmeyi umuyorduk. Ama Tanrı olduğu yerde duran ve bekleyenlere de hizmet eder, şairin söylediği gibi."

"Gerçekten de erken gelmişsiniz," dedi Rahibe Blatt, son derece kinayeli bir sesle.

"Erken kalkan kuş, kurdu kapar," dedi, uzun boylu sert görünüşlü, kelebek gözlüklü Mr. Conybeare.

"Mr. Conybeare, umarım burada kurt olduğunu kastetmiyorsunuz," diye kikirdedi Miss Statham pencerenin arkasından. "Eğer kapının önünden çekilmezseniz, başka bir şey kapmak zorunda kalacaksınız. Ve hizmet edilmeyi hak edene kadar da size çay vermemi beklemeyin..."

Ancak tam o sırada, elinde saatiyle Julian kapıların açılmasını emretti. Teddy Lemon ve diğer yardımcılar tarafından kontrol edilen kalabalık, Julian'ın topladığı üç pence'lik giriş parasını verdikten sonra, tezgahlara yöneldi.

"Normandiya çıkarması gibi," dedi Rahibe Blatt, "kermese katılanlar mükemmel birer komando olurdu."

Sonraki beş dakika konsantrasyon ve ciddiyet gerektiriyordu. Para topladım, üzerlerini verdim, karışmış eşyaları düzelttim, tartışmaları yatıştırdım ve yaşlıların kalabalıkta sıkışmalarını önlemeye çalıştım.

Rahibe Blatt öğütlerinden ve eleştirilerinden vazgeçmemişti. "Hiçbir zaman o sıraya giremeyeceksiniz, Mrs. Ryan," diye alayla tesadüfen Roman Katolik olan iriyarı İrlandalı bir kadına seslendi, kadın her kermeste sıranın en önünde yer alırdı.

Mrs. Ryan gülerek suni ipekten çiçekli bir elbiseyi kaptı.

Yumuşak İrlanda şivesi, her zamanki gibi beni çekmişti, o yüzden ne söylediğini anlamasam da onu dinliyordum. Elbise ile birlikte ilerlerken "çok hoş bir adam" kelimelerini duydum.

Rahibe Blatt da kendi söylediklerine gülüyordu. "Gerçekten bu kadın bayağı cesur, beni haftaya yapılacak olan kermeslerine davet edebildiğine ve yeni papazları Peder Bogart'ın çok hoş bir adam olduğunu söyleyebildiğine göre! Sanki bu beni etkileyecekmiş gibi!"

"Ama bunun önemini düşünsene, orada burada böyle "hoş adamlar" olmasaydı kilisenin hali ne olurdu? Aslında kiliselerin bu kermesler sayesinde birleştiğini düşünmek daha iyi olmaz mı?" diye öneride bulundum. "Metodistlerin de kermesleri var mı acaba?"

"Kiliseler kermesler sayesinde mi birleşiyorlar?" dedi Julian, bizim tezgaha doğru yönelerek. "Daha kötüsü de olabilirdi. Yarım saat öncesine göre biraz daha sakinleşmiş olan kalabalığa hoşnut olduğunu gösteren bir bakış fırlattı. "Dostların Napier'ları gelmeleri için ikna etmedin mi?"

"Maleseſ bunu pek denemedim," dedim. "Birkaç eşya yolladılar, ama nedense onları burada düşünemedim. Onlara uygun bir ortam değil."

Julian parlak yeşil duvarlara bakarak, "Sanırım hepimiz daha iyi bir yeri hak ediyoruz," dedi.

"Peder Greatorex hariç," dedi Rahibe Blatt hoşnutsuzca. "O tam buraya ait. Bugün hiçbir işe yardım etmedi. Şu mantosunu niye çıkarmıyor? Pişiyor olmalı."

"Bak," dedim, "Miss Malory ve Mrs. Gray'e çay götürüyor."

"Bu onun yapacağı iş değil ki," dedi Rahibe Blatt.

"Ama bunu yaptığı için onu suçlayamazsınız," dedi Julian, ilgiyle küçük gruba bakarak. "Acaba kek de ikram ede-

cekler mi? Hepsini bir arada taşıyamaz. Gidip yardım etsem iyi olur."

Onun mutfak penceresine doğru ilerlediğini sonra da elinde kremalı pastalarla dolu bir tabakla geri döndüğünü gördüm. Mrs. Gray'e doğru tabağı uzatarak, ona bir parça kek ikram etti. Rahibe Blatt ile bakıştık.

"Aslında," diye başladım pek de kendimden emin olmadan, "rahibimiz mahalleye yeni taşınan herkese karşı çok naziktir, ya da öyle olması gerekir. Bu bilinen bir şeydir."

Rahibe Blatt, "Ama bizim çayımız bile yok," diye üzüntüyle söylendi. "Bizi böyle yok sayması çok kaba bir davranış. Sadece mahalleye yeni biri taşındı diye böyle bir şey yapması çok kötü."

Yeni arkadaşlıklar kur ama eskileri de unutma,
Biri gümüşse, diğeri altındır

"Belki kendimize bu kadar fazla değer biçmesek iyi olurdu, ama yine de..." diye ekledi.

"Evet, bence de ne yapacağını şaşırdı," dedim. "Mrs. Gray artık bu evde yaşayacağı için onunla iyi ilişkiler kurmaya çalışıyor."

"Çok saçma! Hiç böyle uyduruk bir mazeret duymamıştım."

"Oo, kıskandınız mı, Rahibe?" dedi Mr. Mallett kinayeyle. "Pastalar bitmeden gidip kendinize bir çay alsanız iyi olur."

"Yani siz ve Mr. Conybeare hepsini silip süpürmeden mi?" dedi Rahibe Blatt. "Gördüğüm kadarıyla saatlerdir kekleri didikliyorsunuz."

"Hadi bayanlar, acale edin. Ben tezgahınıza bakarım," dedi Mr. Mallett, bir elbiseyi komik bir tavırla üzerine tutarak. "Emin olun, ben sizden daha iyi satış yaparım."

"Evet, bence de iç rahatlığı ile tezgahımızı bırakabiliriz,"

dedim ve masanın üzerine yığılmış mallara göz attım. Eski bir kadife palto güveler tarafından yenmiş beyaz bir tavşan kürkü ile, 1920'lerin modası olan pembe jorjet bir gece elbisesi ise boncuk takılarla süslenmişti, delice bakan gözleriyle uyuz bir kürkün fiyatı altı pence idi - bunlar en "sıradan" parçalarımızdı ve kimse onları almak istemiyordu.

Çay molası sırasında alışveriş biraz yavaşlamıştı, o yüzden yiyip içerken, bir yandan da konuşabiliyorduk. Mrs. Morris'in şarkı söyler gibi çıkan sesi diğerlerini bastırıyordu: "Harika antika parçaları var. Biraz cilalasak mı dedim, çok iyi bir fikir diye karşılık verdi, ama kadın önemli olmadığını, biraz yıkayıp temizleyerek halledilebileceğini söyledi."

Napier'lerden bahsettiğini anlamıştım ancak daha da fazlasını dinlemek istememe rağmen, onu bu konuda cesaretlendirmemem gerektiğini düşünüyordum.

"Tabii, donanmada bulunmuş," dedi Mrs. Morris.

"Evet, kıdemli yüzbaşı Napier İtalya'da bulunmuş," dedim oldukça yüksek bir sesle, sanki sohbeti daha üst bir seviyeye çekmeye çalışıyordum.

"Ne güzel," dedi Miss Enders. "Kızkardeşim bir keresinde turla İtalya'ya gitmişti, evli olan kardeşim, şu Raynes Parkı civarında oturan."

"Mr. Napier çok iyi bir adam," dedi Mrs. Morris.

"Elimde olmadan o kadın için çok fazla olduğunu düşünüyorum."

Anlaşılan çabam pek yararlı olmamıştı, tekrar denememeye karar verdim.

"İtalyanlar kadınlara çok düşkünler," diye atıldı Miss Statham. "Tabii hava kararıktan sonra yabancı bir yerde tek başınıza dolaşmak pek de akıllıca değil."

"Ne olduğunu anlamadan poponuza bir çimdik yersiniz," diye patladı Mrs. Morris, ancak onun sözlerini izleyen kısa

sessizlik, çok ileri gittiğini gösterdi. Aslında Mrs. Morris, sosyal açıdan Miss Enders ve Miss Statham'a göre daha alt seviyedeydi, kilise etkinlikleri onu diğerleriyle aynı seviyeye çıkarıyordu.

"Tabii ki kardeşimin yanında kocası vardı," dedi Miss Enders ciddi bir tonla, "bu yüzden onun başına böyle bir şey gelmesi olanaksızdı."

Rahibe Blatt bir kahkaha patlattı.

"Afedersiniz." Julian elinde boş fincanlar ve tabaklarla gelmişti.

Miss Statham, "Yaptığım sandviç keklerinden aldınız mı Peder?" diye endişeyle sordu. "Özellikle tatmanızı istiyordum."

"Evet tattım, çok lezzetliydi," diye anlamsızca mırıldandı Julian.

"Tattığını hiç sanmıyorum," diye fısıldadı Miss Enders kulağıma. "Sadece kurabiye ve şekerli çöreklerden almıştı."

"Belki de Peder Greatorex tatmıştır," dedim.

"Bana sorarsan, Mr. Mallet ve Mr. Conybeare hepsini yediler. Çayları ilk alanlar da onlardı. Teddy Lemon'un da bir parça aldığını gördüm."

"İyi bir çayı hakettiğine eminim," dedim. "Bugün çok çalıştı."

"Evet, Mr. Mallet ve Mr. Conybeare bir kişinin işini bile yapmadılar. Her zamanki gibi yani."

Topluluk dağılmaya başladı, biz de tezgahlarımıza dönerek toplandık. Bir kermes daha bitmişti.

Winifred gözleri parlayarak yanıma geldi. "Mildred," diye soluklandı, "adının ne olduğunu tahmin edebiliyor musun?"

Hiçbir fikrim olmadığını söyledim.

"Allegra!" diye haykırdı. "Harika değil mi? Allegra Gray."

Nedense bunun Mrs. Gray'in gerçek adı olup olmadığın-

dan emin değildim, daha duyulmuş ve sıradan bir adın yerine kullanılıyormuş izlenimini uyandırıyordu, "Allegra, Byron'ın kızının adı değil miydi?"

Winifred ellerini sevinçle çırparak "Byron! Ne müthiş!" dedi.

"Ben pek de müthiş olduğunu sanmıyorum," diye üsteledim.

"Ah, ama Byron son derece romantik bir insandı," dedi Winifred, "bu önemli bir şey değil mi?"

"Gerçekten mi?" diye sordum, hâlâ Mrs. Gray'i takdir etmemekte ısrarlıydım. "İnsanlarda başka nitelikler aramamız gerekmez mi sence?"

"Mildred, sen de çok mantıklısın," diye güldü Winifred. "Aptal ve romantik olduğumu kabul ediyorum - bu yaradılış meselesi."

Yeşil süet ciltli *Christina Rosetti*'yi düşündüm. *Öldüğüm zaman, sevgilim*... belki de hiçbir zaman bir sevgili olmayacaktı. Hepimiz biraz böyle değil miydik? Çevremdeki insanları duygusallık ve romantizm açısından değerlendirmeye çalıştım. Gerçekten romantik ve duygusal olarak nitelendirilebilecek çok az kişi vardı.

Rahiplerin konu dışı bırakılmaları gerektiğine karar verdim, o zaman da geriye fazla kimse kalmıyordu zaten. Sadece değişik tarzları ve yakışıklılıkları ile Rocky Napier ve Everard Bone kalıyordu. Rocky aynı zamanda da çekiciydi, birçok kadına göre son derece romantik olmalıydı.

Sessizce daireme çıktım ve yemek hazırlamaya başladım. Ev bomboş gibiydi. Cumartesi gecesi... Belki de benim evde yalnız başıma yemeğimi yemem en doğrusuydu. Bulaşıkları yıkadıktan sonra, cumartesi gecesi piyeslerini dinlerdim ve örgü örerdim. Napier'lerin nerede olabileceklerini düşündüm, birlikte dışarı mı çıkmışlardı, yoksa Helena Everard Bone ile mi birlikteydi? *Oğlum Prehistorya Derneğinin bir*

toplantısında... Kızgın tavanın üzerinde eğilerek gülmeye başladım. Everard Bone'un romantik biri olmadığı kesindi, ama yine de hoş değil miydi?

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Birkaç hafta içinde hava iyice güzelleşti ve neredeyse bahar geldi. Arkadaşım Dora'nın kardeşi William Caldicote ile olan yıllık randevuma az bir süre kalmıştı. Bu randevu, her zaman törensel bir niteliğe bürünmüştü, çünkü Dora, hatta William bile, bu buluşmalardan "bir şeyler çıkabileceğini" ümit etmişlerdi. Ancak yıllar geçtikçe, ilişkimiz huzursuzluk yaratmayan bir sıkıcılığa büründü. William'ın bana göre birisi olmadığını ne zaman anladığımı hatırlamıyordum, aslında bunu hiç de önemsemiyordum. İkimiz bir takside giderken benimle yalnız olduğu için mutluluk duyduğunu söylemek yerine, oturuyor olduğu için sıkıldığını söylemesi daha olası görünüyordu. Yiyeceklere ve içeceklere olan merakını anlayabiliyordum, özellikle ben de bundan faydalanıyorsam. William ile her zaman çok iyi bir yemek yiyebileceğim kesindi.

Whitehall yakınlarında bir Bakanlıkta çalışıyordu, otuzlu yaşlarının sonunda, boncuk gözlü ve sıkıcı görünüşlü bir adamdı. Soho'da, onun tanındığı bir restoranda buluşurduk, oraya doğru koşarken -çünkü biraz gecikmiştim- bu

güzel bahar günü yemek yenecek insanın William olmadığını düşünüyordum. Son derece romantik birisiyle randevum olsa fena mı olurdu? Mavi gökyüzü, yumuşacık beyaz bulutlar, ılık ılık esen meltem, yoldaki kadınların süslü şapkaları, mimoza dolu dallar, bunların hepsi beni, sürekli sağlığı, yedikleri ve dedikodudan başka bir şeyle ilgilenmeyen William'dan ve onunla beraber yiyeceğim yemekten biraz daha uzaklaştırıyordu.

Huzursuzca menüyü incelemeye başladığında bugün vesveseli bir ruh hali içinde olduğunu anladım. Büyük olasılıkla ciğerler fazla pişmiş, ördek tam pişmemişti, bu mevsimde iyi kereviz bulunamazdı, yani neredeyse yiyebileceğimiz hiçbir şey yoktu. William garson ile sinirli bir konuşma yaparken, ben sabırla oturuyordum. Bir şişe şarap geldi. William şişeyi alıp, şüpheyle etiketi inceledi. Şarabı tadarken onu endişeyle izledim, çünkü o, bu formaliteyi ciddiye alan ve rahatlıkla şişeyi geri gönderip yenisini isteyebilecek bir adamdı. Ama şarabı tattıkça rahatladı. İyi bir şaraptı, belki o kadar da iyi değildi, ama idare ederdi.

"Fena bir şarap değil, Mildred," dedi, "iddiasız, ama yine de hoşuna gideceğini düşünüyorum."

"İddiasız, aynen benim gibi," dedim aptalca, şapkamdaki tüye dokunarak.

"Bugün böyle bir şarap içmemiz iyi olacak. Artık neredeyse bahar geldi," dedi kuru bir tonla.

"Nuits St. Georges," diye etiketi okudum. "Ne heyecanlı! St. Georges geceleri anlamına mı geliyor? Aklıma olağanüstü sahneler geliyor, zırhlar, beyaz atlar, ejderhalar ve alevler, belki de meşaleler eşliğinde büyük bir geçit töreni."

Bana bir an kuşkuyla baktı, sonra daha şarabımı tatmadığımı görünce, Nuits St. Georges'un üzüm bağlarının bulunduğu bir bölge olduğunu, ancak etiketinde bu adı taşıyan her şarabın çok kaliteli anlamına gelmediğini açıklamaya

başladı. "Sıradan bir şarap olabilir. Bunu hiç unutma. Yeterli olmayan bilgi tehlikelidir, Mildred."

"Ya kana kana iç, ya da Pierian suyunu hiç tatma," diye devam ettim, bir alıntıyı tamamlayabildiğim için çok mutluydum.* "Ama sanırım benim hiçbir zaman kana kana içme şansım olmayacak, o yüzden de cahil kalacağım."

"Ah, Pope Twickenham'da," diye iç çekti William. "Ve şimdi de Popesgrove bir telefon santralinin adı. Bu, insanı üzüyor." Bir an duraksadıktan sonra, iştahla yemeğine devam etti.

Gerçekten çok lezzetli bir yemekti, yediklerimiz menüde yer almıyordu. Bir süre yemeğimize dalıp nefsimizi köreltikten sonra, William bana hayatımla ilgili sorular sormaya başladı, son görüşmemizden beri neler yapıyordum, komiteye gelen ilginç vakalar var mıydı.

"Böyle bir işim olmasını ne kadar isterdim bilemezsin," dedi, "Sanki doğuştan bu tür şeylere ilgim var. Bu şanssız insanları çok iyi anlayabiliyorum. Belgrave Meydanında bir köşkte yaşamak, hizmetkârların tepsilerle servis yapması, Edward dönemi çiftlik evlerinde asil yabancı konukların katıldığı partiler, kış mevsimini geçirmek üzere gidilen Nice veya Bordighera'daki villalar..."

"Ama bize başvuran insanlar bu kadar da lüks içinde yaşamamışlar," dedim, Dora ile William, bir doktorun çocukları olarak Birmingham'ın bir banliyösünde yetişmiş oldukları için, William'ın bu düşünceleri beni şaşırtmıştı. "Tabii ki kaliteli insanlar, ama seviyeleri daha çok bizlere yakın, meslek sahibi kişilerin veya din adamlarının çocukları, rahat bir yaşantıları olmuş ancak hiçbir zaman çok varlıklı olmamışlar."

"Daha varlıklı olanlarla ilişkide bulunmamanız yazık,

(*) Alexander Pope'un *Essays* adlı eserinden. (ç.n.)

çünkü kayıp ne kadar büyük olursa, yaşanan trajedi de o kadar dokunaklı olur."

"Evet, sanırım öyle." Okulda, Shakespeare'in trajedilerini incelerken böyle bir şeyler okuduğumu hatırlıyordum. "Ama bize gelen çok trajik vakalar da var," dedim, "korkarım bu zavallıların durumlarında da fazla dramatik bir şey yok."

"Ah, elbette." Ciddileşti, sonra birden canlandı. "Yeni taşınan komşularını anlatsana."

Biraz tereddüt ederek Napier'lerden bahsetmeye başladım, William'ın dedikodu ve skandal merakını ve bu konuda hiçbir detayı atlamayacağını bildiğim için, Napier'lerin aralarındaki anlaşmazlıklardan söz etmek istemiyordum. Aynı zamanda aslında bunun çok da önemli olmadığını düşünüyordum, ve konuşmaya devam ettikçe herhalde kaygım iyice azalmıştı ki, bir anda kendimi hararetli bir şekilde adamın kadın için çok fazla olduğunu savunurken buldum.

"Ama zaten bu her zaman böyledir," dedi William, "insan böyle durumlara şaşırmamalı. Çok hoş adamlar, canavar ya da iblis gibi kadınlarla evleniyorlar."

"Hayır, Mrs. Napier böyle biri değil," diye karşı çıktım, "sadece adam nadir rastlanacak kadar hoş biri."

Sanırım Nuits St. Georges'un veya ilkbaharın ya da restoranın sıcak atmosferinin etkisiyle olacak, kendimi Rocky Napier'ın aslında tam aradığım erkek olduğunu mırıldanırken bulunca dehşete kapıldım.

Bu sözlerimden sonra bir anlık sessizlik oldu, kayıtsızca etrafıma bakındım, bir garson yan masaya dumanları tüten bir yemek getiriyordu, bir adam karşısında oturan kızın elini tutmak için masanın üzerinden elini uzatmıştı, bir anda sıkıcı, vesveseli, Dora'nın kardeşi ve yıllardır tanıdığım bir kişi olduğu için William'ın varlığından rahatsız oldum.

"Ama sevgili Mildred, sen evlenmemelisin," diyordu öfkeyle. "Hayat böyle rahatsız edici durumlar olmadan da çok yıpratıcı. Senin her zaman çok dengeli, mantıklı, kusursuz bir kadın olduğunu düşünürüm. Umarım evlenmeyi düşünmüyorsundur?"

Karşımda oturmuş, yuvarlak gözleri ve dudaklarıyla ciddi bir ifadeyle beni süzüyordu. Aramızda yükselen gereksiz gerilimi bozmak için gülmeye başladım, aslında gülerken bir yandan da Dora'nın, hâlâ koruduğuna inandığım William ile benim birgün evlenebileceğimize olan inancını da düşünüyordum.

"Elbette hayır!" dedim. "Seni huzursuz ettiysem kusura bakma. Herşeyden önce, evlenmek için uygun birisini tanımıyorum."

"Rahibe ne demeli?" diye şüpheyle sordu William.

"Peder Malory mi? O rahiplerin evlenmemesi gerektiğine inanıyor, ayrıca benim evlenmeyi düşüneceğim tipte birisi değil," diyerek ona bir güvence daha verdim.

"Bu rahatlatıcı," dedi William. "Biz, sevgili Mildred, gözlemciyiz. Bırak başkaları evlensinler ve mutlu olsunlar." İçinde kalan şarap miktarına bakmak için şişeyi kaldırdı ve kendi kadehini doldurdu, benimkiyle ilgilenmedi bile. "Bırak isterse Dora evlensin. Onda sendeki gözlem yeteneği yok."

Sanırım bu küçük iltifat yüzünden sevinmeliydim ama nedense rahatsız oldum. Hem zaten, bu pek iltifat da sayılmazdı çünkü beni insanlık dışı ve sıkıcı bir kişilik kalıbına sokuyordu. Dışarıdan böyle mi görünüyorum acaba? diye merakla düşündüm.

"Dora'dan ne haber?" diye sordum, konuyu değiştirmek için. "Ona mektup yazmalıydım."

"Bir sürü haber var." Ellerini iki yana açarak haberlerin çokluğunu belirtti, sonra arkasına yaslandı. "O küçük dün-

yasında çok şey oluyor. Sanırım kız okulları her zaman olaylara açık, ayrıca alttan alta kaynayan bir ortam."

"Ya, özel bir şey mi var?"

William bana doğru eğildi, küçük boncuk gözleri sevinçle parladı. "Kokuşmuşluk," dedi dramatik bir fısıldamayla.

"Tanrım, konu ne?" diye sordum, ama şaşırmamıştım, çünkü Dora'nın çalıştığı her okulda böyle şeylere rastlanırdı. Bazen Dora'ya başka bir gözle bakar, olanların ondan kaynaklandığını düşünürdüm.

"Kızlardan bazıları kilisede şapka takmamış, ya da takmış, hangisi olduğu önemli değil. İşte, bu küçük dünyanın sonsuz çeşitliliği ve zorlukları! Doğum, ölüm, çiftleşme gibi daha büyük şeyler önemsizmiş gibi atlanıp geçiliyor."

"Aslında kızlar okulunda böyle olaylara pek rastlanmaz, en azından sık rastlanmaz," dedim. Bir öğretmenimizin ölümü ve tabutunun kiliseye konması ile ilgili okul yıllarımdan kalan bir olay anımsamıştım, "sadece ölüm olabilir."

"Yani ötekiler olmuyor," dedi William muzip bir tavırla. "Ya oluyorsa!"

Kahvemi karıştırmaya koyuldum, özellikle sesinde delici bir ton sezdiğim için utanmıştım.

"Elbette Miss Protheroe ile geçinmek oldukça güç," diye atıldım. "Bir kez karşılaştık, ama üzerimde öyle bir izlenim bıraktı ki onunla ben de çalışmak istemezdim."

"Ama zavallı Dora da rahatsız edici bir insandır," dedi William. "Ona bir haftadan fazla dayanamam."

Dışarıda kaldırımın üzerinde duruyorduk. Restoranın sıcak, kızılımsı ve loş havasından sonra, temiz bahar kokusu bizi şaraptan çok çarpmıştı. Tam karşımızda bahar çiçekleriyle donanmış bir el arabası vardı.

"Ah, bak mimozalar!" diye atıldım, William'ın bana çiçek alması gibi bir umut taşımadığım halde. "Bir demet almalıyım."

"Mimoza bana her zaman kıyı kasabalarındaki kafeleri anımsatır, kurutulmuş halde, sos şişeleriyle birlikte masaların üzerlerinde dururlar." dedi William, ben çiçeği satın alırken yanımda duruyordu.

"Evet bu canlılığını uzun süre korumadığını biliyorum, ama yine de çok güzel."

"Bugün kendinde değilsin," dedi onaylamayan bir tonla. "Umarım Nuits St. Georges yüzünden değildir."

"Biliyorsun şaraba alışkın değilim, özellikle gündüzleri," dedim, "ama bazen kendin gibi olmamak hoş bir şey."

"Bu fikrine katılmıyorum. Yeni bir ofise taşındım ve hiç sevmedim. Pencereme gelen güvercinler bile farklı."

"Ofisini hiç görmedim," dedim cesaretle, "Seninle gelebilir miyim?"

"Yani hapishane demek istiyorsun, taş duvarlar, demirler, her ne kadar şair hapishaneyi hapishane yapanın bunlar olmadığını söylese de. Elbette, istersen gelebilirsin."

Trafalgar Meydanına, sonra da meydanın arkalarında bir sokağa saparak sıradan görünüşlü bir kapıdan içeri girdik.

William gibi sıkıcı, hatta ondan da beter birçok adam, aceleyle içeri giriyorlardı. Bir ikisine selam verdim, tanıştım: Calverley Hibbert ve Radcliffe Forde gibi iki adları vardı, ancak bu bile onları sıkıcı olmaktan kurtaramıyordu.

"İşte burası!" dedi William, üzerinde adı yazılı bir kapıyı açtı ve içeri girdim. İki yaşlı, soluk yüzlü adam bir masada oturuyorlardı, bir tanesi elindeki şeker paketini çekmeceye tıkıştırdı, diğeri ise önündeki kart endeksini gizleme ihtiyacı duymadı. William onlarla ilgilenmedi, onlar da William'ı fark etmemiş gibilerdi. Odanın ortasındaki dev bir masaya oturdu. Masanın üzerinde iki telefon, içinde etiketlenmiş dosyalar bulunan bölmeler vardı. Ne iş yaptığına dair en ufak bir fikrim bile yoktu.

"Çok hoş bir oda," dedim pencereye yönelerek, "ne ka-

dar güzel bir masan var." Diğer adamların varlığından rahatsız olmuştum ve tam olarak ne söyleyeceğimi bilemiyordum. Bir anda koridorda bir el arabası sesi duyuldu, iki adam da ellerinde fincanlarıyla dışarı fırladılar.

"Afedersin," dedi William, o da ayaklanmıştı, çekmecelerinden birinden porselen bir fincan çıkardı, "Sanırım çay zamanı."

Bana da çay ikram etme ihtiyacı duymadı, zaten saat daha üçe geliyordu, bu yüzden de henüz canım çay içmek istemiyordu. Willliam'ın altında bir pozisyonda çalıştıkları belli olan diğer iki adamın neden onun çayını da getirmediklerini merak ettim, belki de böyle durumlar için geçerli olan kesin kurallar vardı. Ayrıca William'ın huysuzluğunu da bildiğimden, kendi çayını kendisinin alması için ısrar edeceğinden emindim. Calverley Hibbert ve Radcliffe Forde gibi önemli insanlarmış izlenimi veren adamların da şu anda koridora fırlayıp çay alıp almadıklarını merak ettim. Kimbilir, belki Bakan bile bu grubun içindeydi. Pencerenin kenarından başka bir iş yeri binasına bakmayı sürdürdüm, belki burası da aynı bakanlığa aitti, perdeleri çekilmemiş sıra sıra pencere vardı, bir bebek evini andıran odalardaki faaliyetler gözümün önüne geliyordu. Soluk yüzlü adamlar masalarında oturuyor, ellerindeki dosyaları karıştırıyorlardı, bazıları çaylarını yudumluyor, bazıları parmaklarını daktilonun tuşlarında gezdiriyordu. Bir kız pencereden sarkmıştı, bir başkası saçlarını tarıyordu, bir diğeri ise çok hızlı bir şekilde daktilo yazıyordu. Genç bir adam tiyatrovari bir tavırla bir kıza sarıldı, odadaki diğer adamlar hoşnutlukla onları izlerken, kız adamın saçını çekti... Büyülenmişcesine bunları seyrediyordum, William ve diğerleri, sıcak çaylarıyla odaya girdiklerinde derin düşüncelere dalmıştım.

"Şu bina başka bir bakanlığa mı ait?" diye sordum.

"Ah, evet, Arzu Bakanlığı," dedi William ciddi bir tonla.

Gülerek cevap verdim.

"Bu harika insanlar, her zaman çok uzak ve bu dünyaya ait değillermiş gibi görünürler," diye açıkladı. "Ama belki onlar da bizim için aynı şeyleri düşünüyorlardır. Onlar da bize Arzu Bakanlığı adını takmış olabilirler."

O anda bir saat çaldı, üçü çeyrek geçiyordu. William ayağa fırladı, çekmecelerin birinden kâğıt bir torba aldı, pencereye yöneldi ve ardına kadar açtı. Kanat sesleri ile bir avuç güvercin pencerenin pervazına kondu. Bazıları eşiğe sıçradı, hatta bir tanesi odadan içeri girerek William'ın omuzuna kondu. Kâğıt torbadan iki parça ekmek çıkarttı, onları ufalayıp kuşlara atmaya başladı.

Adamlardan biri başını önündeki listeden kaldırdı ve bana belli belirsiz, acırmış gibi gülümsedi.

"Bu her öğleden sonra tekrarlanıyor mu?" diye William'a sordum.

"Evet, sabahları da. Güvercinler olmadan yaşayamıyorum. Kendimi St. Francis'in korkunç tablolarından biri gibi hissediyorum -eminim Dora ve sen okulda görmüşsünüzdür- ama inan ki çok hoş bir his."

St. Francis ile bir memurun özdeşleştirilmesi komiğime gitmişti, William'ın güvercinlere olan düşkünlüğünü bilmiyordum, nedense bu beklenmedik bir şeydi ama aynı zamanda da hoşuma gitmişti. Kendini tamamen onlara adamış gibiydi, onlara adlar takmıştı, omuzuna konanı cesaretlendiriyor, ona çok hırslı olmaması gerektiğini söylüyordu, artık benim varlığımı tamamen unuttuğunu ve gitme zamanının geldiğini anladım.

"Artık gitmem gerek," dedim. "Seni de işinden alıkoydum," diye ekledim, bu cümle ağzımdan çıkana kadar kinayeli olacağını düşünmemiştim.

William masasına döndü ve bir dosya açtı.

"Bir gün de yeni dairemi görmeye gel," diyerek bana hiç de yabancı gelmeyen Chelsea adresini verdi.

Ona yemek için teşekkür ettim, elimde bir demet mimozamla çıplak koridorlardan geçerek yürümeye başladım. Tabii ya, diye hatırladım otobüs beklerken, Everard Bone ve annesi de aynı sokakta oturuyorlardı, bu yüzden adres bana tanıdık gelmişti. Her ne kadar onları tanıma olasılığı az da olsa, William'a Helena Napier ve Everard Bone hakkında hiçbir şey söylememek çok akıllıca olmuştu. *Oğlum Prehistorya Derneğinin bir toplantısında...* Mrs. Bone'un sızlanan sesini tekrar duyar gibi oldum ve kendi kendime gülümsedim.

Evimin giriş kapısına vardığımda, Rocky Napier'in de sokağın diğer ucundan geldiğini gördüm.

"*Mimoza!*" diye haykırdı. "Ben bunu nasıl akıl edemedim?"

"Görünce dayanamadım," dedim. "İnsana..."

"İtalya ve Riviera'yı anımsatıyor, elbette."

"Oralara hiç gitmedim," diye hatırlatmada bulundum. "sadece çok güzel bir gün ve onları almak istediğimi hissettim."

"Evet, bu daha iyi bir neden."

Birlikte merdivenlerden çıktık. Onun kapısının önüne geldiğimizde, bir dürtüyle çiçeğin paketini açtım. Demet kolaylıkla ikiye ayrılabiliyordu. "Lütfen yarısını al," dedim, "bunu gerçekten istiyorum."

"Ne kadar tatlı ve zarifsin," dedi hemen. "Çayın yanında yiyecek bir şeylerin var mı? Benim yok da."

"Aslında galiba bende de yok," dedim, kapağında bir soyları resmi olan teneke kek kavanozumu düşündüm, içinde küçücük bir parça kek vardı.

"Hadi bir çılgınlık yapalım ve dışarıda bir yere gidelim."

Elimde mimozalarla kalakaldım. "Öncelikle bunları suya koymamız lazım."

"Tamam, bizim mutfağa bırak." Demeti elimden aldı, bir kabın içine su doldurdu ve çiçekleri tezgahın üzerine koydu.

Şimdiye kadar keşfetmediğim ancak onun iyi bildiği, güzel pastaları olan bir kafeye gittik. Aslında pastalar pek de önemli değildi. Belki sıkı bir öğle yemeği yediğim için, pek de acıkmamıştım. O, çok tatlı ve eğlendiriciydi, benim de kendimi tatlı ve eğlendirici hissetmemi, söylediğim bazı şeylerin de akılcı olduğunu düşünmemi sağlıyordu.

Çok zaman geçmeden Wren subaylarını anımsadım. Bu arada akşam olmuştu, yine mutfağımdaydım, akşama ne yiyeceğimi düşünüyordum. Bir anda mimozalarımı Napier'lerde unuttuğumu anımsadım. Gidip demetin yarısını geri istemek ayıp olacaktı. Zaten Helena da gelmişti, gülüşmelerini duyabiliyordum. William ile onlar hakkında dedikodu yapmamalıydım, hem de Lent zamanı. Olan olmuştu, bana baharı hatırlatacak mimozalarım yoktu, sadece içimde alışık olmadığım bir huzursuzluk vardı. Oturma odamdaki masanın üzerinde bir vazonun içinde fındık çiçeği ve kuru dallar duruyordu. "Ah, kuru dalları evlerine getirip, çiçek açmasını uman kadınlar yok mu !" Rocky çay içerken buna benzer bir şeyler söylemiş miydi?

DOKUZUNCU BÖLÜM

Ertesi sabah evden aceleyle çıkarken, Rocky mimozaları-mı getirdi. Çiçekler tazeliklerini yitirmişler ve kafenin masalarında dekorasyon olarak kullanılan, William'ın hoşlanmadığı görünüme bürünmüşlerdi. Bahar havası kaybolmuştu, Rocky de saçı başı darmadağınık bir halde üzerinde bir sabahlıkla gelmişti. Onu öyle görmekten utanarak, yarı açık mutfak kapısından elimi uzattım ve mimozaları çabucak kaptıktan sonra, vazoda fındık çiçekleriyle kuru dalların arasına tıkıştırdım.

Otobüste William'ın aslında haklı olduğunu, benim ise bunu kabul etmekten kaçtığımı düşündüm. Mimoza gerçekten de ilk tazeliğini hemen kaybediyordu, bu yüzden satın almaya değmezdi, ben de duygularıma gem vurmalı, sadece diğer insanların duygularını gözlemeliydim.

Masama oturduktan sonra isim ve adres listelerinin üzerinden geçmeye başladım. Edith Bankes-Tolliver, 118 Montgomery Meydanı... bu adres bana oldukça yakındı. Bizim kiliseye gelip gelmediğini merak ettim. Belki de Julian onu tanıyordu.... Bizim mahalledeki düşkün kadınların bir listesini

yapmalı ve onları ziyaret etmeye çalışmalıydım. Çoğu yalnız yaşıyorlardı, belki onlara alışverişlerinde yardım edebilir veya onlara kitap okuyabilir, hatta onlarla oturup sohbet edebilirdim... Mrs. Bonner odaya girip bugünün çarşamba olduğunu ve St. Ermins'deki öğlen ayinine gitmek için sözleştiğimizi hatırlattığında, yapacağım hayır işlerine dalmıştım. Öyleyse acele bir şeyler atıştırmalıydık, böylece dünkünün tam tersine, sadece bir şeyler atıştırmak üzere kilisenin yakınlarındaki self servis bir kafeteryaya girdik.

Tepsilerimiz tezgahın üzerinde öyle hızla hareket ediyordu ki, sonunda elime ulaştığında sinirlenerek ve üzülerek, aslında hiçbir zaman seçmeyeceğim yemeklerle tepsimi doldurduğumu gördüm. Tam bunu düşünüyordum ki, kahve için sıcak su alamadığımı fark ettim. Bu gibi durumlara hemen hakim olan Mrs. Bonner bana nerede hata yaptığımı anlatmaya koyuldu.

"Suyu ekmek aldıktan sonra, tabii eğer ekmek alıyorsan, ki ben genellikle almıyorum, zaten ekmek ziyan etmememiz söyleniyor, sıcak yemekten önce alacaksın," diyordu, elimizde tepsilerle iki kişilik boş yer ararken.

"Ah, bu noktada hata yapmış olmalıyım," dedim, kesinlikle ziyan edecek olduğum taş gibi ekmek parçasına bakarak. "Bence yemekleri almadan önce elbise provası gibi, bir deneme yapmalı."

Mrs. Bonner bir kahkaha patlattı ve o anda iki Hintli adamın yanında iki kişilik boş yer olduğunu gördü. "Eğer yalnız olsaydım, buraya oturmazdım," diye fısıldadı oturmadan önce, "belli olmaz, ama yanında birisi olunca insan daha rahat oluyor."

Yanımızdakiler oldukça zararsız görünüyorlardı, büyük olasılıkla öğrenciydiler çünkü sınav sonuçlarından bahsediyorlardı. Kesik ve kuvvetli seslerini ve birbirlerine "moruk" diye hitap etmelerini dinlemek çok hoşuma gitmişti. Bizim

farkımızda değillerdi, eminim Mrs. Bonner yalnız bile olsaydı, korkması için bir neden yoktu.

Masaya yerleştik, yemeğe başlamadan derin bir nefes aldım. Kafeterya son derece büyüktü, bir kabusu hatırlatıyordu, bir uçtan bakıldığında diğer uç görünmüyordu, görünüşe göre bütün masalar doluydu. Bakırdan yapılma bir parmaklıkla ayrılmış başka bir bölümde de çok sayıda insan uzun bir sıra oluşturmuş bekliyorlardı.

Dinmeyen bir nehir gibi akan zaman
Her şeye göğüs gerer...'

diye mırıldandım, Mrs. Bonner'den çok kendi kendime. "Burada içim daraldı."

"Oldukça ucuz bir yer, çok sık gelmezsen yemekler de çok iştah kapatıcı görünmüyor," dedi neşeyle, her zamanki gibi açık yürekliydi. "Eğer acelen varsa, burası çok uygun."

"Ne kadar da çok insan var," dedim, "Hepsini de sevmek zorundayız." Hepsi bizim kardeşlerimiz, diye düşündüm, yemeklerine ve gazetelerine gömülmüş olan memurlara, öğrencilere, sekreterlere ve yaşlı, garip insanlara bakarken.

"Çabuk ol hayatım," dedi aniden Mrs. Bonner, "saat yirmi geçiyor."

Hintliler çoktan kalkmışlardı, böylece ben de Mrs. Bonner'a düşüncelerimi aktarma fırsatı buldum.

Çikolatalı tatlısının üzerinden beni süzerken, şaşırmış görünüyordu. "Tanrı buyruğunun bu kadar da ciddiye alınması gerekmiyor bence," dedi ciddi bir tonla. "Gitmemiz gerek, yoksa iyi bir yer kapamayacağız. Kilisenin ne kadar kalabalık olduğunu biliyorsun."

Arkaya yakın taraflarda bir yer bulduk, Mrs. Bonner geçen geldiğimizde ağzında lafları geveleyen vaizi duyup duyamayacağımızdan şüpheliydi. Bugünkü vaiz Başdiyakoz Hoccleve idi, daha önce adını duymamıştım ama onun da

konuşma özürlü, yaşlı bir vaiz olduğunu tahmin ettim. Ne var ki tamamen yanılıyordum. Yaşlıca bir adamdı, ama yakışıklı ve kendinden emin bir görünüşü vardı, sesi de güçlü ve dramatikti. Vaazı da aynı şekilde alışılmışın dışındaydı. Daha önce dinlediğim Lent vaazları belirli bir sıra izlerdi, ama Başdiyakoz Hoccleve bu sıranın dışına çıkmış ve Kıyamet günü ile ilgili bir vaaz vermeye başlamıştı. Çok özel bir ayindi, fazla tanınmamış İngiliz şairlerden uzun alıntılarla doluydu. Her ne kadar konu Lent için çok uygun olsa da, içeriği ve sunuluş biçimi korku ve şaşkınlık yaratmıştı. Diğer ayinlere göre çok uzundu, bu yüzden kısıtlı zamanları olan birçok memur daha ayin bitmeden salondan ayrılmak zorunda kaldılar.

Mrs. Bonner hiç hoşnut kalmamıştı. "Şu *Dies Irae** hakkındaki konuşma," dedi, "bu Roman Katoliklerin söylemi. Burada konuşmasına izin verilmemeliydi. Sadece bu değil tabii. Aslında onu tam olarak anlayamadım. Söylediği birçok şey taciz edici."

Bu arada kilisenin kapısına varmış, yavaşça öne doğru ilerliyorduk. Ayine kendimi o kadar kaptırmıştım ki Everard Bone'u aramayı tamamen unutmuştum, o anda onun yanı başımda durduğunu fark ettim. Fırsat çıkarsa onunla dostça bir şekilde konuşmaya ve hakkında olumlu düşünmeye karar verdiğimi hatırladım. Bunun için biraz önce dinlediğimiz sıra dışı vaazdan daha iyi bir fırsat olmayacağı açıktı.

"İyi günler," dedim sessizce, "ayin hakkında ne düşünüyorsunuz?"

Bana bir an şaşkın bir ifadeyle baktı, sonra sert hatları bir gülümsemeyle yumuşadı. "İyi günler," dedi. "Korkarım kendimi gülmemek için zor tuttuğumdan pek fazla dinleye-

(*) Dies Irae:

medim. Yetişkinlerin kendilerini kontrol edebileceklerini sanırdım, ancak şimdi öyle düşünmüyorum."

Bir anda yalnızca ikimiz kalmıştık, Mrs. Bonner benim bir erkekle konuştuğumu görünce çaktırmadan yanımızdan ayrılmıştı. Ancak sonradan soru yağmuruna tutulacağımı biliyordum, sessiz de olsa yarın ofiste benden bir açıklama bekleyecekti. Çünkü hem meraklı, hem de romantikti ve kırk yaşının altında birisinin bekar kalmasına dayanamıyordu.

"Evet, gerçekten sıra dışıydı," dedim, onun bir zaafından söz etmesi hoşuma gitmişti. "Tebliğ hazırlıkları nasıl gidiyor?" diye sordum, sesime ilgili bir ton vermeye çalışarak.

"Ah, iki üç hafta içinde sunacağız. Herhalde gelip dinlersiniz, aslında pek tavsiye etmiyorum. Çok sıkıcı olabilir."

"Yine de dinlemek isterim," dedim, Rocky ile beraber antropologları incelemeye karar verdiğimizi hatırlayarak.

"Helena size davetiye verir," dedi. "Şimdi, eğer izin verirseniz, acelem var. Belki orada görüşürüz."

Ufak da olsa bir gelişme kaydettiğimi düşünüyordum, küçücük de olsa bir parça erdem içimden uçup gitmişti, yine de ondan gerçekte hoşlanmamama rağmen, daha önce duyduğum bariz düşmanlık hislerim yok olmuştu. Ama onu Rocky ile nasıl kıyaslayabilirdim? Kendime kızarak, Rocky'yi bu şekilde düşünmemem gerektiğini geçirdim içimden. Dün, beklenmeyen bahar havası ve öğle vakti içilen şarap bir mazeret olabilirdi, ama bugün hiçbir mazeretim yoktu. Gri bir mart günü, alelacele yenen lezzetsiz bir yemek ve o garip ayinden sonra kafeteryadaki hiç de çekici olmayan insan selini, Kıyamet Gününü ve hatta Everard Bone'u düşünmem daha uygun olacaktı.

Eve dönerken Winifred'e uğramaya karar verdim. Uzun zamandır görüşmemiştik, hem belki ona ilginç ayinden de söz ederdim.

Zili çaldım ve kapıyı Mrs. Jupp açtı. Miss Malory Mrs. Gray ile birlikte yukarıdaydı, onun yerleşmesine yardım ediyordu. Onların yanına çıkmak istemez miydim?

Yavaşça yukarı çıktım, ilk katta durarak karanlık bir köşede asılı olan Samuel'in çocukluk resmine baktım, bu arada geri dönsem mi diye düşünüyordum, çünkü Winifred ve Mrs. Gray ile yapılacak bir sohbet, Winifred ile başbaşa yapmayı düşündüğüm sohbet ile aynı olmayacaktı. Ancak Mrs. Gray de artık burada yaşayacağına göre, onu tanımaya çalışmak da iyi olabilirdi, o yüzden yukarı çıktım ve arkasından sesler gelen kapıyı çaldım.

"Ah, Miss Lathbury; ne hoş!" Mrs. Gray kapıyı kendisi açmıştı. Julian'ın birkaç hafta önce boyadığı odaya baktım. Şimdi çok güzel döşenmişti, ocakta kömür ateşi vardı. Winifred yerde kilimin üzerine çömelmiş, perdelerin kenarlarını teyelliyordu.

"Allegra bu odayı ne güzel bir hale getirmiş, değil mi Mildred?" dedi ben içeri girerken. "Önceki haliyle alakası yok."

"Aslında Winifred bana çok yardımcı oldu," dedi Mrs. Gray. "Bilirsiniz, taşınırken yapılacak çok şey çıkar."

Onu onayladım, bu arada artık birbirlerine "Allegra" ve "Winfred" diye hitap ettikleri de gözümden kaçmamıştı, bu beni şaşırttı ve kabul etmeliyim ki, biraz huzursuz etti. "Taşınmak başlı başına bir iş," diye basmakalıp bir laf ettim, "ama her şeyi çok güzel halletmişsiniz." Helena Napier taşındığı zaman, ona perdelerini teyellerken yardım etmemiştim. Sadece tırabzanlardan aşağıya bakarak mobilyalarının taşınışını izlemiştim ve artık yapılacak bir şey kalmadığından emin olunca da yardım edilecek bir şey olup olmadığını sormuştum. Winifred benimle kıyaslandığında daha üstün bir karaktere sahipti. Aslında belki de şartlar biraz farklıydı. İnsanın hiç tanımadığı birisine, özellikle

Helena Napier gibi bağımsız görünüşlü birisine yardım önermesi zordu.

"Perdelere yardım edebilir miyim?" diye sordum.

"Aslında çok iyi olur." Daha lafım bitmemişti ki Mrs. Gray başka bir perde yığınını önüme koydu, iğnelenmiş yerlerinden kısaltılacaklardı. Biraz ürktüm, çünkü genellikle böyle teklifler ciddiye alınmamak kaydıyla yapılırdı, sonra hafif somurtarak işe koyuldum, Mrs. Gray ise hiçbir şeye elini sürmüyordu. Koltuklardan birine kurulmuş, arkada sımsıkı toplanarak Yunan topuzu yaptığı saçlarıyla oynuyordu. Bu saç modeli, açık renk oval yüzü ve anlaşılmaz zarif havasıyla Kral Edward döneminde yazılmış bir romandan fırlamış bir kahramanı andırıyordu. Kadında sanki gerçek dışıymış gibi bir hava vardı.

"Korkarım ki dikiş dikmekte pek iyi değilim," dedi, tembelliğin mazereti olarak, "ama en azından çay yapabilirim. Bizimle çaya kalırsınız, değil mi Miss Lathbury?"

"Teşekkürler, kalırım."

Odadan çıktı, mutfakta çaydanlığı doldurduğunu ve porselen fincanları hazırladığını duydum. Aynı anda merdivenlerde bir ayak sesi ve Julian'ın "Yukarı gelebilir miyim? Bir çay partisi kokusu aldım. Umarım gecikmemişimdir," diyen haykırışı duyuldu.

Julian hemen bizim bulunduğumuz odaya girmeyerek, mutfakta Mrs. Gray ile konuşmaya başladı. Winifred ve ben elimizde perdeler hiç konuşmadan yerde oturuyorduk, ikimizin de Mrs. Gray hakkında konuşmak için can attığımızı biliyordum, ama o an için bu imkansızdı.

"Bu perdelerden biri diğerinden daha uzun görünüyor," dedim yüksek sesle. "Acaba asarak mı ölçsek? Çünkü bazen asıldıktan sonra boylarında eşitsizlik olabiliyor."

Julian üstünde krakerler, ekmek, tereyağ, reçel ve kek

bulunan bir tepsiyle odaya girdi. Mrs. Gray de elinde çaydanlıkla onu takip etti.

"Çok eğlenceli değil mi, piknik gibi," dedi Winifred oturduğu kilimin üzerinden.

"Reçelinizden yemesem iyi olur, Mrs. Gray," dedim, o günlerde bu şekilde nezaket göstermek adettendi. "Sadece ekmek ve tereyağı alayım, gerçekten."

"Ah, lütfen reçelden de alın," dedi. "benim marifetim değil, Peder Greatorex hediye etti."

"Nasıl? Peder Greatorex reçel mi yapıyor?" diye sordu Julian. "Böyle hünerleri olduğunu hiç bilmezdim."

"Yo, hayır," diye güldü Mrs. Gray; "onu reçel yaparken düşünsenize, zavallı yaşlı adam! Reçeli köyde oturan kızkardeşi yapmış. Gerçekten de çok lezzetli."

"Size hediye etmesi ne büyük incelik," dedim, "gerçekten çok güzel bir reçel."

"Ah, Allegra öyle iyi ki, insan ona hep bir şeyler vermek istiyor," dedi Winifred heyecanla. "Mildred, bu kilim sana tanıdık gelmiyor mu?"

Kilime şöyle bir göz attım ve daha önce bir yerlerde gördüğümü hatırladım. Rahip evinde olduğuna emindim, yoksa Julian'ın çalışma odasındaki miydi?

"Evet, evet Julian'ın çalışma odasındaki," dedi Winifred.

"Ne büyük incelik değil mi?" dedi Mrs. Gray. "Bu odaya uygun bir tane arıyordum, gayet masum bir şekilde Peder Malory'ninkini görüp beğenmiştim ki, tutup bana verdi!"

"Mrs. Gray'in odasında, benim çalışma odamda durduğundan daha güzel duruyor," dedi Julian, "zaten çalışma odasında kilim olmasa da olur."

Birbirlerine hâlâ "Mrs. Gray" ve "Peder Malory" diye hitap etmeleri ilginçti. "Halıya da çok uymuş," diye atıldım.

"Evet, ama Peder Malory'nin halısına da uyuyordu," dedi Mrs. Gray. "Onu bana vermesi gerçekten çok büyük incelik!"

Julian utanarak bir şeyler mırıldandı.

"Tabii ki," diye devam etti Mrs. Gray, bir konuşma yapıyormuş gibi berrak bir sesle, "Her zaman erkeklere fedakarlık yapmaları için fırsat tanınmasından yanayım; onların yaratılışları bizimki kadar asil değil."

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?" diye ciddi bir tonla sordu Winifred. "Tanıdığım çok hoş erkekler var."

Julian memnuniyetle gülümsedi, ama bir şey demedi. Bunun ölmüş bir rahibin eşine pek de uymayan bir çıkış olduğunu düşündüm, aslında biraz ucuz bir havayla söylendiği için eğlenceliydi de.

"Benim gerçekten gitmem gerekiyor," dedim, biraz soğuk bir tonla.

"Ama Mildred, daha perdeleri bitirmedin," dedi Winifred.

"Evet, üzgünüm bitiremedim."

"Olsun, neden cuma günü çaya gelip geri kalan kısmını bitirmiyorsun?" diye önerdi tatlı bir gülümsemeyle, Mrs. Gray.

"Teşekkürler, iyi olur," dedim, oldukça bozulmuştum. Gerçekten de perdeleri bitirmemi beklediğine inanamıyordum.

"Hem geldiğinde, küçük dairemin geri kalan kısmını da görebilirsin," dedi Mrs. Gray. "Henüz görülecek durumda değil, ama o zamana kadar toparlayabileceğimi sanıyorum."

" Seni kapıya kadar geçireyim mi?" diye sordu Julian.

"Lütfen rahatsız olma. Kendim giderim," dedim.

Hızla merdivenleri indim, biraz kaba davrandığımı hissediyordum. Yukarıdaki üçlü birbirlerine yetiyorlardı, yanlarında kendimi fazlalık gibi hissetmiştim. Mrs. Gray Malory'lerle çok iyi anlaştığı için rahatsız mı olmuştum? diye kendi kendime sordum. Herhalde kıskanmış olamazdım? Hayır, hayır, bu fikri hemen zihnimden uzaklaştırdım. Bu-

gün kesinlikle iyi bir gün değildi, hepsi bu. Zaten iyi başlamamıştı, iyi de bitmeyecekti. En azından eve gidip biraz çamaşır yıkayarak günün geri kalan kısmını kurtarabilirdim.

"Merhaba! Karadenizde gemilerin batmış gibi görünüyor," diyen Rahibe Blatt'ın neşeli sesi karanlığın içinden duyuldu.

"Öyle mi?" dedim, her şeye rağmen gülümsemeye çalışıyordum.

"Rahip evinden mi geliyorsun?"

"Evet."

"Ah, o ikisi hep Mrs. Gray ile beraberler," dedi Rahibe Blatt sıkıntıyla. "Confirmation* dersleri ile ilgili Peder Malory ile görüşmek istedim, ama Peder perdeleri asmasına yardım ediyordu."

"Ama Malory'ler çok dost canlısı ve yardımsever insanlardır," dedim.

Beni onaylamayan bir ses çıkarttı, bisikletine atlayarak yavaşça oradan ayrılışını, yararlı işler yapmak için yola koyuluşunu izledim. Sonra, daireme döndüm ve yıkanacak bir sürü çamaşır çıkarttım. Döne döne aynı şeyleri yıkamak can sıkıcı bir işti. Benim gibi birisinin giyebileceği türden iç çamaşırları, diye düşündüm kederle, o yüzden bu çamaşırları anlatmama hiç gerek yok.

(*) Confirmation: kiliseye kabul edilme merasimi. (ç.n.)

ONUNCU BÖLÜM

Sonunda Helena ile Everard'ın tebliğlerini sunacakları gün geldi çattı. Helena'nın beni davet ettiğini unutacağını sanmıştım, ancak bir gece önce daireme çıktı ve ertesi gün gideceğimiz saati kararlaştırdık. Önce konuklara bir çay partisi veriliyordu.

"Yeni başkan kürsüsüne çıkacak," dedi Helena resmi bir tavırla. "O kadar yaşlı ki, şimdiye kadar başkan olmaması garip, ama aslında yaşlılardan çok var. Yakında da sıra bize gelecek."

Ne giyeceğime bir türlü karar verememiştim. Bir Bilim Derneği toplantısının defile gibi olmayacağını biliyordum, ama yine de Napier'leri küçük düşürmek istemiyordum, bu yüzden daha gidip gitmeyeceğim kesinleşmeden kahverengi paltoma uyacak yeni bir şapka satın almıştım. Helena siyahlar içinde çok şıktı. "İnsanın bir kadın antropolog gibi görünmemesi lazım," diye açıklamada bulundu.

"Amerikan kızlarına benzesen bir şey fark etmezdi," dedi Rocky. "Onlar da nasıl giyinileceğini bilirler."

Helena, "Bunu fark edebilmene sevindim," dedi soğuk bir tonla.

"Ben her şeyi fark ederim. Özellikle de Mildred'ın güzel, yeni şapkasını."

İltifatını nazik bir şekilde kabul ettim, ama herhangi birinin görünüşümle ilgili yorum yapmasına hiç alışık değildim, dikkatlerin üzerimde toplanması canımı sıktı.

"Kadife bir şapkadan daha hoş bir şey olamaz," diye devam etti Rocky, "kahverengi, koyu şarap rengi güzel gözlerini daha da ortaya çıkarmış."

"Everard ile orada buluşacağız," dedi Helena sabırsızca. "Son dakikada konuşmamız gereken bazı şeyler var, sen Mildred ile ilgilenirsin değil mi?" diye ekledi kocasına dönerek. "Taksiyle gitsek iyi olur."

Bilim Derneği'nin yeri St. Ermins'e çok yakındı, yolda Helena'ya kiliseyi gösterdim.

"Ama burası bir harabeden farksız!" dedi. "Harap bir binada ayin! Aslında kutsal bir atmosfer de sağlayabilir."

Ona bir koridorun zarar görmemiş olduğunu ve ayinlerin orada yapıldığını anlattım, ama sanıyorum bildiri yüzünden çok sinirliydi, o yüzden söylediklerimi pek dinlemedi, bir iki dakika sonra taksi bir Victoria dönemine ait güzel bir evin önünde durdu, kapının üzerinde Bilim Derneği yazan bakır bir levha vardı.

Girişte Helena bizim için bir defter imzaladı ve çay partisinin yapılacağı kütüphaneye gitmek üzere yukarı çıktık. Everard Bone olanca şıklığıyla ve ekşi bir suratla bizi bekliyordu.

"Hiç gelmeyeceğinizi sandım," dedi Helena'ya, sonra da Rocky ve bana dönerek aceleci bir tavırla "İyi günler" dedi.

Rocky, "Galiba şu köşeye gidip, Bilim Derneği'ni gözlemlesek iyi olacak," dedi ve beni üzerinde fincanlar, çaydanlıklar, yiyecek dolu tabaklar olan bir masaya doğru sürükledi.

"Etrafta ne tuhaf görünüşlü insanlar var," diye fısıldadım.

"Kimse yemeğe başlamamış," dedi Rocky, "biz yine de yiyeceklerin yanına mevzilensek iyi olur. Eminim ki bu tiplerin hepsi, konu yemek olunca ilkel insanlardan ancak bir derece daha iyidirler."

"Sevgili bayım, korkarım biz onlardan beteriz," dedi yanımızda duran yaşlıca koca kafalı bir adam. "Bahsettiğimiz ilkel insanlar yemek yemeyi neredeyse bir tören haline getirmişlerdi, ancak biz yemeğe başladık mı, kimse kendinden başkasını düşünmez."

"Güçlü olanın yaşaması gibi bir şey mi?" diye sordu Rocky.

"Evet, öyle de denebilir. Umarım görgü kurallarına uymayı unutmayız da, içkileri önce bayanlara ikram ederiz," diye devam etti yaşlı adam, beni işaret ederek. "Ah, işte bizim harika Miss Clovis'imiz elinde çaydanlıkla geliyor." Arkasını dönerek, fincanlarla ve sütlüklerle uğraşmaya başladı.

"Sence bize de servis yapacak mı?" diye sordum Rocky'e.

"Herhalde bütün bu söylediklerinden sonra yapmazsa ayıp olur."

Ancak yanılmıştık, çünkü yaşlı adam alelacele çayını almış, bir tabağa pasta ve çörek doldurmuş ve odanın diğer köşesine çekilmişti. Yaşlıca ve orta yaşlı birçok adamın da aynısını yapışını izledik, adamlardan birisi, "Herbert, Miss Jellink sütsüz içiyor, unutma!" diye emir verircesine bağıran bir kadının sesiyle irkildi.

Rocky ile ben de bu güruha katıldık, tabaklarımızı uygun bir kitaplığa koyduk, fincanlarımızı da kitaplığın raflarına yerleştirdik.

"Bunlar büyük olasılıkla hiç okunmayan kitaplar," dedi Rocky, kitap adlarını inceleyerek. "Ama eğer okumak istersen, elinin altında olmaları da rahatlatıcı. Şu anda moda

olan kitaplardan daha eğlendirici olduklarına eminim. *Vahşi Hayvanlar ve Yaşamları, Kongo Yamyamlarıyla Beş Yıl, Yazı ve Resimlerle Kuzey Nijerya.* Keşke insanlar hâlâ böyle kitaplar yazsalar. Bugünlerde, bu işin ancak "Yazar ve Pigme Arkadaşları"nın fotoğrafını göstererek yapıldığını düşünüyorum - can sıkıcı bir bilimselliğe gömüldük."

"Sen de İtalya'daki maceralarını anlatan bir kitap yazabilirsin," diye öneride bulundum. "Onun da böyle bir adı olabilir."

Bu konu üzerinde değişik yorumlarda bulunarak eğlendik, hayallerimizin tam ortasında Everard ve Helena yanımıza gelerek, bize bazı önemli kişileri gösterdiler. Başkan uzun boylu, hoş görünümlü, üzerine krema parçalarının bulaştığı ince beyaz sakallı, yaşlı bir adamdı. Gençlik yıllarında, evrenin doğası ile ilgili oldukça şaşırtıcı kitapçıklar yazmıştı.

"Eminim babası onu evden kovmuştur," dedi Everard. "Metodist bir Papazmış, oğlunun militan bir ateist olduğunu öğrenince çılgına dönmüş olmalı."

"Bu yaşlı adam bir ateist ha!" diye haykırdım, böyle tatlı ve iyi kalpli görünen bir insanın, bana her zaman korkunç ve şaşırtıcı gelen ateistlerden biri olduğuna inanamıyordum. "Ama hiç öyle görünmüyor. Aslında daha çok bir piskoposa benziyor."

"Veya Tanrı'nın eski moda resimlerinden birine..." diye öneride bulundu Rocky. "Victoria dönemine ait evdeki sahneyi gözümde canlandırabiliyorum, babanın gazabı ve annenin gözyaşları, kahvaltı masasında yaşanan korkunç olaylar. Ama şimdi bunların ne önemi var? Birkaç yıl sonra hepsi Cennet'te olacaklar."

"Ah, sevgilim," dedi Helena sabırsızca, "ne kadar da tuhafsın. Daha sonra seni bazı önemli insanlarla tanıştıracağım. Apfelbaum, Tyrell Todd, Yale'den Steinartz, genç antropologlardan."

"Kulağa hoş geliyor,"dedi Rocky ciddi bir tonla.

"İçeri girsek iyi olur. Başkan hareketlendi."

Kütüphanenin yanı başında kalabalık bir grubun oturmakta olduğu odaya girdik. Ön sıralara hasır sandalyeler yerleştirildiğini ve bir iki yaşlı insanın orada oturduklarını fark ettim. Yaşlı bir adam boynuna mor bir fular takmıştı, yaşlı bir kadın ise yanındaki rafya çantasından rengarenk yünlerini çıkartıp, örgü örmeye başlamıştı.

Rocky ve ben, daha sert sandalyelerin bulunduğu orta tarafa yerleştik. Burada daha çok gençler oturuyordu, uzun saçlı ve kırmızı ojeli kızlarla pamuklu kadife pantalonlu uzun saçlı delikanlılar göze çarpıyordu. Ciddi görünüşleri, çerçevesiz gözlükleri ve önlerinde açık duran not defterleriyle birkaç Amerikalı ve garip bir dilde konuşan bir grup Afrikalı gözüme çarptı.

"Ne kadar ilginç insanlar," dedim, "hiç alışkın olmadığım tipler."

"Boşuna, dünyada her türlü insan var denmemiş," dedi Rocky. "İnsan bu türlerin hepsinin gerekli olup olmadığını merak ediyor."

"Bilimle ilgilenmek harika bir şey olmalı," dedim, "gençleri ve yaşlıları bir araya getirebilen ve aynı derecede zevk veren bir şey."

Rocky güldü. "Helena veya Everard'ın bunu onaylayacaklarını sanmam. Bir golf oyunundan bahsedermiş gibi konuşuyorsun. Hem unutma, buraya eğlenmeye gelmedik. Tebliğ oldukça uzun ve sandalyeler de sert. Galiba işkence başlıyor."

Başkan ayağa kalkmış, Helena ve Everard'ı tanıtan küçük bir konuşma yapıyordu. Onların karı koca olduklarını zannediyormuş gibi bir izlenim veriyordu, ancak ince sakalının ardından öyle hoş gülümsüyordu ki, kimse bundan rahatsız olamazdı. Everard ve Helena bir tarafında, bize sekreter ola-

rak tanıtılmış olan sık kızıl saçlı genç bir adam diğer tarafında oturuyor ve not alıyordu.

"Ve şimdi sizi genç arkadaşlarımla baş başa bırakıyorum ki onlar size hikâyelerini anlatsınlar," dedi Başkan. "Tebliğin başlığı..." altın çerçeveli gözlüğünü takarak, bana hiç bir şey ifade etmeyen, bu yüzden de derhal aklımdan çıkan birçok sözcüğü net bir ses tonuyla, üzerlerine basa basa okudu. Hiç şüphesiz araştırmanın adı, Bilim Derneği'nin arşivlerinde veya tutanaklarında kayıtlıdır.

Odanın arka kısmında duran perdeye umutla baktım, ancak slayt gösterilecekmiş gibi bir hazırlık göze çarpmıyordu. Amerikalılar önlerinde açık defterleri ve ellerinde kalemleri ile hazır bekliyorlardı, yaşlı kadın örgüsünü bir kenara bırakmıştı. Helena Napier kürsüye gelerek konuşmaya başladı. Sadece "konuşmaya başladığını" söyleyebilirim, çünkü çok kısa bir süre sonra söylediklerini izlemekten vazgeçip etrafıma bakındım, odayı ve insanları incelemeye başladım.

Odanın yüksek bir tavanı ve sağlam mermerden zarif bir şömine üstü vardı. Geniş pencereler bir balkona açılıyordu, bahçelerdeki yeni çiçek açmış ağaçları görebiliyordum. Böyle güzel bir günde içeriye tıkılıp oturmak çok tuhaf geldi. Ama dışarıyı seyretmemeliydim, bu önemli bir olaydı ve ben ayrıcalıklı bir insandım. Ne yazık ki yüksek öğrenim görmemiş olmam, ayin veya komite toplantısı haricinde bir konuya konsantre olmamı engelliyordu. Helena'nın sesi o kadar berrak ve kendinden emin çıkıyordu ki, söylediklerinin önemli şeyler olduğu kesindi. Rocky onunla gurur duyuyor olmalıydı. Amerikalıların heyecanla not aldıklarını gördüm. Konu hakkında biraz bilgi edinmeyi düşünemediğim için hayıflandım, bu, yeni bir şapka satın almaktan daha akıllıca olurdu. Benim dışımda odada bulunan bütün konukların, Helena'nın söylediklerini anlıyor ve konuyla ilgi-

leniyor olmaları benim açımdan aşağılayıcı bir durumdu. Gözlerimi ona dikerek konsantre olmaya çalıştım, ama dikkatim örgüsüne devam eden kadını görünce dağıldı. Örgünün elinden usulca kaydığını ve başının öne düştüğünü gördüm. Sonra birden sıçradı. Uyuyordu. Bunu görmek biraz içimi rahatlatmıştı, odaya göz gezdirmeye devam ettim, bu defa ödüller kazanmış olan veya derneğe katkıda bulunan kişilerin adlarının altın harflerle yazıldığı panoya gözüm takıldı. İlgiyle listeyi okumaya başladım. 1904-Herbert Franklin Crisp, 1905-Egfried Stummelbaum, 1906-Edward Ellis Darwin Rumble, 1907'de bir kadın! Acaba bu ödülü kazanmış olmak için ne yapmıştı? Görünüşü nasıldı? Onu uzun etekleriyle vahşi bir ormanın ortasında korkusuzca, daha önce hiç beyaz kadın görmemiş yerlilere sorular sorarken hayal ettim. Tıpkı Mary Kingsley gibi, ama 1907'lerde antropolog olabildiğine göre ondan daha ilginç biri olmalıydı. Belki de hasır sandalyelerde oturan yaşlıların arasındaydı, hatta belki de örgü ören ve uyuklayan kişi oydu... Varsayımlarıma o kadar dalmıştım ki, Helena'nın konuşmasını bitirdiğini fark edemedim, bunu ancak Everard Bone kürsüye çıkıp, anladığım kadarıyla, Helena'nın söylediklerinin benzerlerini anlatmaya başlayınca fark edebildim. Gerçekten çok güzel konuşuyordu, önündeki notlara hemen hiç bakmıyordu, konuşma sırasında seyirciler arasında bir iki kez gülüşmeler oldu, belki de Everard espri yapmıştı. Konuşmasını yaparken, onu baştan aşağı incelemeye koyuldum, Helena'nın onun adı geçtiğinde gözlerini parlatan özelliğinin ne olduğunu merak ediyordum. Akıllı ve yakışıklı olduğu kesindi, ancak kişiliğinde hiçbir sıcaklık veya çekicilik yoktu. Onu bir rahip olarak düşündüm, kesinlikle çok iyi bir vaiz olacağına karar verdim. Soğuk tavırları ona bu konuda yardımcı olurdu. Genç veya deneyimsiz bir kadının hiçbir beklentisi olmadan ona gizlice âşık olabileceğini farkettim.

Everard sözlerini bitirdiği zaman, hafif uyuklamakta olan Başkan ayağa kalkıı ve nazik bir konuşma yaptı. "Ve şimdi, eminim ki tartışmaya can attığınız noktalar vardır," diyerek devam etti, "Kim başlamak ister?"

Kimsenin ilk olmak istemediği çekingenlikten doğan bir sessizlik oldu. Bazı sandalyelerden kıpırtılar duyuldu, bizim sırada oturan kadınlardan biri bizi iterek önümüzden geçti ve dışarı çıktı. Elinde bir file vardı, filenin içinde gazeteye sarılmış, kuyruğu dışarıda kalmış bir balık görülüyordu. Helena gergin bir gülümsemeyle yerinde oturuyordu. Everard kemik çerçeveli gözlüğünü çıkartarak gözlerini ovuşturdu.

"Ah, Dr. Apfelbaum - buyurun ilk sıra sizin," dedi Başkan rahatlamış bir sesle, herkes arkasına yaslanarak ilgiyle ona bakmaya başladı. Ne büyük felaket olurdu, diye düşündüm, ya hiç kimse soru sormasaydı.

Dr. Apfelbaum iri yapılı, Alman tipli bir adamdı. Söyledikleri, hem içerik bakımından, hem de yabancı aksanı yüzünden benim için tamamen anlaşılmazdı, ancak Everard durumu çok iyi idare etti. İlk sorudan sonra herkes açıldı ve soru sormak isteyenler birbirleriyle yarışmaya başladılar. Kutusunun kapağı açılınca içinden fırlayan yaylı kuklalara benziyorlardı, birbirlerinin sözlerini bitirmesini bile beklemiyorlardı. Hepsinin özel bir kabileyi veya bölgeyi araştırdığı ve kendi deneyimleriyle paralellikler veya zıtlıklar kurmaya çalıştıkları belli oluyordu.

"Artık şuradan kurtulsak," dedi Rocky, tabii ki bu olası değildi. Bir anda Dr. Apfelbaum ile esmer tıknaz bir kadın arasında söz düellosu başladı, mor fularlı yaşlı bir adamın konuyla tamamen ilgisiz sorusu ise salonda gülüşmelere yol açtı.

Adam, "Ne yani, insan eti yemiyorlar mı?" diye hayal kırıklığına uğramış bir tonla sordu, sonra yerine oturdu, başını sallayarak söylenmeye başladı.

En sonunda toplantı sona erdi. Helena Rocky'i bazı kimselerle tanıştırdı. Kapının yanında öylece kalakaldım, hemen eve mi dönmeliydim yoksa Helena ve Everard'a beni davet ettikleri için teşekkür edemeden ayrılmak nezaketsizlik mi olurdu. Etrafımdaki insanlar küçük gruplar halinde toplanarak, bilgiç tavırlarla tartışmaya başlamışlardı.

"Eee, toplantı hakkında ne düşünüyorsunuz? Umarım çok sıkılmamışsınızdır?"

Everard Bone, bir grup Amerikalının yanından ayrılarak yanıma gelmişti. Her ne kadar sohbetimizin birkaç nazik sözün ilerisine gitmeyeceğini ve tebliği hakkında konuşabileceği insanlarla sohbet etmeyi tercih edeceğini bilsem de, yine de beni kurtardığı için ona müteşekkirdim.

"Artık eve dönsem iyi olur sanırım," dedim. "Beni davet ettiğiniz için teşekkürler."

"Aslında bir yerlerde bir şeyler yiyelim diyorduk," dedi kayıtsızca. "Siz de bize katılabilirsiniz."

"Evde de yiyecek hiçbir şey yoktu zaten," diye söze başladım, sonra bir yemek davetine verilecek uygun bir cevap için bu şekilde giriş yapmanın yersizliğinin farkına vardım. "Sakıncası yoksa size katılmaktan memnun olurum."

"Biraz acele etseler iyi olacak," dedi Everard, Helena ve Rocky'nin bir grup insanla sohbet ettikleri tarafa doğru bir bakış fırlatarak.

"Aslında diğer insanlardan bir farkları yok," dedim neredeyse kendi kendime. "Şu örgü ören kadın, uyuyakaldı."

"O Başkan'ın karısı," dedi Everard, "her toplantıda uyuyakalır."

"O da aynı konuyla mı uğraşıyor?"

"Tanrım, hayır! Antropoloji hakkında en ufak bir bilgisi yoktur.

"Kocasının kitaplarının düzeltmelerini veya dizin sayfasını bile hazırlamaz mı? Bilirsiniz, kitapların önsözünde veya

ilk sayfasında genellikle - "Büyük bir sabırla kitabımın düzeltmelerini yapan karıma" diye yazar.

"Belki de bunu yapmıştır. Aslında, bu bir eşin görevi."

Aniden gülümsedi, ben de Lent kefareti olarak onu sevmeye karar verdiğimi hatırladım. Bu, gün geçtikçe kolaylaşıyordu, yine de her an vazgeçebilirdim.

"Tanrım, bir içkiye ihtiyacım var!" dedi Helena kendine özgü tavrıyla. Rocky ile birlikte bize katılmışlardı.

"Umarım Tanrı seni duyuyordur," dedi Rocky, "çünkü benim de ihtiyacım var. Bir an bu insanların yemekte bize katılmalarından korktum."

"Çok kaba davrandın," dedi Helena onu tersleyerek, "yoksa onlar da bize katılırlardı, bize de değişiklik olurdu."

"Burada ihtiyaçlarımızı giderebileceğimiz medeni bir yer yok mu?" diye sordu Rocky.

"Tabii ki var. Everard sana yolu gösterir. Belki sen de benimle gelmek istersin, Mildred?" dedi Helena yukarı çıkarak.

Kapısında "Bayan" yazan yere girdik. Gözüme ilk çarpan şey sarılı duran bir İngiliz bayrağı idi. Lavaboların alt kısımlarında duvara yaslanmış duran komutan resimleri de en az bayrak kadar mekanla uyumsuz bir görüntü sergiliyordu.

"Tahmin edebileceğin gibi yeteri kadar geniş bir depomuz yok," diye açıkladı Helena. "Bu oda atılamayan döküntülerin yığıldığı bir yer."

"Binanın diğer bölümleriyle uyum içinde görünüyor," diye atıldım.

"Havlu veya sabun olmaması da bunu gösteriyor," dedi Helena. "Burada en ilkel koşullarda yaşadığımız doğru, ama en azından temel ihtiyaçlarımız karşılanmalı."

"Tabii, bu en önemli şey," dedim zayıf bir tonla.

"En azından kapıda, çanağa altı pence atmamızı bekleyen

yaşlı bir kadın yok," dedi Helena. "Her zaman bu kadınların gerçek dramlara şahit olduklarını düşünmüşümdür, bayan tuvaletlerinde yaşanan sahneleri düşününce-"

"Gerçekten de tuvaletlerde çok olay olur," diye aynı fikirde olduğumu belirttim. Genç kızken tuvaletlerde dans ettiğimizi hatırladım, ancak yine de hiçbir genç kız, kendisi bir kavalye bulamadı diye, dans bitene kadar tuvalette kalamazdı. Helena'nın bunu bildiğini sanmıyordum, aslında bu pek de dikkate alınacak bir deneyim değildi.

"Sanki savaş zamanı herşey daha kötüydü," dedi Helena. "Hatırlıyorum da bir keresinde - ah, çok korkunçtu, her şeyi daha da iç karartıcı gösteren loş mavi bir ışık vardı, ben de sevgilimi bir daha hiç göremeyecektim. Dışarı çıktığımda, bana her şeyin bittiğini söyleyecekti - bilirsin işte, gözyaşları, viski ve o korkunç karanlığa dalmak."

Bunların hiçbirini bilmediğim için, sessizce saçlarımı düzeltmeye koyuldum. Helena aynanın önüne geçerek küçük bir fırçayla kirpiklerine bir şeyler yapmaya başladı. "Everard senden hoşlandı galiba," dedi kayıtsızca.

"Eminim ki, hoşlanmamıştır. Ona söyleyecek bir şey bulamıyorum."

"Rocky'nin daha çekici olduğunu düşünüyorsun değil mi?"

"Aslında evet, onun daha hoş olduğunu düşünüyorum," dedim, kafam karışmıştı, çünkü bu sözcükleri kullanarak insanlar hakkında yorum yapmaya alışkın değildim. Yine de dürüst olmak gerekirse "çekici" nin "hoş" tan daha uygun bir sözcük olduğunu ve Rocky hakkındaki hislerimi daha iyi ifade ettiğini kabul etmek zorundaydım. Ama sohbete böyle devam etmek doğru değildi, Helena'nın buna son vermesini, eve dönüp üçünü yemekte baş başa bırakmayı diledim. Konuşmayı daha fazla uzatmamak için "Onları bu kadar bekletmesek iyi olur," dedim.

"Onları bekletmek önemli değil de, ben bir içki içsem iyi olur," dedi Helena. "Hadi gidelim."

Kendimi bir köpek veya ondan daha alt seviye bir insan gibi hissederek onu izledim, aşağıya indik.

Erkekler girişte bizi bekliyorlardı. Aralarındaki sohbet her neyse, bitmiş gibiydi, bizi görünce hemen yürümeye başladılar, hatta biraz da nezaketsizce bizi arkalarında bıraktılar. Sanırım çok acıkmışlardı veya hiçbir şey düşünemeyecek kadar uzun bir süre beklemişlerdi, yine de bu davranışları akşam için iyi bir başlangıç değildi.

Sonunda lokantaya vardık ve bir masaya oturduk. İçkiler ısmarlandı, benim elime de bir tane tutuşturuldu. Çok sert bir içkiydi, herhalde cin ile hazırlanmıştı. Rocky ve Everard şaraba karar vermeye çalışırken, temkinli bir yudum aldım. Farklı açıdan olsa da, onlar da William kadar kararsızlardı, aslında bence sadece su içsek daha iyi olurdu ama bunu önerecek cesaretim yoktu.

İlk yemeğimiz geldiğinde, bunun uzun ve yapışkan tipte bir makarna olduğunu gördüm. Rocky, bana makarnayı çatalıma nasıl sarmam gerektiğini göstermeye çalıştıysa da bunu başaramadım, bu da sohbetimizi bozdu. Belki de insan uzun makarnayı sadece yalnızken, karşısında çektiği sıkıntıyı seyredecek kimse yokken yemeliydi. Eminim ki, karşısında uzun makarna yemeye çalışan birini seyreden herkesin romantizmi kursağında kalmıştır.

Bu işkenceden sonra et ve şarap geldi, sohbet tekrar ısındı. Rocky bildiri hakkında garip sorular sormaya başladı.

"Eve ziyarete gelen bekar baldızıyla yatması beklenen adamla ilgili kısmı anlamadım," diye sordu.

"Buna şaka ilişkisi deniyor," dedi kısaca Everard.

"Bence buna şaka demek biraz garip", dedi Rocky, "her ne kadar eğlenceli olsa da. Tabii bu baldıza da bağlı. Onunla yatmak zorunda mı?"

"Ah, Rocky, anlamıyorsun," dedi Helena sabırsızca.

Everard ve Helena'nın konularıyla ilgili şakaları kaldıramadıkları açıktı.

"Poligaminin yaygın olduğu toplumlarla ilgili çalışmaların ahlak değerlerini yozlaştırıp yozlaştırmadığını merak ediyorum," dedi Rocky, ciddi bir ifadeyle Everard'a dönerek."Sence öyle mi?"

"Öyle olması için bir neden yok," dedi Everard.

"Antropologların aynı anda birkaç eşe sahip olmak gibi bir eğilimleri var mı?" diye devam etti. "Bunu hiç araştırdın mı?"

"Doğal olarak, böyle şeyleri saklamak gibi bir eğilimleri var," dedi Everard yarı gülümseyerek. "Kimse onlara böyle şeyler sormaz."

"Ah, antropoglar sıkı sıkıya monogamiye bağlıdırlar," dedi Helena, "başka birçok açıdan da çok erdemli olurlar. Kiliseye gittiği için iyi olduğu varsayılan birçok insandan üstündürler." Yarı şaka yarı alay dolu bir bakışla bana döndü.

"Eee, Mildred buna ne diyeceksin?" diye sordu Rocky.

"Kilise müdavimleri suçlanmaya alışıktır" dedim. "Hiçbir zaman yaptığımızın veya yapmamız gerekenin ne olduğunu anlayamıyorum."

" Bizler ikiyüzlüyüz" dedi Everard. "Vaaz verdiğimiz konuları kendimiz uygulamıyoruz. Öyle değil mi, Helena?"

"İnsanlar senden diğerlerine göre daha erdemli olmanı bekliyorlar," dedi Helena, "tabii ki sen de onların beklediği gibi davranmıyorsun."

"Niye öyle davranalım ki? Bizler sadece insanız, değil mi, Miss Lathbury?"

Şimdi, taraflar değişmiş gibi görünüyordu. Önceden Helena ve Everard Rocky ile bana karşı gibilerdi, şimdi ise Everard, benim yanımdaydı. Okuldayken hiçbir oyunda iyi değildim, kimse beni eş olarak seçmezdi. Ama şimdi Eve-

rard'ın başka seçeneği yoktu. Olaylar bütün gece bu doğrultuda gelişti ve sokağa çıktığımızda da aynen devam etti. Everard ile yan yana yürüyorduk, sanki kendisi bunu ayarlamış gibiydi, ama bu benim kendisine eşlik etmemden hoşlandığı için olamazdı, çünkü hemen hemen hiç sohbet etmiyorduk.

"Buraya yakın bir yerde mi oturuyorsunuz?" diye sordum, öyle olmadığını bildiğim halde.

"Hayır, Chelsea'de oturuyorum. Sanırım pek yakın sayılmaz."

"Evet ama Hendon veya Putney kadar da uzak değil."

"Doğru, o semtler gerçekten de daha uzak."

"Bir evde mi yoksa dairede mi oturuyorsunuz?" diye umutsuz ve yüksek sesle sordum.

"Askerden döndükten sonra annemin evinde oturdum ama daha geçenlerde yeni bir daireye taşındım, yine annemin evine yakın bir yerde."

"İyi bir daire bulabildiğiniz için şanslısınız."

"Evet, ev sahibini tanıyorum, kiracılardan biri de taşınıyordu." Otobüs durağına varmıştık. "Herhalde buradan otobüse binebilirim."

Bu arada Helena ve Rocky de bize yetişmişlerdi, otobüs durağında küçük bir grup oluşturduk. Karşılıklı iyi geceler dilendi ve teşekkürler edildi.

"Beni arayacak mısın?" diye sordu Helena Everard'a.

"Birkaç gün şehir dışında olacağım," dedi belirsizce.

Prehistorya Derneği'nin bir toplantısına mı gidecek acaba? diye düşündüm.

"Gelecek toplantıya gelmiyor musun?" diye üsteledi Helena. "Tyrell Todd pigmeler hakkındaki bildirisini sunacak."

"Pigmeler mi? Pek emin değilim."

O anda Everard'ın otobüsü geldi ve o, arkasına bakmadan otobüse bindi.

Rocky bir taksi çevirdi ve sessizce yola koyulduk, aslında sessiz olan Helena idi. Rocky ile beraber akşam hakkında yorumlarda bulunuyorduk, tabii ne kadar yorum yapabiliyorsak.

"Everard ile ilginç bir sohbete dalmıştınız," dedi Helena en sonunda. "Yoksa sana açılıyor muydu?" Sesinin tonu biraz aşağılayıcı, biraz da acımasızdı, sanki bu dünyadaki en imkansız şeydi.

"Bana yeni dairesinden bahsediyordu," dedim zayıf bir tonla.

"Aslında Mildred ile Everard çok uyumlu bir çift olabilirler," dedi Rocky. "Niye bunu önceden düşünmedik? Ona iyi bir koca bulmalıyız."

"Şofôr evimizi geçmek üzere," dedim. "Ona numarayı söylediniz mi?"

"Bu işe yarar," diyerek camı tıklattı ve arabadan indik. Evimizden oldukça uzakta inmiştik, tam kilisenin yanından geçerken, Teddy Lemon ve birkaç gencin yüksek sesle gülerek ve konuşarak dışarı çıktıklarını gördüm. Bir anda onları ne kadar sevdiğimi düşündüm, onların basit, güzel ve karmaşıklıktan uzak hayatlarına özendim. Keşke bildiriden sonra hemen eve dönseydim. Julian gençler kulübü gecesi yapmıştı, kantinde onlara yardım ederdim, hem de bu, benim için daha uygun bir gece olurdu.

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Ertesi sabah uyandığımda bir önceki gece çektiğim huzursuzlukları göz önüne alarak aşkın korkunç bir şey olduğuna karar verdim. Belki de benim harcım değildi. Napier'larla ve onların rahatsızlık verici hayatlarıyla çok fazla uğraşmasam iyi olurdu, bunun yerine Julian ve Winifred Malory ile ya da bu sabah kendisinden bir mektup aldığım Dora Caldicote ile görüşmek daha uygundu. Dora mektubunda William'ın bana bahsetmiş olduğu "tatsızlıklara" değinmişti ve Paskalya tatilinin bir bölümünü benimle geçirip geçiremeyeceğini soruyordu. Bunun üzerine küçük misafir odasını hazırladım, büfenin üstüne nergis dolu bir çanak yerleştirdim, kenarları işlenmiş misafir havlularını çıkarttım. Oda, bir kadın dergisinde resmini görebileceğiniz güzel ve rahat bir oda görünümüne kavuştu. Dora'nın gelişinden hemen sonra bu görüntünün aynı kalmayacağını biliyordum, yine de o yerleşirken odaya girdiğimde eski hantal kanvas çantası ve büfenin üzerinde duran saç filesini görünce kendimi kötü hissettim.

"Mildred," dedi şaşkınlıkla, "Sen kendine ne yaptın? Çok farklı görünüyorsun."

Bu tabii ki bir iltifat değildi, Dora beni pohpohlamaya ihtiyaç duymayacak kadar eski ve dürüst bir arkadaşımdı, ancak bu sözler kendimi kötü hissetmeme neden oldu, çünkü son görüşmemizden beri kendimde bir değişiklik olduğunu sanmıyordum. Sadece biraz daha fazla makyaj yapmaya, saçlarıma özen göstermeye ve fazla pasaklı giyinmemeye başlamıştım. Bu değişikliğin Napier'ları tanıdıktan sonra gerçekleştiğini kendime bile itiraf edemezken, tabii ki bu konuda Dora'ya bir şeyler söylemek olmazdı.

"Yoksa William'ı mı ayarlamaya çalışıyorsun?" diye sordu.

Sadece güldüm.

"Otuzunu geçtikten sonra yapabileceğin pek fazla bir şey kalmıyor," diye kayıtsızca devam etti. "Hayatını belirli bir düzene de sokmuş bulunuyorsun. Zaten, evlilik her şey demek değil."

"Tabii ki değil," diyerek onayladım, "şu anda evlenmeyi düşünebileceğim kimse yok. William da buna dahil."

"Benim için de aynı durum geçerli, en azından şimdilik."

Huzurlu bir sessizliğe gömüldük. Bu her zaman aramızda sürüp giden bir kurguydu, o an için evlenmeyi düşündüğümüz kimse olmaması gibi bir kurgu, sanki geçmişte olmuş ya da gelecekte olacakmış gibi.

"Okul nasıl gidiyor?" diye sordum.

"Ah, Protheroe ile tamamen farklı dünyalardayız," dedi Dora sesini yükselterek. Kızıl saçlı, ufak tefek ve tıknaz bir kadındı, William'a hiç benzemiyordu, bazen çok saldırgan bir görünüşe bürünebiliyordu.

"Bunu duyduğuma üzüldüm," dedim. "Ama Miss Protheroe'nin geçinilmesi zor bir insan olduğunu tahmin edebiliyorum."

"Zor mu? Bu kadar insan nasıl ona tahammül ediyor anlamıyorum doğrusu."

"Neler oldu?"

"Bir gün öğrencilerin kiliseye şapkasız girmelerine izin verdim, bilirsin o bu tür olaylara takar. Tabii beni böyle saçmalıklar hiç ilgilendirmez..." Dora anlatmaya koyuldu, ama ben tam dinlemiyordum, çünkü Miss Protheroe'nin dini kurallarla ilgili prensiplerini biliyordum. Geçmişte bu yüzden çok tartışmıştık. Kilisede şapka takılmaması gibi ufak bir konu için bu kadar enerji harcamasının ne denli gereksiz olduğunu düşündüm, ancak sonra kendi kendime çoğumuz için hayatın bunlardan -büyük trajedilerden çok küçük huzursuzluklar, korkunç ayrılıklardan romanlardaki veya tarihteki dramatik aşk hikâyelerinden çok, ufak zararsız bağlantılardan- ibaret olduğunu hatırlattım.

"Öğleden sonra ne yapmak istersin?" diye sordum. "Alışverişe gidelim mi?"

Dora'nın yüzü aydınlandı. "Ah, evet, harika olur."

Daha sonra, büyük bir mağazanın ucuz bir bölümünde elbise denerken, Napier'lar ve onları tanıdığım için başıma gelenler aklımdan çıktı gitti. Kadınların arkadaşlığının yeterli olduğu eski mutlu günlere döndüm.

"Tanrım, kalça kısmı çok dar," dedi Dora, kızarmış yüzü ve karışmış saçlarıyla kahve rengi yün bir elbise deniyordu.

"Bu renk çok iyi olmadı," dedim şüpheyle. "Bence ikimiz de artık kahverengi giymemeliyiz. Eğer çok çekici değillerse, otuzunu aşkın kadınlar bu rengi giymemeliler. Kahve rengi paltom eskiyince, siyah veya lacivert bir palto almayı düşünüyorum."

"Kadın dergileri gibi konuşmaya başladın," dedi Dora, bu arada elbisenin fermuarıyla uğraşıyordu. "Her zaman günlük giyebileceğim kahverengi yün bir elbisem olmuştur."

Evet, ama kendine şöyle bir baksan, diye düşündüm, ba-

zen hepimizi etkileyen ani bir kabalıkla. "Niye yeşilini denemiyorsun?" diye öneride bulundum. "Sana çok yakışır."

"Tanrım, bu renk bir elbiseyle okula gitsem, kimbilir herkes ne der?" diye haykırdı Dora. "Kendimizi kandırmayalım. Kahverenginin bir büyük bedenini soracağım. Tam istediğim gibi."

Elbisenin bir büyük bedeni vardı, ama bu da biraz fazla büyüktü, yine de Dora çok beğendi ve onu aldı. "Senin neyin var anlamıyorum, Mildred," diye yakındı. "Eskiden ne giydiğinle bu kadar ilgilenmezdin."

"Nerede çay içsek acaba?" diye sordum, sorusuna uygun bir yanıt veremediğim için huzursuz olmuştum, bu yüzden de konuyu değiştirmeye çalışıyordum.

"Corner House'da" dedi Dora neşeyle.

"Orayı ne kadar sevdiğimi bilirsin."

Gösterişli bir binaya girdik ve kendimizi mermer sütunlu, altın ve beyaz süslemelerle bezenmiş asil bir odada bulduk. Orkestra *Si mes vers avaient des ailes*'i çalıyordu, kendimi Edward döneminden kalma bir misafir odasında hissettim. Bu şarkılara nasıl dayanıyorlardı? diye düşündüm. Bazen şimdi bile bunlara dayanamıyorduk, dalga geçsek bile, bu nostalji biraz fazla geliyordu. Dora'nın yanında birden kendimi çok yalnız hissettim.

Yüzünde mutlu bir ifadeyle mönüyü inceliyordu. "Sahanda yumurta," diye okudu, "ama tabii ki buna güvenilmez. Köri soslu balina, tanrım, kim çayın yanında bunu yemek ister? Geçenlerde Protheroe ile tartışıyorduk Lent ve bunun gibi saçmalıklara ne kadar önem verdiğini bilirsin, balina etini balık niyetine yiyordu."

"Öyle değil mi, zaten?"

"Tabii ki değil. Balina bir memelidir," dedi Dora yüksek ve haşin bir sesle. "Yani, hiç bir şekilde balık sayılmaz."

Garson, siparişlerimizi almak için başımızda bekliyordu.

"Bana bir çay ve kek lütfen," diye çabucak mırıldandım, ancak Dora onu bekleterek değişik sandviçler ısmarladı.

"Balina konusunda tatsızlık mı çıktı?" diye ters bir sesle sordum.

"Yoo, hayır. Aslında Protheroe bayağı bozuldu galiba. İntikam aldığım için sevindiğimi itiraf etmeliyim - kilisede şapka giyilmesi konusundaki tantanadan sonra."

Orkestra bir rumba çalmaya başladı, ben de Dora'nın çayını koydum. Dora sandviçlerden birini açtı ve içine baktı. "Hamur," diye söylendi. "Mildred, cumartesi Kızlar Gecesi'ne gitsek mi, ne dersin? Biliyorsun Miss Ridout'un anısına bir tören var. Sen gitmeyi düşündün mü?"

"Aa, o bu Cumartesi miydi? Tabii ki haberim vardı, ama bu kadar yakın bir zamanda olacağını tahmin etmemiştim doğrusu. Güzel bir gezi olabilir," diye atıldım. "Bahar çiçekleri de açmış olur."

Otobüsün üst katına oturmuş, Piccadily'den geçerken hâlâ bu geziyi tartışıyorduk. Güneş batmıştı, yine de parktaki banklarda oturan insanlar vardı.

"Bir rahibi topluluk içinde bir kadınla elele görmek insana garip geliyor," dedi Dora boşboğazlıkla. "Neden bilmiyorum, ama öyle."

"Hani nerede?" diye sordum.

"İşte - şurada," dedi, salıncakta oturan bir çifti işaret ederek.

"Olamaz!" diye haykırdım, ancak Rahibin Julian Malory'den başkası olmadığı kesindi ve elini tuttuğu kadın da Allegra Gray idi.

"Olamaz da ne demek?" dedi Dora tekrar onlara bakarak. "Gerçekten de elini tutuyordu işte. Aaa, bu Julian Malory değil mi? Ne raslantı! Yanındaki kim?"

"Bir dul, Mrs. Gray, rahip evinin üst katındaki daireyi kiraladı."

"Anlıyorum. Bunda şaşacak bir şey yok aslında, öyle değil mi?"

"Tabii ki yok," dedim sinirle. Herkesin görebileceği bir yerde, hem de banklarda değil de salıncakta oturmak tam anlamıyla uygunsuz bir davranıştı. "El ele tutuşmak için parka gitmek de gariplik doğrusu."

"Herhalde oraya bu amaçla gittiklerini düşünmüyorsun," dedi inatla Dora. "Büyük olasılıkla yürüyüşe çıkmışlardır, dinlenmek için oturmuşlardır, sonra da her şey kendiliğinden olmuştur. Hem zaten el ele tutuşmak çok doğal, duygusal bir davranış."

"Sen nereden biliyorsun?" dediğimi duydum.

"Mildred, sana neler oluyor böyle? Yoksa rahibe aşık mısın nesin?" dedi, bunu öyle yüksek bir tonla söylemişti ki önümüzde oturanlar birbirlerini dürtükleyip, kıkırdadılar.

"Tabii ki değilim," dedim alçak ve sinirli bir sesle, "ancak her şey çok uygunsuz görünüyor. Winifred ve başka birçok şey, neyse şu anda anlatamıyorum."

"Niye bu kadar büyüttüğünü anlamıyorum doğrusu," dedi Dora, insanı çileden çıkaran bir soğukkanlılıkla. "Çok güzel bir gün, o çok çekici bir kadın, üstelik dul, Julian da bekar, her şey kusursuz. Başlamakta olan küçük bir romans seziyorum."

Bu arada otobüsten inmiştik ve tartışmaya devam ediyorduk. Tartışmamız saçma ve anlamsızdı, yine de kendimizi durduramıyorduk. İkimizi yirmi otuz yıl sonra yine böyle ufak şeyler yüzünden birbirimizi yerken hayal ettim, belki de birlikte yaşıyor olurduk. Hayalimdeki resim son derece iç karartıcıydı.

"Herşey bir tarafa, rahipler de insandır ve duyguları vardır," diye devam etti Dora.

Bu noktadan sonra ben ne desem otomatik olarak itiraz edeceğini anlamıştım, aslında çoğu zaman kendisi rahiple-

rin erkekten sayılmayacakları ve bu yüzden de insani duygulara sahip olmalarının beklenemeyeceğini öne sürerdi.

"Julian evlenecek tipte bir adam değil," diye üsteledim. "Zaten Mrs. Gray de ona uygun değil."

"Onda gözün var da ondan böyle diyorsun," dedi Dora rahatsız edici, alaylı bir tonla. "Kendine bakmaya başlamanın nedeni de bu olmalı."

Bir defa kafasına bir şey taktı mı bunu değiştirmek çok zor olurdu. Kiliseye yaklaştığımızda Rahibe Blatt'ın gri hantal siluetini görmek içimi rahatlattı.

"Merhaba," diye seslendi, yanına yaklaşırken. "Peder Malory'e neler oldu, Tanrı aşkına?" diye sordu. "Evensong'un başlamasına beş dakika var, daha ortalarda yok. Miss Malory S. P. G. House'da bir toplantıya gittiğini söyledi. Çok uzun bir toplantı olmalı." Gülerek, şöyle devam etti. "Misyonerler Birliği'ne katılması için ani bir çağrı almış olmasın?"

"Öyle bir şey olsa hemen gelir bize haber verirdi," dedim.

"Neyse, bari Peder Greatorex gelse," dedi Rahibe Blatt neşeyle ve kiliseye girdi.

Dora kıkırdadı. "Biz Peder Malory'nin nerede olduğunu biliyorduk, değil mi Mildred? Bence ona şantaj yapmalıyız."

Eve döndük. Dora, yemekten önce çamaşır yıkamaya karar verdi ve yarım saat içinde ev savaş alanına döndü, her tarafa son derece zevksiz iç çamaşırları - açık kahverengi sıkı dokunmuş uzun külotlar ve aynı kumaştan kombinezonlar asılmıştı. Bunlar benimkilerden de beterdi.

Yemekte eski okulumuzdan, William'dan ve genel konulardan konuştuk. Julian Malory'ye tekrar değinmedik. Kapı çalındı, Rocky başını kapıdan uzattığı sırada mutfakta çay yapıyordum.

"Helena, pigmelerle ilgili bir tebliğ dinlemeye gitti," dedi, "ben de yalnız kaldım. İçeri girebilir miyim?"

"Tabii, gelsene," dedim, kafam karışmıştı, bütün evi kaplayan çamaşırlardan da utanmıştım.

"Arkadaşım Dora Caldicote burada," dedim, üzerlerinden sular damlayan çamaşırların arasında kendisine yol açmaya çalışırken.

"Ne güzel!" dedi kayıtsızca. "Bana kahve yapmayacak mısın?"

"Biz tam çay içiyorduk," dedim, biraz utanarak, hem çay içtiğimiz için hem de bundan utandığım için utanmıştım, "ama sana hemen kahve yapabilirim."

"Yoo, yoo gerek yok. Çaya bayılırım."

"Siz Mildred'in eski okul arkadaşı olmalısınız," dedi Dora'ya nazikçe. "Hakkınızda çok şey duydum."

Dora kızardı ve gülümsedi. Ah, zavallı Wren subayları, diye düşündüm, onları Amiral'in villasının balkonunda hayal ediyordum. Bu çekicilik karşısında nasıl da kendilerinden geçiyorlardı kimbilir!

Rocky camın kenarında duruyordu. "Sizin rahip geçiyor," dedi, "Ayin mi var?"

"Yalnız mı?" diye sordu Dora.

"Evet ve çok şık bir cüppe giyiyor. Her zaman bu cüppelerin içinde çok yakışıklı görüneceğimi hayal ederim."

"Onu bugün, parkta bir kadınla el ele gördük, Mildred çok üzüldü," dedi Dora neşeyle. "Zavallı adam, niye böyle bir şeye hakkı olmasın ki."

"Ah, ama bunu kabul edemeyiz," dedi Rocky. "Onun her zaman Mildred'e ait olduğunu düşünürdüm. Ama boşver," dedi bana dönerek, "onun elini tutmak çok da zevkli olmayabilir. Sana daha iyisini buluruz."

"Evensong için kilisede olması gerekiyordu," dedi Dora, konuyu değiştirmeyerek.

"Zavallı adam, böyle güzel bir akşam yapılacak daha kötü bir şey olamaz. Cemaatin gelip gelmeyeceğini düşünmek,

her zamanki insanlarla karşılaşmanın bıkkınlığı. Niye dışarı çıkıp, bir şeyler içmiyoruz?" dedi bıkkın bir tonla.

"Çaydan sonra pek iyi gideceğini sanmam," dedim.

"Sevgili Mildred, her saat bir şeyler içmeyi öğrenmelisin. Sana bunu öğretme görevini üstüme alıyorum."

Sonra tabii ki dışarı çıktık. Dora elma şarabı içti ve Rocky ile hemen kaynaştı, benim utanç verici bulduğum birçok okul anımızdan bahsetmeye başladı. Farklı olmak ve okul çocuğu muamelesi görmemek için bira istedim. Gelen bira koyu kıvamlı ve acıydı, tadı bulaşık suyundan beterdi.

"Mildred rahip için üzülüyor, dedi Rocky. "Biz de ona bir antropolog buluruz."

"Kimseyi istemiyorum," dedim, çocukça veya aksi göründüğümü biliyordum ancak yapabileceğim bir şey yoktu.

"Everard Bone burada olsaydı, elini tutması için onu ikna ederdik," diye şakayla karışık devam etti. "Bundan hoşlanır mıydın?"

Bir an için Everard Bone'nun da yanımızda olmasını istedim. Sessiz ve mantıklı bir insandı, hem kiliseye de gidiyordu. Onunla gizli anlamlarla yüklü olmayan sıkıcı fakat hoş bir sohbeti hayal etmek zor değildi. Julian ile Mrs. Gray hikâyesini de benimle dalga geçmeden dinleyebilirdi, hatta bunun başlı başına rahatsızlık verici bir durum olduğunu bile anlayabilirdi. Gerçekten de öyleydi. Julian Mrs. Gray ile evlenirse, Winifred ne yapardı? Aslında onunla evlenmeye niyeti olduğundan emindim, bunu neden daha önce farketmediğini anlayamıyordum. Niyetleri ciddi olmayan rahipler, toplum içinde bir kadının elini asla tutmazlardı. Yine de olayların böyle gelişmemesini umuyordum. Dora'nın belirttiği gibi, rahiplerin de insan olduklarını, normal erkeklerin zayıflıklarına sahip olabileceklerini de aklımdan çıkarmıyordum. Akşam yatakta bunu düşünmeye devam ettim, acaba yapabileceğim bir şey var mıydı. *Church Ti-*

mes'daki "Dert Köşesi" ni anımsadım, böyle bir soru ile daha önce karşılaşmış olabileceklerini düşündüm. "Rahibimizin parkta bir dulun elini tuttuğunu gördüm, ne yapmalıyım?" Bu şekilde ifade edildiğinde çok saçma görünüyordu, zaten ne gibi bir cevap bekleyebilirdim ki? "Hemen Piskoposunuza başvurun!" Veya "Bunun sizi hiç ilgilendirmediğine karar verdik."

ON İKİNCİ BÖLÜM

Cumartesi gününe kadar her şey iyi gidiyordu. Bizim zamanımızda müdür olan Miss Ridout'u anma törenine katılmak üzere eski okulumuza gittik, güneşli bir gündü. Trende okul dergisini okuyarak, başarılı olan kızlar'la içimizden dalga geçip, umutları boşa çıkanlar için gizli gizli sevindik.

"'Evelyn Brandon, hâlâ St. Mark, Felixstowe'da Eski Yunan Edebiyatı öğretmenliği yapıyormuş,'" diye okudu Dora, mutlu bir ses tonuyla. "Çok da parlak bir öğrenciydi. Girton'da kazandığı onca ödülü düşünecek olursan - herkes onun çok ilerleyeceğini zannediyordu."

"Evet," diye onayladım, "yine de bir ölçüde hepimiz oldukça ilerledik, öyle değil mi? Umut vadedenler ve vadetmeyenler diye ayrıldığımız günlerden beri."

"Senin ve benim fazla değiştiğimizi sanmıyorum."

"Saçlarımız alagarson kesilmemiş, üzerimizde jilelerimiz de yok. Bunların moda olduğu bir zamanda genç olduğumuzu düşünmek ne kadar iç karartıcı değil mi? O zamanlar genç olmak hiç de romantik değilmiş."

"Ama, Mildred, o günlerde yalnızca oniki onüç yaşlarındaydık. Bak, seninle ilgili bir haber de var- 'M. Lathbury Düşkün Kadınlara Yardım Derneğinde yarın gün çalışmaya devam ediyor'. Evelyn Brandon'dan pek farkın yok aslında."

"Tabii, yaptığım iş bu zaten," diyerek onayladım, ama yine de hayatımın çok kısıtlı bir bölümünü ifade ediyordu. "Tabii," diye devam ettim, "bazı insanlar kendileri hakkında daha detaylı bilgiler veriyorlar, böylece onların hayatı hakkında kolaylıkla bir fikir yürütülebiliyor."

"Evet, doğru. Maisle Winterbotham hakkında da bir şeyler var. Onu hatırlıyor musun? Kızıl saçlı ve gözlüklü? Bir misyonerle evlenmişti galiba." M. Arrowsmith (Winterbotham) Nijerya, Calabar'dan yazıyor, kocası İmo Nehri dolaylarında yeni bir istasyon açıyormuş. 'Üçüncü çocuğum (Jeremy Paul) burada doğdu, Christopher ve Fiona hâlâ emekledikleri için, elim kolum bağlı. Neyse ki Afrikalı bir bakıcımız var. Lagos'da Miss Caunce'a rastladım.' Dora kıkırdadı. "Caunce'ı gören orada bir gün daha kalmak istemez. Aaa, bak, neredeyse varıyoruz!"

Tanıdık yerlerden geçerken yüreğimin hopladığını hissettim. Öğrencilik günlerimi anımsadım, yağmurlu bir Eylül akşamı istasyona varışım ve yeni ovulmuş tuvaletlerin antiseptik kokusu hafızamda canlandı.

"Bak, Helen Eggleton ve Mavis Bush..."

Tren istasyona girerken, Dora pencereden sarkmış bakıyordu. Neredeyse bütün kızlar aynı treni seçmiştik, trenden kalabalık halinde indik. Okul dergisindeki haberler gerçeğe dönüşüyordu. M. Bush Pimlico'da hayır işleriyle uğraşıyordu... H. B. Eggleton Herne Hill'de Sosyal Bilgiler öğretmeniydi... Onları karşımda gördüğümde, pek de değişmemiş olduklarına karar verdim. Tabii ki yaşlanmışlardı, bazıları belki de torun sahibi bile olmuşlardı, gençlerin şık giysileri daha yeni mezun olduklarını gösteriyordu.

Okul çalışanları ise hemen hemen hiç değişmemişlerdi. Miss Lightfoot, Miss Gregg, Miss Davis... sanki hiç yaşlanmamışlardı, aralarında bir iki tane yeni öğretmen vardı, bunlar neredeyse genç kız görünümünde bizden genç öğretmenlerdi.

Anma töreninden önce çay servisi yapılırken sohbet etme imkanı doğdu, daha doğrusu haber değiş tokuşu denebilir, çünkü "Bilmem kim ne yapıyor? Hâlâ öğretmenlik mi yapıyorsun? Yaşlı Hurst'ün evlendiğini düşünemiyorum!" gibi ifadelerin geçtiği konuşmalar pek de sohbet sayılmazdı.

Çaydan sonra kiliseye doğru yol alarak törenden önce yeni pencereyi görmeye gittik. Kilise 1925'de yapılmıştı, beyaz duvarları, rahatsız açık meşe rengi sandalyeleri, saks mavisi halıları ve perdeleri ile soğuk, modern bir stili vardı. Dora ile ben inançlı olmaya onbeş yaşında, burada karar vermiştik, huzursuzca diz çökerek hiç bir zaman gelmeyecek bir şeyi beklemeye başlamıştık. Aslında okuldaki din dersleriyle ilgili çok fazla anım yoktu. Aklıma sadece ayin veya ilahilerdeki bazı bölümlerde gizli gizli gülüştüğümüz, sonra da daha küçük sınıflardaki öğrencilerin gülüşmelerini izlememiz geliyordu. Genç kız olarak şişman sayılan Dora ile ben yan yana durup

Kırılgan, tozdan çocuklar,
Kırılgan oldukları kadar da zayıf,

dizelerinin yer aldığı ilahileri söylerken yüzümüzde ne bir alay ne de bir gülümseme olurdu. Bunu düşünmek beni üzüyordu.

Müdürün anısına yaptırılan pencere modern bir vitray sanatçısı tarafından tasarlanmıştı, kilisenin diğer camları ile uyumluydu. Gotik harflerle OLİVE STURGİS RİDOUT yazılıydı, üzerinde bir azizin resmi vardı, altta ise Latince bir yazıyla müdürün doğum, ölüm ve hizmet tarihleri belir-

tiliyordu. Hepimiz camın önünde saygılı bir sessizlikle durduk, beğeni sözcükleri dışında bu sessizliği bozacak hiç birşey yoktu. Birkaç dakika sonra okul papazı tarafından yönetilecek olan ayin için yerlerimizi aldık. Bizim zamanımızda uzun boylu, yakışıklı orta yaşlı, kasaba katedraline bağlı bir rahip olan papaza okuldaki herkes açıkça veya gizliden âşıktı. Herkes onun gelmesini beklerdi, ancak şimdi, belki de olgunlaştığımızdan her şey tamamen farklı görünüyordu, çünkü rahip ufak tefek kel bir adamdı ve kelebek gözlük takıyordu.

Güzel bir ayin oldu, Miss Ridout'nun ya da bizim deyimimizle Sturge'ın özelliklerinden ve erdemlerinden kısaca bahsedildi. Aniden duygulandım, gözyaşlarımın göz pınarlarımda biriktiğini hissettim. Sturge çok iyi bir kadındı ve bana çok iyi davranırdı, büyüyene kadar takdir edemediğim bir huyu da çok esprili olmasıydı. Şu anda Cennetten bize bakıp belki de biraz müstehzi gülümsediğini hissedebiliyordum.

Trene bindiğimizde, Dora da ben de hüzünlü bir ruh haline bürünmüş ve vicdan muhasebesine başlamıştık. Artık başarılı arkadaşlarımızla dalga geçip, diğerlerinin başarısızlıklarından dolayı mutluluk duymuyorduk. Hem zaten, biz ne yapmıştık ki? Çok parlak kariyerlerimiz yoktu, ve daha da önemlisi ikimiz de evli değildik. Esas sorun da buydu zaten. Kızlar gününde herkes birbirinin sol elinin parmağında yüzük olup olmadığına bakıyordu. Genellikle bu yüzük sıradan, hatta bazen ince bir altın halkadan başka bir şey olmuyordu, ya da küçücük ve soluk renkli pırlantalarla süslü oluyordu. Belki kocalar da aynı çeşitliliği gösteriyorlardı, sadece kadınların katıldığı bu toplantılara gelemedikleri için onları ancak hayal edebiliyorduk ve nedense, her ne kadar sıradan ve vasat olsalar da gözümüzde öyle değilmiş gibi canlandırıyorduk.

"Yaşlı Hurst ile kim evlenir ki!" dedi Dora, düşüncelerimi okuyormuş gibi. "Kocası kimbilir neye benziyordur?"

"Nereden bilebiliriz? Ufak tefek kel bir adam olabilir ama belki de iyi kalplidir? Yaşlı bir rahip, belki de dul bir adamdır? Hatta neden sıra dışı ve yakışıklı birisi olmasın? Hepsi olabilir."

Melankolik bir sessizliğe gömüldük. Hava kararmış ve tren yavaşlamıştı. Pencereden her baktığımda, bir kilisenin önünden geçiyormuşuz gibi görünüyordu.

Kilise avlusunda yan yana duran
Geniş mezarlar,

diye içimden geçirdim, büyük bir mezarlığın yanından geçerken. Gördüğüm mezar taşlarının arasında kollarını veya kanatlarını açmış beyaz mermer heykelciklerin loş ışığı kucaklayacakmışcasına durmaları içimi rahatlattı.

Okul dergisinin sayfalarını karıştırmaya devam ederken ruh halime uygun bir şeyler buldum, bu 1896'dan 1901'e kadar okulumuza devam etmiş olan bir Kız'ın ölüm ilanı idi. Dorothy Gertrude Pybus, "arkadaşları tarafından D.G veya Pye diye çağrılırdı," güzel yüzü, espri yeteneği, St. Grispin'de yaptığı mükemmel işler, ve sonra rezalet bir şiir, "Excelsior" stilinde, sisler ve dağlarla ilgili karmakarışık bir şiir... tüm bu ayrıntılar ve üstü kapalı kişisel bilgiler beni öylesine duygulandırdı ki, gülsem mi ağlasam mı karar veremedim. Dora da ben de daha bu kadar yaşlı değildik, ama birbirimize ölüm ilanı yazacağımız günler de gelecekti, yine de ikimizin de böyle bir şiir yazacak kadar zevksiz olmadığımızı biliyordum.

Bizimle aynı kompartımanda oturan genç bir kadın vardı, ancak Dora onunla sohbete başlayana kadar onun da bizim okuldan olduğunu anlamamıştık. Savaşın ilk yıllarında okuldan ayrıldığını, sonra Wren'lere katıldığını söyledi.

"Çok şanslıydım çünkü İtalya'ya gönderildim," diye böbürlendi. "Büyük şans - bir yılı aşkın bir süre orada kaldım."

"Rockingham Napier'i tanıyor musunuz?" diye aptalca bir soru sordum. "Sanıyorum Amiral'in villasında çalışıyormuş."

"Rocky'i tanıyor muyum - Akdeniz'in en muhteşem Sancağını mı? Onu tanımayan yoktur."

Ona farklı bir ilgiyle baktım. İlginç deneyimleri olan birisine benzemiyordu, dönüp ikinci kez bakmazdınız, ancak şimdi onu Amiral'in villasındaki küçük grubun içinde hayal ediyordum.

"Beyaz üniformalarınız vardı, değil mi?" diye atıldım.

"Tanrım, evet! Ancak hiçbir zaman üzerinize tam olmaz, ya yıkanıp çekmesi, ya da tadilattan geçmesi gerekir. Benimki, ilk aldığımda çuval gibiydi. Oraya vardığımızın ertesi günü Amiral'in villasında kokteyle davet edildik, Rocky Napier bizlerle yakından ilgilendi. Biliyorsunuz, Amiral'in sosyal hayatını düzenlemek ve insanları hoş tutmak onun göreviydi."

"Eminim ki, görevini en iyi şekilde yapıyordu," diye mırıldandım.

"Evet, evet," dedi mutlulukla. "Herkes ona aşık olurdu, ama genellikle bu aşk bir iki aydan fazla sürmezdi. Sonra onun ne kadar yüzeysel bir insan olduğu ortaya çıkardı. Bir iki hafta sizinle ilgilenir, sonra bir kenara atıverir. Biz, Wren subayları kendimize Oyuncaklar adını takmıştık - bazen rafımızdan alınır, tozumuz silinir ve bizimle ilgilenilirdi, sonra gerisin geriye yerimize yerleştirilirdik. Tabii, İtalyan bir sevgilisi de vardı, ama..."

"Tabii,..." İtalyan bir sevgili, evet, bunu tahmin etmek güç değildi. Bundan Helena'nın haberi olup olmadığını veya önemseyip önemsemediğini merak ettim, sonra da bu bakış açımı çok saf buldum.

"Erkekler çok garip," dedi Dora kayıtsızca. "Ne yapacakları hiç belli olmaz."

"Doğru," diye onayladım, bu şekilde ifade edilince iç rahatlatıcı oluyordu. "Tabii ki bütün erkekler aynı değildir," dedi Wren subayı. "Orada çok nazik subaylar da vardı."

"Onların İtalyan sevgilileri yok muydu?"

"Hayır. Herkese karılarının ve çocuklarının fotoğraflarını gösterirlerdi."

Ona şüpheyle baktım, ama oldukça ciddi görünüyordu. Tren istasyona girdi ve biz de inmeye hazırlandık.

"Bu arada, umarım Rocky Napier çok yakın bir arkadaşınız veya akrabanız değildir? Belki de bunları söylememeliydim."

"Hayır, çok yakın arkadaşım değil," dedim. "Karısı ile birlikte alt katımda oturuyor, çok hoş bir insandır." Aslında bu sinir bozucu kadının onun hakkındaki düşüncelerinin ne önemi vardı? O, Rocky'i gerçek dışı bir çevrede tanımıştı.

Tren perona girdi, biz de ayrı yollara gittik.

"İşte, gördün mü," dedi Dora kendinden emin bir tonla. "Ben de zaten böyle düşünüyordum, bunu duyduğuma hiç şaşırmadım. Biz ucuz atlatmışız, bana sorarsan."

Ucuz mu atlattık? diye hüzünle düşündüm. Başka seçeneğimiz olsaydı yine de kaçar mıydık acaba?

"Belki de mutsuz olmak hissiz olmaktan iyidir," dedim.

"Ah Aşk seni yanlış anladılar
Tadın acıdır dediler..."

Dora şaşkınlıkla bana baktı. "Otobüse binmeden tuvalete gitsem iyi olur," dedi.

Tuvalete gitmek istemiyordum, yine de tıpış tıpış arkasından gittim. Çok iç karartıcı bir yerdi, tozlu ve iyi aydınlatılmamış aynaya şöyle bir bakmak bile romantik duygularınızı silip süpürebilirdi.

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sonraki birkaç hafta olaysız geçti. Rocky her zamanki gibi çok çekiciydi, ama onu her görüşümde ne kadar hoş bir insan olduğunu düşünmemek içi kendime sürekli "İtalyan sevgili" veya "yüzeysel insan" sözcüklerini hatırlatıyordum. Helena ve Rocky bir kır evi almışlardı ve zamanlarının çoğunu orada geçirmeye başlamışlardı. Rocky yeniden resim yapmaya başladığını söylemişti, ancak yaptıklarından pek bir şey anlamamıştım. Everard Bone'u ise hiç görmüyordum, zamanla onu ve onu sevmek için gösterdiğim çabayı tamamen unutmuştum. Dora kahverengi yünlü elbisesini giyerek okuluna geri dönmüştü, ben de sabahları işimle ilgilenip, günün geri kalanını günlük işler ve kilise ile geçiriyordum. Bahar hepimizin aklını çelmişti, yazla birlikte tekrar ciddi havamıza bürünmüş gibi görünüyorduk. Julian Malory ve Allegra Gray'i bir daha el ele görmedim, ancak onun Julian ve Winifred ile çok samimi olduğu, Winifred'in ise onu sevmeye devam ettiği kesindi.

"Allegra yazlık elbiselerimi ayırmama yardım edecek," dedi. "Çok zevkli bir kadın. Öyle değil mi, Mildred?"

Onun her zaman çok hoş göründüğünü kabul ettim.

"Evet, Julian'ı bile şıklaştırmaya başladı. Fark etmedin mi? Herhalde sırada Peder Greatorex var."

"İyi geçinebiliyor musunuz?" diye sordum. "Birisiyle birlikte yaşamaya başlayınca özgürlüğünü kaybettiğini düşünmüyor musun?"

"Yoo, hayır. Sanki eskiden beri birlikte yaşıyormuşuz gibi geliyor. Her an birlikteyiz."

Bir Cumartesi sabahıydı, Whit Sunday* için kiliseyi dekore etmeye başlamadan önce koro odasında toplandık. Her zamanki toplantılarımızdandı, Winifred, Rahibe Blatt, Miss Enders, Miss Statham ve diğer bir iki kişi. Kiliseden olmayan tek kişi Jim Story idi, aklı havada bir genç olan Jim bize kendini sevdirmişti, bazen pencerelerin çerçevelerini onarır, bazen de boş reçel kavanozlarını suyla doldururdu.

Oda iç karartıcı ve dağınıktı, iki sıra sandalye, kuyruklu bir piyano, bir dolap dolusu eski ve modern ilahiler -biz İngiliz ilahilerini kullanıyorduk tabii ki- tozlu vazolar, çanaklar, çömlekler vardı.

"İşte hepimiz buradayız," dedi Julian, tam bir rahip gibi. "Hepinizin burada olması ve bana yardımcı olması çok güzel, çiçek getirmiş olanlara ayrıca teşekkür ederim. Lady Farmer," kilise müdavimlerimiz arasında asil olan tek kişiye değindi, "bu olağanüstü zambakları kır evinden göndermiş."

Bir sessizlik oldu.

"Dua edecek mi? diye fısıldadı Rahibe Blatt, sessizliği bozan kimse olmadığı için, başımı anlayacağı biçimde salladım ve bekledim. Ancak Julian'ın ağzından çıkan sözcükler

---

(*) Whit Sunday: Paskalya bayramından sonraki yedinci pazar günü, Kutsal Ruh'un yeryüzüne inişinin kutlandığı gün.

dua değil, o anda odaya girmekte olan Allegra Gray'i selamlama sözcükleriydi.

"En sonunda geldin, artık başlayabiliriz."

"Ne yani, onu mu bekliyorduk?" diye mırıldandı Rahibe Blatt. "Biz senelerdir bu işi Mrs. Gray olmadan da yapıyoruz."

"Aramıza yeni katıldığı için, Peder Malory onu beklememenin nezaketsizlik olacağını düşünmüş olabilir. Belki de ona yardım edecektir."

"Peder Malory'nin dekorasyona yardım ettiğini düşünemiyorum! Böyle erkekler hiçbir şey yapmazlar. İş başlar başlamaz ortadan kaybolup, kahve içmeye gideceklerine eminim."

Kiliseye girdik, çiçekleri düzenlemeye ve neyin nerede kullanılacağına karar vermeye başladık. Rahibin kardeşi olarak Winifred bir eşin sahip olabileceği ayrıcalıkları kullanır, sunağı hazırlardı, ancak her zaman bu işi iyi yaptığını da söyleyemeyeceğim. Hiçbirimiz Rahibe Blatt'a perde için yardım etmeye yanaşmadık, eski çömlekleri içlerine çiçekler konulmak üzere tellerle duvara asma işine giriştik.

Tahmin edileceği gibi, Lady Farmer'ın zambakları sunağın etrafına yerleştirildi. Çene çalmak için uygun bir fırsattı, aklıma Trollope'un "yardımcı rahipmiş gibi kendinden emin davranan" kilise müdavimleri Lily Dale ve Grace Crawley geldi. Bir süre her şey çok iyi gitti, herkes kendi görevini en iyi şekilde yapmaya çalışıyordu, bu arada Julian ve Peder Greatorex bize sadece sözle moral vererek yardımcı oluyorlardı.

"İşte bu kadar!" dedi Julian, çömleklerden birisinin içine yerleştirdiğim pembe çiçeklere bakarak. "Harika!"

Yaptığımın niçin harika olduğu hakkında en ufak bir fikrim bile yoktu, Julian minberin yanındaki Miss Statham ve Miss Enders'e doğru ilerlerken Rahibe Blatt ile bakışıp gü-

lüştük. O anda, sunağı hazırlayan Winifred ve Mrs. Gray'in tartışmayı andıran konuşmalarını duydum.

"Ama biz sunağı her zaman zambaklarla süsleriz," diyordu Winifred.

"Ah, Winifred, niye bu kadar tutucusun!" diye Mrs. Gray sinirli bir sesle cevap verdi. "Her zaman zambaklarla süslenmiş olması, başka bir şeyle süslenmeyecek anlamına gelmez. Bence bu şakayıklar veya hezaren çiçekleri çok daha güzel görünür. Zambakları büyük bir vazoya koyup şuraya yerleştiririz. Sence de harika olmaz mı?" Winifred'in cevabını duyamadım, ama çiçeklerin Mrs. Gray'in önerdiği gibi düzenleneceğine emindim.

"Tabii, eskiden rahip karısıymış," dedi Rahibe Blatt, "insanlara emretmeye ve dekorun kendi istediği şekilde yapılmasına alışıktır."

"Bir rahibin kız kardeşinin mi yoksa dul eşinin mi daha öncelikli olduğu belirsiz, galiba," dedim. "Protokol kitaplarında bile böyle bir ayırım olduğunu sanmıyorum. Ama Mrs. Gray'in kocasının rahip olduğundan da çok emin değilim - onun bir rahip yardımcısı, sonra da orduda din görevlisi olduğunu sanıyordum."

"Evet, orduda görev almadan önce bir tören yapılmış. Onun çok iyi ve modern bir vaiz olduğunu, vaazlarında günlük hayatta kullanılan kelimelere de yer verdiği söyleniyor. Ama duyduğuma göre," Rahibe Blatt, kötü bir şey söyleyecekmiş gibi sesini alçalttı, "bazı eğilimleri varmış..."

"Eğilimler mi?" diye tekrarladım.

"Evet, Oxford Grubu hareketi. Sanırım, bu doğrultuda eğilimleri varmış."

"Tanrım, o zaman belki de..."

"Adamın durumu pek de iyi değildi," dedi Rahibe Blatt, cümlemi tamamlayarak.

"Sence Mrs. Gray tekrar evlenmeyi düşünüyor mudur?"

diye sordum, Rahibe Blatt'ın gördüğü veya duyduğu bir şey varsa, ağzından almaya çalışıyordum.

"Bence bu evlenmeyi düşüneceği adama bağlı. Gerçekten de çekici bir kadın ama etrafında uygun bir erkek olduğunu sanmıyorum, öyle değil mi?"

"Rahiplere ne demeli?"

"Peder Greatorex'i mi kast ediyorsun?" diye şaşkınlıkla sordu Rahibe Blattt.

"Ona bir kavanoz reçel vermişti."

"Aaa, bu gerçekten de önemli bir haber."

"Peder Malory de ona bir kilim vermiş," diye devam ettim, kendimi tutamayarak.

"Çalışma odasındaki, güvelerin yediği eski kilim mi? Bunun herhangi bir gösterge olduğunu sanmıyorum. Ayrıca, Peder Malory evlenmeyi düşünmez," dedi Rahibe Blatt, kendinden emin.

"Bilmem, bence onun evlenmeyeceğini düşünmek doğru değil. Hem dulların çoğu tekrar evlenirler."

"Ah, evet, onların erkekleri ayartabilecek güçleri vardır. Bir defa bir erkeği elde ettiler mi, bunu tekrarlamaları zor olmaz. Nasıl yapılacağını bildikten sonra, zor bir şey olmamalı."

"Musluk tamir etmek gibi," diye benzetme yaptım, bir hayat arkadaşı aramak ve bulmak için böyle basit bir bakış açısı olabileceğini daha önce hiç düşünmemiştim.

Tam o sırada fazla yeşilliğimiz olup olmadığını soran Miss Statham sohbetimizi böldü, aslında sohbetimiz kilise için hiç de uygun sayılmazdı ve gerçekten biraz utanmıştım.

Kilise, dekorasyonu bitirdiğimiz zaman Victoria stili döşemesiyle çok güzel görünüyordu. Sunak çok güzel ve sıra dışıydı, zambaklar da ortada yer alıyordu, böylece Lady Farmer gelse bile, ki gelmezdi, zambaklarına önem verilmediğini düşünmeyecekti.

Ertesi sabah, hep birlikte *Hail Thee Festival Day* şarkısını söylüyorduk, kilisenin etrafında toplanılmıştı, içerdeki çiçek ve tütsü kokuları dışarıdaki güneş ışığı ve kuş sesleri ile birleşmişti. Napier'ler şehir dışındaydı, ben de huzurlu ve mutluydum, tıpkı onların gelip beni huzursuz etmelerinden önceki günlerde olduğu gibi. Kiliseden çıkarken, Mrs. Gray'in bana doğru geldiğini gördüm. İkimizin de başında Whitsuntide* için taktığımız yeni şapkalar vardı, onunkinin üzerindeki meyvelerle, benim üzerinde klasik stil küçük çiçekler olan şapkamdan daha şık ve sıra dışı olduğu söylenebilirdi.

"Tanrım, bu çok zor bir ilahi," dedi, "geçit töreni için söylediğimiz."

"Ama çok da güzel," dedim, "nakarat kısmı biraz zor olsa da söylemeye değer bir ilahi."

"Bir gün birlikte öğle yemeği yemeğe ne dersin?" dedi Mrs. Gray aniden ve beklenmedik bir şekilde.

"Öğle yemeği mi?" diye sordum, sanki hayatımda bu sözcüğü hiç duymamışım gibi, aslında şaşkınlığımın nedeni benimle niçin yemeğe çıkmak istediğini anlayamamamdı. "Teşekkürler, çok sevinirim."

"Yarın Whit-Monday† olduğuna göre, salı veya çarşambaya ne dersin - tabii eğer boşsan?"

"Aslında ben her zaman boşum," dedim savunmasızca. "Salı benim için uygun. Nerede buluşalım?"

Soho'da bir lokanta adı söyledi, bu lokantayı birçok kez dışarıdan görmüştüm. "Senin için de uygunsa, saat biri çeyrek geçe diyelim mi?"

Bu dostça girişimden şaşırmış olarak, evime döndüm. Beni gerçekten sevmediğinden emindim, ya da benim hak-

---

(*) Whitsuntide: Whit Monday'i takip eden hafta, özellikle ilk üç gün.

(†) Whit-Sunday'den sonraki pazartesi, İngiliz kiliselerinde bir bayram günü olarak kutlanır.

kımda hiç bir şey hissetmediğinden, aslında o da benim için fazla bir şey ifade etmiyordu. Yine de bu bile sosyal ilişki kurabilmek için yeterli zemin sayılabilirdi, belki dost bile olurduk. Dost olabileceğim kişileri bir düşündüm! Onları düşünmek beni neşelendirdi, bir araya gelselerdi nasıl olurdu diye hayal kurdum. Örneğin, Everard Bone ve Allegra Gray belki de evlenirlerdi? En azından Everard, onu Julian'dan uzaklaştırmış olurdu, tabii Julian gerçekten ona sahip olmak istemiyorsa. Din adamları bu konuda diğer erkekler gibi kararlı olurlar mı? diye düşündüm. Sonra da öyle olmaları gerektiğine karar verdim. Kavga etselerdi kim kazanırdı acaba - Julian mı yoksa Everard mı?

Whit-Monday günü dolaplarımı ve çekmecelerimi düzenlemeye karar verdim, belki yazlık bir elbise bile dikebilirdim. Nedense böyle işleri hep Paskalya zamanı ve Whit Monday günleri yapardım. Bunun nedeni, bu günlerin dini tatiller olmasından çok, havaların güzel olmasıydı.

İşe çalışma masamın çekmeceleriyle başladım, ancak pek bir şey yapamadan, eski fotoğraf ve mektuplar arasında geçmişe döndüm. Annem, başında kocaman şapkasıyla evin bahçesinde bir sedir ağacının altında oturuyordu. Fotoğraf çekildiği zaman oldukça küçük olmalıydım, o günü tam olarak hatırlayamıyordum, ancak arka plandaki, yüz hatları tam olarak seçilemeyen rahip yardımcısını gözümün önünde canlandırabiliyordum. Sonra, Oxford'da nehrin üzerinde Dora ile birlikte çekilmiş olan fotoğrafımızı buldum, yanımızda William ve bir arkadaşı vardı. William'ın arkadaşı, ince uzun bir tipti, evlenilecek türden değildi, büyük olasılıkla Dora ile aralarının yapılması düşünülüyordu. William zaten bana ayrılmıştı. Acaba o gün neler olmuştu? Hiçbir şey hatırlamıyordum.

Bir çekmece daha açtım ve bir zamanlar aşık olduğumu sandığım Bernard Hatherley'nin genç ve ciddi bir portresiy-

le karşılaştım. Fotoğraf stüdyoda çekilmişti ve çok büyüktü. Rengi solmuştu. Bernard bir banka memuruydu, ara sıra kilisede Lessons okur, bazen rahip yardımcılarıyla Pazar gecesi yemeklerine katılırdı. Yüzü bana biraz Everard'ı çağrıştırdı, ama onun hatları daha yumuşaktı. Ondokuz yaşındayken çerçevenin soğuk camına yanaklarımı dayadığım günler çok uzaktaydı. Bunu hatırlayınca utandım, kendimi bu düşünceden ve ilk kattaki oturma odasının dantel perdelerinin arasından yüzünü görebilmek için evlerinin önünden geçtiğim günlerin anılarından kurtarmaya çalıştım. "Loch Lomond," Victoria Yolu... Evinin ve sokağının adını hâlâ hatırlıyordum.

Bu fotoğrafı bana bir Noel günü vermişti, ben de ona bir şiir antolojisi vermiştim. Aslında adil bir değiş tokuş değildi, benim armağanım onunkinden daha duygu yüklü olmuştu. O zamanlar her şey çok romantikti, akşam ayininde Lesson okumasını dinlemek, onunla bankanın kapısında veya kasabada tesadüfen karşılaşmak ve sonra cumartesi akşamları yapılan uzun kır yürüyüşleri, hayat ve onun hakkında yapılan sohbetler. Benim hakkımda konuştuğumuzu hiç hatırlamıyordum. Bir gün Torquay'a tatile gitmiş ve sonra hiçbir şey eskisi gibi olmamıştı. Çok acı çekmiştim, veya öyle sanmıştım, çünkü bana düşüncesizce yeni birisiyle ilişkiye girdiğini bildirmişti. Belki de prensip sahibi genç erkekler böyle durumlarda daha acımasız olabiliyorlardı, çünkü daha az deneyimliydiler. Rocky'nin böyle bir durumla daha kolay baş edebileceğine emindim.

Uyuşmuş olarak yerimden kalktım, uzun zamandır yerde rahatsız bir pozisyonda oturuyordum. Fotoğraflarla mektupları gerisin geriye çekmeceye tıkıştırdım, çay yapmanın veya elbisemi biçmenin daha iyi olacağına karar verdim. Düzenleme işi bir sonraki Paskalyaya veya Whitsuntide'a kalmıştı.

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mrs. Gray ile yiyeceğimiz öğle yemeği için hazırlanmaya başladım, oldukça özenli giyindim, görünüşüm, Mrs. Bonner'da "Lent ayinlerinde konuştuğum o yakışıklı adamla" yemek yiyeceğim izlenimini uyandırdı. Buluşacağım kişinin bir kadın olduğunu söyleme dürüstlüğünü gösterdiğim zaman, hayal kırıklığına uğradı.

"Şu genç adamla buluşacağını sanmıştım," dedi. "Onu gözüm tutmuştu."

"O benim hoşuma gidecek türden biri değil," dedim çabucak. "O da benden hoşlanmıyor, bu da önemli tabii ki."

Mrs. Bonner kafasını sallayarak önündeki listeye döndü. Edebiyata çok meraklıydı, o yüzden içinden neler geçirdiğini tahmin edebiliyordum.

Randevuma zamanında gittim, Mrs. Gray geldiğinde on dakikadır bekliyordum.

"Çok üzgünüm," diye gülümsedi, ben de sanki onun geç kalması benim suçummuş gibi aslında benim erken geldiğimi söyledim.

"Öğle yemeğini nerede yersin?" diye sordu. "Belki de sa-

dece sabahları çalıştığın için öğle yemeğinde eve gidiyorsundur?"

"Evet bazen eve giderim - ya da Lyons veya bunun gibi bir yere."

"Tanrım Lyons - oraya gidebileceğimi sanmıyorum! Çok kalabalık oluyor." ve mönüye bakmaya başladı. "Önce bir şeyler içsek fena olmaz, değil mi? Şeriye ne dersin?"

Şerilerimizi içerken, kiliseyle ilgili yüzeysel bir sohbet ettik. Yemeklerimiz geldiğinde Mrs. Gray çok az yedi, çatalıyla tabağındakileri didikleyip didikleyip bıraktı, bu davranışı kendimi aç gözlü hissetmemee yol açtı, çok aç olduğumdan tabağımdaki her şeyi silip süpürmüştüm.

"*Crome Yellow*'daki genç kadınlar gibiyim,"* dedi "her ne kadar bu günlerde eve gidip gizlice bir şeyler atıştırmak çok kolay değilse de. Onların yedikleri neydi? Koca bir parça jambonu hatırlıyorum da, diğerlerini çıkartamadım."

Neden bahsettiğini gerçekten anlamamıştım, ona başka bir şey ısmarlamak isteyip istemediğini sordum.

"Hayır, hayır. Aslında biraz iştahsızımdır. Benim için hayat pek kolay olmadı zaten." Güven telkin eden derin bakışlarını üzerimde hissettim.

Bu bakış kendimi aksi ve nezaketsiz hissetmemi sağladı, sanki kabuğumun içine dönmek istiyordum. Yine de bir şeyler söyleme zorunluluğu hissettim, ağzımdan, "Eminim ki öyle olmuştur," sözcüklerinden fazlası çıkmadı.

O anda, garson meyve salatalarımızı getirdi.

"Senin de kolay bir hayat geçirdiğini sanmıyorum," diye devam etti Mrs Gray.

"Aslında," diye cevapladım canlı ve güçlü bir tonla, "düşünecek olursak kimin kolay bir hayatı var ki?" Otuzlu yaşlarının başlarında iki kadının güzel bir yaz günü harika bir

---

(*) *Crome Yellow* (Krom Sarısı): Aldous Huxley'in romanı, 1921.

yemek yerken hayatın kolay olup olmadığını tartışması bana biraz garip gelmeye başlamıştı.

"Hiç evlenmedim, belki de bu, ilk bakışta mutluluğun veya mutsuzluğun nedeni olarak görülebilir."

Mrs. Gray gülümsedi. "Evet, bu konuyu her zaman tek boyutlu düşünmemek gerekir."

"İnsan her gün parçalanmış evliliklerle karşılaşıyor," diye söze başladım, sonra kendime karşı dürüst olmaya karar verip, çevremde kaç tane böyle evlilik olduğunu düşündüm. Napier'ların evliliği dengesiz sayılabilirdi belki, ama bunun dışında aklıma gelen tek bir örnek bile yoktu, Mrs. Gray'in bu konuyu deşmeyeceğini umdum.

"Eminim, işinde bu tip örneklerle çok sık karşılaşıyorsundur," diye onayladı.

"İşimde mi?" diye sordum şaşkınlıkla. "Ama benim işim yaşlı kadınların gözetilmesi ile ilgili."

"Ah," diye gülümsedi, "Ben de işini kötü yola düşmüş kadınlarla ilgili birşey sanıyordum. Evet, şimdi hatırladım, Julian bana nerede çalıştığından bahsetmişti."

Bu adı kayıtsızca söylemiş gibiydi, ancak konuyu Julian'a getirmeye çalıştığı çok açıktı. Onları hakkımda konuşurlarken düşündüm, neler söylediklerini merak ettim.

"Julian bana evlenme teklif etti," dedi aniden. "Senin bunu ilk öğrenen kişi olmanı istedim."

"Ah, ama ben zaten biliyordum, yani tahmin ediyordum," dedim çabucak ve sevinçli bir tonla. "Çok sevindim."

"Sevindin mi? Oh, çok rahatladım!" Gülerek bir sigara daha yaktı.

"İkiniz için de çok sevindim, size mutluluklar dilerim," diye geveledim, gerçekten hissetmediğim bir mutluluğu daha başka nasıl açıklayabileceğimi bilmiyordum.

"Çok naziksin. Aslında ben biraz endişeliydim... ama senin öyle bir insan olmadığını biliyordum."

"Niçin endişeliydin?" diye sordum.

"Senin bu durumu onaylamamandan..."

"Bir rahibin dul eşini," diye gülümsedim, "nasıl onaylamam?"

O da gülümsedi. Aslında bir rahibin dul eşi olduğu için gülümsememiz pek de doğru değildi.

"Julian ve sen çok uyumlu bir çift olacaksınız," dedim ciddi bir tonla.

"Harika bir insansın," dedi. "Umarım senin için bir mahzuru yoktur?"

"Mahzur mu?" dedim gülerek, sonra aniden gülmeyi kestim, çünkü ne kastettiğini anlamıştım, ben Julian'la evlenmeyi kurarken, onların evleneceklerini duyduğumda tepki vermediğim için ne kadar mutlu ve rahatlamış olduğunu söylemek istiyordu.

"Tabii ki mahzuru yok," dedim. "İkimiz çok iyi dostuz, aramızda dostluk haricinde hiç bir şey yok."

"Julian, belki de..." Duraksadı.

"Benim ona aşık olabileceğimi mi düşünüyor?" diye atıldım, korkarım ki biraz yüksek sesle cevap vermiştim, çünkü yan masadan bir kadının yanındakine bizimle ilgili bir şeyler söylediğini duydum. "Ona bunu düşündüren nedir?"

"Bence bu hiç de şaşırtıcı bir durum değil," dedi savunmaya geçerek.

"Yani çok normal olduğunu mu ima ediyorsun? Evet, aslında böyle de düşünülebilir tabii."

Durumu böyle göremediğim için ne kadar da aptaldım, herkesin Julian'a aşık olduğumu zannedebileceğini tahmin edememiştim. Ama işte her şey açıktı, hoş ve bekar bir rahip ile hayır işleriyle uğraşan bir kadın, eski hikâye - acaba herkes olayı böyle mi görüyordu? Julian? Winifred? Rahibe Blatt? Mr. Mallet ve Mr. Conybeare? Tabii, diye düşündüm, kendime karşı dürüst olmaya çalışarak, onunla ilk tanıştığı-

mız zamanlarda aramızda bir şeyler olabileceğini umduğum bir dönem vardı, ancak bunun imkansızlığını anlayınca bu düşüncemden vazgeçmiştim.

"Umarım bu konuda endişelerin yoktu?" dedim yumuşak bir sesle, içimdeki çatışmayı örtmeye çalışarak.

"Aslında tam olarak endişe denemez. Korkarım ki aşık olanlar biraz bencil oluyorlar ve diğer insanların hislerini çok fazla önemsemiyorlar."

"Özellikle başkalarının karılarına veya kocalarına aşık oldukları zaman," dedim.

Mrs. Gray güldü "Haklısın," dedi, "parçalanmış evliliklere çok rastlanıyor."

"Winifred bu habere çok sevinecek," dedim.

"Ah, evet, sevgili Winifred," Mrs. Gray iç geçirdi. "Bu konuda biraz sorunumuz var."

"Sorun mu? Nasıl yani?"

"Biz evlendikten sonra nerede oturacak zavallı?"

"Eminim ki Julian onun rahip evinde kalmasını isteyecektir. Onlar birbirlerine çok bağlıdırlar. Senin oturduğun daireye geçebilir," diye önerdim, pratik olmaya çalışarak.

"Zavallıcık, aslında pek de rahatsız edici bir tip. Ama senin onu çok sevdiğini biliyorum."

Onu sevmek mi? Tabii ki onu seviyordum, yine de birlikte yaşarken bazı rahatsız edici davranışları olabileceğini de kabul ediyordum.

"O yüzden, düşünüyordum da," Mrs. Gray sözüne başladı ve sonra duraksadı. "Yoo, yoo, bunu sormam doğru olmaz."

"Benimle oturmasını mı teklif edeceksin?" diye patladım.

"Evet, sence de iyi bir fikir değil mi? Hem çok iyi anlaşıyorsunuz, hem de o seni çok seviyor. Ayrıca başka bir bağın da yok, değil mi?"

Bir anda içinde bulunduğumuz oda bana çok sıcak geldi, Mrs. Gray'in yüzü benimkine oldukça yakındı, gözleri ko-

caman ve bakışları deliciydi, dişleri küçük ve sivri, teni duru ve kayısı rengindeydi.

"Bunu yapabileceğimi hiç sanmıyorum," dedim çantamı ve eldivenlerimi alarak, kendimi kapana kısılmış hissediyordum ve oradan hemen uzaklaşmak istiyordum.

"Lütfen iyi düşün Mildred. Senin ne kadar iyi bir insan olduğunu biliyoruz."

"Hayır, değilim," dedim kabaca, çünkü kimsenin bu duruma düşmekten memnun olacağını sanmıyordum. İyi bir insan olarak tanımlanmak çok yüzeysel ve anlamsızdı.

Garson elinde hesap pusulasıyla bekliyordu, Mrs. Gray hemen pusulayı kaptı. Cüzdanımı açıp ona para uzattım, ama almadı.

"Senin için yapabileceğim en basit şey yemek ısmarlamak," dedi.

"Julian bunu biliyor mu? Winifred'i yani?" diye sordum.

"Yoo, hayır. Bence erkekleri planların dışında tutmak en akıllıcası, öyle değil mi?

"Evet, herhalde öyledir," dedim emin olmayarak, kendim hiçbir zaman bir erkeği planlarımın dışında tutacak bir durumda kalmamıştım.

"Winifred ile son derece iyi geçineceğinize eminim," dedi Mrs. Gray ikna edici bir tonla.

"Peder Greatorex ile oturabilir," diye anlamsız bir öneride bulundum.

"Zavallılar, onları birlikte düşünemiyorum. Bu soruna çözüm bulmak için ne yapmalıyız bilmiyorum. Kadınlar evlenmezlerse ne yaparlar?" dedi, gerçekten bu konuda hiçbir fikri yokmuş gibi. Bir kere evlenmiş ve şimdi de evlenmek üzere olduğu için böyle bir şeyi aklı almıyordu.

"Yaşlı anne babalarıyla otururlar, bahçeyle ilgilenirler veya eskiden öyleydi, günümüzde ise çoğunun mesleği var ve küçük dairelerde veya pansiyonlarda yaşıyorlar. Tabii ki ki-

lise işleriyle ilgileniyorlar, hatta bazıları dini topluluklara bile katılıyorlar."

"Tanrım, çok kasvetli bir tablo çizdin." Sanırım Mrs. Gray kendini suçlu hissetmişti. "Herhalde artık işe dönmen gerekiyordur?" diye öneride bulundu, sanki kasvetli tabloyla benim aramda bir bağlantı kurmuş gibiydi, aslında bu çok da yanlış değildi.

"Evet," diye yalan söyledim, "İşe dönmeliyim. Yemek için teşekkürler."

"Benim için zevkti. Bunu tekrarlamalıyız."

İşe doğru giden yola saptım, sonra Mrs. Gray'in otobüse bindiğini görünce, bir dükkana girdim. Kaçma isteği duyuyordum, alışveriş yapan kalabalık bir kadın topluluğuna karışmak en akıllıcasıydı, büyük bir mağazanın kapısından içeri dalmakta olan insan seline karıştım. Kimileri aceleyle bir reyondan ötekine koşuyor, kimileri ise benim gibi sersemce ve amaçsız nereye gideceklerini kestiremeden dolanıyorlardı.

Kıyafet reyonlarının arasında dolandıktan sonra, kendimi yüz kremleri ve rujlarla dolu bir makyaj reyonunda buldum. Birden Allegra Gray'in yüzüme yaklaştırdığı kayısı rengi yüzü gözümün önüne geldi, böylesine çarpıcı bir etki yaratmak için kullandığı makyaj malzemesini merak ettim. Tezgahın üzerinde bir ayna vardı, bir anda endişeli, renksiz yüzümü gördüm, gözlerim kocaman ve korku doluydu, dudaklarım ise oldukça solgundu. Hiçbir zaman duru, kayısı rengi bir yüze sahip olamayacağımı biliyordum, yine de en azından yeni bir ruj alabilirim diye düşünerek, renk örneklerinin bulunduğu karta bakmaya başladım. Renklerin özel adları vardı, en sonunda bana uygun görünen bir tanesini seçtim ve içi ruj dolu çanakta o rengi aramaya başladım. Ancak seçtiğim renk ya çok nadir bulunuyordu ya da ellerinde yoktu, tezgahın arkasından çaba-

larımı kayıtsızca izleyen satıcı kız sonunda; "Hangi rengi arıyordun canım?" dedi.

Bana "Canım" diye hitap edilmesinden rahatsız olmuştum, aslında "madam" diye hitap edilmesinden iyiydi çünkü böylece daha madam denilecek yaşta olmadığınızı da hissedebilirdiniz.

"Aradığım rengin adı Hawai Ateşi," diye mırıldandım, kendimi aptal gibi hissediyordum, çünkü bu kelimeyi sesli söyleyebileceğimi hayal etmemiştim.

"Hawai Ateşi mi? O turuncumsu kırmızıdır canım," dedi şüpheyle yüzümü inceleyerek. "Sana uygun bir renk olduğunu sanmıyorum. Yine de elimde bir tane var." Tezgahın arkasından bir kutu çıkardı ve içine bakmaya başladı.

"Aslında ille o olmasa da olur," dedim çabucak. "Belki başka bir renk daha iyi gider. Siz ne önerirdiniz?"

"Tam olarak bilemiyorum aslında." Bana, sanki hiç bir renk yakışmazmış gibi boş boş baktı.

"Vahşi Orman Kırmızısı bu günlerde çok moda veya Deniz Mercanı, güzel bir ton, biraz soluk."

"Teşekkürler, yine de en iyisi ben Hawai Ateşi'ni alayım," dedim inatla, bu gülünç ismin ve utancımın tadına vara vara.

Aceleyle dışarı çıktım, karşıma bir yürüyen merdiven çıktı. Hawai Ateşi! Bundan daha uygunsuz bir şey düşünülemezdi. Gülümsedim, neredeyse kahkaha atacaktım ki aklıma Mrs. Gray, nişanları ve zavallı Winifred geldi. Bu düşünceyle, yürüyen merdivenleri çıka çıka bayanlar tuvaletinin olduğu en üst kata vardım.

İçerde gerçekten iç karartıcı bir görüntü vardı, insana her türlü dünyevi şeyin geçiciliğini ve ölümlülüğümüzü hatırlatıyordu. *Herşey toprağa döner...* diye düşündüm müthiş bir dikkatle vahşiler gibi yüzlerini boyayan kadınları seyrederken, ağızlarını açıyorlar, dudaklarını ısırıp yalıyorlar, bu-

runlarına ve çenelerine pudra sürüyorlardı. Sıradakiler sandalyelere oturmuşlar, vücutları yorgunluktan kamburlaşmış, elleri paketlerinin üzerinde bekliyorlardı. Bir kadın kanepeye uzanmış, ayakkabılarını ve şapkasını çıkartmış, uyukluyordu. Elimde bir peni ile onun yanından geçtim.

Sonra çay içmek üzere restorana girdim, burada kadınlar, az sayıdaki erkeklerle birlikte yeni boyanmış yüzleri ve çay içerek rahatlayan ruhlarıyla canlanmış görünüyorlardı. Çoğu iyi bir alışverişin hazzını yaşıyor, eve gidince ilgilenecekleri bir şey çıktığı için mutluluk duyuyorlardı. Benim ise sadece Hawai Ateşim ve beni bekleyen çok sıradan bir akşam yemeğim vardı.

•

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

Eve dönerken, kilisenin önünde Julian Malory'e rastladım.

"Tebrikler," dedim, "Haberleri duydum."

"Teşekkürler, Mildred, senin bu haberi ilk duyanlar arasında olmanı istedim."

"İlk duyanlar arasında olmak" düşüncesi biraz canımı sıktı, kiliseyle ilgisi olan biz kusursuz kadınların grup halinde haberi alışımızı düşündüm.

"Mrs. Gray ile öğle yemeği yedik," diye açıkladım.

"Ah, evet," duraksadı ve sonra şöyle dedi: "Haberleri ondan duymanın daha iyi, kolay ve uygun olacağını düşündüm."

"Niçin?"

"Öncelikle birbirinizi daha iyi tanıyıp arkadaş olabilirsiniz."

"Evet, erkekler sevdikleri kadınların arkadaş olmasını isterler," diye yorum yaptım, sonra da aslında arkadaş olmalarını istedikleri kadınların genellikle eski ve yeni sevgilileri olduğunu düşündüm. Banka memuru ve vaiz olan Bernard

Hatherley'nin bile Torquay tatilinde tanıştığı bir kızı kastederek "Onu çok seveceksin - umarım iyi dost olursunuz," dediğini hatırlıyordum. Ancak ben kasabamda, o da Torquay'da yaşamaya devam ettiği için bu dostluk hiçbir zaman gerçekleşmemişti.

"Tabii, doğal olarak insan sevdiklerinin iyi anlaşmasını istiyor," dedi Julian kayıtsızca.

"Elbette," diye onayladım, başka şekilde olamazdı zaten. "Eminim Winifred de çok mutlu olmuştur, öyle değil mi?"

"Evet, her ne kadar bir defasında başka bir şey ümit ettiğini söylediyse de - ne ümit ettiğini söyleyebilir miyim acaba?" Julian, gereğinden fazla konuştuğunu düşünerek utanmıştı.

"Yani..." daha ileri gitmek istemiyordum.

"Mildred, anlarsın işte. Sevgili Mildred, eğer olabilseydi, çok iyi olurdu."

Bu cümlenin anlamsızlığını tartarak, içinde bir paket sabun tozu, bir parça morina balığı, yarım kilo bezelye, küçük bir somun yulaf ekmeği ve Hawai Ateşi ruj bulunan sepetime bakmaya başladım.

"Böylesine anlayışlı olman harika. Tahmin ediyor olsan da yine de senin için bir şok olmalı. Beklenmeyen bir patlama gibi," diye bu ağır ve nükteden yoksun sözcükleri birbiri ardına sıralamaya devam etti, her zamanki halinden çok farklıydı. Acaba aşk erkekleri bu hale mi sokuyor? diye düşündüm.

"Sana aşık olduğumu kastediyorsan, böyle bir şey hiçbir zaman olmadı," dedim, açık konuşmanın zamanı geldiğine karar vererek. "Benimle evleneceğini hiçbir zaman aklıma getirmedim."

"Sevgili Mildred," gülümsedi, "sen, doğru olsa bile, bazı şeyler üzerinde hak iddia edecek bir insan değilsin."

Evensong çanı çaldı. Miss Enders ile Miss Statham'ın aceleyle kiliseye girdiklerini gördüm.

"Umarım çok mutlu olursun," dedim, son çanın çalması ve aceleyle kiliseye koşan insanlar sohbetin sonuna geldiğimizi düşündürüyordu.

Ama Julian, acelesi varmış gibi görünmüyordu.

"Teşekkürler Mildred, senin iyi dileklerinin benim için önemi çok büyük. Allegra çok hoş bir insan ve çok zor bir hayat geçirmiş."

Eminim öyledir, gibilerinden birkaç sözcük geveledim.

"Babasız ve dul," dedi Julian, oldukça anlamsız görünen bir açıklama yaparak.

"Babasız mı?"

"Evet, bir öksüz," dedi ciddi ciddi.

"Tabii, otuzunun üzerindeki çoğu insan öksüzdür. Benim gibi," diye atıldım. "Aslında ben yirmili yaşlarımda öksüz kalmıştım. Ama *umarım* hiç bir zaman dul kalmam. Herneyse acele etmem gerek."

"Ben de Evensong'a yetişmeliyim," dedi Julian, artık çan çalmıyordu. "Sen de geliyor musun yoksa bunun seni üzeceğini mi düşünüyorsun?"

"Üzmek mi?" Julian'ı kalbimin kırılmadığı konusunda ikna etmenin imkansız olduğunu anlamıştım. "Hayır, üzüleceğimi sanmıyorum." Belki de öksüz olmam ve bir dul olmak istememem üzülmem için yeterli bir sebeptir, diye düşündüm, sepetimi bir sıraya bırakırken.

Hafta içi ayinlerine katılan grup olarak hepimiz oradaydık, Mrs. Gray aramızda yoktu. Her ne kadar Miss Enders, Miss Statham veya Rahibe Blatt'ın konu dışı olduklarını düşünsem de, vaaz reddedilmişleri rahatlatmaya yönelikti.

Vaazdan sonra eve giderek, balığımı pişirdim. Morina reddedilmiş birisi için çok uygun bir yemekti, ben de üzerine sos dökmeden ve yanına başka bir şey eklemeden kuru kuru yedim. Julian benimle evlenmek isteseydi olaylar nasıl gelişirdi acaba diye düşünürken, kapı çalındı ve Rocky içeri girdi.

"Evde yalnızdım," dedi, "belki bana kahve yaparsın diye düşündüm."

"Tabii," dedim, "içeri gel de sohbet edelim."

"Helena bir anma törenine gitti, veya onun gibi bir şeye."

"Nasıl yani?"

"Tebliğlerini sundukları topluluğun başkanını hatırlıyor musun? Geçen hafta aniden öldü, bu da onunla ilgili bir anma töreni."

"Tanrım, ne üzücü." İyilik sever görünüşlü, sakallarında kırıntılar olan o yaşlı adamın artık yaşamadığını düşünmek gerçekten çok üzücüydü.

"Kütüphanedeyken aniden ölüvermiş, herkesin arzu ettiği bir ölüm şekli."

"Ama çok ani olmuş, hayat muhasebesi yapmaya bile zaman bulamadan..." diye bir şeyler geveledim. "Nasıl bir tören yapılacak?"

"Sanırım şatafatlı bir şey değil. Antropolog arkadaşları ve diğerleri onun anısına bir şeyler söyleyecekler. İnsanın Rasyonalist ilahiler okuyası geliyor aslında, çünkü bu akımın şiddetli bir destekcisiydi."

"Onların ilahileri var mı?"

"Eminim ki vardır. Çoğu Viktoryen geleneklerin ağır bastığı bir çocukluk geçirmişlerdir, karşı çıktıkları Pazar ayinlerinin yerine geçecek bir şey bulma ihtiyacı duymuş olmalılar."

"Zavallı adam," diye mırıldandım. Örgü örüp, sandalyede uyuklayan karısı da artık dul, diye düşünürken bir anda Julian'ın nişanını hatırladım.

"Bugün bir haber aldım," dedim. "Julian Malory Mrs. Gray ile evleniyormuş."

"Şu parkta el ele oturduğu çekici dul mu?" diye sordu Rocky. "Zavallı Mildred, senin için zor olmalı."

"Saçmalama!" dedim tersleyerek. "Onunla hiçbir zaman

o anlamda ilgilenmedim. Benimle evlenmesi gibi bir beklentim de yoktu zaten."

"Ama belki de ümit etmişsindir?" dedi Rocky bana bakarak. "Aslında bu gayet doğal, bence sen onun için daha uygun bir eş olurdun."

"O bir rahipten dul kalmış ama," diye hatırlatmada bulundum.

"O zaman rahipleri sevip kaybetmeye alışıktır," dedi Rocky kayıtsızca.

"Dullar her zaman yeniden evleniyorlar," dedim düşünceli bir tonla, "en azından çoğu evleniyorlar. Bir insanı diğerinin yerine koymak çok garip olmalı, tabii insan tam olarak birisini diğerinin yerine koyamaz ama, yani eski çaydanlığın kırıldığında yerine yenisini almak gibi değildir tabii."

"Hayır canım, o şekilde olmaz."

"Değişik bir aşk olmalı, ilkinden ya daha güçlü ya daha zayıf, belki de hiç kıyaslanmamalı."

"Mildred, bu kahve senin dilini çözdü." dedi Rocky. "Senin bu kadar derin konuştuğunu hiç duymamıştım. Sen de birden fazla aşk yaşamışsındır herhalde?"

"Bilemiyorum," dedim, deneyimsizliğimin farkındaydım, Bernard Hatherley'in Evensong'da Lessons'ı okurken ve benim alacakaranlıkta evinin önünden geçerkenki silik görüntülerinden bahsetmekten utandım.

"Aşık olmayı alışkanlık haline getirdikten sonra, bunun çok sık tekrarlandığını, ancak her defasında biraz daha anlamını yitirdiğini görürsün," dedi Rocky kayıtsızca. Kitaplığıma doğru giderek babama ait bir Matthew Arnold cildini aldı.

"Evet! Biz milyonlarca ölümlü
Etrafımıza serpiştirilmiş yankılanan adalarıyla

boğazlarla bölünmüş, kıyıları
olmayan vahşi sularıyla
hayat denizinin içinde, YAPAYALNIZIZ."

diye okudu. "Onun italiklerle bazı sözcüklerin anlamını pekiştirmesinden nefret ediyorum! Yine yapmış işte."

"Ne kadar hüzünlü bir şiir," dedim. "Daha önce okumamıştım."

"Dahası da var."

"Babam Matthew 'Arnold'ı çok severdi," dedim. Rocky'nin biraz daha sesli şiir okumasını arzu ediyordum; nereye bakacağımı bilemeyerek ve söylediklerimden utanarak; "ben de *Thyrsis* ve *The Scholar Gypsy*'yi severdim," dedim.

"Ah, evet." Rocky kitabı kapattı ve yere koydu. "Yemyeşil Cumnor tepelerinde uzun yürüyüşler. İnsan böyle bir dünya özlemiyle yanıyor. Babanı o zamanlar bir arkadaşıyla yürüyüş yaparken hayal edebiliyorum. Ama, demin sana okuduğum şiirin farkında olduklarını sanmıyorum. Mantıklı öğrencilerin böyle saçmalıklara ayıracak zamanları olmaz."

"Evet, herhalde. O zamanlar babam ilahiyat fakültesinde öğrenciydi."

Rocky iç çekti ve odanın içinde dolanmaya başladı. Ruh halini benden gizlemiyor olması beni özel bir yere koyduğunu gösteriyordu, yine de bu durumla nasıl baş edeceğimi bilmiyordum.

"Geçen gün seni tanıyan birisiyle tanıştım," dedim canlı bir tonla, "seni İtalya'dan tanıyan biri. Bir Wren subayı."

"Adı neymiş?" diye ilgisizce sordu.

"Tam olarak hatırlamıyorum. uzun boylu, gözlerinin grimsi bir rengi var, kumral, çok güzel değil ama hoş bir yüze sahip"

"Ah, Mildred," diyerek ciddi bir bakışla bana baktı, "o

kadar çok subay var ki. Onu bu tanımdan çıkartmam çok güç -'çok güzel değil ama hoş bir yüze sahip'- zaten İngiliz kadınlarının çoğu böyledir."

Benim de bu kadınların arasında olduğumu, aradan birkaç yıl geçtikten sonra belki beni de hatırlamayacağını düşünerek üzüldüm.

"Sanırım senden hoşlanıyormuş," dedim. "Hatta sana aşık bile olabilir."

"Ama Mildred, yine aynı şey," dedi Rocky nezaketle, "bu durumda olan o kadar çok ki. Sana karşı dürüst olabileceğimi biliyorum."

"Zavallılar," dedim kayıtsızca. "Onları hiç teselli etmedin mi? Çok mutsuz olmuş olmalılar."

"Eminim olmuşlardır," dedi dürüstçe, "ama bu benim hatam değil. Doğal olarak, Amiral'in kokteyllerinde onlarla ilgileniyordum, bu işimin bir parçasıydı. Korkarım ki kadınlar bunu farklı algılıyorlar. Çok azı önemsiz flörtleri idare etmeyi biliyorlar - onlar da hoş olanlar. Yıllarca önce yaşanmış romantik bir ilişkinin kırıntılarına bağlanıp kalabiliyorlar. *Semper Fidelis*,* bilirsin işte."

Bir anda kahkahalara boğuldum, "Bu, bizim okul zamanındaki parolamızdı. Dora ile birlikte bu sözü süveterlerimizin üzerine işlemiştik."

"Ne hoş! Okuldayken anlamlı olabilir tabii. Veya Landseer cinsi kocaman bir köpeğin Viktoryen tablosunun adı olabilir. Ama iyi kızların sadakate ne kadar önem verdiklerini düşünürsek, kızlar okulu için gerçekten de çok uygun bir parola. Sizleri okulda kışları sıcak süt veya kakao, yazları limonata içtikten sonra oyun bahçesinin asfalt zemininde koşarken hayal edebiliyorum."

"Bizim asfalt zeminli bir oyun bahçemiz yoktu. Yine de

(*) Semper Fidelis: Sonsuz Sadakat.

Semper Fidelis'in eski bir aşktan çok bunları akla getirmesini anlayabiliyorum," dedim. "Sanırım bu kızı hatırlamanı beklemek anlamsızdı."

Sohbet burada bitmişti. Rocky kapıya yöneldi, kahve için bana teşekkür etti. "Ve dostluğun için de," diye ekledi. "Artık havalar güzelleştiğine göre kır evimizi görmeye gelirsin. O eve bir kadın eli değmesi gerek, Helena da pek ilgilenmiyor. Belki de onunla hiç evlenmemeliydim."

Ne diyeceğimi bilmez bir halde kapıda öylece kalakaldım, halbuki her koşulda söylenecek uygun bir şeyler bulmamla övünürdüm. Her nasılsa o an aklıma hiçbir söz gelmedi, ve Rocky kendi dairesine döndü.

ON ALTINCI BÖLÜM

Birkaç gün sonra bir akşam saat altı civarında ofisimden çıkarken, Everard Bone'un civardaki vitrinlere baktığını gördüm. Fark ettirmeden yanından geçmeyi düşünüyordum, o gün çok güzel giyinmemiştim - basiretim bağlanmıştı, üzerimde eski pamuklu bir elbise ve yelek vardı, şapkasız ve çorapsızdım. Mrs. Bonner bu kıyafetle bir erkekle karşılaşma fikrinden bile dehşete düşerdi. Her zaman, bir insanın herhangi bir güne her şeye hazırlıklı giyinerek başlaması gerektiğini söylerdi. Her türlü durumla karşılaşılabilirdi. Birisi -yani bir erkek- haber vermeden çıkagelip sizi yemeğe davet edebilirdi. Onunla teoride aynı fikirde olsam bile, her sabah giyinirken bunları hatırlamak zor oluyordu, özellikle yazları.

"Mildred - en sonunda!" Arkasını dönerek bana baktı, ancak sesinin tonu aniden karşılaşmaktan duyulan memnuniyet yerine uzun süreli bir bekleyişin sıkıntısını yansıtıyordu. "Hiç gelmeyeceksin sandım. İnsanlar genellikle beşe kadar çalışmazlar mı?"

"Aslında ben genellikle öğleden sonraları çalışmam," de-

dim, "ama çalışanların bazıları tatilde olduklarından, işlere yardım ediyorum. Başka akşamlar da beni beklemediğini umarım."

"Hayır, sadece bugün öğleden sonra çalışacağını öğrendim."

"Gerçekten mi? Ama nasıl?"

"Her şeyi öğrenmenin bir yolu vardır," diye kısaca cevapladı.

"Ama bana telefon edip, kendini bu zahmetten kurtarabilirdin," dedim, bir yandan da beni görmek istemesinin nedenini ve bu yüzden mutlu olup olmamam gerektiğini düşünüyordum.

"Bir yerlerde bir şeyler içmeye ne dersin?" diye sordu.

Şüpheyle kendime şöyle bir baktım, ama çok sabırsız görünüyordu, onu bir adım arkasından izlemeye başladım. Kolumda içinde bir somun ekmek ve Kardinal Newman'ın biyografisini anlatan bir kitap olan hasır çantam sallanıyordu.

Bu akşam hiçbir programım olmadığı açıktı. Harabe halindeki St. Ermins'in yanından geçtik, org çalan kır saçlı kadının aceleyle kapıdan çıktığını gördüm, onun da omzunda hasır bir çanta asılıydı. Onun çantasının içinde de Kardinal Newman'ın biyografisi olup olmadığını merak ettim - çantada bir somun ekmek ve pekala bir biyografi olabilecek büyük bir kitap görünüyordu.

"Ömer Hayyam," diye mırıldandım kendi kendime, "o sadece şiir yazardı, değil mi?"

Everard Bone şiir diline çok yatkın görünmüyordu, ve bir şeyler içmeye gidiyor olmamıza rağmen, büyük olasılıkla içeceğimiz şey şarap olmayacaktı. Bu yüzden Ömer Hayyam'ın yemeğimizle hiçbir ilgisi yoktu.

"Hadi buraya girelim," dedi, St. Ermins'in yakınlarında bir barın önünde durarak, ben daha karar veremeden, o çoktan kapıyı açıp girmişti bile.

Barlara gitmeye çok alışkın değildim, o yüzden içeriye temkinli girdim çünkü gürültülü ve dumanlı bir atmosfer ve kahkaha sesleri ile karşılaşmayı bekliyordum. Ancak ya çok erkendi ya da kiliseye çok yakın olduğu için barda sadece köşede alçak sesle konuşarak siyah bira içen yaşlıca iki kadın ile barın arkasında duran kadınla sohbet eden St. Ermins'de kilise görevlisi olduğunu bildiğim genç bir adam vardı. Kadın, barmene benzemiyordu, yaşlıcaydı ve resmi bir görünüşü vardı. Bira bardaklarının kulplarını parlatmadığı zamanlar, St. Ermins'deki bakırları cilalıyormuş gibi bir izlenim veriyordu.

"Tanrım," diye mırıldandı Everard, "çok sessiz, değil mi? Sanırım daha çok erken."

"Evet, birçok kişi bu saatlerde bu mahalleden aceleyle geçip gidiyorlar."

"Biz de burada uzun süre kalmak zorunda değiliz. Ne içmek isterdin?"

"Bira," dedim emin olmayarak.

"Nasıl bir bira?"

"Sanırım sert," dedim, içimden daha önce içtiğim ve tadı bulaşık suyuna benzeyen biradan olmaması için dua ettim, yine de tam olarak emin değildim.

Ama içkiler geldiğinde, biranın tam korktuğum gibi olduğunu gördüm, Everard'ın küçük kadehte gelen parlak içkisi çok çekici görünüyordu. Üzülerek içimden, bana öylesine ne içmek istediğimi sormaması gerektiğini, Rocky gibi çeşitli içkiler önermesinin daha doğru olacağını geçirdim.

Sert içkimden bir yudum aldım ve etrafıma şöyle bir göz gezdirdim. St. Ermins'e bu kadar yakın olması ve özellikle mobilyalarda kullanılan maun ağaç buraya ilahi bir hava vermişti, neredeyse burnuma tütsü kokusu geliyordu. Yavaş yavaş birkaç kişi daha gelmeye başladı, çoğu sessizce, ciddiyetle, hatta biraz hüzünle içiyorlardı, bazıları siyah bar ta-

burelerine, bazıları ise küçük masaların etrafındaki sandalyelere oturdular. İçi tarak otları ve pampa otu ile doldurulmuş olan ateşsiz şömineye baktım ve Everard Bone ile burada oturuyor olmamın nedenini düşündüm. O sessizdi, bu da durumu kurtarmıyordu, bardaki insanlar da o kadar sessizlerdi ki özel bir şeyler konuşmak imkansızdı. Zaten Everard ile aramızda konuşulacak özel bir şey olması çok uzak bir olasılıktı.

"Kardinal Newman'ın biyografisini okuyorum," diye söze başladım, sonra da akşamüstü bir içki sohbeti için uygunsuz bir konu seçtiğimi düşündüm.

"Çok ilginç olmalı," dedi içkisini bitirirken.

"Evet öyle," diye kekeledim. "İnsan, ona gerçekten de saygı duyuyor."

"Evet, Roma'da da öyledir herhalde. Çekici bir konu."

"Benim kastettiğim bu değildi aslında," dedim, ne kastettiğim hakkında en ufak bir fikrim bile yoktu. "Daha çok kişiliği..." cümlemin gerisi umutsuzca sönüp gitti, şimdi odada mutlak bir sessizlik hüküm sürüyordu.

Everard elinde boş kadehiyle ayağa kalktı. "Bu içkiden hoşlanmışa benzemiyorsun," dedi, daha samimi bir havaya bürünmüştü. "Gerçekten içmek istediğin bir içki var mı?"

"Seninki güzel görünüyordu."

"Onu sevip sevmeyeceğine çok emin değilim. Sana cin ve portakal ya da bergamotlu bir şeyler getireyim - hem çok sert olmaz."

Kendimi biraz küçük düşmüş hissettim, ama cin ve portakallı içkim geldikten ve birkaç yudum aldıktan sonra neşelendim.

"Aslında sert içki sevmiyorsun, o zaman neden sert bira istedin?" diye sordu Everard.

"Bilmiyorum, insanların genellikle o içkiyi içtiklerini düşündüm. Ben içkiye çok fazla alışık değilim de."

"Boş ver, sen olduğun gibi kal. İçki, alışılması gereken bir şey değil," dedi, ukalaca olduğunu düşündüğüm bir tonla. "Kardinal Newman'ın biyografisini okumaya devam et."

Güldüm. "Okuldayken bazen istediğimiz ilahiyi seçmemize izin verilirdi, ancak Miss Ridout *Lead, Kindly light* adlı ilahiyi söylememize izin vermezdi - kızlar için uygunsuz ve iğrenç olduğunu düşünürdü. Tabii biz bayılırdık."

"Evet, bunu tahmin edebiliyorum. Bazen kadınları anlamak imkânsızdır."

Bu cümle üzerine biraz düşündüm, sonunun neye varacağını merak ediyordum, sonra aniden sözü Helena Napier'e getirmek istediğini nasıl da anlayamadığıma şaşırdım. Everard Bone bu akşam benimle birlikte olmaktan hoşlandığı için çıkmamıştı herhalde zaten bana önceden haber verip daha hazırlıklı giyinmeme olanak tanımamış, kolumda hasır çantamla adeta beni sürüklemişti.

"Sanırım karşı cinsler birbirlerini anlamakta zorlanıyorlar," dedim elimden geleni yaparak. "Belki de başkalarını bu kadar çok anlamaya çalışmamak gerek."

"Bazen insan istemeden de onları anlayabiliyor," dedi Everard. "Bazı şeyler o kadar açık ki, algıları zayıf olan birisi bile kolaylıkla anlayabiliyor."

Böyle üstü kapalı bir şekilde devam edemeyeceğimiz kesindi, bu bile başlı başına bir sıkıntıydı. İçkimden bir yudum aldım ve cesurca şöyle dedim, "Kadınların bir erkeğe karşı olan hislerini farkında olmaksızın ortaya koyduklarına inanıyorum."

"Bunu sen de mi fark ettin?"

"Evet," dedim şaşkınlıkla. "Saklaması zor bir şey."

"Ama saklanmalı," dedi huzursuzca, "özellikle şartlar bir ilişkinin imkânsız olduğunu gösteriyorsa ve duygular karşılıklı değilse. Eğer gerçekten ayrılacaklarsa, her şey çok kötü ve uygunsuz olabilir."

"Neden bahsediyorsun?" diye sordum, şaşkınlıkla.

"Napier'lerden bahsettiğimi anlamış olman lazım. Helena çok aptalca ve uygunsuz davranıyor."

"Korkarım son zamanlarda onu hiç görmedim," dedim, onu korumak istermişcesine.

"Geçen gece saat ondan sonra daireme geldi, yalnızdı, onu göndermek için elimden gelen her şeyi yapmama rağmen, üç saate yakın kaldı ve sürekli konuştu."

Onu göndermek için hangi yollara başvurduğunu sormanın anlamsız olacağını düşündüm.

"Tabii ki sonra ona taksi bulmak için aşağıya indim - o kadarını yapacağımı tahmin edersin," diye devam etti Everard. "Bu arada saat neredeyse bir olmuştu, doğal olarak etrafta çok fazla insan olacağını zannetmiyordum, en azından bizi tanıyan insanlar olacağını."

"Sizi tanıyan birisine mi rastladınız?" diye sordum, hikâyenin giderek heyecanlı bir hal aldığını hissediyordum.

"Evet, daha büyük şanssızlık olamaz. Tam evden çıkıyorduk ki Apfelbaum ve Tyrell Todd ile burun buruna geldik - o anda en son görmek isteyeceğim insanlar onlardı."

"Eh, Tyrell Todd pigmelerle ilgili tebliği sunan adam, değil mi?" diye sordum, onun kim olduğunu çıkartmıştım. "Apfelbaum da sizin çalışmanız ile ilgili sorular soran adam."

Everard'ın bu alakasız sözlerimden rahatsız olduğunu anladım, bu yüzden onu rahatlatmak amacıyla şöyle dedim: "Onları görmekten rahatsız olmanızın nedenini anlayamıyorum. Bundan bir şey çıkartacaklarını sanmıyorum. Antropologlar ilkel toplumlarda öylesine garip davranışlarla karşılaşıyorlar ki, bizim toplumumuzdaki bütün davranışları onaylayacaklarına eminim."

"Pek de emin olmasan iyi olur. Tyrell Todd küçük dedikodulara bayılır."

Kendimi, pigmelerle ilgili çalışmaları yüzünden küçük dedikodulardan hoşlanıyor olabilir diye düşünmekten alıkoyarak, mantıklı sorular sormaya devam ettim.

"Peki onlar gecenin o saatinde birlikte ne yapıyorlarmış? Belki onlar da bir iş çeviriyorlardı. Sizinle konuştular mı?"

"Hayır, sadece "iyi akşamlar" veya buna benzer bir şeyler söylediler. Galiba hepimiz biraz şaşırmıştık."

"Dört antropolog gece yarısı birde Londra'nın bir meydanında karşılaşıyorlar," dedim. "Bu pek de olağan değil, tabii."

"Her şeyi şakaya vuruyorsun" dedi Everard üzüntüyle, yine de hafifçe gülümseyebilmişti.

"Bence tüm bunlar çok saçma. Eğer olaylara böyle bakabilirsen, belki de endişelenmekten vazgeçersin."

"Ama Helena çok mantıksız, Rockingham'ı tanıdığım kadarıyla onun da çok mantıklı olduğunu söyleyemeyeceğim."

"Evet," diye mırıldandım, "ona mantıklı denilebileceğini hiç sanmıyorum."

"Yine de, boşanmayı istemeyecektir," dedi Everard düşünceli bir tonla.

"Oh, hayır," diye haykırdım, içkinin bana verdiği rahatlığa şaşırmıştım, "Helena özgür olsaydı da yine de onunla evlenmek isteyeceğini pek sanmıyorum. Yani, boşanmak senin prensiplerine aykırı olurdu."

"Tabii," dedi ciddi bir tonla. "Zaten ona âşık değilim."

"Oh, zavallı Helena. Sanırım o seni seviyor," dedim paylar gibi.

"Sevdiğine eminim," dedi Everard, kendinden emin bir tonla. "Bana söyledi."

"Olamaz! Ona hiç ümit vermemiş olmana rağmen mi? Kadınlar kendilerini bu kadar düşürüyorlar demek?"

"Elbette. Bu, çok rastlanmayan bir durum değil."

"Peki, ama sen ona ne söyledin?"

"Onu sevmemin imkansız olduğunu söyledim."

"Şaşırmış olmalısın," dedim. "Tabii eğer bu senin için beklenmedik bir şeyse, belki de bunu gerçekten bekliyordun. Beyaz bir tavşanın bir anda kollarına atlaması ve senin onunla ne yapacağınıza karar verememen gibi bir şey olmalı."

"Beyaz bir tavşan mı? Ne demek istiyorsun?"

"Eğer anlayamadıysan, bunu açıklamam çok güç," dedim. Hasır çantamı elime aldım. "Sanırım eve gitsem iyi olacak."

"Lütfen gitme," dedi Everard. "Bana yardım edebilecek tek kişi sensin. Belki Helena ile konuşursun."

"Ben mi? Ama beni dinlemez ki."

Ayağa kalktık ve birlikte dışarı çıktık.

"Kusura bakma," dedi Everard. "Gerçekten de buna karışman için bir neden yok. Sadece yardımcı olacak birkaç ipucu verebileceğini düşünmüştüm."

"Ama erkekler kendi ilişkileriyle başa çıkabilmeliler," dedim. "Çoğu açıkça konuşup karşısındakini kırmaktan üzüntü duymuyor. Aslında niçin üzüntü duymaları gerektiği de başka bir konu ya."

Sessizce yürüdük.

"Eğer birisini kasten üzdüğümü bilsem gerçekten de çok huzursuz olurdum," dedi Everard sonunda.

Daha fazla söylenecek bir şey yoktu. Helena'ya Everard Bone'un kendisini sevmediğini anlatmam gerekiyordu. Hemen eve gidip bunu yapabilirdim.

St. Ermins'e varmıştık. "Birinin, kilisede kahve yapıp yapmadığını merak ediyorum," dedim gayet alakasızca.

"Orada biri kahve mi yapıyor?"

"Evet, org çalan ufak tefek kadın."

"Öyle bir tipi var zaten."

Bir anda Helena Napier'i unutmuş, başka şeylerden bahsetmeye başlamıştık.

"Bu akşam anneme yemeğe gideceğime söz verdim," dedi Everard. "Belki sen de gelmek istersin?"

Helena'ya Everard'ın kendisini sevmediğini söylemeyi bir iki saat ertelemeye karar verdim, bir taksiye atladık ve aynı tip evlerin bulunduğu bir sokaktaki koyu kırmızı kasvetli bir yapıya gittik.

"Annem biraz gariptir," dedi Everard, taksiden inerken. "Sadece seni uyarmak istedim."

"Her gün gördüğüm insanlardan daha garip olamaz," dedim, bunun gece için iyi bir başlangıç olmadığını sezerek. "Üzerimde daha uygun bir kıyafet olmadığı için kusura bakma. Daha önceden bilseydim... Olaylar birden gelişti."

"Üzerindeki kıyafet uygunsuz değil," dedi Everard bakmadan, "zaten annem kimin ne giydiğiyle hiç ilgilenmez."

Kapıyı yaşlı bir hizmetkar açtı ve içeri girdik. Giriş karanlık mobilyalarla doluydu, tütsüye benzer hafif, egzotik bir koku duyuluyordu. Duvarlarda hayvan başları sıralanmıştı, bize üzgün ve vahşi bakışlarla bakıyorlardı.

"Belki ellerinizi yıkamak istersiniz, bayan?" dedi hizmetkâr sessizce. Beni yukarıya çıkarttı ve mermerler, maunlar ve vitraylarla süslü banyoya soktu. Hasır çantamın içinde Kardinal Newman'ın biyografisini taşıyor olmamın duruma çok uygun olduğuna karar verdim. Ellerimi yıkayıp saçlarımı düzeltirken, Oxford Hareketi'ni ve onunla bağdaştırılan mimari tarzı düşündüm. Birden bir panik duygusuna kapıldım, banyodan çıktıktan sonra merdivenleri inecektim ancak en alt kata varınca nereye gideceğimi bilmiyordum. Everard'ın girişte beni beklediğini görünce şaşırdım, antika bir masanın üzerindeki bakır çanağın içinde bulunan bir deste kart ile oynuyordu.

"Annem misafir odasında," dedi, bir kapıyı açarak.

Odada, biri şöminenin yanında ayakta duran, diğeri ise bir sandalyede ellerini dizlerinin üzerinde kavuşturmuş oturan iki kadın vardı.

"İşte bu, annem," dedi Everard, ayakta duran kadına doğru yönelerek, kadın uzun boyluydu ve burnu Everard'ınkine benziyordu, "bu da..." Sandalyesinin köşesine ilişmiş, anlatılacak hiçbir özelliği bulunmayan kadına doğru döndü, önemli biri de olabilirdi, tamamıyla önemsiz de, kestirmek zordu.

"Bu Miss Jessop, canım," dedi annesi.

"Ah, tabii."

Miss Jessop! Mrs. Bone ile yaptığım telefon konuşmasını hatırladım ve belirgin hiçbir özelliği olmayan kadına ilgiyle baktım. *Miss Jessop, eğer arayan sensen, umarım özür dileyeceksindir.* Özür dilenecek bir şey yapabilecek bir kadına benzemiyordu. Ne yapmıştı acaba? Herhalde bunu hiçbir zaman öğrenemeyecektim. Şu anda araları iyi görünüyordu.

Birbirimizi kibarca selamladık, Mrs. Bone hiç de garip bir kadına benzemiyordu. Tam Everard'ın annesini yanlış değerlendirdiğine inanmaya başlıyordum ki, yüksek bir sesle şöyle dediğini duydum, "Miss Jessop ile birlikte mobilyalara zarar veren tahtakurtlarının nasıl önlenebileceğini tartışıyorduk."

"Bence de bu çok önemli bir konu," dedim. "Evimizdeki birçok mobilyayı tahtakurtları mahvetti. Yapacak hiçbir şey bulamadık."

"Evet, ama bu aralar hepsinin kökünü kazıyacak bir proje gündemde," dedi Mrs. Bone, mutlulukla ellerini çırparak. "Birçok ünlü binada denendi ve çok başarılı sonuçlar alındı." Oxford ve Cambridge üniversitelerinden ve ünlü kiliselerle katedrallerden örnekler vermeye başladı. "Westminister Katedralinde bile kullanıldı," diye atıldı.

"Herhalde Westminister Katedralinde kullanılmamıştır,

anne," dedi Everard. "Oranın tahtaları o kadar da eski değildir."

"Belki de Westminister Abbey'dir?" diye sordum.

"Westminister ile ilgili bir şeyler işte," dedi Mrs. Bone. "Öyle değil mi, Miss Jessop?" Tehdıtkar bir bakışla ona döndü.

Miss Jessop onaylar göründü.

"Biraz şeri içsek iyi olur," dedi Everard, odadan çıkarken.

Bölünen sohbeti canlandırmam gerektiğini düşünerek girişteki hayvan başları üzerine konuşmaya başladım, onları ne kadar beğendiğimi söyledim.

"Kocam o hayvanları Hindistan ve Afrika'da avladı," dedi Mrs. Bone, "ne kadar avlarsan avla yine de soyları tükenmiyor."

"Ah, evet, soylarının tükenmesi gerçekten de çok korkunç olur," dedim. "Bildiğim kadarıyla nadir bulunan hayvan türlerini özel yerlerde barındırıyorlar."

"Yine de kuşlar kadar çok bulunan bir hayvan türü yok," dedi acımasızca Mrs. Bone. "Buna inanmayacaksınız, Bayan -mmm- ama bu öğleden sonra pencerenin kenarında oturuyordum, hava güzel olduğu için camı açmıştım, bir anda kucağıma bir şeyin düştüğünü fark ettim. Ne, biliyor musunuz?" Bana dönerek, bir cevap beklediğini belirtti.

Hiçbir fikrim olmadığını söyledim.

"Rezalet," dedi neredeyse kibirle, bu söz bana William Caldicote'u anımsatmıştı. Sonra, sesini alçaltarak şöyle devam etti, "bir kuş, anlarsınız ya. Oturma odamda otururken, kucağıma bir şeyler yaptı."

"Ne korkunç," dedim, gülemeyecek kadar ipnotize olmuştum.

"Dahası da var," diye sürdürdü konuşmasını, içi eski gazete dolu küçük bir dolabı karıştırırken. "Şunu bir okuyun." Elime, BAYKUŞ KADINI ISIRDI başlıklı bir gazete kupürü

tutuşturdu, yazıda bir baykuşun geceyarısı camı açık bir kulübeye girerek, yaşlı bir kadını çenesinden ısırdığı anlatılıyordu. "Ve bunu da lütfen," diye devam etti, bir kuğunun bir kızı bisikletinden düşürüşünü anlatan bir kupür daha göstererek. "Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Bence bunlar sadece birer kaza," dedim.

"Kaza mı! Miss Jessop bile bunların sadece birer kaza olmadığını düşünüyor, değil mi Miss Jessop?"

Miss Jessop hem "evet" hem de "hayır" anlamına gelebilecek bir şeyler mırıldandı, ama tam bir cevap vermek üzereydi ki Mrs. Bone Everard'a Miss Jessop'un şeri içmeyeceğini söyleyerek sözünü kesti.

"Kuşların Saltanatı," diye devam etti. "Sonumuz bu olacak herhalde."

Everard endişeyle bana baktı, ama Mrs. Bone yemek zamanı olduğunu söyleyene kadar sohbeti sürdürmeyi başardım. "Artık eve gitsen iyi olur, Miss Jessop," dedi. "Yemeğe oturacağız."

Miss Jessop ayağa kalktı ve eldivenlerini giydi. Sonra hepimizi başıyla selamlayarak, sessizce odadan çıktı.

"Fırsat buldukça kuş yemeye çalışıyorum," dedi Mrs. Bone, kızarmış tavuk yemek üzere sofraya oturduğumuzda. "Çoğunlukla Harrods veya Fortnums'dan aldırıyorum, bazen de kendim gidip soğuk et bölümünden seçiyorum. Bazen pelte veya sosla çok lezzetli oluyor. En azından düşmanlarımızı yiyebiliyoruz. Everard, Afrika'daki şu yamyam kabile hangisiydi, hayatım?"

"Afrika'da binlerce kabile var, anne," dedi Everard sabırla, "ve çoğu da büyük olasılıkla hâlâ yamyam."

"İngiliz Yönetimi bunu yasaklamadı mı?" diye sordum.

"O yönde bir girişimde bulunuldu," dedi Everard. "Misyonerler de oradaki insanları eğitmek için çok çaba harcıyorlar."

"Umarım bunlar, yaptıklarının yanlış olduğunu anlamalarına yardımcı olur," dedim zayıf bir tonla, antropologların eski geleneklerin ortadan kaldırılması konusunda ne düşündüklerini bilmiyordum.

"Misyonerler çok hatalı," dedi Mrs. Bone ciddi bir sesle. "Yerlilerin bizlerden de eski birçok gelenekleri var. Onları değiştirmeye hakları yok."

"Annem Hıristiyan değildir," dedi Everard gereksizce.

"Cizvitler oğluma bulaştılar, biliyor musunuz, bayan -mmm-" dedi Mrs. Bone bana dönerek. "Onları hiçbir şey durduramaz. Seminerlerinde dönen dolapları bir bilseniz. Eğer ilgileniyorsanız size bazı bilgilendirici broşürler ödünç vereceğim."

Aklım iyice karışmıştı, içimden Everard'ın durumu kurtarıp sohbeti normal boyutlara taşımasını diledim, aslında bunun imkansız olduğunun farkındaydım. Akşamın bütün yükünü omuzlarımda hissettim ve saat dokuz buçuk olduğunda hem bitkin hem de yorgundum, hemen eve dönmek istiyordum.

"Onun üzerinde çok iyi bir izlenim bıraktın," dedi Everard, hasır çantamın içindeki Kardinal Newman biyografisi ile bir somun ekmeğin yanına tahtakurtları ve Cizvitlerle ilgili broşürleri tıkıştırırken. "Çoğu kimse annemle sohbet edemez. Senin durumu idare edişine hayran kaldım."

"İnsanlarla uğraşmaya alışkınım," dedim. "Rahip kızı olmak eğitici oluyor." Sadece Napier'lar türünden insanlarla uğraşmak gücümü aşıyordu. "Annenin ilgi alanları olması çok güzel," dedim. "Çoğu yaşlı insan sadece kendini ve hastalığını düşünür." Kuşlar, tahtakurtları, Cizvitler... Bundan bir şiir bile olurdu, ancak bunu yazan birisini hatırlamıyordum.

"Evet, oldukça meşgul bir kadın, ama gün geçtikçe ona tahammül etmek zorlaşıyor."

"Miss Jessop kim?" diye sordum.

"Bilmiyorum, arada sırada annemi ziyaret eden bir kadın işte," dedi Everard, üstü kapalı. "Çoğunlukla beraberler."

"Hiç konuşmaz mı?"

"Bilmem. Helena'ya bir şeyler söyleyebilirsen çok sevinirim. Gecenin başında konuştuğumuz konuyu hatırlıyorsan."

Çok uzun bir gece olmuştu, ama yine de hatırlıyordum ve bu beni sıkıyordu.

"Çıkar peşinde olmayan, mantıklı bir insansın," diye mırıldandı Everard neredeyse kendi kendine.

Kendimle ilgili bu tanımı hiç yorum yapmadan kabul ettim. "Ama, ona ne söyleyebilirim ki?" diye yakındım. "Uygun ortam olmayabilir, olsa bile belki de olaylardan haberdar olmam onu rahatsız eder."

"Eminim ki sen halledersin," dedi Everard sabırsızca. "İnsanlarla uğraşmaya alışkın olduğunu söylemiştin."

Deneyimlerimin bu tür durumlar için geçerli olmadığını söylemeye cesaret edemedim. Ancak, kendimi hiçbir çıkarım olmaksızın Napier'lara uğrayarak bu işi hallederken hayal ettim. Rocky de evdeyse, bu imkânsız olurdu tabii ki. Kapılarının önünden geçerken yüksek sesle tartıştıklarını duydum. Söylediklerini işitmemek imkânsızdı, ancak onları burada açıklamam uygun olmaz. Aceleyle daireme gittim, bir fincan çay içtim, sonra Miss Jessop ve Mrs. Bone'un garip ilişkilerini düşünerek kafamı dağıtmaya çalıştım ve yattım. Bir gün Miss Jessop'dan niçin ve hangi konuda özür beklendiğini öğrenip öğrenmeyeceğimi merak ediyordum.

ON YEDİNCİ BÖLÜM

Ertesi gün öğleye kadar çalıştım ve birbuçuk gibi eve geldim. Oturduğum evin giriş katındaki bürolarda yaşam belirtisi görülebilecek tek zaman buydu. Daktilolar çalışıyor, telefonlar çalıyor ve bir adam her kelimenin üzerine basa basa bir mektup yazdırıyordu, açık kapıdan işitebildiğim kadarıyla yazılanlar hiç de öyle özen gösterilecek şeyler değildi.

Üst katlar ise oldukça sessizdi, Napier'ların dışarıda olduklarını düşündüm, ama mutfaklarının yanından geçerken gaz ve yanan bir şeyin kokusunu duydum. Yarı aralık kapıyı çaldım, cevap gelmedi, ben de içeriye girdim. Ocaklardan birinin sonuna kadar açık olduğunu, üzerindeki tencerenin içine haşlanmak üzere konmuş olan patateslerin suyunun bittiğini ve tencerenin dibine yapıştıklarını gördüm. Hemen müdahale ettim ama tencere çok kötü durumdaydı. Onu lavaboya koyarak içine su doldurdum. Kahvaltı ve birkaç günlük bulaşığın yıkanmamış olduğunu farkettim, bu beni rahatsız etti. Pencerenin yanındaki masanın üzeri karmakarışıktı, yarı dolu iki şişe süt, boş bir cin şişe-

si, sıcaktan erimiş tereyağ, sigara izmaritleriyle dolu bir tabak. Elimde yanmış tencereyle dururken kendimi bir kız kurusu gibi hissettim.

"Patatesler! Tamamen unutmuşum." Rocky, arkamda kapının girişinde duruyordu.

"Evet, öyle," dedim sert bir sesle. "Ocak sonuna kadar açıktı, patatesler de yanmak üzereydi. Tencere mahvolmuş."

"Evet, tencere," dedi Rocky elini kaşlarının üzerinde gezdirerek, onun bu yorgunluk ifadesini tiyatrovari buldum. "Tencereden önce düşünülmesi gereken başka şeyler var."

"Hayrola, bir şey mi oldu?" diye sordum, ona doğru ilerleyerek ve tencereyi hâlâ elimde tutarak.

"Evet. Helena beni terk etti." Oturma odasına gitti ve bir koltuğa çöktü. Umutsuzca onun yanında duruyordum, ne söyleyeceğimi veya ne yapacağımı bilemiyordum, o ise benim ona yardım etmek istediğimin farkında değildi. Etrafıma bakınırken, cilalanmış meşe bir masanın üzerine konmuş başka bir tencere gözüme çarptı, masanın üzerinde yanık izi vardı.

"İşte bu, bardağı taşıran son damla oldu," dedi. "Sıcak tencereyi masanın üzerine koydu. Bunun çok küçük bir şey olduğunu düşünebilirsin, ama aslında her zamanki düşüncesizliğinin bir örneği. Bazen Mrs. Morris gelene kadar bekletilen bulaşıklar da cabası..." sözünü kesmeden dinlemeye başladım, sürekli Helena'nın hatalarını sıralıyordu. En sonunda midemin kazındığını hissettim, saat neredeyse ikiye geliyordu, Rocky'nin yemek yemiş olup olmadığını merak ettim.

"Yemek mi? Aklıma bile gelmedi," dedi. "Herhalde bu gibi durumlarda böyle oluyor."

"Bir şeyler yemelisin," dedim. "Neden benim daireme çıkmıyoruz, orası daha düzenli, sonra gelir burayı da toparlarım."

Sessizce beni izledi, bu arada da neler olduğunu anlatıyordu. Rocky yemek yerken tartışmaya başlamışlardı, Helena bir daha geri dönmeyeceğini söyleyerek evden çıkmıştı.

"Arkasından hemen dışarı çıktım," dedi Rocky, "ama bir taksiye binmiş olmalı, çünkü onu göremedim. Sonra, eve döndüm."

"Ama nasıl olsa geri dönmek zorunda, değil mi? Yanında bir şeyler götürdü mü? Bavul gibi?"

"Bilmiyorum. Zannetmiyorum."

"Nereye gitmiş olabilir ki?" diye üsteledim, birimizin pratik bir çözüm bulması gerektiğine inanıyordum.

"Herhalde Everard Bone'a gitmiştir," dedi Rocky kayıtsızca.

"Olamaz!" diye haykırdım. Bu olmamalıydı. Bir an için, aklımdan Everard'ın beni üzerime düşeni yapmamakla suçlayacağı gibi anlamsız ve alakasız bir düşünce geçti. Ama, Helena'ya Everard'ın kendisini sevmediğini söylemek için çok az zamanım vardı, ilk görüşmemizde ona bunu söylemeyi tasarlamıştım. Yine de, eğer Helena Everard'a gittiyse ve bu ona rahatsızlık verdiyse, Everard'ın bunu çoktan hak etmiş olduğunu düşünmekten kendimi alamadım. "Eğer ona gittiyse," dedim, "şimdiye kadar çoktan oraya varmış olmalı. Onu arayıp öğreneceğim."

Telefona Everard cevap verince biraz irkildim, aslında başka kimin cevap vermesini umduğumu da bilmiyordum, ona kısaca durumu anlatıp, Helena'nın yanında olup olmadığını sordum.

"Hayır, kesinlikle burada değil," dedi paniklemiş bir sesle. "Zaten ben de birazdan Derbyshire' a gitmek üzere yola çıkıyordum."

"Derbyshire mı?" diye aptalca tekrarladım. Bana çok alakasız bir yer gibi gelmişti.

"Evet, orada Prehistorya Derneğinin bir konferansı var," dedi çabucak.

"İyi, neyse, bir mağaraya saklanabileceksin," dedim, insanların kriz anlarında sinirden gülmelerine benzer bir tonla. Bir koltuğa çökmüş duran Rocky'nin yanına dönmeden önce kendimi toparladım.

"Everard Bone ile birlikte değilmiş," dedim, "belki yakında döner, aramamı istediğin başka arkadaşları var mı?"

"Hayır, boşver. Londra'daki herkesi arayacak halimiz yok ya."

"Yemeği hazırlasam iyi olur," dedim. "Korkarım ki uyduruk bir şeyler olacak, ama yemek zorundasın."

Rocky arkamdan mutfağa geldi, ipte asılı olan çamaşırların altında durdu, o arada çamaşırların düzgünce ütülenemeyecek kadar kuru oldukları dikkatimi çekti. Çamaşırları çekiştirerek dalga geçmeye başladı, utangaçlığın sırası olmadığını düşündüğüm için hiç aldırmadım.

Bir marul yıkadım, üzerine biraz zeytin yağı gezdirerek tuz ektim. Taze bir somun ekmeğim, Camembert peynirim ve bir çanak can eriğim vardı. Aslında, tüm bunlar açık havada yenmesi daha uygun olacak bir piknik yemeğine benziyordu. Yanında bir şişe şarap ve "hoş" bir sohbet de iyi giderdi. Anlamsızca, en azından şarap veya hoş bir sohbet ortamı sağlamam gerektiğini düşündüm, sonra aklıma acil durumlar için sakladığım brendi geldi ve onu kahveyle birlikte içebileceğimizi düşündüm. Dudaklarının arasından "Sadece hastalık zamanı içilmek üzere..." diyen annem gözlerimin önüne geldi. Günümüzde saygıdeğer bayanlar evlerinde brendi, hatta cin bulundurdukları için mazeret göstermek zorunda değiller, yine de bazıları bunu hâlâ yapıyor ve umarım yapmaya devam edecekler.

Rocky iştahla yemeye başladı, ama konuştukları pek de "hoş" şeyler değildi.

"Bir marulu bile doğru dürüst yıkayamaz," dedi, "bırak böyle bir salata hazırlamayı."

Ne cevap vereceğimi bilemediğim için, sessizce yemeğime devam ettim. Brendi onu, çok fazla olmasa da, biraz daha rahatlatmış gibiydi, benim hakkımda güzel şeyler söyledi.

"Mildred, sen gerçekten de harika bir insansın," dedi bakışlarını bana yönelterek. "Sensiz ne yapardım bilmiyorum."

Pek ala bensiz yapabilirdin, diye düşündüm sabırsızlıkla, ve bu şekilde de hayatına mutlulukla devam ederdin.

"Bu korkunç krizin ortasında çıka gelmen ve bana harika bir yemek hazırlaman." Gözlerini kapatarak sandalyesine iyice yerleşti. "Kendime yemek hazırlayacak halim bile yoktu."

"Önemli değil," dedim, verilecek başka bir cevap bulamamıştım. "Kim olsa yapardı." Rocky kadar çekici olmayan bir adamın bile, karısı kendisini terk ettiği zaman yanında yemeğini hazırlayacak bir kadın olur. Annesi, kızkardeşi, teyzesi, hatta... *Church Times*'da gördüğüm bir ilanı hatırladım "orgcu ve teyzesi mobilyasız ev arıyorlar - Doğu Sheen veya Barnes bölgeleri tercih edilir." Düzmece, diye düşünmüştüm, büyük olasılıkla teyzesi bile değildir, her ne kadar Doğu Sheen veya Barnes'da oturan insanlar genellikle saygı değer kişiler olsa da.

"Niçin gülümsüyorsun?"

Rocky'nin başına gelen korkunç olayı bir an unuttuğum için kendimi suçlu hissettim. "Üzgünüm," dedim. "Gülümsediğimin farkında değilim."

"Neredeyse beni de neşelendireceksin," dedi Rocky gücenerek. "Her insanın böyle durumlarda kendisini neşelendirecek bir arkadaşı olmalı."

"Herkesin değil," dedim, yalnız başlarına tek odalı daire-

lerinde yaşayan, konuşacak ve yemeklerini hazırlayacak kimseleri olmayan terk edilmiş insanları düşünerek. Rocky'e düşüncemi söyledim.

"Onlar da çorap veya başka şeyler yıkayarak zaman geçirebilirler," dedi umursamadan. "Tabii, bu insanların kadın olduklarını varsayarsak, zaten tek odalı dairelerde genellikle kadınlar yaşar."

"Ve onlar terk edilmiş kadınlardır," diye ekledim.

"Evet, parçalar bir şekilde birbirini tamamlıyor, değil mi? Benim durumum böyle değil. Benim terk edildiğimi düşünmemelisin."

Kilise saati dörde çeyrek kalayı vurana kadar neredeyse tartışarak oturduk.

"Çay", dedi Rocky. "Sanırım canım çay istedi."

"Şimdi yaparım," dedim hemen mutfağa yönelerek. Tam çaydanlığı dolduruyordum ki, kapının çalındığını duydum.

"Kim olabilir acaba?" diye sordum.

"Belki de Helena seninle dertleşmeye gelmiştir," dedi Rocky. "Kapıyı sen aç istersen, ne olur ne olmaz."

Koltuğuna gömülmeye devam etti, aşağıya koşarak kapıyı açmaktan başka yapacak bir şeyim kalmamıştı, telaşlı ve huzursuzdum. Huzursuzluğum yüzüme yansımış olmalı ki, ön kapıyı açıp karşımda Julian Malory'nin durduğunu gördüğümde, onun ifadesinin değiştiğini ve içeri girmekte tereddüt ettiğini hissettim.

"Ben de çay yapmak üzereyim," dedim yukarı çıkarken, "tam zamanında geldin."

"Çok iyi," dedi. "Ben de bunu umuyordum."

Rocky Napier ile birlikte olduğumu söylememiştim, iki erkeğin birbirleriyle karşılaştıkları zamanki yüz ifadelerini görünce kendimi gülmekten alıkoyamadım. Rocky'nin suratı asıldı, Julian ise şaşırdı ve huzursuzlandı. Rocky oldukça isteksizce kalktı ve Julian'a yerini verdi. Julian bunu ka-

bul etti. Sonra, Rocky divanın üzerine yığıldı. O sırada ben mutfağa, suyun kaynayıp kaynamadığına bakmaya gittim, elimde çaylarla geri dönene kadar, ikisi İtalya hakkında koyu bir sohbete dalmışlardı. Julian Napoli'deki Santa Chiara Kilisesi hakkında sorular soruyor, Palm Sunday* ile ilgili bir şiirden alıntılar yapıyordu, ancak Rocky kilisenin bombalandığını ve bu şiirin onu her zaman bunalttığını söyledi.

Çay koymaya başladım. Bir şey ters gitmeye görsün, gerisi gelirdi. Çay da çok açık olmuştu, iyice temizlenmemiş olan gümüş demlikten şairin deyimiyle sarı bir pınar gibi akıyordu. Mrs. Morris görevini ihmal ediyordu, onunla mutlaka "konuşmalıydım."

"Ah, ne hoş, Çin çayı!" diye haykırdı Julian.

Yaradılış ve yetiştirilişten dürüst olmanın iyi bir özellik olup olmadığını hep düşünmüşümdür; sosyal ilişkiler açısından iyi bir özellik olmadığı ortadaydı, çünkü çayın aslında benim iyi demleyemediğim bir Hint çayı olduğunu açıklasaydım, çay partimiz umduğum gibi geçmeyecekti. Bunun yerine, onlara özel bir çay hazırladığımı sanmışlardı, huzursuz olmuş ve utanmış bir halleri vardı. Son kalan çayı da koyarak, gidip biraz daha demleyeceğimi söyledim ama ikisi de söylediklerimi duymadı. Rocky nazik ama sabırsızdı, Julian da nazik ama hayal kırıklığına uğramış gibiydi, hatta oldukça üzgündü.

Sanki her ikisi de birbirlerinin içindeki en kötü yanları ortaya çıkartmışlardı, ikisi de kötü günündeydi. Ya da ben şimdiye dek ikisini de hep duygusal açıdan değerlendirmiştim. Rocky yüzeysel ve çekici görünüyordu, bu çok açıktı ve hoş değildi, divanın üzerinde kaykılmış oturması ise hem nezaketsiz hem de sahte bir davranıştı. Julian'da ise çekicilikten eser bile yoktu. Rocky'nin yanında azametli ve

(*) Palm Sunday: İsa'nın Kudüs'e girdiği gün.

tam bir rahip gibi duruyordu, sahnede bir rahibi canlandıran bir aktör gibi, sesi normalde olmadığı kadar nazik ve samimiyetsiz bir tonda çıkıyordu. "St. Marys'de ibadet eder... Geçen sabah, Ayinden sonra dedim ki..." sohbeti bile yapmacık ve doğallıktan uzaktı. Bu hali, Rocky'nin onu ciddiye almamasına yol açmıştı, o yüzden her ne kadar Julian Rocky'nin iyi kalite tütsü ve saygıdeğer kilise memurları hakkındaki şakalarına karşılık vermeye çalışsa da, aralarında nedeninin ben olduğuma karar verdiğim bir tür düşmanlık seziliyordu. Her ikisi de başka kadınlara ait olan bu iki erkekle yalnız olmam alışılmış bir durum değildi, ama bundan faydalandığım söylenemezdi.

Hâlâ açık çayı düşünüyordum, fazladan bir kek, sandviç yapabilmek için domates ve salatalık almadığıma pişmandım, bari biraz daha hoş sohbet biri olsaydım. Sonunda Rocky sessizliğe gömüldü, Julian korkulu ve şüpheli gözlerle etrafına bakınıyordu. Ona ne oldu, acaba? diye düşündüm. Herhalde içinde bulunduğumuz ortamda utanılacak veya rahatsızlık duyulacak bir durum yoktu. Bir anda onu üzen şeyin ne olduğunu keşfettim - brendi şişesi hâlâ büfenin üzerindeydi, Mrs. Bonner ve ofisten bir arkadaşımın tatillerini geçirdikleri Exmoor ve Kuzey Galler'den gönderilmiş kartların ve küçük bibloların yanındaki koca şişe hemen göze çarpıyordu. Julian'ın şimdiye kadarki ziyaretlerinin hiç birinde bir içki şişesiyle karşılaşmadığını düşündüm.

"Düğün için planlarınız var mı?" diye sordum, öylesine bir sohbet başlangıcı yapmak için.

"Evet, bir an önce evlenmeyi düşünüyoruz," dedi Julian mutlulukla. "St. Marys' kilisesine gelen herkesin ve bütün dostlarımızın düğünümüze gelmelerini istiyoruz."

"Herhalde 'kilise müdavimlerini' kast ediyorsunuz?" diye sordu Rocky. "Belki de Mildred size kahvaltıdan önce dinle

ilgili şeylere dayanamadığımı söylemiştir. Sadece Evensong'a katılanlara ne dersiniz? Onlar da dostlara dahil mi?"

"Tabii, tabii, inançlı herkes," dedi Julian utanmış ama şakacı bir tavırla. "Mutluluğumuzu herkesle paylaşmak istiyoruz."

"Çok sevinirim," dedi Rocky. "Size iyi dileklerimi sunuyorum ve karısı tarafından henüz terk edilmiş bir erkek olarak aynısının başınıza gelmemesini diliyorum."

Julian yemek üzere olduğu yarım dilim keki elinden düşürdü ve parçaları toplamak üzere yere eğildi.

Demliğin kapağını açıp, içine baktım ama ümit yoktu. Sanırım girdiği şok Rocky'nin nezaketsiz davranışını affetmesi için yeterliydi, ama yine de rahatsız oldum.

"Sevgili dostum," diye söze başladı Julian, kafası karışmış bir halde, "gerçekten de çok üzgünüm... ama yanılmadığına emin misin? Belki bir yanlış anlaşılmadır ya da sadece bir tartışma... Mrs. Napier'ı daha bu sabah gördüm."

"Böyle şeyler çok ani oluyor," dedi Rocky, sanki kendisiyle dalga geçiyordu. "Nasılsa onu son kez gören biri olacaktı - demek ki bu kişi sizsiniz."

"Bu çok üzücü bir haber - yapabileceğimiz bir şey olmalı." Julian kaşları çatık, odada dolanmaya başlamıştı.

Tabakları ve fincanları tepsiye koymaya başladım. Belki biraz korkakça bir davranış, ama yalnız kalmak istiyordum, bunun için de lavabodan daha uygun bir yer olamazdı, erkeklerin ikisi de beni izlemezlerdi.

Mutfağa giderek, yemek ve çay bulaşıklarını yıkadım ve kuruladım, sonra Napier'ların dairesine inerek orayı düzenlemeye başladım. Bugüne dek uzun boylu insanları düşünerek tasarlanmış bir lavaboya rastlamamışımdır, bu da ötekiler gibiydi, bulaşıkları yıkarken sırtım ağrımaya başladı, özellikle bir gün öncenin yağlı bulaşıklarını temizlemek için özel bir çaba gerekiyordu. Düşüncelerim oradan oraya atlı-

yordu, birden bir gün bir roman yazarsam, bunun "bilinç akışı" türünde olacağını ve lavaboda bulaşık yıkayan bir kadının bir saatini konu alacağını düşündüm. Helena ve Rocky'e kızıyordum, hatta Julian'a bile, aslında kabul etmeliydim ki kimse benden bu bulaşıkları yıkamamı veya mutfağı düzenlememi istememişti. İçimdeki vesveseli kız kurusu Martha yüzünden mutfaktaydım, dünkü bulaşıkların hâlâ lavabonun içinde olduğunu bile bile huzurla oturup sohbet edemeyen Martha yüzünden. Martha'nın da sırtı ağrıyor galiba, diye düşündüm merhametsizce, bu arada bulaşıklığın ovulması, örtülerin de kaynatılması gerektiğini farkettim.

En sonunda, içinde yanmış patateslerin bulunduğu tencere dışında her şey halledilmişti. Umutsuzca, tencerenin içini kazıyabileceğim bir şey aradım.

"Temiz bardak kalmış mı?" kapının arkasından Rocky'nin sesi geliyordu.

"Evet, dolapta var," dedim. "Şimdi yıkadım."

"Biraz cinim olacaktı, ama bulamıyorum," dedi Rocky köşedeki bir yığın şişeye bakarak. "Umarım brendinden içmemize kızmazsın?"

"Tabii ki hayır."

"Ah, bu daha iyi," hasırlı bir şarap şişesi bulmuştu. "Rahip ile çok iyi anlaşmaya başladık. Onu sevdim. Keşke onunla evlenseydin Mildred, ikiniz çok hoş bir çift olurdunuz. Tencereyi bitirince gel de beraber bir şeyler içelim. Yukarıdayız."

Napier'ların mutfağında bir sandalyeye çöktüm, kendimi yorgun ve kederli hissederken, olayları iyi tarafından görmeye çalışıyordum. O sırada telefon çaldı. Arayan Helena idi.

"Tanrım, iyi ki sensin, Mildred," dedi. "O sözleri işittikten sonra Rocky ile konuşmaya dayanamazdım. Dinle, ben Miss Clovis ile beraberim."

"Kim?"

"Miss Clovis - eminim ki onu hatırlarsın. Bilim Derneği'nde çalışıyor."

"Ah, tabii." Çayları yapan kusursuz Miss Clovis'imiz, evlerini terk eden kadınlara kucak da mı açıyordu?

"Bazı eşyalarımı toplamamı önerdi. Senden, benim için bir bavul hazırlayıp onunla Victoria istasyonundaki saatin altında buluşmanı isteyecektim, eğer kabul edersen tabii."

Kabul ettim, etmemem için bir neden yoktu. Bazı gerekli eşyaları toparlayıp, Rocky'e belli etmeden evden çıkacaktım, nasılsa sonradan ona Helena'nın Miss Clovis ile birlikte olduğunu söylerdim.

Ancak Helena'nın istediklerini bulmak pek kolay olmadı, yatak odasındaki çekmeceler o kadar dağınıktı ki neyin nerede olduğu belli değildi, neyse ki sonunda bavulu hazırladım ve Victoria İstasyonundaki randevu yerine gittim. Kendimi aptal gibi hissediyordum, sevgilisiyle gizlice kaçmak üzere olan bir kadın gibiydim.

Trafiğin en yoğun olduğu saatti, yanımdan trenlerine yetişmek için acele eden bir sürü insan geçiyordu. Melon şapkalı adamlar içinde hiçbir şey yokmuş izlenimi veren yassı ve düz çantaları ve şemsiyeleriyle dış görünüşlerine uymayan bir aceleyle koşarken, bana çarpıp geçiyorlardı. Bazılarının ellerinde küçük paketler vardı, belki eşlerine hediye ya da akşam yemeği için bir şeyler almışlardı. Yeşil trenlere binerek akşam gazetelerini okuduklarını, bulmaca çözdüklerini, ancak birbirleriyle hiç konuşmadıklarını düşündüm.

"Miss Lathbury?" ince bir ses beni daldığım hayallerden uyandırdı, tıknaz bedeniyle Miss Clovis yanımda duruyordu.

"Evet. Mrs. Napier'ın istediği şeyleri getirdim."

"Harika!" Sert bir hareketle bavulu elimden aldı.

"Umarım iyidir?" diye sordum.

"Evet, çok iyi - o kaba adamdan uzak durdukça iyi olması için bir neden yok."

Karşı çıkmak istedim ama ne diyeceğimi bilemedim. Miss Clovis gibi bir kadının nasıl olup da böyle basmakalıp laflar edebildiğini anlayamamıştım.

"Benim yanımda güvende," diye devam etti neşeyle. "Dernek binasının üst katında küçük şirin bir dairem var."

Aklıma banyodaki yerlilerin resimleri ve katlı duran bayraklar geldi, ama belki de onun kendisine ait bir banyosu vardı.

"Umarım Mrs. Napier en kısa zamanda kocasına geri döner," dedim ciddi bir tonla. "Kocası çok üzgün."

"Siz bunun geçici bir ayrılık olduğunu mu düşünüyorsunuz?" dedi Miss Clovis, hayal kırıklığına uğramış gibiydi. "Ben öyle düşünmüyorum. Kocası kır evine gidecek, Helena da evine dönecek. Benim edindiğim izlenim bu."

"Anlıyorum. Yine de, umarım böyle bir karar vermeden önce oturup konuşurlar." Tabii ki, her şey bir tarafa, Rocky'nin buradan gitmesini istemeyeceğimi Miss Clovis'e söyleyemezdim.

"Benim gitmem gerek," dedi Miss Clovis. "Eşyaları getirdiğiniz için teşekkürler. Sizi gelişmelerden haberdar ederim. Mr. Bone Derbyshire'da, değil mi?"

"Olanların onunla bir ilgisi yoktur umarım?" diye panikledim. "Bu olaya karışmak istemeyeceğine eminim."

"Antropoloji söz konusu olduğu zaman," diye söze başladı Miss Clovis, şemsiyesini kavrayıp bir silah veya sancak gibi sallarken, "bu alanda birlikte çalışan kişilerin arasında sıkı bir bağ oluşur - Matrilineal gruplaşmalar üzerine yaptıkları çalışma, çok değerli ve bilime gerçek bir katkı..." Sesini alçalttı, gizli bir şey söylemek ister gibiydi. "Dr. Medlicott ve Miss Etty arasındaki ilişki var ya -duydunuz mu bilmiyorum ama- bana her zaman ikisini ben bir araya getir-

mişim gibi gelmiştir. Karısı önce pek memnun olmadı. Yine de buyurun bakalım." Başını sallaya sallaya gitti.

Bir an şaşkınlık içinde kalakaldım, sonra yavaş yavaş eve dönmeye başladım. Tam Grantchester Meydanına yaklaşıyordum ki, iki adamın meydanın sonundaki puba doğru girdiklerini gördüm. Bunlar Rocky Napier ve Julian Malory idi. Bırak gitsinler, diye düşündüm. Bir kadeh şaraptan sonra dost olduklarını görmek beni rahatlatmıştı. Benim dairemde bırakılmış olan boş kadehleri yıkamak gibi bir endişe duymadıkları kesindi, benim için ise aynı şey söz konusu değildi. En iyisi rahip evine gidip, Winifred'i bulmaktı.

Tam zili çalmak üzereyken, Winifred'in Allegra Gray ile birlikte olabileceği aklıma geldi, geri dönmek üzereydim ki Winifred aniden kapıyı açtı.

"Mildred! Seni görmek ne güzel! Uzun zamandır bizi görmeye gelmedin," diye yakındı. "Allegra ve Julian nişanlandıklarından beri, her şey değişti. Bu gece Kensington'a bir arkadaşına yemeğe gitti, Julian dışarılarda bir yerlerde, ben de yalnızım. Sen üzgün görünüyorsun, canım. Bir şey mi oldu?"

"Keşke şu Napier'lara komşu olmasaydım," dedim. "Onlar gelmeden önce her şey daha kolaydı."

Winifred hiçbir şey sormadı ama bir fincan çay dilini çözdü. "Eski günler"den söz etmeye başladık. "Ah, Mildred," diye patladı, "ben de bazen keşke Allegra buraya hiç gelmeseydi diye düşünüyorum!"

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ertesi gün, Rocky oldukça dramatik davranarak bavullarını topladı, kır evine döndükten sonra ona gönderilmek üzere bazı eşyalar tespit etti. Öğle yemeğinden sonra eve döndüğümde neredeyse gitmek üzere olduğunu gördüm.

Elinde bir listeyle yanıma geldi.

"Sanırım bu işi halledebiliriz," dedi. "Bana ait olan şeyleri almak istiyorum ve senin bu eşyaların hangileri olduğunu bulabilmen zor tabii."

"Ben mi?" diye şaşkınlıkla cevapladım.

"Evet, senin burada olacağını düşünmüştüm. Taşıyıcılara Cumartesi sabahı gelmelerini söyledim, herhalde onlara refakat edersin."

"Evet, tabii," dedim cılız bir tonla. "Bu işi yalnız başlarına yapmaları beklenemez. Saat kaç gibi gelecekler?"

"Onlara erkenden, sekizde gelmelerini söyledim. Helena da Pazar veya Pazartesi gelebilir. İstersen Miss Clovis'i arayıp, haber verebilirsin -ona Helena'nın nerede olduğunu söylemiştim- sonra her şey eskiye döner."

Karşı çıkmak istedim, ancak eşyaların taşınması ve benim bu işin içinde yer almamdan çok, her şeyin eskiye dönmesi fikrine karşı çıkmak istiyordum. Ne var ki söyleyecek hiçbir şey bulamadım. Gitmeden önce birlikte çay içmemizi teklif edebileceğini düşündüm, ancak bir şey söylemedi, nasılsa ben de böyle bir teklifte bulunmadım. Sanırım beni her kriz anında çay yapan bir kadın olarak hatırlamasını istememiştim.

"Hoşçakal, Mildred; tabii ki yine görüşeceğiz," dedi her zamanki gibi. "Bir hafta sonu gelip kır evime misafir olursan sevinirim."

"Tabii, ben de sevinirim," diye başladım, ama daha cümlemi bitirmeden bunun uygun olup olmayacağını düşündüm. Tabii ki Rocky'nin aklına böyle bir düşünce gelmemişti. "Hangi parçaların gönderileceğini unutmazsın, değil mi?" onun son sözleri oldu.

O gittikten sonra bindiği taksi gözden kaybolana kadar arkasından baktım.

Şaşkınlık ve üzüntünün üzerimde bıraktığı etkiyi anlatmama gerek yok, pencerenin kenarında uzun süre durdum. Sonra, çay yaptım ama bir şey yiyemedim. İçimde büyük bir ağırlık vardı, bir süre oturduktan sonra kiliseye giderek orada rahatlamaya karar verdim.

Yavaşça kapıyı açtım ve içeri girdim. İçerde hiç kimsenin olmadığını görmek beni rahatlattı, umutsuzca oturarak beklemeye başladım, neyi beklediğimi bilmiyordum. Düşüncelerimi toparlayabileceğimi sanmıyordum, ancak eğer orada sessizce otururum kilisenin havasının beni rahatlatacağına inanıyordum. Asırlarca süren bağlılıkların mekanlara yansıdığını biliyordum, ama birden St. Marys'in yetmiş yıl önce yapıldığını anımsadım, çok aydınlık ve yeniydi, tanınmış ailelerin kapaklı mezarları, ağlayan melekler, eski vazolar, duvarda silinmeye yüz tutmuş yazılar yoktu. Bun-

ların yerine, duvarda eski rahip ve hayırseverlerin adlarının yazılı olduğu bakır levhalar ve doğu penceresinin lekeli çirkin camı gözüme çarpıyordu. Her şeye rağmen, bir süre sonra, Victoria dönemi dindarlığının diğerlerine göre daha rahatlatıcı olduğunu düşündüm. İlk rahibimiz olan Peder Busby'yi -Henry Bertram Busby ve karısı Maud Elizabeth- düşünmek, bana herhangi bir onyedinci yüzyıl azizini düşünmek kadar huzur vermeliydi. İyice dalmıştım ki, adımın çağırıldığını duyarak irkildim.

"Miss Lathbury! Miss Lathbury!"

Uygunsuz bir durumda yakalanmış gibi suçlu suçlu başımı kaldırdım ve Miss Statham'ın bana doğru geldiğini gördüm. Elinde bir teneke Brasso ve bir bez vardı.

"O kadar sessiz oturuyordunuz ki, size bir şey olduğunu sandım."

"Nasıl yani?" diye aptalca sordum.

"Yani, hastalandığınızı düşündüm. Vestiyerden geçip buraya gelirken sizi gördüm, Miss Lathbury niye burada oturuyor acaba? Bakırları temizleme sırası onda değil, Evensong için de çok erken, diye düşündüm. Sonra da hasta olduğunuza karar verdim."

"Gayet iyiyim, teşekkürler," diye gülümsedim, Miss Statham'ın sıraladığı, kiliseye geliş nedenlerim bana komik gelmişti. "Sadece düşünüyordum."

"Düşünüyor muydunuz? Tanrım..." dedi, gülmemek için kendini zor tutuyordu, eliyle ağzını kapattı.

"Üzgünüm Miss Lathbury, gülmek istemezdim. Sadece böyle güzel bir günde burada oturarak düşünmek bana biraz komik geldi. İsterseniz bize gidip çay içelim?"

Elimden geldiğince nazik bir tavırla bu teklifi reddettim ve Miss Statham, bakırları cilalamak üzere oradan ayrıldı. Kilisedeki kısa meditasyonum sona ermişti, artık devam edemeyeceğim kesindi. Keşke daha eski, karanlık ve küçük

bir kilise, bir Roman Katolik kilisesi olsaydı diye düşündüm acımasızca... Bahane bulmaya gerek yoktu; suç bendeydi. Yine de, mobilyaların taşınışı ve beni bekleyen daha birçok sorunu daha sakin karşılayabilirdim.

Eve döndüğümde, Mrs. Morris oturma odamı temizliyordu. Aslında bugün Napier'ların günüydü, ama onların işini hemen bitirmişti, mutfaklarının düzenli oluşuna şaştığını belirtti.

"Sadece kahvaltı bulaşığı ve birkaç tabak vardı," dedi. "Genellikle birkaç günlük bulaşık ve düzinelerle kadeh olur - şarapla yatıp şarapla kalkarlar."

Ona dün bulaşıkları yıkadığımı anlattım. "Mrs. Napier burada değil," dedim kayıtsızca, "o yüzden ev o haldeydi."

"Burada olsaydı da değişen bir şey olmazdı zaten," dedi Mrs. Morris üzerine basa basa. "Evde işleri yapan kocası. Şimdi aynı durum rahibimizin başına gelmek üzere. Bir evlensin neler oluyor göreceğiz."

"Erkeklerin ev işine yardım etmemeleri gerektiğini mi düşünüyorsun?" diye sordum.

Bana şöyle bir baktı, ama cevap vermedi. "Bir rahibin yardım etmemesi gerekir, Miss Lathbury," dedi sonunda başını sallayarak.

"Onların zaten yeterince yükleri olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Yük mü değil mi bilmiyorum," dedi şüpheyle, "ama şu Mrs. Gray onun başına dert olacak, size bunu söylememde sakınca yok. Bir dul! Daha önce neler yaşamış? Benim esas bilmek istediğim bu!" Pencereyi açarak, sinirle toz bezini silkeledi.

"Sanırım kocası savaşta öldürülmüş," dedim. Mrs. Morris yine başını salladı.

"Miss Lathbury, siz bana rahibin evlenilecek türden bir adam olmadığını söylemiştiniz," dedi suçlayıcı bir tonla.

"Evet, ben hep öyle sanmıştım," diye kabul ettim. "Ancak hepimiz bazen yanılabiliriz, öyle değil mi?"

"Güzel bir kadın," dedi Mrs. Morris, "bunu kabul etmek gerek. Ama, zavallı kızkardeşine ne olacak? Miss Winifred'e? Kadıncağız yıllarca kardeşine bakmadı mı? Hayatının en güzel yıllarını onu rahat ettirmeye çalışmakla geçirmedi mi?"

Bu soruların hiç birine verilecek yanıt bulamamıştım, Winifred'in geçen gece üstü kapalı olarak dile getirdiği huzursuzluk aklıma gelmişti. Tam olarak Allegra Gray aleyhine bir şey söylememişti ama ona eskisi kadar sevgi duymadığı anlaşılıyordu.

"Olayı böyle görmemek gerek, Mrs. Morris," dedim sonunda. "Miss Malory kardeşini rahat ettirmeyi kendisi istiyordu. Bu doğal bir şey, sanırım kadınların çoğu için de geçerli."

"Siz bir erkekle birlikte yaşamadınız ama, Miss Lathbury," diye devam etti Mrs. Morris, sesinin tonu azarlar gibiydi, kendimi görevini yerine getirmemiş bir kadın gibi hissettim.

"Doğru," diye kabullendim. "Aslında annem öldükten sonra babamı rahat ettirmeye çalıştım. Ancak kısa süre sonra o da öldü ve Miss Caldicote ile oturmaya başlayana kadar hep yalnız yaşadım."

"Bir kadının tek başına, kocasız yaşaması doğal değil."

"Evet, belki de değildir, ama birçok kadın böyle yaşıyor ve başka seçenekleri de yok."

"Başka seçenekleri yok mu!" Mrs. Morris'in aşağılayıcı kahkahası odada çınladı. "Kusura bakmazsanız, kendinizi biraz daha fazla düşünmeniz gerektiğini söylemek isterim Miss Lathbury. Siz de, Miss Winifred de Peder Malory için çok şey yaptınız ama sonunda o ikinizi de terk etti, olayı basit bir şekle sokarsak böyle işte."

"Sanırım haklısın," dedim gülümseyerek, çünkü gerçekten de haklıydı. Kusursuz kadınlar evlenemiyorlardı da, dikiş dikmeyi bilmeyen Allegra Gray veya bulaşık yıkamaktan bile aciz olan Helena Napier evlenebiliyorlardı. "Artık değişemem. Korkarım, çok geç." Julian Malory ile gerçekten evlenmeyi istemediğimi söylemenin pek de ikna edici olmayacağını düşündüm. Ayinde, reddedilmişlerin en başında yerimi almıştım ve bu pozisyonu namusumla korumalıydım.

"Çirkin değilsiniz," dedi Mrs. Morris aniden ve sonra, ne yapacağını bilemedi, fazla ileri gittiğini düşünmüştü. Eğildi, Hoover'in toz torbasını çıkararak, makinenin içindeki tozları bir gazetenin üzerine boşalttı. "Her an her şey olabilir, ümit kesildiği anda bile," dedi gizemli bir tonla. "Tabii ki boşanmış bir adamla evlenmek istemezsiniz. Sürekli boşanmalardan söz ediyoruz zaten," diye söylenerek, üstü tozla dolu gazeteyle mutfağa gitti. Sütlüğün içinde çayıma yetecek kadar süt kaldığını söylediğini duydum.

Kadının söyledikleri beni bir hayli sarsmıştı, kendimi gerçekten de görevini yerine getirememiş biri gibi hissediyor ve bunu telafi etmek için hemen harekete geçmem gerektiğini düşünüyordum. Julian'a gidip her şeyi anlatmalıydım, belki o zaman Allegra ile evlenmekten vazgeçer, benimle evlenirdi. Isırgan otlarıyla sarılmış kır evindeki Rocky'ye gelince, belki de onun için yaptıklarımın hiçbir önemi yoktu, çünkü zaten o hiçbir zaman olası bir koca adayı değildi. Sürekli boşanmalardan bahsetmek. Bir anda, düşüncelerimin karşısında gülümsedim. Wren subaylarının da böyle hayalleri var mıydı, acaba? diye düşündüm. Rocky'nin karısından ayrılıp, huzur bulmak için kendilerine koşacağını düşünüyorlar mıydı? Yoksa sadece bir gecelik bir ilgi için raflarından alınan biblolar gibi olduklarının farkındalar mıydı? Ben onun için bu bile olamamıştım, kendimi kandırmamalıydım.

Başucu kitaplarımın arasında Christina Rosetti'nin yumuşak süet ciltli bir şiir kitabı vardı.

Unutup gülümsemek
Hatırlayıp üzülmekten evladır...

Bu dizeleri okuyup, onun gülümsemesine sevinmek kolaydı, ancak başka bir seçenek bulunmadığını kabullenmek çok zordu. Üzülmek gibi bir olasılık onun için hiçbir zaman var olmamıştı.

O gece okumam gereken bir şiir kitabı değil, dini bir kitap veya yemek kitabı olmalıydı. Belki de ruh halime en uygunu bir yemek kitabıydı, bu yüzden eski yemek tarifleri ve ev işlerinin püf noktalarıyla ilgili bir kitap seçtim. Aspidistraların* bakımı, dantel ve yün çorapların yıkanması hakkında bazı bilgiler edindim, ayrıca yumurtanın akıyla yapıştırılmış bir zarfın veya paketin buhar tutularak bile açılamayacağını öğrendim. Bu bilgilerin ne zaman işime yarayacağı hakkındaysa hiçbir fikrim yoktu.

(*) Aspidistra: Zambak familyasından güzel yapraklı bir salon bitkisi. (ç.n.)

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

Napier'ların dairesine elimi kolumu sallayarak girmek ve sanki eşyaları bana aitmiş gibi davranmak bende tuhaf bir his uyandırdı. Rocky'nin listesinde taşınacak olan eşyalar açıkça belirtilmişti - büyük çalışma masası, Chippendale sandalyeleri, katlanan masa, biblolar, kâğıt ağırlıkları ve bazı porselenler. Kitaplar bile ayrılmıştı, Helena'nın somurtkan görünümlü antropoloji kitapları ve birkaç ciltsiz roman dışındakilerin hepsi götürülüyordu. Bu eşyalar gittiğinde odalar çıplak ve kişiliksiz görünecekti, şimdi bile karakterini yitirmiş ve sinir bozucu bir görünüme bürünmüşlerdi. Çalışma masasını düzeltip düzeltmemeye karar veremiyordum, çekmeceleri bir sürü kâğıtla doluydu. Sonunda işe koyuldum, bu arada sürekli beni hiç ilgilendirmeyen bir şeyle karşılaşmaktan korkuyordum. Ne yalan söyleyeyim, gizliden gizliye aslında böyle bir şeyle karşılaşmayı umuyordum, ama bu umudum boşa çıktı. Ne bir aşk mektubu, ne günlükler ne de fotoğraflarla karşılaştım. Sadece faturalar ve Helena'nın antropoloji notları vardı. Wren subaylarından gelen aşk mektupları büyük olasılıkla şöyle bir

okunduktan sonra buruşturulup çöpe fırlatılmıştı. Belki de bu kişiler aşklarını dile getirmeyecek kadar olgunlardı. Kadınların genel eğilimlerinin bir sabır timsali olarak güçlü görünmeye çalışmak olduğunu düşünüyordum, öte yandan Everard Bone, kadınların bazen karşılarındaki erkeğe açılarak şanslarını kaybettiklerini söylemişti.

Cumartesi sabahı sekizden önce kalkmaya özen gösterdim, ancak taşıyıcılar dokuz buçukta geldiler. Üç kişiydiler, ikisi neşeli ve güçlü görünüşlüydü, üçüncüsü ustabaşı konumuna uygun, kara kuru, melankolik ve herhangi bir şeyi taşımaktan aciz görünüyordu.

Büyük masayı görünce başını salladı.

"Bunu merdivenlerden indirmemiz imkânsız," dedi.

Masanın parçalara ayrılabileceğini söyledim, ancak duvara yaslanmış alt kısmı çekilip halıya talaşlar dökülünce ustabaşı bir zafer edasıyla baktı.

"Tahtakurdu," dedi. "Görür görmez anlarım."

"Tanrım!" diye haykırdım cılız bir tonla, bu sanki benim hatammış gibi. "Acaba Mr. Napier'ın bundan haberi var mı?"

"Pek zannetmem. Konunun uzmanı olmadığınız sürece özellikle mobilyaların görünmeyen kısımlarında neler olduğunu anlamanıza imkan yoktur. Ben kırk yıldır bu işin içindeyim."

"Artık yapacak bir şey yok herhalde?" diye sordum, aklıma Everard Bone'un annesi gelmişti ama ona telefon etmenin bir yararı olacağını sanmıyordum. Bunu, Rocky'e yazmalıydım.

"Yüzlerce var," dedi ustabaşı, deliklere dokunuyor ve fışkıran talaşlara bakıyordu. "Masa paramparça olmazsa şanslı sayılırız. Bütün eşyayı mahveder bunlar, hanımefendi. İçi tahtakurdu dolu."

"Bu küçük yaratıkların içeri girip, aynı boyutta küçük

delikler açabilmeleri ne kadar garip," dedim yersiz bir yorumda bulunarak.

"Ah," diyerek ilk kez gülümsedi, "delikleri açan onlar değil hanımefendi. Çok kişinin böyle sanması gerçekten şaşırtıcı. Delikler böcekler dışarı çıkarken oluşuyor - olay bu."

"Gerçekten mi? Çok ilginç," diye mırıldandım.

"Yavaş olun," dedi, iki güçlü adam, masayı sanki kartondan yapılmış gibi rahatlıkla kaldırmışlardı. Paramparça olmadığına sevindim, ancak adamın son söyledikleri beni düşündürdü. Tahta kurtlarının veya böceklerin mobilyalarımızı yiyerek kendilerine gizlice yol açtıklarını düşünmek rahatsız edici bir duyguydu. *Danimarka'da bir çürümüşlük var... İnsanlar öldü ve kurtlara yem oldu, ama sevgiden değil...** "Birer fincan çaya ne dersiniz?" diye öneride bulundum.

Bunun iyi fikir olduğuna karar verdiler, geri kalan eşyalar vukuatsız taşındı. Ustabaşı yastık dışında hiçbir şey taşımadı, sadece onlara nezaret etti. Kamyonun uzaklaştığını gördükten sonra daireme çıkarak melankolik bir öğle yemeği yedim. Kurumuş bir parça peynir, üzerine sos bile yapmaya üşendiğim birkaç yaprak marul, bir domates, bir dilim tereyağlı ekmek, ardından kahve esansıyla yapılmış bir fincan kahve. Tam kadınlara özgü bir yemek, diye düşündüm, yemeğin ardından brendi içmemiştim, aslında şişede kalmış birkaç damla vardı. Alkol, içinde bulunduğum durumu daha da zorlaştırırdı.

Telefon çaldığında yemeğim yeni bitmişti. Arayan Miss Clovis'di, Mrs. Napier ve kendisiyle çay içip içmeyeceğimi sordu.

"Herhalde bize anlatacaklarınız vardır?" diye merakla ekledi.

(*) Hamlet, 1. perde 4. sahne. (ç.n.)

"Evet, mobilyalar gitti."

"Ne, hepsi mi?" diye panikle sordu.

"Hayır, sadece Mr. Napier'ın özel eşyaları. Artık daire, Mrs. Napier'ın gelip oturması için gayet uygun."

Telefonun diğer ucundan burnundan soluyan bir ses duyuldu.

"Ah şu adam! Bu, bardağı taşıran son damla. Herneyse Miss Lathbury, sizi saat dört civarında bekliyorum."

Bilim Derneği binasına yalnız başıma girmek garipti, üzerindeki koyu renk oymalar büyük olasılıkla ilkel bir heykeltıraşa ait olan büyük ağır kapıyı iterken kendimi sinirli hissettim. Merdivenlerin başında sakallı, yaşlı bir adama rastladım, onun eski başkan olduğunu düşündüm, sonra eski başkanın ölmüş olduğu aklıma geldi. Bana nazikçe yol verdi, gülümseyerek selam verirken şöyle dedi, "Ah, hanımefendi, bugünlerde çok çalışıyorsunuz galiba."

"Evet, öyle," ben de onu selamladım.

"Herhalde Yeni Gine çok sıcaktır?" diyerek güldüğünü duydum merdivenleri inerken.

"Herhalde öyledir," diye arkasından bağırdım, bu cevabın güvenli olduğunu düşünmüştüm.

"Ah, çok iyi. Ben de çayı koymak üzereydim." Miss Clovis, elinde çaydanlıkla bir kapıdan çıktı. "Oturma odasına geçin lütfen - hemen önünüzdeki kapı."

Söylenen odaya girdim ama hemen geri çekildim, çünkü yanlışlıkla bir kütüphane veya kilere girdiğimi zannetmiştim, duvarda üç sıra halinde duran raflardan indirildiği anlaşılan çok sayıda kitap yerlere yığılmıştı. Ayrıca korkunç ve vahşi ifadeli birçok tahta heykel de göze çarpıyordu. Bu kitapların ve heykellerin ortasında, üzerinde buruşuk pamuklu elbisesiyle daktilo edilmiş ya da el yazısı ile yazılmış notları düzenleyen Helena oturuyordu.

Birbirimizi resmi bir tavırla selamladık, herhalde ikimiz

de benim kocasıyla son karşılaşan kişi olduğumu düşünüyorduk.

"Meşgul görünüyorsun," diye söze başladım.

"Mobilyaları aldı mı?" diye duygusuz bir sesle sordu.

"Evet, hepsi bu sabah gitti." Miss Clovis, üzerine özensiz bir çay masası hazırlanmış olan alçak sehpaya çaydanlığı koydu, sehpanın üzerinde üç tane zevksiz fincan, sütlük, bir somun ekmek, bir kavanoz reçel ve hâlâ ambalajında duran bir kalıp margarin vardı. Helena burada kendini evinde gibi hissediyor olmalı, diye düşündüm acımasızca.

"Hadi buyurun," dedi Miss Clovis. "Derneğin son çay partisinden bir parça kek kalmıştı." Heykellerden birinin arkasından teneke bir kutu çıkardı. İlkbaharda katıldığım çay partisinden başka bir parti olup olmadığını merak ettim, çünkü kutudan çıkartılan kek haftalar hatta aylar öncesinden kalma gibiydi. Neyse ki, kendi deneyimlerimden de bildiğim gibi zor bayatlayan maddelerden yapılmış hazır bir kekti. "Merdivende çok hoş, yaşlı bir adamla karşılaştım," dedim. "Kırlaşmış bir sakalı vardı ve ölen eski başkana benziyordu."

"Yaşlı Hornibrook olmalı - Yeni Gine, 1905," dedi kısaca Helena.

"Eski başkanın ölümü ne kadar da üzücü," dedim.

"Hayatın içinde ölüm de var," dedi kayıtsızca Miss Clovis, ekmekten kalın bir dilim keserken.

"Evet, ama onun ölümü çok ani oldu."

"Evet, ağzında etiyle," dedi Miss Clovis.

"Gerçekten mi..."

"Ah, görüyorum ki eski kültürlere pek meraklı değilsiniz, Miss Lathbury," dedi Miss Clovis zafer kazanmışçasına, "yoksa Anthony Wood'u tanırdınız. *Bu ayın başında Henry Marten'in geçen yaz, aniden öldüğünü duydum, ağzında etiyle, Chepstow Monmouthshire'da,*" diye alıntı yaptı.

"Hepsi bu şekilde ölür. Başkan kütüphaneye uzanmış, raftan *Tallensiler Arasındaki Klan Dinamiği* adlı kitabı alırken düştü."

"Ne ilginç bir kitap adı," diye atıldım. "Belki de yaşlı bir adam için uygun bir kitap değil ama. Yeni başkan kim olacak?"

"Tyrell Todd," dedi Helena. "Onu bizim tebliği sunduğumuz günden hatırlarsın."

"Evet, pigmelerle ilgili bir konuşma yapmıştı."

"Genç bir adam," dedi. "Taze yönetici iyi iş görür derler."

Sonra sohbet, benim hiç tanımadığım kişiler hakkındaki yorumlara dönüştü. Sanırım Miss Clovis onlar hakkında küçük dedikodular yapıyor, Helena da zevkle dinliyordu. Benimle hiç ilgilenmediklerine göre niçin çaya çağırdıklarına pek anlam veremedim.

En sonunda bir sessizlik oldu, ben de kitaplar ve heykellerin Miss Clovis'e ait olup olmadıklarını sordum.

"Tanrım, hayır," dedi Miss Clovis. "Onları eski başkanın eşi verdi. Evden atmak için hiç zaman kaybetmedi. Sanırım fazlalık olarak görüyor."

"Sanırım onu hatırladım." Sandalyesinde sallanan ve örgü örerken uyuyakalan yaşlı kadın. Kimbilir bazıları pis rafya saçlı bu korkunç bakışlı heykellerden nasıl nefret etmişti. Belki de bu heykeller onunla evlendiği adamın arasına girmişlerdi. Her ne kadar bunların adamın çalışma odasında yer alması daha olası görünse de, kadıncağız bu heykelleri oturma odasında tutmak zorunda kaldıysa acaba bahar temizliği sırasında ne yapıyordu diye merak ettim. "Sanırım bu yadigârlara sahip olduğunuza memnunsunuzdur," dedim. "Karısının adı yardımseverler listesinde yer alacak mı?"

"Alması gerek," dedi Miss Clovis, "aslında bunun kendisi için fazla bir şey ifade edip etmediğine de emin değilim ya.

Kocası öldükten sonra toplantılara katılacağını sanmam."

"Kendisini özgür hissediyor mu acaba," dedim, onlardan çok kendi kendime. "Belki de bildirilerden hiçbir şey anlamıyordu, ilgisini de çekmiyordu ve şimdi artık Derneğe gelmesi gerekmiyor. Belki de toplantılarda oturma zorunluluğu olmayınca ne yapacağını şaşırmıştır ve bunun yerini alacak başka bir uğraş bulamıyordur."

"Senin gibi kilise veya hayır işleriyle de uğraşmıyor," dedi Helena güler yüzle.

"Yoksa kocası mı izin vermiyordu?" diye şaşkınlıkla sordum, çünkü bu kadının kiliselerin vazgeçilmez müdavimi, aşırı çalışan bir rahibin de sağ kolu olabileceğini düşünmüştüm, tabii eğer kocası onu inançsız yapmadıysa. "Kadıncağız yaşlılığında uğraşacak hiçbir şeyi olmadan kalakaldı, antropolojiyle bile ilgilenmiyor."

"Kendini çok fazla başkalarının yerine koyuyorsun," dedi Helena. "Sanırım o, bahçesiyle uğraşıp kitap okumaktan çok memnundur. Özgür ve bağımsız olmak, esas önemli olan bu."

"Eminim ki o yaşta bunları istemezsin," diye karşı çıktım. "Hayatının çok geç bir döneminde sahip olacağın özgürlüğü ve bağımsızlığı ne yapacaksın?"

"Neyse ki şimdiye kadar hiçbir erkeğe bağlanmadım," dedi Miss Clovis.

Helena şüpheyle kadına baktı, belki de benim gibi o da Miss Clovis'in şimdiye kadar birisine bağlanma olasılığı ile karşılaşıp karşılaşmadığını düşünüyordu.

"Kocan olmadan daha iyi çalışabileceksin," dedi Miss Clovis. "Artık bütün hayatını matrilineal akraba toplumlarını araştırmaya adayabilirsin."

Helena'ya acımadan edemedim, kendisini hiç de ilginç görünmeyen bir şeye adamaya mahkumdu, belki o da kendisine biraz acımıştı çünkü iğneleyici bir tonla şöyle dedi:

"Daha seviyeli şeyler söylemeliydin. Zaten hayatımızı buna adamadık mı? Hadi Mildred, artık gitsek iyi olur."

Helena'nın gitmesine izin vermek istemeyen Miss Clovis'e teşekkür ettim, elimizde Helena'nın bavulu ve benim taşıdığım korkunç görünüşlü bir heykelle merdivenlerden indik. Otobüsteki insanlar elimdekine bakıp gülmeye başlayınca kendimi garip hissettim, heykeli kucağıma alarak, çantam ve eldivenlerimle boşu boşuna saklamaya çalıştım.

Eve yaklaşırken, karşıdan Julian Malory'nin geldiğini gördük. Helena'yı görünce şaşıracağını düşünmüştüm ama Julian hiç renk vermedi.

"Kocanızla aranızda olanları duyunca çok üzüldüm Mrs. Napier," dedi. "Bence en iyisi ona dönmeniz ve her şeyi yeniden konuşmanız."

Hepimiz -hatta Julian bile- onun bu açık yürekliliğine şaşırmıştık, bir an için hiç kimse bir şey söylemedi. Böylesine açık konuşacağını ummadığım için, onu takdir ettim. Onun küçük bir toplumsal değerlendirme yapacağını ve konuşmamızın havadan sudan bazı sözcüklerle sona ereceğini düşünmüştüm.

"Kocam kır evine gitti," dedi Helena, her zamanki kendinden emin tavırları yok olmuştu. "Bazı zorluklar var, bilirsiniz."

"İnsan ilişkilerinde her zaman zorluklar vardır," dedi Julian. "Umarım işinize burnumu soktuğumu düşünmüyorsunuzdur, ama bence onunla görüşmelisiniz. Yapabileceğim bir şey olursa, yardıma hazırım."

Helena biraz utanarak ona teşekkür etti ve eve girdik. Neredeyse Julian'ın açık yürekliliği için özür dileyecektim, sanki bütün rahipler benim sorumluluğum altındaydılar, belki de yalnızca inançsızlarla karşılaştığımda onları korumak ihtiyacı duyuyordum. Yine de Julian'ın Helena ile konuşmuş olmasından mutluydum.

"Sanırım kendisini bir şeyler söylemek zorunda hissetti," dedi Helena kayıtsızca. "Her zaman iyi şeyler yapmaya çalışmak ve herkese bir şeyler söylemek zorunda olmak çok sıkıcı olmalı. Yine de daha önce *böyle* bir şey yaptıklarına rastlamamıştım."

"Evet, Julian ikna gücüne güvenir," dedim. "Geçen gece Rocky ile birlikte bir şeyler içmeye gittiler. Meydanın sonundaki bara gittiklerini gördüm."

"Mildred, senin gözünden de bir şey kaçmıyor."

"Onları tesadüfen gördüm. Tam oradan geçiyordum. Sanırım erkek erkeğe konuştular, onunla konuşmak Rocky'yi benimle konuşmaktan daha rahatlatmıştır. Bazen kadınların bir olup erkekleri karşılarına aldıkları zamanlar vardır. Sen ve Miss Clovis, Rocky ile Julian'a karşı, ben de tenis maçındaki hakemler gibiyim."

Helena güldü, ama oturma odasına girince sinirle haykırdı: "Sandalyelerimi götürmüş! Bu gerçekten rezalet. Masamı da almış! Mildred, niçin ona izin verdin?"

"Üzgünüm," dedim cılız bir tonla. "Rocky gidecek mobilyaların bir listesini verdi, ben sadece onun söylediği gibi davrandım."

"Sen zaten hep onun tarafındaydın!" diye patladı. "Her neyse sandalyeler bize düğün hediyesiydi. Onları götürmeye hakkı yoktu."

"Evet, düğün hediyesi söz konusu olduğu zaman herşey daha zorlaşıyor galiba," dedim. Ama insanlar mutlu bir çiftin ayrılacağını öngörüp, kolayca ikiye bölüştürülebilen hediyeler almayı akıllarına getirmiyorlar. Evliliğe kötü gözle bakan birisi için bile bu fazlasıyla kötümser bir yaklaşım.

Helena dairenin içinde oradan oraya koşturup, kendisinin olup da Rocky'nin götürdüğü şeyleri bulmaya başladı. "Mildred, ona yazmalısın," dedi, salonda kalan bir koltuğa oturarak.

"Ona yazmalı mıyım? Bu işi sen yapsan daha iyi olmaz mı?"

"Kesinlikle ben yapamam. Onu tanıyorsun, senin yazacağın mektubu ciddiye alacaktır. Yoksa bunu Esther Clovis, hatta Everard'dan isteyeceğim."

"Ondan istemesen iyi olur," diye patladım, aniden Helena'ya, Everard'ın benden rica ettiği gibi Helena'yı sevmediğini söyleyemediğimi anımsadım. Zaten artık bunun bir önemi yoktu. "Zaten," diye devam ettim, "Derbyshire Prehistorya Derneği'nin bir toplantısına gitti, onu aramanın yararı olmaz."

"Ah, şu konferans," dedi sabırsızca Helena. "Arkeoloji ile niçin uğraştığını anlamıyorum. Bütün bu debelenmeler onu hiçbir yere götürmeyecek."

"Onun debelenen biri olduğunu sanmıyorum," dedim. "Bana çok açık ve kendinden emin bir insan izlenimi verdi."

"Ne demek istiyorsun?" diye şüpheyle sordu Helena.

"Yani ne isteyip istemediğini biliyor," diye bocaladım. "Anladığım kadarıyla çok üstün prensipleri var."

"Boşanmaya inanmıyor, eğer kastettiğin buysa," dedi Helena alçak bir sesle. "Doğal olarak Rocky ile kavga edince ona koşacağımı zannetmiştir. Tabii ki o yüzden de Derbyshire'a kaçmıştır."

Durumun özetini yapmasına şaşırmıştım, herhalde bu şaşkınlığımı belli ettim ki gülerek şöyle dedi: "Evet, bazen erkekleri anlamak çok kolaydır. Genellikle onlardan beklenen şekilde hareket ederler ve seçtikleri de çoğunlukla en korkak yoldur. Rocky ile anlaşamadığımızı duyunca Everard paniklemiş olmalı. Yoksa prehistoryayla falan ilgilendiği yoktur onun. Derneği her zaman bir mazeret olarak kullanır, çünkü ben oraya üye değilim."

Bu, bir derneğe üye olmak için oldukça saçma bir nedendi, bir erkeğin bir kadından saklanmak için tarih öncesinin kanatlarının altına gizlenmesi başlı başına komik bir olaydı.

"Annesiyle tanıştım," dedim, konuyu değiştirmeyi umarak. "Oldukça garip bir kadın."

"Evet, gariptir, ama bütün anneler biraz öyledir, değil mi?" dedi Helena. "Sanırım Everard ile benim dernek haricinde görüşmemiz için bir neden yok. On yıl kadar görüşmedikten sonra karşılaşsak çok dramatik olurdu, biz de insanların genellikle sevdiklerinden ayrıldıktan sonra düşündükleri sonedeki çift gibi olurduk,

Her ikimizin kaşlarında da
Eski aşkımızın izleri duruyor olacak.

"Bir insanı on yıl sonra hâlâ sevmenin imkânsız olduğuna eminim," diye atıldım, "o yüzden eski aşkının izini taşıyor olmayacaksın, bu da karşılaşmanın heyecanını azaltacak."

"Evet, insanın saklayacak bir şeyi kalmıyor ve nasıl karşısındakine bu denli derin duygular beslediğine anlam veremiyor. Sanırım Everard'ı unutsam iyi olacak, zaten onun da benimle ilgileneceğini sanmıyorum."

"Evet, tabii ki onu unutsan iyi olur, ama unutmak öyle kolay değil," dedim endişeyle.

"Sanırım sen de birilerini unutmak zorunda kaldın?" diye sordu Helena, o da endişeli.

"Ah, evet," dedim neşeyle, Bernard Hatherley'i anımsamıştım ama yıllar sonra ondan söz etmenin anlamsız olduğunu düşündüm. "Galiba her insan hayatının belirli dönemlerinde bunu yaşıyor."

"Rocky'den hoşlanıp hoşlanmadığını merak ediyorum," dedi Helena, gereksiz bir açık yüreklilikle. "Biliyorsun herkes ona âşık olur."

"Wren subaylarını mı kastediyorsun?" dedim, gülerek.

"Evet kesinlikle, ama bu beklenen bir şey. Rocky üniformasının içinde çok yakışıklı görünür, onlara iyi davranır ve hepsiyle dans eder. Ama sen onun gerçek halini gördün. Bildiğim kadarıyla seni çok seviyor. Bunu defalarca söyledi."

Bu benim için pek bir avuntu olmamıştı, sohbetimizin havasının ağırlaştığını düşündüm.

"Belki de şu mobilyalarla ilgili mektubu yazsam iyi olur," dedim ciddi bir tonla. "Geri gönderilmesini istediğin eşyaların listesini yaparsan, bu gece yazmaya başlarım."

"Tabii," diyen Helena ayağa kalktı, "büyük bir yardım etmiş olursun. Düşünüyordum da, acaba rahibiniz beni bir şeyler içmeye davet eder mi? Benim için yapabileceği bir şey olursa haber vermemi istemişti, değil mi?"

"Bunu kastettiğini sanmıyorum," dedim, "ama Rocky ile içki içmeye gittiğine göre neden seninle de gitmesin. Ancak bu gece onun erkekler kulübü gecesi."

YİRMİNCİ BÖLÜM

Bir mektuba eşya listesiyle başlamak iyi bir başlangıç değildir, ama akıllı bir insan muhteşem bir hayal gücüyle çamaşır listesini bile bir şiire dönüştürebilir.

Masamda bir süre oturarak, içinde hesaplar ve alışveriş listelerinin yer aldığı defterimin sayfalarını karıştırdım, bir türlü yazmaya başlayamıyordum. Alışveriş listeleri ortaçağa ait olsaydı ne hoş olurdu diye düşündüm. Yine de bunların da içinde hafif bir şiirsellik vardı, yanlarındaki soru işaretleri ve belirsizlikler de bunu destekliyordu. "Erzak, yeşil sebze, sabun, mısır gevreği, pul", mantıklı görünüyordu ve kolaylıkla açıklanabilirdi, ama "kırmızı kurdele"ye ne demeli? Kırmızı kurdeleyi ne için istemiş olabilirdim? Belki de eski bir şapkayı yamamak içindi, öyleyse bile bu gerçekleştirilememişti çünkü hiçbir zaman kırmızı kurdele almadığımı biliyordum, zaten kırmızı kurdeleli bir şapka takmayacağım da kesindi. "Yumurta pişirme aleti"ne ne demeli peki? Düzgün yumurtalar pişiren bir mutfak aleti satın almak da hiçbir zaman gerçekleştirilmemiş bir hayal olarak kalmıştı.

Taze bir yumurtayı suda pişirmeye çalıştığım, beyazıyla

sarısının birbirinden ayrılıp, beyazının suyun üzerinde deniz şakayıkı gibi yüzmeye başladığı nadir durumlarda bu aleti satın almadığım için pişmanlık duyuyordum. Gitmek istediğim dükkanların veya yerlerin adlarını da listeye yazmışım. Çok ünlü Roman Katolik bir kitapçının adı ve yanında soru işaretiyle karşılaştım. Oradan bir şey satın aldığımı anımsamıyordum ama Noel'de oraya gittiğimi, canlı renkli alçı süslerin bulunduğu bodrum katının alışveriş kalabalıklarından kaçmak için uygun bir yer olduğunu anımsıyordum.

Eski havagazı ve elektrik faturalarına varıncaya kadar herşeyi yeniden okuyana dek sayfaları çevirmeyi sürdürdüm. Bu önemsiz detaylarla fazla oyalanamayacağımı anladıktan sonra "Sevgili Rocky," ile başlayan, durumu ve eşya listesini bildiren, "Umarım yerleşmişsindir, Dostun Mildred", diye sona eren bir mektup yazdım. Mektubun içeriğinden çok, sonunu nasıl bitireceğimi düşündüm ama "Dostun" ifadesinin özel bir his beslenmeyen bir insana yazılmış arkadaşca bir mektubu bitirmenin en uygun yolu olduğuna karar verdim.

Aslında ona sevgilerimi göndermemde de bir sakınca yoktu ama yine de buna cesaret edemedim.

Rocky'nin yanıtı ona özgüydü, üzerinde hiç düşünülmediği belli oluyordu.

"Çok sevgili M." diye yazmıştı, "Helena tamamen yanılıyor, ben sadece BANA ait olan eşyaları aldım. Mavi saplı tencereye gelince, onu Helena'nın aldığını kabul ediyorum ama bu, Everard Bone'un kırmış olduğu tenceremin yerine alınmıştı. Artık bu saçmalıklardan bahsetmeyelim.

"Umarım iyisindir, kilise işleri de iyi gidiyordur, Peder Malory'nin de iyi olduğunu umarım. Trinity'den* sonra-

(*) Trinity: Katolik inancında Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un birliği, bu birliği kutlamak için pazar günü yapılan ayin. (ç.n.)

ki pazarlar çok yoğun geçmiş olmalı, umarım bunun da bir sonu vardır!

"Ne zaman istersen gelip beni ziyaret edebilirsin, sana güzel bahçemde harika bir şarap eşliğinde öğle yemeği vadediyorum (tabii kabul edersen).

"Şimdilik bu kadar, en derin sevgilerimle,

"R"

Hüzünle karışık bir mutlulukla mektubu birkaç kez okudum, ancak içeriğin farkına varınca şaşırmadan edemedim. Everard Bone'un tencere kırabileceğini düşünemiyordum, ama ne zaman aklıma gelse, bazen tek başımayken, bazen otobüste gülüyordum.

Helena mektubu umduğum gibi kötü karşıladı ve artık kocasıyla hiçbir şekilde görüşmemeye, Devonshire'da yaşayan annesinin yanına gitmeye karar verdi. Onun böyle sıradan bir davranış sergilemesi beni şaşırtmıştı, yine de bu yüzden onu daha çok sevdim. Benim açımdan bakıldığında bu mutsuz olaydaki rolüm sona ermişti, tek dileğim akıllarının başlarına gelmesiydi. Rocky'i görmeye gitmemin onları tekrar bir araya getiremek için bir yol olabileceğini düşündüm, bunun kutsal bir görev olduğunu, tekrar bir araya geldiklerinde, sessizce içeriye girerek ütü veya çay yaptığımı hayal ettim. Ancak her ne kadar Rocky beni davet etmiş olsa da, kesin bir tarih belirtmemişti, ben de kendimi davet ettirmekten hoşlanmıyordum.

Ağustosun ortasına gelmiştik, kilisenin en yoğun olduğu dönemdi. Rocky'nin de belirttiği gibi, Trinity'den sonraki Pazarlardan kurtulmak imkansızdı, bazen sekizinci dokuzuncu yoksa onuncu Trinity mi olduğunu bile karıştırıyordum. Julian Malory de yerine Greatorex'i görevlendirerek gitmişti, dümensiz bir gemi gibiydik. Pazar sabahları ayin olmuyordu, herşey ters gidiyordu - tütsülükten kıvılcımlar

çıkmış, yaşlı kilise sakinlerini korkutmuştu, genç kilise memurlarından biri kendisine çok uzun gelen cübbesine basıp merdivenlerden düşmüştü, diğerleri de ona gülmüşlerdi. Bir pazar Teddy Lemon haftasonu için Margate'e gitti, kızgın bir kuşa benzeyen Mr. Conybeare ise Törenler Sorumlusu olarak görevlendirildi. Orgcu da tatile gitmişti, Rahibe Blatt onun yerini almaya kalkmasına rağmen, sadece bir kilise orgundan çıkabilecek sinir bozucu gürültülerden başka ses çıkartamadı.

Julian ve Minifred, Allegra Gray ile birlikte Somerset'te bir çiftliğe gittiler, onların uyumsuz bir üçlü olduklarını düşünmeden edemiyordum, ama belki de Julian nişanlısıyla yalnız tatile gitmesinin uygunsuz olacağını düşünmüştü. Zaten Winifred'e ne olacağı her zaman sorun oluyordu. Her yıl olduğu gibi bu eylül de Dora Caldicote ile tatile çıkmaya karar vermemiş olsaydım, Winifred ile bir yerlere gidebilirdim. Bu yılki tatilimi dört gözle bekliyordum. Birkaç aydır uğraştığım, çoğu başkalarının sorunu olan sıkıntılardan uzaklaşmam gerektiğine inanıyordum. Belki de sorunlara uzaktan baksam kendiliğinden çözümlendiklerini görecektim. Helena eşyaları unutacak, Allegra Gray Julian için ideal bir eş olacak, Winifred evlenecek ya da dini bir topluluğa katılacaktı. Rocky'nin masasındaki tahtakurtları bile yok olacak ve verdikleri zarar da Mrs. Bone'un önerdiği yollarla karşılanacaktı.

Ağustos sonlarında bir gün saat birde ofisimden çıkarken biraz ötede Everard Bone'un vitrinlere baktığını gördüm. İlk tepkim huzursuzluk oldu. Orada ne yapıyordu? Eğer beni görmek istiyorsa, niçin telefon edip normal koşullarda bir görüşme ayarlamıyordu? Son görüşmemizi anımsadım, üzerimde eski pamuklu bir elbise vardı, çorap giymemiştim, hasır çantamın içinde Kardinal Newman hakkında bir kitap ve bir somun ekmek vardı. Neyse ki bugün en azın-

dan kıyafetim düzgündü ve yanımda ev için aldığım malzemeler yoktu. Hemen eve koşup tatil için dikmekte olduğum bir elbiseyi bitirmeyi planlıyordum, bu yüzden beni görmediğini ümit ederek, geri döndüm ve hızlı adımlarla ters yöne doğru yürümeye başladım. Birinin arkamdan koşarak geldiğini hissettim, ama arkama bakmadım. Sonra bana seslendiğini duyunca dönmek zorunda kaldım, şaşırmış göründüm.

"Ah, demek sensin," dedim nezaketsizce.

"Evet, ben de seni bekliyordum. Birlikte öğle yemeği yiyebileceğimizi düşünmüştüm."

"O halde niçin yazmadın veya telefon etmedin?"

"Bu sabah karar verdim. Biliyorsun burada değildim. Dordogne'da küçük arkeolojik bir gezideydim."

"Bir mağarada saklanamadın mı?" diye sordum.

"Aslında birçok mağara gezdik," diye cevapladı. "Ancak niçin saklanmam gerektiğini düşündüğünü anlayamadım."

"Neyse, önemli değil," dedim, biraz utanarak. "Sadece şaka yapıyordum Bu arada, senin uzmanlık alanının antropoloji olduğunu sanıyordum."

"Evet ama bu konuların hepsi birbiriyle ilişkili. Tatilde arkeolojiyle ilgilenmek daha uygun görünüyor."

"Britanya'da birçok taş kalıntı var, değil mi?" diye söze başladım, konuyla ilgilendiğimi kanıtlamaya çalışıyordum. "Ve tabii ki Stonehenge," Babamın Stonehenge ile yakından ilgilendiğini anımsıyordum, bir akşam annem, babam, bir yardımcı rahip -hangisi olduğunu hatırlamıyorum- bir katedral üyesi ve eşi ile birlikte sofrada oturuyorduk. Tam Stonehenge'den bahsediyorduk ki birden ışıklar söndü. Rahip yardımcısı panikle çığlık attı, ama katedral üyesi hiçbir şey olmamış gibi konuşmasına devam etti -şimdi bile sesi kulaklarımda-. Annem kalkarak mumları yaktı, katedral üyesi ise bu büyük taşların Salisbury ovasına taşınmasıyla

ilgili öne sürdüğü teorilerini anlatmaya devam etti. Çok etkileyici bir konuşmaydı, kısa bir süre sonra da piskoposlukla ödüllendirildi, veya bana öyle geldi. Onca yıl sonra, bunları düşünerek gülümsedim.

"Evet, tabii ki Stonehenge var," dedi Everard sertçe.

Sessizce yürümeye başladık, bir süre sonra lokantaların bulunduğu bir alana geldik.

"Henüz yemek davetimi yanıtlamadın," dedi Everard, "ama bu yöne doğru yürüdüğümüze bakılırsa, kabul ettiğini düşünüyorum."

"Evet, sanırım öyle," dedim kayıtsızca, sonra biraz fazla kaba davrandığımı düşündüm. Özür dilemek için artık çok geçti, içimdeki kötü yanları ortaya çıkarttığı için ona darılmıştım, yine de bir girişimde bulundum. "Sana ters davrandım," dedim, "ama bugün aksi tarafımdan kalkmışım. Gerçi son zamanlarda genellikle böyleyim ya."

"Sanırım bütün bu olaylar seni çok üzdü. İnsan, dostlarının başına gelenlerden etkileniyor."

Bir lokantaya girdik ve bir masaya oturduk. Oturana kadar bu lokantanın baharda William Caldicote ile birlikte yemek yediğim yer olduğunu farkedemedim.

"Tam olarak neler oldu?" diye kayıtsızca sordu.

"Rocky kır evinde, Helena ise Devonshire'a annesinin yanına gitti."

"Bunu duymak içimi rahatlattı," dedi mönüyü alarak, yemeği ısmarlarken William kadar kararsız değildi.

"Olayların başka türlü gelişmesi beklenemezdi zaten. Kocalarıyla kavga eden kadınlar genellikle annelerinin evine giderler, tabii eğer anneleri varsa."

"Ona hiçbir zaman ümit vermedim," dedi Everard kendinden emin bir tonla.

"Eminim ki vermemişsindir," dedim ordövrlerimi incelerken. "Senin böyle bir şey yapmayacağını biliyorum."

"Tabii," diye devam etti, sesinde uyarıcı bir ton vardı, "ben de bir gün evleneceğim."

"Evet, erkekler genellikle evlenirler," diye mırıldandım.

"Sorun doğru insanı bulmak."

"Belki de bu şekilde düşünmemeli," diye önerdim. "Yani, bir tava veya tencere satın alırmış gibi evlenilecek insan aramak doğru değil bence."

"Sence işi şansa bırakmak daha mı doğru? Ya evlendiğim insan hiç de uygun biri çıkmazsa."

Eş seçimini tencere satın almaya benzetmem bana Rocky'nin mektubunu ve Everard'ın bir tenceresini kırmış olduğunu hatırlattı. Gülümsemiş olmalıyım ki, Everard şöyle dedi; "uygun bir eş bulma fikrini komik buluyorsun galiba."

"Ona gülmüyordum. Sadece seni bir tencere kırarken düşünemiyorum da."

"Ah, şu hikâye," dedi, rahatsız olmuştu. "Helena ısıtmak için tencereyi fırına koymuş, ben elime aldığımda o kadar sıcaktı ki tutamadım ve düşürdüm."

"Evet, böyle mantıklı bir açıklama yapılınca herşey yerli yerine oturuyor. Tencereyi tutmak için bez kullanmalıydın," dedim.

"Ama sadece birkaç dakika ocağın üzerinde kalmıştı. Ayrıca mutfaklarında bez olduğunu da sanmıyorum."

"Benim mutfağımda ocağın yanında mutlaka bir bez bulunur."

"Sen sağduyulu bir insansın. Senin mutfağında kesinlikle vardır."

Tanrım, insanlar her zaman aynı şekilde değerlendirilmeye mahkumlar, diye düşündüm tabağımdaki balığa bakarken. Everard'ın yemek davetiyle biraz olsun şımartılmışsam, ocağının yanında her zaman bezini bulunduran tipte bir insan olduğum söylenerek yine eski konumuma oturtulmuştum.

"Helena evli olmamış olsaydı onunla evlenir miydin?" diye sordum cesurca.

"Kesinlikle hayır," diye cevapladı. "Benim eş olarak seçeceğim bir insan değil."

"Senin seçeceğin kadın nasıl biri olmalı?" diye sordum.

"Sağduyulu biri," dedi üstü kapalı.

"Sana işinde yardım edecek biri mi?" diye sordum. "Antropolojiden anlayan, çalışmalarını okuyup düzeltmeler yapabilecek biri mi, örneğin Miss Clovis gibi?"

"Esther Clovis gerçekten de becerikli," dedi şüpheyle. "Tam anlamıyla kusursuz bir kadın."

"Kusursuz bir kadınla evlenmeyi düşünür müydün?" diye şaşkınlıkla sordum. "Ama onlar evlenmek için uygun değillerdir."

"Herhalde başka şeyler için uygun olduklarını kastetmiyorsun, değil mi?" dedi gülümseyerek.

Bu hiç aklıma gelmemişti, utandım ve rahatsız oldum.

"Onlar bekar kalmaya mahkümdurlar," dedim, "bunu olumsuz değil olumlu anlamda söylüyorum."

"Zavallılar, onların da normal duygulara sahip olmaya hakları yok mu?"

"Elbette ama onlar için yapılacak bir şey yok."

"Tabii ki, Esther Clovis'e saygı duyuyorum ve ona değer veriyorum," diye devam etti Everard.

"Saygı ve değer - eski moda hisler! Bence insan kendisinde böyle hisler uyandıran birini sevemez. Neyse, zaten Miss Clovis senden büyük olmalı, görünüşü de bir garip, saçları köpek tüyü gibi."

Everard güldü. "Gerçekten de öyle."

Kusursuz Miss Clovis hakkında yaptığım nezaketsiz yorumun Everard'ı güldürmesi beni utandırmıştı, bu yüzden neşeyle restorandaki diğer insanlardan bahsetmeye başlayarak konuyu değiştirmeye çalıştım. Ancak oradaki kadınlar-

dan birinin şık diğerinin hoş olduğu konusunda benimle hemfikir olmadı, sonuçta huzursuz bir sessizliğe gömüldük. Biraz sonra arkamdan adımın söylendiğini duydum.

Bu, William Caldicote idi.

Onu Everard ile tanıştırdım, William hemen konuşmaya başladı.

"Neyse ki, insanın bazı arkadaşları ağustosta kentte kalacak kadar demode," dedi, "aslında bundan o kadar da rahatsız olmamak gerek, bugünlerde kadınlar güneş gözlükleri ve şapkalarıyla sokakta gezeceklerine perdelerini sıkı sıkıya kapatıp evlerinde oturmayı tercih ediyorlar."

"Hayır, bence ağustosta Londra'da kalmak için geçerli nedeni olan birçok insan var," dedim, otobüs kuyruklarını ve kafeteryada elinde tepsilerle bekleyen kalabalığı düşünerek.

"Evet doğru, bizim gibi," diye onayladı William. "Kimbilir annem buna ne derdi?"

Bir an için bir Birmingham banliyösündeki villasının zevksiz misafir odasında oturan yaşlı Mrs. Caldicote'u gözümün önüne getirdim, ama William'a onun her ağustos Londra'ya geldiğini -kendi deyimiyle "yıllık gezisini" yaptığını- eskiden sıkça rastlanan, belki hâlâ da vardır, aşırı süslü döşenmiş otellerden birinde kaldığını, bu otellerin banliyö sakinleri için neredeyse Mekke kadar kutsal olduğunu, bahşişlerin faturaya dahil edilerek müşterilerin rahat ettirildiğini hatırlatmadım. Babam ise British Museum yakınlarında iç karartıcı bir otelde kalmayı tercih ederdi. Böylece müzeye yakın olur, belki de 1900'lerin başlarında Balliol'de bulunmuş olan diğer rahiplerle görüşürdü.

"Evet, Londra'da ağustos pek iyi geçmez," dedi Everard kesin bir tonla. "Çoğu kütüphane ve müze kapalı olur."

"Üye olduğunuz kulüpte yıllık temizlik yapılır," diye devam etti William, "çok sıkıcı."

"Ama Lyons Corner House her zaman açık oluyor," diye

hatırlatmada bulundum, William'ın üye olduğu kulübün hangisi olduğunu, hatta gerçekten bir kulübe üye olup olmadığını düşünerek. Şu anda oraya gidiyor olamazdı, çünkü elinde iki somun ekmek vardı.

"Güvercinlerim için ekmek," diye açıklamada bulundu. Onları her öğleden sonra beslerim. Mildred bu töreni bilir. Mildred, herhalde sen her zamanki gibi Dora ile birlikte tatile gidiyorsundur. Döndüğün zaman yemeğe çıkalım," diye ekledi, Everard'a şüpheli bir bakış fırlatarak.

Sonbaharda mı? diye düşündüm, neredeyse yüksek sesle de söyleyecektim, çünkü bizim geleneksel öğle yemeğimiz her zaman mart veya nisanda olurdu.

"Bana kart gönderilmesinden çok hoşlanırım," dedi William, "üzerinde dağ veya deniz manzarası olan, kaldığın odanın işaretlendiği ve hatta eşeğe binmiş kadın resimleri olan esprili kartları çok severim." Elindeki ekmeği sallayarak bize veda etti ve aceleyle gitti.

"Bu kim?" diye nazikçe sordu Everard.

"Eski bir okul arkadaşımın ağabeyi. Bakanlıklardan birinde memur. Caldicote'ları yıllardır tanırım."

"Nedense onun Napier'ların dostu olabileceğini sanmıştım. Onlardan başka haber var mı?" diye oldukça kayıtsız bir tavırla sordu.

"Rocky kır evinde, Helena da Devonshire'da annesinin yanında," diye başladım, "ama bunu sana daha önce de söylemiştim. Ben de onların eşyalarıyla ilgili mektuplar yazıp taşınmalarına yardım ettim."

"Bir gelişme yok mu?"

"Boşanmalarını mı kastediyorsun? Pek sanmıyorum. Umarım böyle bir şey olmaz."

"Tabii, kimse boşanmayı onaylamaz," dedi Everard Williamvari bir tavırla. "Ama eşyaların taşınması da iyiye işaret

değil, aralarındakinin sıradan bir tartışma olmadığını gösteriyor.

"Tanrım, belki de taşıyıcılar hepsini geri getirmek zorunda kalacaklar - bunu hiç düşünmemiştim. Belki de bu defa tahtakurtlarının yediği masa parçalara ayrılır."

Everard şaşırmıştı.

"Rocky'nin masasını götürmeye geldiklerinde, arka tarafının tahtakurtları tarafından yenmiş olduğunu gördük," diye açıkladım. "Neredeyse anneni arayıp ne yapmamız gerektiğini soracaktım."

"Annem onbeş gündür Bournemouth'da," dedi aniden Everard, sanki Bone ailesinden birinin adının Napier'ların mobilyalarıyla bile anılmasından rahatsız olmuştu.

"O zaman, ona telefon etmemin de yararı olmayacaktı," dedim, eldivenlerimi giyip toparlanırken. "Yemek için çok teşekkür ederim."

"Seni görmek çok güzeldi," dedi, bunu içten olamayacak kadar kibar bir dille söylediğini hissettim. "Tatilden döndüğünde tekrar buluşuruz. Görüşmek üzere."

Ona teşekkür ettim ama Everard, William'ın aksine kart yollanacak türden bir insan olmadığından kendisine kart yollamayı teklif etmedim. Ancak tabii ki şişman kadınlar veya işaretli pencereler değil de antropolojik veya arkeolojik önem taşıyan, taş kalıntılar, höyükler veya yerel gelenekler ile ilgili bir kartın ilgisini çekeceğine emindim.

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

"Yılın belirli zamanlarında Avusturya ve İsviçre dağlarında ve hatta İtalya'da çok yağmur yağar," dedi Dora neşeyle. Otel lobisinde pencerenin kenarında durmuş bardaktan boşanırcasına yağan yağmuru seyrediyorduk.

"Afrika ve Hindistan'da da yağar," diye ekledim.

"Evet ama oralarda ıslak ve kuru mevsimler kesin tarihlerle ayrılmıştır," dedi Dora bir öğretmen edasıyla. "Yağışlar musonlara ve başka şeylere bağlıdır."

"Bugün öğleden sonra manastıra gidebiliriz," diye önerdim, "zaten yağmur yağıyor."

"Olabilir," dedi Dora, aslında böyle yerleri gezmekten pek hoşlanmazdı, ama yorulmak bilmez bir turistti. "Otobüsle de gidebiliriz."

Otobüs durağı otelin hemen yakınındaydı, oraya vardığımızda birkaç kişinin beklediğini gördük. Yakınlardaki bir Roman Katolik seminerinden dönen bir grup siyah elbiseli papaz sırada tam arkamızdaydılar. Dora bana işaret etti. "Böcek sürüsüne benziyorlar," diye fısıldadı. "Umarım onların yanına oturmak zorunda kalmayız. Bahse girerim ki

bizi itip önümüze geçmeye çalışacaklardır."

Otobüs geldiğinde yarısına kadar doluydu, papazlardan bazıları binemediler. Dora üst kattaki üstün konumumuzdan aşağıya doğru sevinçli bir bakış fırlattı. "Onlara doğru yolu göster," dedi. "Papa ve onun Dogmaları!"

"Ah, zavallılar," diye karşı çıktım, bir yirmi dakika daha beklemek zorunda kalan papazlara acımıştım. "Bu onların suçu değil ki."

"Herhalde manastır papazlar ve rahibelerle dolup taşıyordur," diye devam etti Dora, gözünde acımasız bir pırıltıyla.

"Doğal olarak çok sayıda din adamına rastlayabiliriz. Herşeyden öte, bu onlar için kutsal bir ziyaret ve manastırın papazlar tarafından yapıldığını düşünmek de harika bir şey. Eminim ki birçok turist de vardır."

Yarım saatlik bir yolculuktan sonra otobüsten indik ve kendimizi hiçbir manastır izine rastlanmayan boş bir alanda bulduk. Bir kadın yanıma yaklaşarak bana manastırın yolunu sordu. "Sanırım buralarda bir yerde olmalı," dedim önümüzde uzanan patikayı göstererek.

"Teşekkürler," dedi. "Umarım rahatsız etmemişimdir, ama sizin yolu biliyormuş gibi bir haliniz vardı."

Dora ile birlikte sıranın başını çekerek, dağınık bir kalabalık halinde yolumuza devam etmeye başladık. Papazlar bile bizim öncülüğümüzü kabullenmişlerdi. Bu harika ve insana sorumluluk yükleyen bir duyguydu.

"Aslında 'Manastıra gider' diye bir tabela ya da en azından yol gösteren bir ok olması gerekir," diye söyleniyordu Dora. "Orada çay içebileceğimiz bir yer var mıdır acaba? Para kazanmak için her yolu deneyeceklerine eminim."

Bir sonraki dönemeçten sonra, yeni görünüşlü dini bir bina ile karşılaştık.

"İşte bu olmalı," dedi Dora.

"Evet bence de," dedim, sonunda oraya varabildiğimize

sevinmiştim, çünkü papazları yanlış yola sokmak korkunç bir şey olurdu. "Sanırım bir tura katılabiliriz."

"Eğer istersen tabii," dedi Dora,"aslında ben yalnız başıma dolaşmayı tercih ederim. Çünkü her yeri gezdirmeyeceklerine eminim," diye ekledi gizemli bir tonla. "Rusya'daki turlar gibi."

Arabalarla, otobüslerle veya yürüyerek oraya varan turistler, manastırın önündeki alanı kaplamışlardı.

Büyük bir park yeri vardı ve Dora bana BAYANLAR ve ÇAY yazılı olan iki tabelayı göstererek, "Buranın ticari bir yer olacağını söylemiştim," dedi.

Onu yanıtlamadım, çünkü artık manastıra girmiştik, ışığın ve parlaklığın büyüsüne kapılmıştım. Duvarlar parlak ve temizdi, altın yaldızlar ve hijyenik bir tütsü kokusu dikkat çekiyordu. İnsanı duygusal olarak Roma'ya yönlendirecek bir yer değil, diye düşündüm, çünkü burada sıcak, kızılımsı bir karanlığa gömülmek imkânsızdı, doktrinlerin ve dogmaların huzurlu karmaşası da göze çarpmıyordu, herşey olması gerektiği gibi mantıklı bir çerçeve içinde açık açık anlatılıyordu.

Kelebek camlı gözlük takan, düzgün giyimli bir rahip bizim grubumuzun başına geçti, daha doğrusu biz kendimizi bu grubun içinde bulduk. Üniformalı birkaç asker, birkaç papaz, orta yaşlı ve genç 'çiftler', *Church Times*'a verdikleri ilanlarla arkadaş bulmuş gibi gözüken Anglokatolik kadınlar, Dora ve biz oldukça tuhaf bir grup oluşturuyorduk, aslında doğruyu söylemek gerekirse ben Anglokatolik bayanlarla birlikte olmaktan son derece hoşnuttum.

Rehberimiz sabırlı bir sesle gördüklerimizin tarihçesini anlatırken, hayranlıkla ve saygıyla çevreyi inceledik.

"İçinizde Katolik olduğunu sanmıyorum," dedi açıkça, "o yüzden Meryem Anamızı anlamakta güçlük çekebilirsiniz."

Anglokatolik kadınların grubun diğer yarısından ayrıl-

mak istercesine birbirlerine sokulduklarını gördüm. Birbirleriyle fısıldaşmaya başladılar, rahibe karşı geleceklerini düşündüm. Ama sonunda, görgü kurallarını veya bir Romalı ile tartışmanın güçlüğünü göz önüne aldıklarından olacak, sakinleşerek bizim gibi sabırla dinlemeye başladılar.

Dora'da saldırgan bir hal vardı, farklı nedenlerden dolayı da olsa rehberimizle tartışmaya girmesinden korktum, neyse ki böyle bir şey yapmadı ve bir sonraki noktaya doğru sakince ilerledi.

"Onlarla konuşmanın bir yararı olmaz," diye mırıldandı. "Ellerindekini ezberleyip papağan gibi tekrarlarlar. Böyle sürüklenmekten bıktım. Gezmeye yalnız devam edeceğim."

Turumuz bittikten sonra, Dora'yı, gözleri zafer ışıklarıyla parlayarak manastırın dışında beni beklerken buldum.

"Umarım o kutuların hiçbirine para atmamışsındır," dedi. "Köşede tespihler, heykeller ve rengarenk eşyalar satan bir dükkan var. İnsanların böyle şeyleri niçin satın aldıklarını anlamıyorum."

Roman Katoliklerin ve hatta Roman olmayanların bile bu tür şeyleri inançlarını kuvvetlendirmek için aldıklarını anlatmaya çalıştım, ancak Dora'yı ikna edemedim.

"Bazı yerleri iple ayırmışlar," dedi alçak sesle."Her yeri görmene izin vermiyorlar. Acaba oralarda neler oluyor?"

"Orası rahibin özel bölmesi," dedim. "Oraya girmene izin vermeleri beklenemez."

"Ben de çok meraklı değildim," dedi Dora küskün bir tavırla. "Kafamı kesseler bile girmezdim zaten." Şemsiyesini kaptı ve bir kılıç gibi salladı.

"Çay içecek bir yer bulsak iyi olur. Ruhsal rahatlamadan sonra bedensel rahatlama geliyor."

"Korkarım ki ben ruhsal bir rahatlama yaşamadım," dedi Dora. "Tam tersi, tütsünün kokusu beni çok rahatsız etti. Büyük olasılıkla bu koku çay içeceğimiz yere de sızmıştır,

aslında oranın içini de beğenmedim. Acaba dönüşte çay içebileceğimiz bir yer bulabilir miyiz?"

"Evet, yolda bir kasaba vardı," diye önerdim. "Helena Napier'in annesi de oralarda oturuyor, şu anda Helena da orada. Otobüsle geçerken gördüğümüz siyah-beyaz kafeyi hatırlıyor musun?"

"Ah, Ye Olde Magpie mı? Evet, orayı deneyebiliriz."

"Belli olmaz," diye atıldım, "belki Helena'ya bile rastlarız."

"Sen de Napier'lardan ayrı kalamıyorsun," dedi Dora şakayla karışık. "Aslında görmek istediğin Napier'ın Helena olduğunu sanmıyorum ya."

Buna verecek doğru bir yanıt bulamadım, o yüzden bıraktım Dora istediği gibi düşünsün. Rocky'nin doğal ve kesin çekiciliği aslında bir tür kalkandı, aklı başında herhangi bir insanın ona kapılması düşünülemezdi. Kabul etmeliydim ki Helena'yı görmek fikri beni özellikle mutlu etmiyordu, ne var ki Everard Bone'a haber iletmek ve tabii varsa, son gelişmelerden haberdar olmak benim için bir görev gibiydi.

Ona hemencecik rastlamayı da düşünmemiştim doğrusu, Ye Olde Magpie'ın kapısına gelir gelmez elinde alışveriş sepetiyle Helena karşımızda duruyordu.

Birbirimizi şaşkınlık, biraz da sevinç nidalarıyla selamladıktan sonra şöyle dedi, "annem beni kek almaya gönderdi. Rahip çaya geliyor da."

Dora neşeyle, ve biraz küstahca bir tavırla, "Senin için de güzel bir değişiklik olur," dedi.

"Bilmez misiniz, din adamlarıyla gayet iyi geçinirim. Peder Malory beni çok severdi -değil mi Mildred?- benim için yapabileceği bir şey olup olmadığını sormuştu."

"Her zaman öyle derler," dedi Dora, "ama neyse ki onlara ihtiyaç duymazsın. Bu, işlerinin bir parçası."

"Yapma," dedim, korkarım ki cılız bir tonla, "Julian Malory'nin de başka rahiplerin de birçok kişiye iyiliği dokunmuştur, Helena isteseydi, onu içki içmeye bile davet ederdi."

"Erkekler kulübü gecesine denk geldi, ama her zaman böyle olur zaten, değil mi?"diye sordu Helena neredeyse üzüntüyle. "Annem gerçek bir dindar. Mildred ile çok iyi anlaşacaklarına eminim."

"Mükemmel bir ikili," dedi Dora elinde olmadan.

"Bizimle gelip çay içmez miydin?"diye sordum. "Saat dörde çeyrek var, rahibin dakik olacağını da sanmıyorum," diye ekledim, söylediklerimin hiçbir dayanağı olmadan.

"Aslında siz benimle gelseniz daha iyi olur," dedi Helena tereddütle, "ama biraz uygunsuz da olabilir. Neyse, sanırım ben bir fincan çay içebilirim."

Kafeye girdik ve üç kişi için oldukça küçük, sürekli sallanan yuvarlak bir masaya oturduk. Uzunca bir süre sonra, saçları uçuşan, koyu kırmızı ojeli tırnakları olan genç bir kadın siparişlerimizi almaya geldi.

Helena, Dora'yı gözardı ederek, beni soru yağmuruna tutmaya başladı. Rocky'i görmüş müydüm? Bana yazmış mıydı? Onu kır evinde ziyaret etmiş miydim? Tüm sorularına "Hayır" yanıtını verdim, sonra şöyle ekledim; "onu görmeye gitmemi umduğunu yazdı ama bir tarih belirtmedi."

"Eminim ki unutmuştur," dedi Helena. "Tam ona uygun bir davranış."

"Evet, sanırım unuttu." Başımı eğerek, gözlerimi demliğe diktim. Çayları koymamın beklendiğini, genç kadın elinde içi sıcak su dolu çaydanlıkla geldiği zaman anladım.

"Gidip onu görmelisin," dedi Helena, "ya da en azından ona yazmalısın. Bu aptalca tartışmaya veya her neyse, bir son vermenin zamanı geldi. Burada ne denli sıkıntılı ve mutsuz olduğumu bilemezsin."

"Annenin seninle olmaktan memnun olacağını düşünmüştüm," dedim yardımcı olmaya çalışarak.

"Ah, evet! Eski odamdaki hiçbir şeye dokunulmamış, tam anlamıyla korkunç. Genç kızlara özgü beyaza boyanmış mobilyalar, gülhatmi çiçekli alacalı basma perdeler ve hatta hâlâ raflarda duran eski aşklarımın fotoğrafları."

"Bence yatak odasına beyaz mobilyalar çok iyi gider," dedi Dora. "Şu sandviçten denesenize. Gerçekten çok lezzetli."

"Onca yıl sonra eski aşklarının fotoğraflarını hâlâ aynı yerde bulduğunuzu hayal edebiliyor musunuz," diye devam etti Helena, sandviçi reddederek.

"Evet, sinir bozucu olmalı," diye onayladım, tabii ki aklıma her zamanki gibi camın ardında biraz solmuş ama yeterince Viktoryen romantizmi taşımayan Bernard Hatherley'nin fotoğrafı gelmişti. "Evden ayrılmadan önce bunların hepsini bir kutuya veya çekmeceye koymayı akıl etmedin mi? Onları bıraktığın yerde bulman normal."

"Savaş zamanı nasıldı bilirsiniz. Herşeyi bırakıp gittik." Helena ayağa kalktı. "Gitmeliyim. İşte, rahip de göründü. Bize gidiyor olmalı."

Camdan baktım, neşeli yüzlü ufak tefek bir adamın bisikletiyle geçtiğini gördüm.

"O biliyor mu?" diye başladım, "yani demek istediğim, olanları ona anlattın mı?"

"Mildred, inceliğine hayranım!" diyerek o gün ilk kez gülümsedi Helena. "Eminim ki annem ona her şeyi anlatmıştır. Din adamlarından hiçbir şey saklayamaz."

"Çoğu zaman yardımcı olurlar, daha önce de söylediğim gibi."

"Sen, bana bir din adamından daha çok yardımcı olabilirsin. Çok yakında Rocky'e yazacağına ve benden bahsedeceğine söz ver."

Bunu yapacağımı söyledim.

"Ama lütfen acele et Mildred. Belki de onu çoktan bir Wren subayına kaptırmışımdır. Ne kadar asil bir konumda olacağını düşün, bir arabulucu, eşleri tekrar bir araya getiren kişi."

Bunun gerçekten asil bir hareket gibi göründüğünü kabul etmeliydim ama bütün asil işler gibi, soğuk ve itici bir yanı da vardı.

Helena gittikten sonra Dora ile birlikte sessizliğe gömüldük.

"Bazıları mutluluklarının değerini bilmiyor. Anlattıkları çok hoştu bence," dedi Dora en sonunda, zorlukları bertaraf eden huzurlu tavrıyla.

"Hoş olan ne?"

"Beyaz mobilyalı ve gülhatmi çiçekli basma perdeli odası. Tabii ki okulda hepimizin yatak odası ve çalışma odası iç içe, o yüzden onları şık döşeyemiyoruz, ama bu sonbahar yeni bir divan ve ona uygun perdeler almayı düşünüyorum. Hatırlarsan kahverengi bir halım vardı, benim seçtiğim renkler ise mavi ve turuncu. Sen ne dersin, Mildred?"

"Gülhatmi çiçekli alacalı basma çok hoş görünür," dedim kayıtsızca.

"Sence çok aşırı olmaz mı? Bir de perdeler?"

"Tabii ki olmaz."

"Önce desenlere bakıp sonra seçmek gerekebilir, belki de gülhatmi deseni bulamayız."

"Tabii, seçmeden önce çok iyi dolaşmak lazım."

"Arkada küçük bir bahçe var. Gidip bakalım mı?" dedi Dora, masadan fırlayarak. "Yağmur durmuş gibi görünüyor."

Başka bir odadan kafenin arka tarafına geçtik, o odada da küçük yuvarlak masalar vardı ama hepsi boştu. Basık, soğuk ve sessiz bir odaydı, masaların cilalanmaya ihtiyacı var-

dı. Bir duvarda, bana Rocky'yi anımsatan Byronvari genç bir adamın üzeri lekeli bir gravürü asılıydı. Oda üzerleri sarmaşıklarla kaplı yüksek duvarları olan küçük, romantik bir bahçeye açılıyordu.

"Ne kadar kasvetli bir yer!" diye haykırdı Dora. "Birkaç çizgili şemsiyeyle renklendirilebilir."

"Mevsimi geldiğinde şemsiyeleri çıkartıyoruz, hanımefendi," dedi garson, alınmış bir tonla. Elinde hesap pusulamızla bizi izlemişti, sanki çayların parasını ödemeden kaçacağımızdan korkuyordu. "Ama sezon kapanmak üzere olduğu için artık çok sık öğle yemekleri ve çaylar düzenlemiyoruz."

Evet, diye düşündüm hüzünle, yaz mevsimi sona ermek üzere, bu küçük bahçedeki güller de yazın son gülleri. "Burası çok eski bir ev olmalı," dedim, "neredeyse Elizabeth döneminden kalma."

"O kadarını bilmiyorum, hanımefendi, ama adı Ye Olde Magpie* olduğuna göre, oldukça eski olduğu kesin," dedi garson. "Biraz para harcayıp modernleştirmemeleri çok yazık. Mutfak korkunç bir halde."

"Bu bahçeye girmek içimden gelmedi," dedi Dora. "Bana çok kasvetli görünüyor. Sen girmek istiyor musun?"

"Hayır, pek değil," küçük çimenliği ve üzeri sarmaşıklarla kaplı mermer melek heykelciğini görebiliyordum, bunların hepsi biraz fazla melankolik bir hava yaratıyordu. "acaba bu bahçenin kartı var mıdır?"

"William'a göndermek için mi?"

"Evet belki de, aslında ona bir tane gönderdim."

"Bence bir tane daha gönderme, peşinden koştuğunu sanabilir."

Bu konuda aynı fikirde olduğumu belirttim, gözümün

(*) Yaşlı saksağan. (ç.n.)

önüne William'ın korku dolu yuvarlak boncuk gözleri gelmişti. Ancak Ye Olde Magpie'a ait hiçbir kart yoktu, olsaydı ve ben Rocky'ye yollayacak kadar cesur olsaydım bile, yazın son gülünden veya üzeri sarmaşıklarla kaplı melek heykelinden bahsedebileceğimi sanmıyordum.

"Beş otobüsünü kaçırmasak iyi olur," dedi Dora, "umarım bu defa papazlarla dolu değildir."

Durağa vardığımızda, çok uzun bir kuyruk olduğunu gördük, kuyruğun en sonunda yerimizi aldık, otobüs geldiği zaman sadece oniki kişi binebildi. Otobüsün üst katından bize bakmakta olan bir grup papazı fark edince, Papa ve dogmalarının bir şekilde zafer kazandığını hissettim.

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

Bir hafta sonra, masamın başında oturmuş, Rocky'e mektup yazmaya çalışıyordum. Hüzünlü Eylül akşamlarından biriydi, insan masasının üzerindeki lambayı yaktığında yazın gerçekten sona erdiğini hissediyordu. Yarım saati aşkın süreden beri oturuyor, yazmaktan çok dışarıdaki yağmuru dinliyordum, çünkü ne yazacağımı bilemiyordum. Eşyalardan söz etmek kolay değildi, ama Helena'nın pişmanlık duyduğunu, tekrar bir araya gelmek istediğini, onu kabul etmesi gerektiğini yazmak çok daha zordu. Aslında kim kimi kabul edecekti? Esas nokta buydu, kimi suçlayacağımı bilemediğim için bunu unutmuştum. Marulları doğru dürüst yıkayamamak, meşe ağacından sehpanın üzerine dikkatsizce konan sıcak tencere.... şimdi sanki bütün sorunlar bu kadarmış gibi geliyordu. Ancak bir de Everard Bone vardı o, hangi noktada bu olaya karışmıştı? Onun konumu "rezalete" karışmak istemeyen endişeli bir izleyiciden fazlası değildi. Everard'a gönderdiğim seçilmiş sözcüklerle yazılmış kartı anımsayarak gülümsedim. Dartmoor'daki bir dormen - en azından bu ad bile kulağa hoş geliyordu.

"Bugün burada bir gezinti yaptık - acaba burayı biliyor musun? Çok hoş bir yer. Şansımıza hava çok güzeldi, harika bir manzara vardı. En içten dileklerimle - M. Lathbury." Bu, her zaman kullanmadığım belirsiz imza ile, erkek mi yoksa kadın mı olduğumu çıkartmak zordu, aslında kartta kullanılan sözcükler pek de bir erkeğin ağzından çıkmış gibi değildi. William Caldicote daha şanslıydı, ona üzerinde Diamond Jubilee bando yerinin resmi olan bir kart gönderdim. Üstündeki yazı burada tekrarlanmasının sıkıcı olacağına inandığım şakalarla doluydu. Rocky için ise uygun bir kart bulamadım.

"Sevgili Rocky..." Kararlılıkla mektuba geri döndüm ve temiz bir sayfa seçip yazmaya başladım. "Devonshire'daki tatilden yeni döndüm, orada Helena'ya rastladım." Bu iyi bir başlangıçtı. Helena'nın sıkkın ve mutsuz göründüğünü yazıp, sonra da onun nasıl olduğunu soracaktım. Sonra da kişisel fikrimi belirtecektim - "İşinize karıştığımı düşünebilirsin ama bana öyle geliyor ki..." Bana öyle gelen neydi? diye düşündüm, iyice artan yağmuru dinleyerek, ve benim düşüncem onu niye ilgilendirsindi?

Kapı zilinin sesi beni sanki arkamdan silah patlatılmış gibi sıçrattı. Kim gelmiş olabilirdi? Saat çok geç olduğu için değil -neredeyse dokuz buçuktu- ama aklıma beni bu havada haber vermeden ziyaret edecek kimse gelmiyordu. İsteksizce aşağıya inmeye başladım, ancak bardaktan boşanırcasına yağan yağmuru görünce acele ettim çünkü gelen her kimse kapıda beklerken sırılsıklam olabilirdi.

Tam kapıyı açıyordum ki, adımın çağrıldığını duydum. Bu, Winifred Malory'nin sesiydi. Onu gerçekten de beklemiyordum, çünkü bugünlerde Julian ve Allegra Gray ile iyi bir üçlü oluşturduklarını ve benim dışlandığımı düşünüyordum.

"Ah, Mildred, Tanrıya şükür ki evdesin!"

Onu hemen içeri aldım ve sırılsıklam olduğunu gördüm. Sonra, üzerinde sadece ince bir elbise olduğunu, şapka veya palto giymediğini fark ettim, ayaklarında da sırılsıklam olmuş, terliğe benzer bir şey vardı.

"Winifred! Ne akla hizmet böyle giyindin? Şemsiye bile almadan sokağa nasıl çıktın?" Çok sert konuşmuş olmalıyım ki, tekrar çıkıp gidecekmiş gibi geri çekildi, o zaman ağladığını gördüm. Oturma odama çıktık ve onu şöminenin karşısında bir koltuğa oturttum. Sonra yaptığımın çok fazla farkında olmayarak elektrikli çaydanlığı fişe taktım.

"Artık o kadınla bir saniye bile aynı evde kalamam," diye patladı Winifred.

"Hangi kadın?" diye aptalca sordum, "o kadın" bir oyun veya roman kahramanıymış gibi melodramatik bir tonla söylenmişti.

"Allegra Gray," diye kekeledi gözyaşları arasında.

O kadar şaşırmıştım ki ne diyeceğimi bilemedim, konuyla tamamen ilgisiz bir şeyi, her dramatik olayda elimde çaydanlık olduğunu düşündüm.

"İyi anlaştığınızı sanıyordum..." diyebildim ancak.

"Önceleri öyleydik, ama onun gerçek kimliği su yüzüne çıktı. Bir insana değer vermek, sonra onun bunu hak etmediğini görerek aldanmak korkunç bir şey."

Zaten bütün bunları en baştan hissetmiştim, ben de Allegra Gray'e karşı nedenini bilmediğim olumsuz duygular besliyordum. Winifred ile aralarındaki sürtüşme, tatile gitmelerinden çok daha önceye dayanıyor gibiydi.

"Whitsuntide'da Lady Farmer'ın gönderdiği çiçekleri anımsıyor musun?"

"Zambakları söylüyorsun değil mi?"

"Evet. Allegra ile birlikte sunağı hazırlıyorduk ve doğal olarak zambakları oraya koymak istedim ama o, zambakları yerlere serpiştirmeyi, şakayıklarla hezaran çiçeklerini suna-

ğa koymayı önerdi. Ona hiçbir zaman sunağa şakayık koymadığımızı, doğal olarak Lady Farmer'in sunağa konulmak üzere gönderdiği çiçekleri görmek isteyeceğini söyledim..."

Bir anda kendimi çok yorgun hissettim, İngiltere'nin her yerinde kiliselerde böyle küçük sürtüşmelerin olduğunu düşündüm. Birinin dekore ettiği sunağa bir başkasının müdahale etmesi, bir başkasının hediye ettiği çiçeklerin arkalarda bir pencereye konması, otuz yıldan beri bakırları parlatan birinin eleştirilmesi... Şimdi de, Lady Farmer'ın yere konan zambakları ve sunaktaki şakayıklar, duyulmamış şey! Bu noktada, daha önemli şeyler de vardı tabii ki. Ufak dostane eleştiriler, gün geçtikçe esprisini yitiren takılmalar

"Winifred, giyim tarzını değiştirmek zorundasın... Julian ile ne zaman evlenelim, sence? Nerede oturmayı düşünüyorsun?" Bu soruları bazı öneriler izliyordu, East End'e taşınmak, dini topluluklara katılmak -"Sevgili Winifred, bence sen tam bu işin için yaratılmışsın"- veya yaşlı insanlarla dolu olan Bournemouth'daki konforlu düşkünler evi gibi...

"Ama Mildred, ben yaşlı değilim ki! Sadece ondan bir iki yaş büyüğüm." Winifred'in sesi ağlamaklı çıkıyordu, ben de onu tabii ki yaşlı olmadığına inandırmaya çalıştım.

"Her zaman üçümüzün mutlu bir hayat sürebileceğimizi düşünürdüm. Başka bir seçenek aklımdan bile geçmiyordu. Julian da bununla ilgili hiç ipucu vermemişti."

"Tabii ki vermez," dedim. "Söyleyeceklerim sana kötümserlik gibi gelebilir, ama sence de erkekler zor durumda kaldıklarında çözümü başkalarına bırakmazlar mı? Ayrıca, evli çiftler yalnız kalmak isterler," dedim olabildiğince nazik. "Sen, onlar evlendikten sonra başka bir yere taşınmayı, hiç aklından geçirmedin mi?"

"Korkarım ki hayır, zaten çok fazla evli insan tanımıyorum. Julian'ın evleneceğini şimdiye kadar hiç düşünmemiştim. Erkekler gerçekten çok garip," dedi dokunaklı ve şaş-

kın bir ses tonuyla, sanki bunu hayatında ilk kez keşfetmiş gibiydi. "Hiç evlenmeyeceğini söylerdi. Biliyor musun Mildred, ne kadar iyi olurdu, sen ve o..."

"Böyle bir şey hiçbir zaman söz konusu olmadı," dedim çabucak. "Bu akşam bütün bunlar olurken Julian neredeydi? Eminim ki bu yağmurda evden ayrılmana izin vermezdi."

"Julian evde yoktu, bu gece erkekler kulübü toplantısı vardı, yemekten hemen sonra çıktı, yoksa Allegra bu söylediklerinin hiçbirini söyleyemezdi. Yanında Julian varken bana çok iyi davranıyor. O da onun çok iyi bir insan olduğunu sanıyor."

"Evet, erkekler bazen kolay aldanırlar. Bizim görebildiğimiz sonsuz derinlikleri göremezler."

Tenin altındaki köpek* diye düşündüm, sonra da bunun William Caldicote ile beraber gittiğimiz bir oyunun adı olduğunu anımsadım, bu yüzden bu örnek çok uygun düşmemişti.

Bir an için sessizliğe gömüldük, masamın üzerinde duran Rocky'e yazılmış yarın mektubu anımsadım.

"Julian ne zaman dönecek?" diye sordum. "Onun döndüğüne emin olduğumuz bir saatte beraberce eve gideriz."

"Ama Mildred, ben seninle oturacağımı ummuştum," dedi Winifred korkutucu bir içtenlikle.

Bir an için ne söyleyeceğimi bilemedim, cevap vermeden önce dikkatlice düşünmem gerektiğinin farkındaydım. Evimde düzgün bir nevresim takımı bile olmaması gibi basit mazeretler bu durumda geçerli olmazdı. Kendime gerçekten sevdiğim bir insan olan Winifred ile aynı evi paylaşma fikrinin içimi sıkıntıyla doldurmasının nedenini sorma-

---

(*) *Dog under the skin*: Tenin altındaki köpek, bastırılmış saldırganlık duygusunu anlatan bir deyim.

lıydım. Belki de bu, bir kez onunla birlikte yaşamayı kabul edersem, bunun sonsuza dek süreceğini bildiğim içindi. Değişeceğini düşündüğüm şartlar yoktu ki bu durum geçici olsun, örneğin ben evlenmeyi düşünmüyordum. Evlenme fikri bana oldukça hayali geldiği için gülmeden edemedim.

Winifred güldüğümü fark ederek belli belirsiz gülümsedi. "Tabii bu, biraz aşırı bir istek olabilir," diyerek duraksadı, "ama bana karşı her zaman çok iyiydin. Tabii ki kirayı paylaşırım," diye atıldı.

Masamdaki yarım kalmış mektuba da bakarak artık başka insanların sorunlarıyla uğraşmaktan bıktığımı düşündüm. Sonra da bencil ve kendi prensipleri olan bir insan haline dönüştüğüme ve geçinilmesi zor biri olduğuma karar verdim. Misafir odamdaki yatağın sert olması veya Dora'nın her an benimle tekrar yaşamaya başlaması gibi mazeretler de ortaya koyamazdım. Winifred'e yardım etmek için bir şeyler yapmalıydım.

"Tabii ki birkaç gün burada kalabilirsin," dedim, "en azından olayların nasıl geliştiğini görene kadar."

Bana teşekkür etti ve yine sessizleştik, sanki cümlenin son bölümünü düşünüyorduk. Bu teklifi yaptıktan sonra kendimi daha iyi hissettim ve birlikte çarşaf ve battaniye çıkartmaya koyulduk. Tam yatağını hazırlamıştık ki, aşağı kapının zilinin telaşlı ve sabırsızca çalındığını duyduk.

Aşağıya indiğimde karşımda Julian Malory'yi buldum. Başında şapkası yoktu, omuzlarında siyah ve rahiplere özgü bir yağmurluk sallanıyordu. Üzgün ve endişeliydi. Elinde niçin pinpon raketleri taşıdığına anlam veremedim, sonra bu gecenin erkekler kulübü toplantısı olduğunu anımsadım.

"Winifred nerede?" diye atıldı. "Onu bu gece gördün mü?"

"Evet, evet burada," dedim. "Olanlardan sonra bir iki ge-

ce benimle kalacak," diye eklerken kendimi bir garip hissettim.

"Bu imkansız," dedi Julian çabucak. "Beni anlamalısın."

Yukarı çıkarken ön kapı lambalarını yakıp söndürüyordum, bir yandan da Winifred'in bir iki gece benimle kalmasının niçin imkansız olabileceğini düşünüyordum.

"Anlamıyor musun," diye devam etti. "Mrs Gray ve ben evde yalnız kalamayız. Bu doğru olmaz."

"Zaten o kendi dairesinide kalmıyor mu?" dedim, bir yandan da ona "Allegra" yerine "Mrs. Gray" diye hitap etmesinin nedenini anlamaya çalışıyordum.

"Yine de aynı çatı altındayız."

"Bence biraz büyütüyorsun," dedim, şu çatı meselesinden bıkmıştım. "Kimse kötü bir şey düşünmeyecektir. İkiniz de saygın insanlarsınız, hem siz nişanlısınız."

"Nişan bozuldu," dedi Julian kesin bir tavırla, pinpon raketlerini mutfak masasının üzerine bıraktı.

Neler olduğunu tam anlayamadım ama sonunda hepimiz oturmuştuk, ben hem Julian'ı hem de tekrar gözyaşlarına boğulmuş olan Winifred'i teskin etmeye çalışıyordum. Her ikisi de bu gece bende kalsalar iyi olurdu, ama bunu nasıl ayarlayacaktım? Napier'ların yataklarından birini kullanmadığım sürece tek seçeneğim oturma odasındaki dar yatakta yatmaktı.

Julian tam olarak neler olduğunu anlatmadı. Anladığım kadarıyla eve gelip Winifred'in nerede olduğunu sormuş, sonra herşeyi öğrenmişti. Allegra Gray ile aralarında tam olarak neler geçtiğini hiçbir zaman bilemeyeceğim. Bazı korkunç şeyler hiçbir zaman ortaya dökülmez ama doğru olmadığını bildiğimiz halde onları öğrenmek için can atarız. Kendimi anlamsız ayrıntılar üzerinde düşünürken buldum - kimin nişanı bozduğu, Allegra'nın yüzüğü geri verip vermediği, erkekler kulübünden sonra eve gidip daha sonra

bana gelmesine rağmen hâlâ niçin pinpon raketleri taşıdığı gibi. Belki de bütün bu tantana sırasında onları elinden bırakmamıştı. Bu tür olayların nasıl geliştiğini biliyordum.

O anda telefon çaldı. Arayan, Malory'lerin yanında çalışan Mrs. Jubb'du. Ahizeyi Julian'a verdim ve onun karşı taraftan gelen uzun açıklamalara kısaca "Evet" veya "Hayır" diye cevaplar verdiğini duydum.

"Evet, gitmiş," dedi bize dönerek. "Yanına küçük bir bavul almış ve on dakika kadar önce evden ayrılmış. Mrs. Jubb bana haber vermesi gerektiğini düşünmüş."

Winifred iç çekerek tekrar ağlamaya başladı.

Şüpheyle Julian'a baktım, o da başını salladı.

"Hadi Winifred," dedim, "bu gecelik bu kadar yeter. Şimdi yatmalısın, ben de sana uyku verecek sıcak bir şeyler getireyim."

Winifred peşimden gelmeye razı oldu, onu odasına yerleştirdikten sonra, ateşin yanında umutsuzca oturan Julian'ın yanına döndüm.

"Gecenin bu saatinde nereye gitmiş olabilir?" diye sordum, sanki kapının çalınacağından ve onu karşımda bulacağımdan korkuyordum.

"Kensington'da bir arkadaşı var, onu ağırlayabilir, büyük olasılıkla oraya gitmiştir."

"Nasıl bir arkadaş?"

"Kendi dairesi olan, hiç evlenmemiş bir kadın. Doğru dürüst bir insan olduğuna eminim."

Arkama yaslanıp gözlerimi yumdum, gerçekten de çok yorgundum. Mrs. Gray'in arkadaşının da yorgun olup olmadığını düşündüm. Geceliği üzerinde, derli toplu mutfağında Ovaltine için süt hazırlarken kapının çalınışı ile irkilmiş ve gecenin bu saatinde kimin gelmiş olabileceğini merak etmiş olmalıydı. Şimdi ise gecenin büyük bölümünü uykusuz geçirerek dert dinliyor ve karşısındakini yatıştırıyordu.

"Ne iş yapıyor?"

"Kim ne iş yapıyor?" diye rahatsız bir tonla sordu Julian.

"Kensington'da evi olan arkadaşı."

"Pek emin değilim. Bir yerlerde çalışan bir memur galiba. İyi bir işi var sanırım."

"Herhalde Mrs. Jubb neler olduğunu biliyordur."

"Eminim ki ters giden bir şeyler olduğunu sezmiştir. Yarın zaten herkes öğrenecek, bu tür şeyleri saklamak zordur."

"*The Times*'a ilan mı vereceksin?"

"Böyle bir şey yapmak gerekir mi?" diye anlamsızca sordu Julian. "Bunun gerekli olduğunu hiç düşünmemiştim."

"Utanç duymanı önleyebilir, aslında bunda utanılacak bir şey yok," dedim. "Zararın neresinden dönülse kârdır."

"Evet böyle derler, değil mi? İnsan hata yaptığını kabul edebilmeli. Onun gerçek kişiliğini anlayamamışım. Çok tatlı birisi olduğunu sanıyordum."

Gerçekten de çok tatlıydı, diye düşündüm ama bunu söylemedim. Julian'ın zaten kendisini kötü hissettiğini, bir de benim onun da diğer erkekler gibi güzel bir yüze hemen tav olduğunu söylememin kötü olacağını düşündüm.

"Tabii ki bütün hata bendeydi," diye devam etti Julian. "Şimdi bunu daha iyi görebiliyorum."

"Her ne kadar genellikle bir taraf daha çok suçlansa da, bence her zaman iki tarafta da hata vardır. Kendini boşuna suçlama artık."

"Sağol, Mildred," dedi, belli belirsiz bir gülümsemeyle. "Çok iyisin. Sensiz ne yapardık bilmiyorum."

"Belki de din adamlarının hiç evlenmemeleri gerek," dedim, Julian'ın artık özgür bir insan olduğunu ve kilise işleriyle uğraşan bizlerin bundan böyle kendimizi reddedilmiş gibi hissetmeyeceğimizi düşündüm. O an için bu düşünce,

içimde belirgin bir kıpırtı uyandırmadı. Belki de, ertesi sabah biraz dinlendikten sonra daha farklı şeyler hissedebilirdim.

"Bazıları bunu çok iyi beceriyor," dedi Julian üzüntüyle.

Aklıma şansını bir daha deneyebileceğini söylemekten başka bir şey gelmedi, ama o an için bunu söylemek de pek uygun kaçmayacaktı.

"Evlenmek isteyeceğim insanın nasıl biri olacağını biliyorum," diye devam etti, "aslında onu bulduğumu sanmıştım ama belki de çok uzağa baktığım için yakınımdakini göremeyişim."

Sobaya baktım, parlak ışıklı elektrikli çubuğun böyle bir durum için daha uygun olmasına rağmen keşke kömür ateşi olsaydı diye düşündüm.

"Ayağımın altındaki çiçekleri göremedim," dedi Julian yumuşak bir tonla.

Dallarında asılı duranların baygın kokularını duyamadım, diye içimden devam ettim, bu alıntının tam olarak durumumuza uygun olup olmadığından emin değildim, nedense Julian'ın kastettiğinin bu olmadığını düşünüyordum.

"Bu Keats'di, değil mi?" diye sordum pervasızca. Her zaman *Dallardaki baygın kokulu çiçekler*'in çok güzel bir roman adı olacağını düşünmüşümdür. Belki de biri üst, diğeri alt düzey iki kilisenin rekabeti hakkında bir roman. Acaba bu ad bir yerlerde kullanılmış mıdır?"

Julian güldü, aramızda oluşan rahatsızlık ve duyduğum utanç yok oldu. Ayağa kalkarak, gitmeye hazırlandı. Yağmurluğunu giydi, fakat mutfak masasındaki pinpon raketlerini unutmuş gibi yaptı, ben de farkında olduğum halde ona hatırlatmadım. O gider gitmez yattım ama pek iyi uyuyamadım. Rüyamda Allegra Gray'in elinde bavullarıyla evime geldiğini, Rocky'nin sobanın başında bana evlenme tek-

lif ettiğini ama başımı kaldırınca onun aslında yağmurlukları içindeki Julian olduğunu gördüm.

Utanarak ve hayalkırıklığı içinde uyandım, Winifred'in kahvaltısını yatağına götürmeye karar verdim.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ertesi sabah gelen Mrs. Morris'in tavırlarında gizli bir heyecan seziliyordu, bir yandan işini yaparken bir yandan da gülümsüyor, kendi kendine başını sallıyor ve Winifred ile bana yüzündeki zafer ifadesi ile bakıyordu. Winifred'in gitmesini beklediğini seziyordum, ikinci çayımızı içtikten sonra, Winifred eve dönüp Julian'a bakmasının bir mahzuru olup olmadığını sorduğunda ben de en az Mrs. Morris kadar onun gitmesini istemeye başlamıştım.

"Evet, Miss Lathbury, şimdi buna ne diyeceksiniz bakalım?"

Lavaboya yaslanmış, ellerini kalçalarına koymuştu. Sesinin tonundaki zafer havasını tam anlamıyla paylaştığım söylenemezdi, kendimi önyargılı bir seyirci topluluğunun önüne çıkmış ve onların beklentilerini karşılamaktan aciz gibi hissediyordum.

"Her şey çok hızlı gelişti," dedim cılız bir tonla. "Ne söyleyeceğimi bilemiyorum."

"Hayat böyledir işte. Nişanlanırsın, ayrılırsın. Neler olacağını önceden kestirmek zor."

Gerçekten de böyle olduğunu kabul etmeliydim. "Tam olarak neler olduğunu bilmiyorum," dedim.

"Merak ettiğiniz buysa," dedi iç rahatlığıyla "Mrs. Jubb'dan her şeyi öğrendim. Her şeyi kelimesi kelimesine duymuş."

"Tanrım, kapı dinlemiş olmalı!"

"Kapı dinlemek mi? Sesleri bütün evde çınlıyormuş. Yani Mrs. Gray'in sesi tabii ki, rahip ağzını bile açmamış. Sadece bir şeyler mırıldanmış o kadar. Çok korkunçmuş!"

Julian'ın elinde pinpon raketleriyle sükunetini koruyabilmiş olmasına sevinmiştim, aslında başka türlü davranmasını da beklemezdim.

"Zaten, bir rahipten yeteri kadar çektiğini, rahiplerin kadınlara nasıl davranılacağını bilmediklerini ve buna şaşırmamak gerektiğini söylemiş." Mrs. Morris duraksadı, şaşkın görünüyordu. "Mrs. Jubb buna niçin şaşmamak gerektiğini söylemedi. Sonra Miss Winifred ile ilgili korkunç şeyler anlatmış, söyledikleri inanılmazmış."

"Nasıl şeyler?" diye sordum.

"Mrs. Jubb tam olarak söylemedi, ya da tam duymamış olabilir, sadece korkunç şeyler olduğunu söyledi. Ayıp sözler değil ama," dedi Mrs. Morris, ses tonunu alçaltarak ve korkuyla bana bakarak, "ne demek istediğimi anlıyorsunuzdur, yani küfür falan değil. Sonra Mrs. Gray çığlıklar atarak yukarıya çıkmış, o da hemen evi terk etmiş. Sonra Mrs. Gray elinde bavuluyla aşağıya inmiş ve bir yerlere gitmiş, Mrs. Jubb nereye gittiğini bilmiyor," Mrs. Morris bu eksik bilgiyi tamamlayabilmek umuduyla yüzüme baktı.

"Sanırım Kensington'da bir arkadaşına gitmiş," dedim, bir yandan da aslında Mrs. Morris ile böyle bir sohbete girmemin doğru olmadığını, ama gerçekleri bilmesinin hakkı olduğunu düşünüyordum.

"Kensington, hmm," dedi Mrs. Morris, heyecanlanınca Gal şivesi hissediliyordu. "Mr. Malory, yani peder Malory geri döndüğünde korkunç görünüyormuş, Mrs. Jubb'un söylediğine göre. Herhalde amaçsızca sokaklarda dolaşmıştır," diye devam etti, kendinden de bir şeyler ekleyerek. "Büyük olasılıkla nehir kenarına gitmiştir."

Şöminemin karşısında oturduktan sonra Julian'ın böylesine korkunç görünmesinin nedenini anlayamamıştım, tabii eğer benden çıkıp başka bir yere uğramadıysa. "Julian Mrs. Malory ve benimle birlikte buradaydı."

"Neyse, sonunda nereye gitmesi gerektiğini anlamış," dedi Mrs. Morris gözleri parlayarak. "Ben size daha önce de söylememiş miydim, Miss Lathbury? Zavallı adam, gerçek dostunun kim olduğunu öğrenmiş oldu. Daha önce fark edememesi ne yazık. Her işte bir hayır vardır. St. Paul gibi, öyle değil mi?"

"Tam olarak öyle değil, ama..." diye söze başladım, ama Gallilere özgü bilmişliği ile başa çıkmamın yolu yoktu.

"Gözleri açıldı, onun ve sizin gerçek yüzünüzü gördü ve aradaki farkı anladı! Onca zaman böylesine kör olduğunu, karanlıklarda el yordamıyla yolunu bulduğunu düşünmek...!"

"Ben pek öyle olduğunu..."

"Siyahla beyazı ayırt edememek, ama çoğu erkek de böyle değil midir zaten. Bir rahibin de diğer erkeklerden bir farkı yok, sadece giysisinin yakası farklı o kadar, öyle değil mi?"

Rahiplerle diğer erkekler arasında yakalarından başka da farklar olduğunu söyleme gereği duymadım.

"Halimize bakın Miss Lathbury, bütün işler bizi bekliyor," dedi aniden tahta saplı ıslak bezini kapıp hışımla kovanın içine daldırarak. "Ama ben olanlara hiç şaşmadım. Bunu bekliyordum."

Mrs. Morris'in neyi beklediğini bilmiyordum ama bu konuda yeteri kadar konuştuğumuza emindim. Julian ile evlenmem mi gerekiyordu? Beklediği bu muydu? Uygun bir süre geçtikten sonra Julian bana evlenme teklif edecek, ben de kabul edeceğim, böylece bütün kilise cemaati mutlu olacaktı. Her şey mükemmel görünüyordu, ancak bu sabah, dün akşamkinden daha hevesli değildim. Kendimi hâlâ reddedilmişlerin arasında görüyordum ve birbirimize âşık olduğumuzu sanmıyordum. Elbette onu seviyordum ve hayranlık duyuyordum, hatta saygı duyuyor ve değer veriyordum, tıpkı Everard Bone'un Esther Clovis'e verdiği değer gibi. Ancak bu yeterli miydi? Neyse, şu anda böyle şeyler düşünmek hoş değildi. Yapabileceğim somut bir şeyler olmalıydı. Mrs. Gray'in eşyaları ve mobilyaları ne olacaktı? Bir arabulucu veya mektup yazıcıya ihtiyaç var mıydı? Mektup yazmak deyince aklıma hâlâ masamda duran Rocky'ye yazdığım bitirilmemiş mektup geldi.

Dişlerimi sıkarak bu işi bitirmem gerektiğini düşündüm, masaya çöktüm ve mektubu bitirdim. Fazla düşünmeden yazdım ve gereksiz detaylara değinmedim. Julian ve Mrs. Gray ile ilgili haberleri verdim, bunu özensiz mektubum için bir mazeret olarak kullandım.

Mektubu postaladıktan sonra, yiyecek bir şeyler almak üzere alışverişe çıktım. Hasır çantamın içi pek de iştah açıcı olmayan yiyeceklerle dolu olarak eve dönerken, Rahibe Blatt'ın bisikletiyle bana doğru geldiğini gördüm. Yavaşlayarak kaldırımı kapattı, durup onunla konuşmaktan başka çarem kalmamıştı.

"Evet, evet," dedi, söze benim başlamamı istiyordu.

"Evet," diye tekrarladım, "gerçekten de söyleyecek bir şey yok. Çok üzücü, öyle değil mi?"

"Tabii ki Peder Malory için çok üzüldüm, aslında kadını hiç sevmemiştim, ama her işte bir hayır vardır."

"Sanırım öyle," dedim emin olmayarak, öyle olduğuna inandığım halde, bazı şeylerin kesinleşmesi için daha çok erken olduğunu düşünüyordum.

"Artık Mrs. Gray'in dairesine taşınabilirim," dedi Rahibe Blatt zafer kazanmışçasına. "Stoke-on-Trent'de oturan bir arkadaşım bu yakınlara, Pimlico'ya çalışmaya gelecek, biz de birlikte bir eve çıkmayı düşünüyorduk, şimdi her şey daha kolay olacak."

"Kime niyet kime kısmet," dedim, kendimi Mrs. Morris ve St. Paul gibi hissederek.

"Kesinlikle," Rahibe Blatt kuvvetlice başını salladı. "Ben de daha bu sabah Peder Malory'e aynı şeyi söyledim. Haberi duyar duymaz rahip evine koştum. Aynı çatı altında yaşamaya devam etmelerinin doğru olmayacağını düşünüyordum ve kendi fikrimi bu soruna bir çözüm olarak saklıyordum. Ancak o zaten evden ayrılmış."

"Kensington'da bir arkadaşına gitmiş," diye mırıldandım.

"Evet, herkes için en iyisi de bu. Sen oldukça yorgun görünüyorsun," dedi birden. "Suratın sararmış. Biraz kendine baksan iyi olur." Bu cesaret verici sözlerden sonra, bisikletine atlayıp bütün haşmetiyle gözden kayboldu.

Yorgunum, dedim kendi kendime, merdivenleri çıkarken, yüzüm de sapsarı. Yanıma kimse yaklaşmasın. Winifred de evinde Julian'ı teskin ettiğine göre, kendi evime gidip dinlenebilirdim. Etrafı böyle kusursuz kadınlarla çevrili olduğu için Julian'a acıdım. Ama böylelikle en azından Mrs. Gray gibi kadınlardan korunabilecekti; Rahibe Blatt'ın bu tür tehlikelere karşı onu kahramanca koruyacağına emindim. Belki de Julian'ı böylesine iyi korunmaktan kurtarabilmek için onunla evlenmek benim görevimdi.

Kendime iki yumurta, bir önceki günden kalan çorba, peynir, bisküvi ve elmadan oluşan güzel bir öğle yemeği hazırladım. Erkek olmadığıma memnundum, ya da en azın-

dan, yalnız kalır kalmaz kendine bıldırcın ziyafeti çeken bir erkek olmadığıma memnundum, tabii birisi benim için bıldırcın pişirse itiraz etmezdim. Bulaşıkları yıkadıktan sonra huzur içinde yatmaya hazırlandım ve termoforumu alarak yorganın içine girdim. Okumakta olduğum kitap bitmişti, kütüphanemde onca büyük yazar ve şairin kitabı olmasına karşın hiçbirinin beni çekmemesi garipti. Aslında her zaman okumak istediğim *Karamazov Kardeşler* veya *In Memoriam*'a başlamanın tam sırasıydı, ama sonunda yine kilise dergisindeki tefrikalardan birini okumaya karar kıldım. Resimlerden birinde çıkık çeneli genç bir rahip genç ve güzel bir kadınla konuşuyordu, bunlar pekala Julian ve Mrs. Gray olabilirdi, ama Julian'ın çenesi çıkık değildi. Resmin altında şöyle bir yazı vardı, "Eminim ki Mrs.Goodrich kermes konusunda sizin kalbinizi kırmak istememiştir." Bölümü bitirdiğimde pek tatmin olmamıştım. Rahibin kızla evlenmesini engelleyen geçerli bir manisi vardı, Mrs. Goodrich belirsiz bir nedenden ötürü kermes sırasında onu terslemişti, ama hikâyenin geri kalanını öğrenmek için gelecek ayki sayıyı beklemeniz gerekiyordu.

Kilise haberlerini okumaya devam ettim. Muhasebecimiz, maddi açıdan sıkıntıda olduğumuzu bildiriyordu. Julian'ın cemaatine yazdığı mektup oldukça sıkıcı ve kısaydı. Bir grup Southend'de çok eğlenceli bir gün geçirmişti; Harvest Festivali için kilisenin dekore edilmesine yardım edenler ve bağışta bulunanlara teşekkür ediliyordu; cübbeleri tamir etmek için bir gün kararlaştırılıyordu. "Ekim'in ilk Salı günü öğleden sonrası resmi açılış yapılacaktı." Julian'ın "resmi açılış" sözcüğünü kullanması beni rahatsız etmişti ama tam burayı okurken uyuyakalmış olmalıyım, çünkü cüppelerle ilgili haber ile benim bilinçli bir şekilde susamış olduğumu ve çay saatinin gelmiş olası gerektiğini hissetmem arasında uzunca bir zaman geçmişti.

Çayımı bitirmek üzereyken telefon çaldı. Ahizeyi elime alıp kulağıma dayamadan önce, telefonun uzun uzun çalmasına izin verdim, bir yandan da arayanın kim olduğunu ve benden ne yapmamı isteyeceğini merak ediyordum. Kibar bir erkek sesiyle karşılaştım, ancak bir an kim olduğunu çıkartamadım.

"Merhaba Mildred, ben Everard."

Şaşırdım. Birbirimize ilk adlarımızla hitap ettiğimize dikkat etmemiştim, ama her halde bunca zamandan sonra bu olağandı, yine de ona Everard diye hitap ettiğimi anımsamıyordum.

Birbirimize hal hatır sorduktan sonra bir sessizlik oldu. Ne istiyordu acaba? diye düşündüm ve bekledim.

"Bu akşam bana yemeğe gelip gelmeyeceğini sormak için aramıştım. Et yemeği yapacağım."

Bir an kendimi ocağın üzerindeki küçük bir tencerenin içinde sebze pişirirken hayal ettim. Lavabonun üzerine eğildiğimi ve sırtımın ağrıdığını hissedebiliyordum. "Korkarım ki bu gece gelemem," dedim açıkça.

"Bunu duyduğuma üzüldüm." Sesi renksiz ve ifadesizdi, bu yüzden gerçekten üzülüp üzülmediğini anlamak zordu. "Belki başka bir zaman?" diye nezaketle sordu.

"Evet, tabii," dedim. Ama belki de o zaman et yemeği yemeyiz. Telefonda konuşuyor olmamıza karşın, söylediğim yalandan dolayı utandım ve sesimden doğru söylemediğimin anlaşılacağından korktum.

Bir sessizlik daha oldu. Bir sonraki görüşmemiz için bir tarih önermedi ama beni arayacağını söyledi.

"Yolladığın kart için teşekkürler," diye ekledi.

"Önemli değil," dedim aptalca, çünkü gerçekten de önemli değildi. "Yeni bir gelişme yok," diye ekledim.

"Gelişme mi?" diye şaşkınlıkla sordu. "Ne gibi bir gelişme?"

"Napier'larla ilgili."

"Ne gibi bir gelişme olabilirdi ki?"

"Bilemiyorum, yani..."

Konuşmamız tatsız bir hal almak üzereydi ki, şöyle atıldım, "Rahibimiz nişanını bozdu."

"Bu oldukça iyi bir haber değil mi?"

"Gerçekten de öyle."

"Senin böyle düşüneceğini biliyordum." Sesi, ilk tanıştığımız günlerdeki gibi ciddi ve mesafeliydi.

"Et yemeği için üzgünüm," dedim, neredeyse tükenmek üzere olan sohbetimize biraz canlılık getirebilmek için.

"Niye üzülesin ki?"

"Pişirmeyi biliyor muydun?"

"Evet, bir yemek kitabım var."

Telefon konuşmalarında bakışmalar veya gülümsemelere yer yoktu. Birkaç içten olmayan üzüntü ve özür bildiren sözcükten sonra sohbetimiz sona erdi ve telefonun sadece iş ilişkileri için kullanılması gerektiğine karar vererek kapattım.

Nedenini çözemediğim bir huzursuzluk içinde oturma odamda dolaşmaya başladım. Everard Bone'u görme ve ona yemek pişirme fikrinin şu anda kaldıramayacağım ağırlıkta olduğunu düşünmek istemiyordum, yine de onu elinde yemek kitabıyla mutfakta düşünmek canımı sıkıyordu. Et yemekleri bölümünü açacaktı. Ne miktarda biftek veya bonfilenin ne kadar sürede pişirilmesi gerektiğini okuyacaktı. Eğer terazisi varsa elindeki eti tartacaktı, sonra fırını kaç derecede çalıştırması gerektiğini düşünecek, fırını yakacak, karşısında durarak termometrenin yükselişine bakacaktı... Tam bu noktada gözlerim yaşlarla doldu, ancak hemen toparlanarak Everard Bone'un her işini halledebilen becerikli bir adam olduğunu düşündüm. Bir parça eti pişirmekten aciz olamazdı. Erkekler zannettiğimiz kadar çaresiz ve yar-

dıma muhtaç değillerdi, aslında çoğu zaman hayatlarını bizlerden daha iyi idare edebiliyorlardı. Everard Bone'nun yemeğe davet edebileceği birçok arkadaşı vardı belki de şimdi onları arıyordu. Ben gelmesem bile, başka biri memnuniyetle gelirdi. Ancak sonra aklıma başka bir fikir geldi. Niye aradığı ilk kişinin kendim olduğunu düşünüyordum ki? Belki de sonuncuydum. Benden daha samimi olduğu ve geceyi birlikte geçirmeyi tercih edebileceği birçok kişi olmalıydı. Kendimi niçin sürekli değersiz gördüğümü anlayamıyor, bu düşüncemden rahatsız oluyordum. Herhalde ilk seçenek olduğumu duymaya ihtiyacım vardı, ama bu konuda ne yapmam gerektiğini bilmiyordum. Evde geçireceğim akşam da gözüme sıkıcı görünmeye başlamıştı, akşam yapmayı planladığım ütü, dikiş, radyo dinlemek gibi gerekli ve zevkli sayılabilecek işleri anlamsız ve sıkıcı buluyordum. Sonunda rahip evine gitmeye ve yapabileceğim bir şey olup olmadığına bakmaya karar verdim.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

"Mildred, hayatım... seni görmek ne güzel!" Rocky'nin bu samimi selamına ve beni kucaklamasına hazır değildim. Hatta, uzun süre önce yazdığım mektuba yanıt vermediğinden Helena ile kendisini birleştirmeye çalıştığım için bana kızgın olduğunu bile düşünüyordum ve onu karşımda görmeyi beklemiyordum. Rahip kızlarının, yani kusursuz kadınların herkesin yapmaya cesaret edemedikleri şeylere el attıkları bilinen bir gerçekti.

"Merhaba Rocky," dedim yalnızca.

"Beni gördüğüne sevinmiş gibi değilsin."

"Tabii ki sevindim, ama o kadar beklenmedik bir zamanda geldin ki..."

"Bütün güzel şeyler beklenmedik zamanlarda olur zaten." En yakışıklı haliyle karşımda duruyordu, elinde bir demet krizantem vardı.

"Bunlar senin için," dedi, demeti bana uzatarak.

Çiçeklerin gelişigüzel koparıldığı ve demetlenmediği dikkatimi çekti.

"Yoksa senin bahçenden mi?" diye sordum.

"Evet, trene yetişmeden önce topladım."

Nedense o an çiçekler gözüme daha değersiz göründü. Rocky bunları seçmemişti, çiçekçiden satın almamıştı, öylesine toplamıştı. Eğer bir çiçekçiye gidip almış olsaydı... Kendimi toparladım ve bu saçma düşünceleri bir kenara bırakmaya karar verdim, insan niçin kendisiyle kişi olarak ilgilenmeyen kimselerin davranışlarını çözmeye çalışır ve boşu boşuna karşısındakinin birazcık da olsa kendisiyle ilgileneceğini umardı acaba?

"Helena sana çiçek getirmemi söyledi, bahçede de bunlar vardı," diye devam ederek içimde hiçbir şüphe kalmamasını sağladı.

"Teşekkürler, çok güzel," dedim. "Helena ile birlikte misiniz?"

"Evet, tabii. Mektubunu aldıktan sonra ona yazdım ve görüştük."

"Umarım işinize burnumu soktuğumu düşünmemişsindir?"

"Tabii ki hayır. Senin insanları örgütlemeye bayıldığını biliyorum," diye gülümsedi. "Doğumlar, ölümler, evlilikler ve bunun gibi olaylar."

Sürekli böyle olayların içinde yer aldığıma göre belki de gerçekten bundan hoşlanıyordum. Başkalarının hayatlarıyla uğraşmayı kendi hayatımla uğraşmaktan daha çok sevdiğimi düşündüm, sıkıntıyla.

Her zaman sohbet ettiğimiz yer olan mutfak kapımın girişinde duruyorduk. Rocky'nin gözlerini dikerek bana baktığını hissediyordum. Göz göze geldik.

"Mildred?"

"Evet?"

"Umuyordum ki..."

"Ne umuyordun?"

"Bana çay yapacağını. Önemli durumlarda her zaman çay

yaparsın ya. Seni düşündüğüm zaman aklıma ilk gelen özelliğin bu, sence de bu önemli bir olay değil mi?"

İşte beni düşündüğünde aklına gelen şey buydu - sürekli çay yapan bir kadın. Ona çay yapmaktan başka seçeneğim yoktu.

"Elbette," dedim. "Zaten neredeyse çay saati gelmiş bile."

"Kır evime hiç gelmedin. Niçin?"

"Davet etmedin ki."

"İnsan her zaman davet edilmeyi beklememeli. Birçok arkadaşım geldi."

"Wren subaylarından da gelen oldu mu?" Yabani çiçeklerle bezenmiş bahçesinde güzel bir şarap eşliğinde yemek yemişler miydi, acaba? Korkarım yemişlerdi.

"Wren subayları mı?" Rocky bir an için şaşkınlığını gizleyemedi, sonra güldü. "Evet, bir iki tanesi geldi. Üniformalar içinde olmadıkları zaman insana benziyorlar. Başka birçok kişi ziyaretime geldi. Oldukça sosyaldim. Orada yapayalnız olduğumu mu düşünüyordun?"

"Bilemiyorum, gerçekten de hiç düşünmemiştim." Onu nasıl hayal ettiğimi hatırlamak veya bunu ona söylemek istemiyordum. "Tabii ki erkekler pek yalnız kalamazlar, değil mi? Sanırım bunu daha önce de konuşmuştuk."

"Evet, tabii. Hemen her konu hakkında konuşmaktan bıkmamıştık."

Çay hazırdı, Helena onu terk ettiği günkü çay ne kadar açık olduysa, bugünkü o kadar demliydi. Aynı yöntemle yapılan çayların nasıl bu kadar farklı olabileceğini düşündüm. Acaba çayı yapan kişinin ruhsal durumunun bununla bir ilgisi var mıydı?

Bir süre sessizce oturarak çayımızı yudumladık, sonra ona dairesinden taşınan eşyaların geri getirilip getirilmeyeceğini sordum.

"Hayır, köyde oturmaya karar verdik," dedi. "Burayı pek sevmedik."

"Evet, sanırım kötü anılar..."

"Burada kalan eşyalar da kolaylıkla paketlenerek oraya taşınabilir herhalde, değil mi?"

"Evet, bu kolaylıkla ayarlanabilir," dedim, sesime canlı bir ton vermeye çalışıyordum. "Kimbilir sizin dairenize kim taşınır?"

"Umarım doğru dürüst birileri olur, çünkü banyonu paylaşacaksın. *Church Times*'a ilan vererek evi iki Anglo-Katolik bayanın kiralamasını sağlayamaz mısın? Gerçekten istediğin bu olmalı."

"Sanırım öyle." Bu fikrin beni nasıl bir sıkıntıya sürüklediğini belli etmemeyi umdum. Sonra da yeni kiracıların seçiminde hiçbir rolüm olamayacağını düşündüm. Her ne kadar birilerini tavsiye etme şansım olsa da, her şey ev sahibinin elindeydi.

"Daha daha ne haber?" diye sordu Rocky, son çikolatalı bisküviyi alırken. "Kilisede heyecanlı bir şeyler olmuyor mu?"

"Julian Malory nişanı bozdu," dedim. "Sanırım sana mektupta bundan bahsetmiştim."

"Tabii, şu senin rahip. Ama bu harika bir haber; artık seninle evlenebilir. İstediğimiz de bu değil miydi?"

"Benimle evlenmek istemiş olsaydı, Mrs. Gray'den önce bana teklif ederdi," diye belirttim.

"Yoo, bir kişi reddedildikten veya terkedildikten sonra gerçek değeri ortaya çıkar. Her zaman bunun çok romantik olduğunu düşünmüşümdür."

"Eğer reddeden kişi sensen o zaman romantik olabilir, ama insan hiçbir zaman reddedilen olmak istemiyor," dedim, kendimden emin olmayarak. Rocky'e gerçekten de Julian ile evlenmek istiyormuşum izlenimini verdiğimi hisset-

tim. "Her neyse, zaten hiçbir zaman ikimizin arasında dostluktan öte bir ilişki olmadı."

"Ne sıkıcı. Belki de rahip yardımcısıyla evlenirsin."

Sabırla, Peder Greatorex'in uygun ve evlenmeyi isteyeceğim tipte bir insan olmadığını anlattım.

"Bırak böyle kalayım," dedim. "Hayatımdan memnunum."

"Emin değilim. Yine de bir şeyler yapmamız gerektiğini hissediyorum," dedi Rocky belirsizce.

Ayağa kalkarak, çay tepsisini mutfağa götürdüm.

"Bu aralar dostumuz Everard Bone'u gördün mü?" diye arkamdan seslendi Rocky.

Bunu sorar sormaz, içimde bir huzursuzluk, hatta mutsuzluk hissettim. Everard Bone ve et yemeği. Bu şekilde düşününce çok saçma görünüyordu, bundan Rocky'ye bahsetmemeye karar verdim. Dalga geçecek ve anlamayacaktı. Beni, hatta benimle ilgili hiçbir şeyi anlamayacak oluşuna üzüldüm.

"Epey önce onunla yemeğe çıktık," dedim. "Her zamanki gibiydi."

"Sanırım, Helena ile birleştiğimizi duyunca hem hayal kırıklığına uğrayacaktır, hem de rahatlayacaktır," dedi Rocky kayıtsızca. "Bu durum onu da huzursuz etmiş olmalı."

"Onun açısından da garip bir durum," dedim. "Ya da öyle olduğunu zannediyorum."

"Zavallı Helena, kadınların ara sıra yakalandıkları anlamsız bir tutkuya kapılmış. Şu anda tamamiyle ayılmış durumda. Onu teselli etmesi beklenirken, Prehistorya Derneğinin bir toplantısı için Derbyshire'a gitmiş! Bunun ne demek olduğunu bilir misin?"

"Hayal kırıklığına uğramak mı? Evet, bilirim. Bir adamla tanışırsın, kilise bahçesinde sana Matthew Arnold veya ünlü bir şairden şiirler okur, ama tabii ki gerçek hayat çok

farklıdır," dedim acımasızca. "Ve bunları sadece böyle yapması beklendiği için yapar. Yani, aslında öyle biri değildir."

"Bu şekilde yaşamak da zor olmalı, sürekli kilise bahçelerinde Matthew Arnold'dan şiirler okumak," dedi Rocky. "ama belki de ihtiyacın olduğunda sana nazik davranabiliyordur, bu da önemli bir şey."

"Elbette." Bir kez daha, belki de son kez, gözümün önüne Amiralin villasının terasında grup halinde toplanmış olan Wren subayları geldi. O an için Rocky'nin nezaketinin onlar açısından önemi büyüktü, belki de bazıları bunu hayatlarının sonuna dek unutamayacaklardı.

Rocky ayağa kalktı. "Çay için teşekkürler. Helena hafta sonu geliyor. Orduevi kapanmadan gidip biraz alışveriş yapayım. Bu akşam işin var mı?"

"Noel kermesini düzenlemek için kilisede yapılacak bir toplantıya katılacağım."

"Noel kermesini düzenlemek için yapılacak bir toplantı," diyerek sesimin tonunu taklit etti. "Ben de gelebilir miyim?"

"Eminim sen çok sıkılırsın."

"Niçin kiliseler sürekli kermes düzenlerler? İnsan neredeyse sadece bu işe yaradıklarını düşünecek."

"Kilisemizin paraya ihtiyacı var."

"Belki size biraz bağış yapabilirim," dedi Rocky aniden. "Aslında daha kalıcı bir şey bağışlamak isterdim. Örneğin, vitray bir pencere -Rockingham Napier penceresi- kırmızı ve mavi olsa ne hoş olurdu. Veya kaliteli tütsü almak için para?"

"Gerçekten de çok iyi olurdu."

"Belki de bir gün böyle bir bağış yaparım. Şimdi gitmem gerek - hoşça kal!"

O gittikten sonra bir süre pencereden dışarıya baktım. Aynı şeyi daha önce de yaptığımı hatırlıyordum, hem de kı-

sa bir süre önce. Ancak o zamanki hislerim melankolik olmasına rağmen, daha güzeldi. Şu anda kendimi hissiz ve hayal kırıklığına uğramış hissediyordum, sanki Rocky beklentilerimi karşılayamamıştı. Aslında ne umuyordum ki? Heyecandan uzak, yüzeysel ve sıkıcı bir dostluk mu? Hayır, zaten kadınlarla kadınlar ve erkeklerle erkekler arasındaki dostlukların çoğu böyleydi. Ancak, eğer evli olmasaydı... Ama bu zaten gerçekleşmesi imkansız bir durumdu. Öncelikle, o zaman onunla tanışmış olmazdım, karısı onu terk ettiğinde ona yemek hazırlama imkânım olmazdı, "özel durumlarda" çay yapamazdım. Bu düşünceler aklıma Everard ve et yemeğini getirdi, onu nasıl da reddetmiştim. Neyse ki tam bu sırada kilise saati çaldı ve toplantıya gitme zamanımın geldiğini hatırlattı.

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM

Miss Statham'ın çaydanlığı ağzına kadar doldurduğunu görünce, aslında çok fazla çay içtiğimizi düşündüm. Hepimiz yemeğimizi yemiştik, veya yemiş olmamız gerekiyordu, Noel kermesi hakkında konuşmak üzere toplanmıştık. Çay içmeye ne gerek vardı? Bunları Miss Statham'a söylediğimde bana kırgın ve kızgın bir bakış fırlattı, "Çaya ne gerek mi var?" diye yineledi. "Ama Miss Lathbury..." Şaşırmış ve huzursuzlanmıştı, sorumun çok derin ve gerçek bir sıkıntı yarattığını fark ettim. Zihinde çöküş yaratan bir soruydu bu.

Şaka yaptığıma dair bir şeyler geveledim ve insanın günün her saatinde gece gündüz çaya ihtiyacı olduğunu ekledim.

"Bu çaydanlık çok ağır," dedi, iki eliyle kavrayarak masanın üzerine koyarken. "Kaldırmak için neredeyse erkek kuvveti gerekecek," diye sesini yükselterek ekledi. Önlerindeki yığınla kağıda gömülerek gizli ve erkeklere özgü bir iş yürütüyormuş gibi görünen kilise görevlilerinden Mr. Mallet ve Mr. Conybear ile muhasebeci Mr. Gamble, başlarını

kaldırıp şöyle bir baktılar, ancak yardım etmek için herhangi bir adım atmadılar.

"Görüyorum ki bu iş, daha güçsüz olduğu söylenen diğer cinsiyet tarafından halledilebiliyor." dedi Mr. Mallet. "Sanırım Miss Statham her şeyi kontrol altına almış."

"Hadi buyurun," dedi Miss Statham, "çay fincanlarınıza yer açın. Masayı kâğıtlarla doldurmuşsunuz, dirseğinizle fincanlara çarpabilirsiniz. İnsan sizin çay sevmediğinizi düşünecek."

"Biz böyle rahatız," dedi Mr. Conybeare. "Siz çayları koyun, Miss Statham, biz yer açarız."

Miss Statham ile birlikte erkeklere ve diğer kadınlara servis yaptım, sonra biz de oturduk. Winifred evde soğuk algınlığından yatıyordu, Julian da henüz gelmemişti, bu yüzden bozulmuş nişan hakkında hiçbir rahatsızlık duymadan konuşabiliyorduk. Bu, olaydan sonraki ilk kilise toplantımızdı.

"Tabii ki bir erkek böyle bir şeyi daha rahat karşılar," dedi Miss Statham, çaydanlığın üzerine soğumaması için örgü bir kılıf geçirirken.

"Bir kere canın yandı mı daha temkinli olursun," dedi Mr. Mallet. "Yine de iyi kurtuldu. Elbette, hoş bir kadındı. Ama Peder Malory'nin biraz aklı varsa, bundan böyle kimseye öyle alelacele evlenme teklif etmez. Adamcağız ucuz kurtuldu."

"Neyse ki karınız burada değil Mr. Mallet," dedi Miss Statham öfkeyle. "Böyle konuştuğunuzu duysa ne derdi acaba?"

"Ben karımın yerine de düşünürüm, o işi bana bırakır," dedi Mr. Mallet, diğer erkeklerin gülüşmeleri arasında.

"Zaten rahibimiz niçin bir eşe ihtiyaç duysun ki?" diye sordu Mr. Conybeare. "Kızkardeşi ve kilisede ona yardımcı olan sizler varsınız ya."

"Lafa bakın!" diye kıkırdadı Miss Statham. "Sonuçta o da bir erkek, bütün erkekler aynıdır."

Bu konuşmaları Miss Statham ile iki kilise görevlisi arasında, benim katılmadığım biraz müstehcen bir sohbet izledi, Miss Statham'ın onlarla kaynaşmasını kıskandım. Şakalaşmaları, kendinden emin ifadeli Rahibe Blatt'ın gelişiyle kesildi.

"Evet," dedi Rahibe Blatt, yavaşça oturarak ve yüzü parlayarak, "büyük terbiyesizlik. Daha önce böylesini hiç görmedim."

Neden bahsettiğini sorduk.

"Mrs. Gray'in mutfağı nasıl bıraktığından bahsediyorum. Bugün eşyalarını götürmek için bazı adamlar geldi. Tanrım, kiler yiyecekle doluydu, haftalardır orada durmuş. Bulaşıklar bile yıkanmamış."

"Ama kadın aniden evden ayrıldı," diye açıkladım. "Bulaşıkları düşünecek hali olduğunu sanmıyorum." İnsanların, hayatın dramatik anlarında bulaşık bırakmak gibi bir eğilimleri oluyordu; Helena evi terk ettiğinde de mutfağın kirli bulaşıklarla dolu olduğunu anımsadım.

"Ama Miss Lathbury, bu bir mazeret olamaz. Konservelerin yarısı yenmiş yarısı duruyor, her yer ekmek kırıntısı dolu, ve her şey çok kirli... Ben onun Peder Malory için uygun bir eş olmadığını baştan beri biliyordum zaten. O kadın tam bir yılandı."

"Kuzu kılığına girmiş bir yılan," diye ekledi Mr. Mallet. "Neyse, rahibimiz bugün varlığıyla bizi onurlandırmayacak mı?"

"Sanırım toplantıyı unutup, komşu çocuklarla dart oynamaya daldı," dedi Miss Statham. "Gidip bulmak isteyen var mı?"

Ben bakacağımı söyledim, holdeki geniş alanda etrafı çocuklarla çevrili Julian'ı dart oynarken buldum, bu henga-

meye daldım. Oyununu keserek, onu sıkıcı bir toplantıya ve soğumuş çay içmeye sürüklemek insafsızlık gibi geldi, o da oldukça isteksiz görünüyordu.

"Ne var, Mildred?" diye sordu. "Kermes toplantısı mı? Tanrım, tamamen unutmuşum!"

Masanın başındaki yerini aldı ve kendisine sunulan fazla demlenmiş çayı hiç düşünmeden kabul etti. Herkes, nişanı bozulduğu için Julian'a farklı bir saygıyla yaklaşarak sessizce oturuyordu.

"Beklettiğim için kusura bakmayın," dedi. "Eveet, toplantının esas amacı neydi?"

"Esas amaç, pekala kilise çalışanlarının düğün hediyesine karar vermeleri de olabilirdi," diye kulağıma fısıldadı Rahibe Blatt. "Neyse ki para toplamaya başlamamıştık!"

Muhasebeci boğazını temizledi ve açıklamaya başladı.

"Evet, Noel kermesi," dedi kayıtsızca Julian. "Sanırım düzenleme, her zamanki gibi yapılacak. Bunun için özel bir toplantıya gerek var mı?"

Hepimiz şaşırmıştık, bir sessizlik oldu.

"Kendinde değil," diye mırıldandı Miss Statham.

"Niye bu işi bize bırakmıyorsun?" diye cesaretle önerdim. "Sen çocukların yanına dön. Teddy Lemon ile kıyasıya bir oyun oynadığınızı gördüm."

"Evet, tam onu yeniyordum," dedi Julian. "İzninizle, ben gitsem iyi olacak."

Masadan kalktı ve çayını bitirmeden gitti.

"Hiç böyle bir şey duymadım," dedi Miss Statham. "Rahip her zaman bu toplantıya başkanlık ederdi Peder Busby'nin zamanından beri böyleydi."

"Miss Statham, eğer siz Peder Busby'nin rahip olduğu 1870'lerde neler olduğunu hatırlayabiliyorsanız bizim çoktan göçmüş olmamız gerekirdi," dedi Rahibe Blatt içtenlikle.

"Ama bu sorumsuzluk," diye karşı çıktı Miss Statham, "özellikle kermesin ne kadar önemli olduğu göz önüne alınırsa."

"Bu, bana Roma yanarken keman çalan İmparator Neron'u hatırlattı," dedi Mr. Mallett.

"Roma hakkında bir şey söylemesek iyi olur, Mr. Mallett," dedi Rahibe Blatt, "biliyorsunuz daha oralara gelmedik."

"Zavallı Mr. ve Mrs. Lake ile Miss Spicer gibi," dedi Miss Enders.

Ölülerin arkasından konuşulduğu zamanki sessizliklerden birine gömüldük, aslında bu durumda sözü edilen kişilerin ölümden daha kötü bir kaderle karşılaştıkları söylenebilirdi, çünkü bizim kiliseden ayrılıp, Roma kilisesine geçmişlerdi.

"Her zamanki gibi mecazi konuşuyordum," dedi Mr. Mallett.

"Peder Malory'nin bu akşamki davranışının, donanmaya nişan alındığı sırada kriket oynamaya devam eden Sir Francis Drake'in davranışlarını anımsattığı söylenebilir," diye atıldı Mr. Conybeare.

"Ama Sir Drake'inki oldukça iyi ve cesurca bir davranıştı," dedi Miss Enders.

"Belki de Peder Malory en iyisini yapıyordur," dedim.

"Ama çayını bile bitirmedi," diye atıldı Miss Statham.

"Zaten çay biraz fazla demlenmişti," dedi Rahibe Blatt.

"Belki de bu şanssız olay aklını iyice karıştırdı," dedi gizemli bir tavırla Miss Statham. "Kimbilir daha neler yapacak."

"Belki de bir manastıra girer ya da misyoner olur," dedi gelişmelerden oldukça memnun olan Miss Enders.

"İnsanlar hayal kırıklığına uğradıkları zaman saçmasapan şeyler yapabiliyorlar," diye onayladı Miss Statham. "Pisko-

postan kendisini East End'e atamasını isteyebilir."

"Veya kırsal bölgelerdeki bir kiliseye," dedi Miss Enders.

Julian'ın yapabileceği şeyler sınırsız görünüyordu, korkunç bir evlilik yapmasından, Kiliseyi terk edip Roma'ya giderek Kardinal olmasına kadar birçok olasılıktan söz edildi.

"Evet bayanlar," dedi Mr. Mallett sonunda, "sadede gelelim. Burada toplanmamızın nedeni kermes değil mi?"

"Peder Malory'nin de dediği gibi her zamanki gibi yaparız," dedi Miss Statham sabırsızlıkla. "Her halde tezgahlar aynı olacaktır?" Hepimize bir bakış fırlatırken sesindeki gururlu ifade dikkat çekiciydi, her zaman tezgahlardan onun sorumlu olduğunu ve bu işin en önemli görev kabul edildiğini biliyorduk.

"Evet, o işi bayanlara bırakıyoruz, aranızda anlaşırsınız," dedi Mr. Mallett korkmuş gibi yaparak geri çekilirken. "Biz erkekler ağır işleri yaparız, değil mi?"

"Peder Greatorex'den başkanlık etmesini isteyebiliriz," dedi Miss Enders şüpheyle.

"Ah! Şu adam! Ne de iyi başkan olur ya," dedi Rahibe Blatt. "Bana kalırsa kendimiz halletsek daha iyi olacak."

"Rahiplerden yararlanmadan mı?" dedi Mr. Conybeare.

"Farkındaysanız şu ana kadar hiçbir şeye karar veremedik." dedim. "Kermes ne zaman olacak? Bir tarih kararlaştırdık mı?"

"Her zamanki tarihinde olacak," dedi Miss Statham.

"O ne zaman?"

"Aralığın ilk Cumartesisi."

"Her zaman o tarihte mi oluyordu?"

"Evet, yani hatırladığım kadarıyla."

"Peder Busby'nin zamanından beri mi?" diye sordu Mr. Mallett dalga geçerek.

Miss Statham duymamazlıktan geldi, belki de onun şaka-

larından sıkılmıştı ya da kermes tarihi kararlaştırılırken ciddi olunması gerektiğini düşünüyordu.

"Kermes her zaman aynı tarihte yapılmıyor mu?" diye sordu Mr. Conybeare.

"Ama daha iyi bir tarih de yok, öyle değil mi?" dedi Miss Statham sertçe. "Bir Cumartesi ve Noel'den bir iki hafta önce olması gerekiyor."

Aralığın ilk Cumartesisinden daha iyi bir tarih saptanamayacağına karar verdik, zihinlerde şüphe uyandırdığım için rahatsız olmuştum. Akşamın boşa geçirildiğini hissettiğim için huzursuzdum. Tartışacak ve çözüme ulaştırılacak bir şeyler olmalıydı.

"Ben hangi tezgaha yardım edeyim?" diye sordum.

Bana öylesine bir şaşkınlıkla baktılar ki Julian gibi garip davrandığımı hissettim.

"Tabii ki süs tezgahına yardım edeceksin," dedi Miss Statham. "Geçen sene ve ondan önceki sene olduğu gibi. Tabii başka bir şey tercih etmiyorsan?"

Duraksadım, aramızda küskünlük olacakmış gibi bir hava sezmiştim. "Tabii ki size yardım edeceğim, Miss Statham," dedim çabucak. "başka yapılacak bir şey var mı diye merak etmiştim sadece. Halka oyunu gibi," diye cılız bir sesle öneride bulundum.

"Teddy Lemon ve yardımcıları bu işleri hallediyorlar zaten," dedi Miss Statham, sanki bunlar bize yakışmayan işlermiş gibi, "her zaman bu işleri onlar yapar."

"Evet doğru, unutmuşum."

"Paraya ihtiyacımız olacak," dedi Mr. Gamble, sesi ilk kez duyuluyordu. "Zengin arkadaşlarınıza haber verseniz iyi olur, Miss Lahtbury."

"Mrs. Napier'in kilise için beş kuruş harcamayacağına eminim," dedi Miss Statham.

"Onu sokakta sigara içerken ve Duchess of Granby'e gi-

rerken gördüm," dedi Miss Enders, ağzında lokma varmış gibi.

"Bunları niye yapmasın ki?" diye patladım. "Eğer onun hakkındaki düşünceleriniz bunlarsa, kermes için hiç bağışta bulunmasın daha iyi."

"Ben kötü bir şey demek istemedim, Miss Lathbury," dedi Miss Enders gücenerek.

"Sanırım bu fincanların yıkanması gerek," dedim ayağa kalkarken.

"Evet, büyük semaverin de tekrar doldurulması gerek. Çocuklar bir şeyler isteyebilirler," dedi Miss Statham.

Biz fincanları toplayıp ağır semaveri doldurmaya çalışırken, erkekler sigara içip gevezelik yapmaya devam ettiler. Ev işlerinde kadınlara yardım edilmesini gereksiz gören bir nesilden geliyorlardı.

"Zavallı Peder Malory. Yine de her işte bir hayır vardır," dedi Rahibe Blatt, elinde kurulama beziyle beklerken. "Bize öyle olduğu söylenirdi, gerçekten de doğru."

"Bir kapı kapanır, bir başka kapı açılır," diye atıldı Miss Statham.

"Elbette. Belki de Peder Malory için de yeni bir kapı açılır."

Gerçekten de o anda bir kapı açıldı. Ama bu, Teddy Lemon ve çocukların holden içeri girdikleri kapıydı. Bulaşık yıkadığımızı görünce gülüşerek ve itişerek aceleyle geri döndüler.

"Belki de kendisini erkekler kulübüne adar," diye önerdi Rahibe Blatt. "Aslında gençlerle çalışmak harika olmalı."

Gülmeye başladım, nedenini bilmiyordum, sonra konuyu değiştirerek Rahibe Blatt'a evini paylaşacağı arkadaşını sordum.

"Acaba Peder Malory onunla da nişanlanır mı?" dedi Miss Statham müstehzi bir tonla.

"Hiç sanmam, arkadaşım erkeklerin ilgisini çekecek tipte bir kadın değil," dedi rahibe espri ile karışık. "Böyle saçmalık olmaz."

"O zaman her şey Mrs. Gray gelmeden önceki haline dönecek."

"Zaman içinde her şey değişiyor," dedim onlardan çok kendi kendime, "her ne kadar aynıymış gibi görünse de. Bu arada, size Napier'ların taşınacaklarından bahsetmiş miydim? Evime yeni insanlar gelecek ve hiçbir şey aynı olmayacak."

"Acaba yeni komşuların kimler olacak?" diye sordu merakla Miss Statham.

"Henüz bilmiyorum. Nedense içimden bir his yeni komşularımızın kilisemize gelecek kadınlar olduğunu söylüyor."

"O zaman tehlikeli olabilirler," dedi Rahibe Blatt neşeyle. "Gözümü Peder Malory'den ayırmasam iyi olur."

"Haklısınız rahibe," dedi Mr. Mallett, konuşmamızın sonunu yakalamıştı. "Eğer gözleriniz üzerimizde olmasaydı halimiz ne olurdu merak ediyorum doğrusu."

YİRMİ ALTINCI BÖLÜM

Bu kez Rocky'e veda etmek daha kolay oldu. Helena ve Rocky buradan ayrıldıkları için üzgünlerdi ve bana çok iyi davranıyorlardı. Gitmeden önceki gece beni davet ettiler ve Rocky bir şişe şarap açtı. Onları mutlu, uçarı, atışırken görmek beni memnun etmişti, sanki onları tanımakla hayatımda hiçbir şey değişmemişti.

"Zavallı Everard Bone'a iyi bakmalısın," dedi Helena. "İyi kalpli bir kadının ilgisine nasıl da ihtiyacı var!"

"Ona karşı duyduğun hislerin bu olduğunu söylemek istemediğine sevindim, sevgilim," dedi Rocky ciddiyetsizce. "Bana sorarsanız, iyi kalpli bir kadının ilgisinden daha rahatsız edici bir şey olamaz -sıcak, boğucu, cazibesiz, büyük gri bir battaniye- belki de bir asker battaniyesi gibi bir şey."

"Ya da aniden kollarına atlayan beyaz bir tavşan," dedim, şarabın etkisini hissetmeye başlamıştım.

"Ama beyaz bir tavşan çok çekici olur."

"Evet önceleri öyle olur. Ama biraz zaman geçtikten sonra, onunla ne yapacağını şaşırırsın," dedim ciddiyetle, be-

yaz tavşan konusunu Everard Bone ile de konuştuğumu hatırlıyordum.

"Zavallı Mildred, onun iyi bir kadın olduğunu bile bile iyi kadınların sevgilerinin sıkıcı olduğunu öne sürmek ne kötü!" dedi Helena.

"Hayır, tam anlamıyla sıkıcı denemez," dedi Rocky kendinden beklenen bir tavırla. "Ama Mildred zaten rahibe bağlanmış durumda, adamın geçirdiği kötü deneyimden sonra ilk sırayı alacağına eminim."

"Ama onun etrafı zaten iyi kalpli kadınlarla çevrili," dedim.

"Bence o çok hoş biri," dedi Helena, "ama hep erkekler kulübünde olduğu için onunla bir içki içmeye gidebilmek bile imkansız."

"Biz bir kızla içki içmeye gitmiştik," dedi Rocky. "İtalya hakkında konuştuk.

*Bugün Palm Günü**
Bana bir hurma dalı getir,
Santa Chiara'ya bir hurma dalı getir ki,
Denizi seyredebileyim"

Odanın içinde dolanmaya başladı, boş duvarlara dokunuyor ve perdesiz pencerelerden dışarıya bakıyordu. "Acaba bir ay sonra burada kimler oturuyor olacak?" dedi. "Bu evin havasını nasıl bulacaklar? Gizli bir yere adlarımızı kazısak mı? İnsan hep bir şekilde ölümsüz olmak istiyor."

"Kilisemize kendi adına vitray camlı bir pencere bağışlayacaktın," diye hatırlatmada bulundum.

"Evet ama bu çok pahalı bir yol. Ayrıca çirkin bir pencere olacağından da kuşkum yok."

(*) Palın Günü: İsa'nın Kudüs'e girişinin kutlandığı Paskalya'dan önceki Pazar günüdür. Aynı zamanda hurma dalı anlamına da gelir.

"Ya da tütsü almak için para vereceğini söylemiştin."

"Tanrım, doğru," Cüzdanını çıkarttı ve bir pound verdi, parayı hemen çantama attım.

"Bunlar hatırlanmanı sağlamaz ki," dedi Helena, "tütsüler havaya karışacak ve kaybolacak. Bence camlardan birinin kenarına pırlanta yüzükle bir şeyler yazmalıyız. İşte," parmağından yüzüğünü çıkarttı, "bunu dene."

"Mezarım
İkinci bir konuğu ağırlamak için
Açıldığında,"

dedi Rocky, "belki de Dante'den bir alıntı daha iyi olur, tabii hatırlayabilirsem."

"Ben sadece "buraya girerken tüm umutlarınızı dışarıda bırakın" dizesini biliyorum," dedim, "ama bu çok uygun değil galiba, bir de acı içindeyken mutlu zamanları hatırlamaktan daha büyük bir azap olamaz gibi bir şeyler vardı."

"Ah, evet," Rocky ellerini çırptı, "işte bu harika!

Nessun maggior dolore,
Che ricordarsi del tempo felice
*Nella miseria."**

"Yeni konukları karşılamak için çok da uygun sözler değil aslında," dedim şüpheyle.

"Sakın inanma, çoğu kişi mutsuz anlarında mutlu günlerini düşünmekten hoşlanır. Zaten ne anlama geldiğini anlamayacaklardır."

"Savaş zamanı İtalya'da bulunan birçok kişi İtalyanca öğrenmiştir," diye karşılık verdim.

"Ama Dante okuyacak kadar değil! Asil ittifak ordusu

(*) Hiçbir azap, acı içindeyken mutlu günleri hatırlamak kadar büyük olamaz. (ç.n.)

birkaç emir cümlesi öğrenmekten öteye gitmemişti, yemeğin hazır olup olmadığını sorabilecek ve birkaç şarap markası öğrenebilecek seviyeye gelenler de vardı tabii,"

"Tabii eğer İtalyan sevgilileri yoksa," dedi Helena.

"Öyle durumlarda onları eğitip, İngilizce öğretirlerdi," dedi kayıtsızca Rocky.

"Yeni kiracıların bunları anlayabileceğini sanmıyorum," diye mırıldandım.

"Düzgün yazmayı beceremedim galiba," dedi Rocky, yazdıklarına bakarak, "harfler güzel olmadı, ama en azından arkamızda bir şey bırakmış oluyoruz."

"Aslında böyle bir şeye gerek yok. İnsanlar kolay kolay unutulmazlar," dedim, yanlış anlaşılmak istemiyordum ama öyle olacağından emindim.

Rocky bana kendine özgü bir bakış fırlattı ve gülümsedi.

"Biz gittikten sonra ne yapacaksın?" diye sordu Helena.

"Biz gelmeden önce de bir hayatı vardı," diye hatırlatmada bulundu Rocky. "Hem de çok dolu bir hayat, rahipler, kermesler, kilise ve hayır işleri."

"Ben bunların genel değerlere göre dolu bir hayatı olmayan kadınların yaptığı işler olduğunu zannediyordum," dedi Helena.

"Eminim ki evlenecek," dedi Rocky kendinden emin bir tonla. Orada yokmuşum gibi davranıyorlardı.

"Everard tebliğ dinlemek için onu Bilim Derneği'ne davet edebilir," diye öneride bulundu Helena. "Bu, bakış açısını da genişletir."

"Evet, olabilir," dedim alçakgönüllülükle, bakış açımın darlığını kabullenmiştim.

"Sonra da küçük bir kabileyle ilgilenmeye başlayıp, görüşünü daha da daraltabilir," dedi Rocky.

Geç saatlere kadar geleceğimi tartıştık, ama kesin bir sonuca varmak zordu.

Ertesi gün onları uğurladım ve bir daha göremeyeceğimi düşünerek üzüntüyle boş eve girdim. Tabii ki karşılıklı görüşme ve yazışma sözleri verilmişti, ne zaman istersem onları ziyaret edebilecektim.

Eşlerin ayrılıp tekrar bir araya gelmeleri olağan görünüyordu, böyle olduğuna da seviniyordum, ama sonra ne oluyordu? İnsanların acı çektikten sonra akıllandıkları söylenir, gerçekten bazen akıllanırlar, ancak acaba Helena mutfakta daha derli toplu olmayı, Rocky de Helena'nın matrilineal soy-gruplarına duyduğu merakı paylaşmayı öğrenebilecek miydi? Yaşadıkları deneyimden beklenecek böyle bir olgunluğun hem çok az hem de çok fazla olduğunu düşünüyordum, geleceklerinin nasıl olacağını kestiremiyordum. Yapabileceğim tek şey, Helena elinde bavuluyla kapıma dikilirse onu içeri buyur etmek olabilirdi, aslında bu ayrıcalık Esther Clovis'e aitti, ama neyse.

Bu arada Everard Bone'u düşünmeye ve hatta ona yemek pişirmeyi arzu etmeye başladım. Prehistorya Derneğine üye olmak gibi çılgınca fikirlerim bile vardı. Bu derneğe üye olmak, sadece antropoloji ile ilgilenen Bilim Derneği'ne katılmaktan daha kolaydı. Çünkü herkes topraktan çıkmış çanak çömleklerle ilgilenebilir, bataklıklarda dolmen arayabilir, diye düşündüm cahilce. Sonra aklıma daha pratik bir fikir geldi. Everard'a Napier'lerle ilgili son gelişmeleri anlatmalıydım, belki de barıştıklarını ve Londra'dan ayrılarak kır evinde yaşamaya karar verdiklerini bilmiyordu. Bana niçin telefon etmemişti? Acaba bir yere mi gitmişti, yoksa bakacak kimsesi olmadan hasta yatağında yatıyor muydu?

Bu noktada, kurgularım düzensiz bir sıra izlemeye başladı. En azından onu Lent'de ve St. Ermins'deki öğle ayinlerinde görürdüm, diye mantıklıca akıl yürüttüm. *Lent şehre sevgiyle geldi* diye başlayan bir şiir hatırladım. Utanarak Oxford *İngiliz Şiiri Kitabı*'nı karıştırmaya başladım. Ancak

bu şiir 13. yüzyılda yazılmıştı, sayfanın sonunda eski kelimelerin anlamlarının yer aldığı bir sözlük olsa da, bana fazla haz vermedi.

Deowes donketh the douneds,
Deores with huere derne rounes
Domes forte deme;

diye okudum; bu satırlar bana aptalca davranmamamı öneriyordu.

Birkaç gün sonra Bilim Derneği civarında dolanıyordum, başka deyişle Bernard Hatherley'e tutulduğumda yaptığımın aynısını yapıyordum. Alacakaranlıkta Victoria sokağında yürümek, "Loch Lomond"a yaklaşmak, dantel perdeli pencerelere şöyle bir bakış fırlatmak, bir elin perdeyi aralayacağı umudu ve korkusu ya da perdenin arkasından seçilecek bir siluet.... kendimizi aşağılamanın bir sınırı yok muydu acaba? Tabii, dedim kendi kendime, Bilim Derneği civarında dolaşıyor olmanın ne sakıncası olabilir ki, birçok yere gitmek için buradan geçmek gerekiyordu. Bu yüzden binaya yaklaştıkça başımı utançla önüme eğmedim ve balkonda sakallı bir adam gördüm, o sırada Esther Clovis ve Everard Bone da kapıdan çıkıyorlardı.

Esther Clovis.... saçları köpek tüyü gibiydi, ama Everard Bone'un saygı duyduğu, değer verdiği becerikli bir kadındı, bunun ötesinde dizin sayfası hazırlayabilecek ve doğru düzeltmeler yapabilecek biriydi. Onları birlikte görmek, özellikle Everard'ın onun kolunu tuttuğunu görmek beni şaşırttı. Aslında karşıdan karşıya geçiyorlardı ve herhangi nazik bir erkeğin böyle bir durumda yanındaki kadının kolunu tutması doğal, diye mantıklı açıklamalar yaptım kendi kendime, yine de kendimi kötü hissettim. Bazen Mrs. Bone ile birlikte gittiğimiz bir kafeteryada yemek yemeğe karar verdim. Belki de ellerinde tepsilerle sabırla bekleyen insan-

larla birlikte kuyruğa girersem, hepimizin ölümlülüğü ile ilgili düşüncelere dalabilir ve zihnimi toparlayabilirdim,

"Mildred! Beni görmedin mi?"

Everard, bana yetişmek için koşmak zorunda kalmış gibiydi, bu yüzden sesi sıkıntılıydı.

"Beni gördüğünü fark etmedim," dedim şaşırarak. "Hem yanında biri vardı."

"Yanımdaki Esther Clovis'ti."

"Yetenekli bir kadındır. Onunla ne yapıyordun?"

"Onunla ne mi yapıyordum? Binadan birlikte çıktık, bir arkadaşıyla yemeğe gidiyormuş. Sen de yemeğe mi gidiyordun? İstersen beraber yiyebiliriz."

"Tabii, olabilir," dedim ve nereye gitmeyi düşündüğümü söyledim.

"Ah, oraya gidemeyiz," dedi sabırsızca ve tabii ki onun seçtiği Bilim Derneği civarlarında bir yere gittik.

Yemek güzel olmasına karşın, beklentilerimi karşılamaktan uzaktı. Onu tekrar görebilmeyi ne kadar çok istediğimi düşündüm, evinde yalnız ve hasta yattığını hayal ettiğim için kendimden utandım. Daha anlamsız bir düşünce olamazdı.

Sohbetimiz çok iyi başlamadı, ona kafeteryada ellerinde tepsilerle bekleyenleri ve onlarla birlikte olmamızın bize ölümlülüğümüzü anımsatacağını anlatmaya koyuldum.

"Ama ben zaten her gün bunu düşünüyorum," diye karşı çıktı. "Bilim Derneği'nin kütüphanesinde oturmak bile insana sonunun çok yakın olduğunu hissettiriyor."

Sonra her şey daha iyi gitmeye başladı. Ona Napier'leri anlattım o da beni evine yemeğe davet etti. Eti benim pişireceğime söz verdim ve bu beni rahatlattı, belki bir çeşit keffaret, bir bakıma bir yüktü ama belki de yük olduğu için aynı zamanda da bir zevkti.

Restorandan ayrılırken iki adam gelerek yanımızdaki masaya oturdular. Onları tanımıştım.

"Apfelbaum ve Tyrell Todd," dedi Everard kısık sesle. "Eminim kim olduklarını hatırlıyorsundur."

"Evet, Helena ile birlikte gece yarısı birde onlara rastlamıştınız ve çok şaşırmıştınız. Bu olay sık sık aklıma geliyor ve çok gülüyorum."

"O görüşmeden sonra hiçbir şey olmadı," dedi Everard sertçe. "Aslında oldukça garip bir durumdu. Sanırım beni hiç tanımadıkları biriyle görmek onları daha çok ilgilendirecek. Bir gün gelip Todd'un pigmelerle ilgili konuşmasını dinlemelisin," dedi.

"Teşekkürler, çok sevinirim," dedim.

Yavaş yavaş eve dönüyordum, kendimi Everard'ın evinde yemek yerken, Bilim Derneği'nde Tyrell Todd'un pigmelerle ilgili konuşmalarını dinlerken hayal ediyordum. Konuşmacıya kimsenin aklına gelmeyen, zekice tasarlanmış, ilginç bir soru soruyordum ki eve yaklaştığımı gördüm. Kapının önünde içi mobilya yüklü bir kamyon duruyordu. Yaklaştıkça, sokağa yayılmış eşyaları görme imkanım oldu. Meşe sandalyeler, açılır kapanır bir masa, süslü bir ocak siperi, oymalı bir dolap göze çarpıyordu. İlginç olmaktan uzak ama kaliteli parçalardı, bizim zevkimize uygundu. Bu eşyaların sahiplerinin Dora'ya ve bana benzeyen kişiler olduklarını tahmin ettim, ancak yaşlarını kestiremedim.

Kendimi henüz onlarla tanışmaya hazır hissetmeyerek, yavaşça merdivenlerden çıkıyordum ki, hâlâ Napier'lerin mutfağıymış gibi düşündüğüm mutfağın yanından geçerken ince ama kültürlü bir kadın sesi duydum, "Siz, Miss Lathbury misiniz?"

Merdivenlerde kalakaldım, daha yanıt vermeye imkân bile bulamadan elinde çaydanlık tutan kır saçlı bir kadın, kapıdan başını uzattı.

"Ben Charlotte Boniface," dedi. "Arkadaşım Mabel Edgar ile birlikte buraya taşınıyoruz - gördüğünüz gibi." Bunları söylerken gülüyordu. İki kadın, diye düşündüm hüzünle, kehanetim doğru çıktığı için üzülmüştüm, sonra kendi kendime onların olabilecek en uygun kiracılar olduklarını düşündüm.

"Edgar!" diye bağırdı Miss Boniface diğer odadaki arkadaşına. "Gel de üst kat komşumuz Miss Lathbury ile tanış."

Elinde çekiçle uzun boylu, kır saçlı bir kadın dışarı çıktı ve utangaç sayılabilecek bir gülümsemeyle beni selamladı.

"İçeri gelin de bizimle bir bardak çay için, Miss Lathbury," dedi Miss Boniface.

Yerdeki halı ve düzensizce yerleştirilmiş birkaç mobilyadan başka eşyası olmayan oturma odasına girdim. Miss Edgar tahta bir merdivene çıkmış eski İtalyan ressamlarının iç karartıcı reprodüksiyonlarını asmaya çalışıyordu.

"Afedersiniz," dedi. "Bony'nin boyu yetişmediği için resimleri asma işi hep bana kalır. Duvarlar da pek sağlam değil, çivi çakar çakmaz sıvalar dökülüyor."

"Ne yazık ki öyle," dedim, bunun için benim yapabileceğim bir şey olmadığına sevinmiştim.

"Umarım bu daireyi seversiniz."

"Sonunda başımızı sokacak bir yer bulmaktan daha iyi bir şey olamaz," dedi Miss Edgar. "Burada mutlu olacağız. Bir işaret bulduk," sesini alçaltarak pencereyi gösterdi.

Rocky'nin camın üzerine yazdığı Dante dizelerini gördüm.

"Bu nedir?" diye sordum.

"Sevgili Dante," dedi Miss Boniface saygıyla. "Daha hoş bir şey olabilir mi? Bu olağanüstü dizeler," onları Rocky'den daha düzgün bir aksanla okudu.

"Bunları kazıyan her kimse küçük bir hata yapmış," dedi Miss Edgar. "*Nessun maggiore dolore* yazmış, ancak *Nessun*

maggior olması gerekirdi, sondaki "e" olmamalıydı. Ama belki de yazan kişinin aklına Lago di Maggiore gelmiştir, kuşkusuz bu dizeler burada geçirilen mutlu zamanların simgesi. Acaba ne amaçla cama kazındı, bunu öğrenmek ilginç olmalı."

Onlara her şeyi anlatmanın anlamsız olduğuna karar verdim ve sohbetimiz başka konulara kaydı. Miss Boniface ve Miss Edgar'ın uzun yıllar İtalya'da kaldıklarını, geçimlerini de İtalyanca öğreterek ve çeviri yaparak sağladıklarını öğrendim. Beni kişisel ve genel bir soru yağmuruna tuttular. Yakınlardaki çamaşırhane, manav ve kasapları öğrendiler, sonra detaylı bir şekilde banyoyu nasıl kullanacağımızı tartıştık. Napier'lara göre daha sistematik kişilerdi, banyo temizliği için bir plan yapmamızda ısrar ettiler.

"Pekala," dedim, "bir hafta ben yaparım, sonraki hafta siz?"

"Hayır, biz iki kişiyiz. Biz iki hafta yaparız, siz de bir hafta, böyle gider."

Tuvalet kağıdı konusu Helena ile olduğu gibi açıkça tartışılmadı, ama bir süre sonra tuvalete yeni bir rulo tuvalet kağıdının konduğunu fark ettim. Miss Boniface ve Miss Edgar'ın nazik ve yardımsever komşular olacakları belliydi, ayrıca kilisemizin değerli üyeleri olabilirlerdi.

"En yakın Katolik Kilisesi nerede?" diye sordu Miss Edgar.

"Çok yakın, iki dakikalık yürüyüş mesafesinde," dedim. "Peder Malory ve kızkardeşi çok yakın dostlarım. Peder nişanlanmıştı ama nişanı bozdu," diye ekledim sır verircesine.

Bunu duymak onları şaşırttı, aniden Roman Katolik Kilisesini kastettiklerini anladım, hemen açıklama yapmaya başladım.

"İnsan her zaman hata yapabilir," dedi nezaketle Miss

Edgar. "Westminister Katedralini biliyoruz ama daha yakında bir kilise olmalı"

"Evet, var, St. Aloysius. Oranın papazı Peder Bogart'tır. Çok iyi bir adamdır." Mrs. Ryan, kermeste ondan "çok hoş bir adam" diye bahsetmişti, sık sık bisikletiyle gezerken, etrafındakilerle sohbet ettiğini ve sonra "şimdilik baybay" dediğini görmüştüm. Temiz yüzlü genç bir İrlandalıydı.

Onların bu kiliseyi İtalya'da benimsediklerini öğrendim, bu iş için en uygun yerin orası olduğunu düşündüm.

"Bulunduğumuz yerde hiç İngiliz Kilisesi yoktu," dedi Miss Boniface özür dilercesine, "ya da evin bir odasını kilise haline getirmişlerdi, bu da pek hoş değil tabii."

"Bir uçta sunak duruyordu, sanırım doğu yönünde," dedi Miss Edgar kendinden emin olmayarak, "sonradan bunun aslında bir şömine üstü olduğunu anlıyordunuz."

"Papaz Mr. Griffin'den de pek hoşlanmamıştık, oldukça düşük seviyeliydi," dedi Miss Boniface.

"Kilise müdavimleri de burnu havada ve soğuk insanlardı," dedi Miss Edgar. "Bony ile ben öğretmendik ama onlar sadece zevk için İtalya'da bulunan üst düzey görevlere sahip insanlardı."

"Evet, anlıyorum," dedim, aslında dayanakları ne kadar geçerli olursa olsun, tam olarak ne hissettiklerini anlayamamıştım; şüphesiz daha başka ve derin nedenleri vardı ama bunları bana anlatmalarını bekleyemezdim.

"Sizin için yapabileceğim bir şey olursa lütfen bana haber verin," dedim gitmek için hazırlanırken. "İsterseniz size yiyecek bir şeyler getirebilirim, ekmeğiniz ve sütünüz var mı?"

Görünüşe göre her şeyleri vardı, nazikçe vedalaştık. Aramızda ilginç dini sohbetler olacağını düşünerek, Winifred ve Julian Malory ile birlikte yiyeceğimiz yemek için hazırlanmak üzere yukarı çıktım.

"İlginç bir rastlantı," dedim, "Helena Napier ilk taşındığı gün de size yemeğe gelmiştim."

"Evet, Julian da kimliği meçhul birinden bir bağış alınıştı," dedi Winifred.

"Onun kim olduğu ortaya çıktı mı?" diye sordum.

"Allegra Gray'miş," dedi Julian kayıtsızca. "Daha önce söylemedim mi?"

"Pek zannetmiyorum. Bunu hiç tahmin etmemiştim doğrusu. Onun fakir olduğunu sanıyordum," diye ekledim, Julian'ın bize aktardığı kira ile ilgili nazik konuşmalarını hatırlamıştım.

"Bu durum, yapılan bağışın değerini daha da arttırıyor," dedi Julian.

O anda aklıma anlamsız bir fikir geldi.Yirmi sterlinlik bu bağışı ben yapmış olsaydım, acaba Julian benimle nişanlanır mıydı? Acaba nişan bozulduktan sonra Allegra Gray yaptığı bağış için pişmanlık duymuş muydu, yoksa bu aklına bile gelmemiş miydi? Belki de paraya hiç önem vermeyen yüce gönüllü insanlardan biriydi, ya da verir vermez pişman olanlardan...

Birden duraksadım ve Rocky'nin bana vermiş olduğu bir sterlini hatırladım. Parayı çantama koymuş ve tamamen unutmuştum.

"Julian," dedim, "korkunç bir şey yaptım. Rocky Napier bana iyi kalite tütsü almak için bir sterlin vermişti, ama tamamen unuttum!" Çantamın içini karıştırarak, paranın alışveriş listeleri, kitapçıklar, eski mektuplar ve bir yığın ufak tefek şeyin arasında katlanmış halde durduğunu gördüm.

"Ne ince bir davranış," dedi Julian. "Zaten onun hoş bir insan olduğunu düşünmüştüm. Karısıyla arasını düzelttiğine sevindim - o da çok hoş biri. Biliyor musun, Mildred, bir gün kiliseden çıkarken Helena'yla karşılaştım ve bir yere gidip bir şeyler içtik."

"Bunu bana hiç anlatmadı. Senin hep erkekler kulübü toplantısına gittiğinden şikâyetçiydi," dedim, bunu başardığı için Helena'yı takdir ettim. "Onları özleyeceğim. Aslında yeni gelenler de çok hoş insanlara benziyorlar, orta yaşlı iki kız kurusu."

"Evet, çok iyi." Julian başını sallayarak, tam bir rahip gibi konuştu. "Şüphesiz kilise müdavimleridir." Onları kazanmaya hazırdı.

"Çok emin değilim," diye güldüm. "Bunu Peder Bogart'a sorsan iyi olur."

"Bogart mı, yine mi? Onlar da mı Roman Katolik?" diye sordu Julian, böyle zamanlarda Irlanda şivesi ortaya çıkıyordu.

"Korkarım ki öyle," dedim, sanki bu benim suçummuş gibi. "Herhalde iki kadın için ona yüklenmeyeceksin. Çok fazla üyesi yok zaten."

"Çok hoş insanlara benziyorlar," dedi Winifred. "Mobilyalarını taşıyanlarla konuşurlarken oradan geçiyordum, umarım onlarla iyi dost oluruz."

"Yıllarca İtalya'da kalmışlar," dedim.

"İtalya mı! Ne güzel!" Winifred ellerini çırptı, sesinde o tanıdık neşe vardı. Geleceği görür gibiydim, Winifred Roman Katolik olmaya karar verecekti, bu kriz anında benim ona yardım etmek için hazırda olup olmayacağımı düşündüm. Şimdiye kadar bir şekilde hayatlarına karıştığım kişilerde böyle bir durumla hiç karşılaşmamıştım.

YİRMİ YEDİNCİ BÖLÜM

Everard Bone'un evine yemeğe gideceğim akşamdan bir süre önce, aklıma Esther Clovis'in de orada olacağı fikri geldi. Everard bir dergi için makale yazıyordu, ayrıca Afrika'daki çalışmaları ile ilgili bir kitap hazırlıyordu, o yüzden Esther Clovis'in de orada olması çok doğaldı. Belki de kitabın düzeltmelerini yapıyor ve içerik sayfasını hazırlıyordu. Bu düşünce beni rahatsız etti. Bir an için, bu işleri yapamayacak biri gibi görünmeyi düşündüm, ama bu pek kolay değildi. Dış görünüşüm sıradandı, giyinişim ise hiç göze çarpmıyordu, ancak belki de yeni satın aldığım elbise, kendimi göstermeye çalıştığım yanılgısına yol açabilirdi. Elbise siyahtı, annemle babamın ölümlerinden sonra yas tuttuğum zamanlar dışında, hiç bu renk bir elbise giymemiştim. Helena'nın sık sık siyah elbiseler giydiğine dikkat etmiştim; ancak bu renk onun açık renk saçlarına ve yüz hatlarına çok yakışıyordu, benim solgun renklerime ise pek yakışmayacağına emindim. Helena siyaha ayrı bir hava vermeyi de çok iyi biliyordu, kıyafeti ya canlı bir başka renk ya da kadın dergilerinde sözü edilen "göz alıcı bir mücevher"

ile süslüyordu. Benimse, anneannemden kalan akik bir broş dışında göz alıcı bir mücevherim yoktu, bu yüzden broşu elbisemin küçük yakasına iliştirdim, saçlarımı her zamankinden farklı olarak arkaya doğru taradım. Böylelikle tam anlamıyla düzeltmeler yapabilecek ve içerik sayfası hazırlayabilecek bir kadına benzedim. Yine de, köpek tüyü saçlı Esther Clovis'in tüvit bir takım ve kaba görünüşlü ayakkabılar giyeceğinden emindim. En azından bir karşıtlık oluşturacaktım.

Evden çıkarken, kiliseye doğru yürümekte olan Miss Statham ile karşılaştım.

"Merhaba, canım," dedi beni meraklı bakışlarla süzerken. "Saçına ne yaptın?" diye sordu dayanamayarak.

"Bilmem," dedim cılız bir tonla. "Aslında hiçbir şey."

"Sanki banyoya girmek üzere arkaya yatırılmış gibi görünüyor," dedi neşeyle. "Eğer fikrimi sorarsan, eski halin sana daha çok yakışıyor."

"Daha önceki halim nasıldı?"

"Aslında tam olarak bilemiyorum, ama daha yumuşak bir modeldi, öne doğru taranmıştı."

Artık çok geçti, belki de Miss Statham'ın önerilerini dikkate almaya değmezdi. Daha yumuşak, öne doğru taranmış... kim böyle görünmek isterdi ki? Sanki kendisi taş bebekti de, diye düşündüm, Dora olsa böyle derdi.

Aniden yaklaşarak kolumdan tuttu.

"Sana söylemek istediğim bir şey var," dedi. "Cumartesi sabahı Barkers'a uğradım, orada kime rastladığımı asla tahmin edemezsin."

"Mrs. Gray mi?" diye cevapladım.

"Ben de hiç tahmin edemeyeceğini sanıyordum! Neyse," diye devam etti, hayal kırıklığından hemen sıyrılarak, "kendimi garip hissettim, yanından geçecektim -o sırada iç çamaşırlarına bakıyordu-, ama o arkamdan geldi, beni kilise

ve Peder Malory ile ilgili soru yağmuruna tuttu, ne diyeceğimi bilemedim."

"Noel Kermesi'nden bahsedebilirdin."

"Bahsettim zaten, o da gelebileceğini söyledi! İnsan onda biraz utanma duygusu olmasını bekliyor, değil mi? Neyse, Kensington'un en iyi semtinde bir ev bulmuş, bunlar kendi sözcükleri - buradan daha seviyeli bir semtmiş. On dakikalık yürüyüş mesafesinden daha yakın olan üç dört tane Anglo Katolik Kilise varmış."

"*Embarras de richesse,*"* dedim.

"Efendim? Neyse, gitmeyi düşündüğü kilisenin bir papazı ve iki yardımcı rahibi varmış. Hepsi de bekârmış! Bunları kendisi söylüyor. Hepsi rahip evinde yaşıyorlarmış."

"Tanrım, kendilerini korumaları gerekecek," dedim.

"Ben de aynen böyle düşündüm," dedi Miss Statham. "Onları uyarmayı bile aklımdan geçirdim."

"Rahiplerden sıkıldığını sanıyordum," dedim. "Bir tanesiyle evlenmiş, diğeriyle nişanlanmış, bunlar ona yetmemiş mi?"

"Herhalde aynı tip erkeklerden hoşlanıyor," dedi Miss Statham hoşgörüyle, "her ne kadar hepsi Peder Malory kadar iyi olmasalar da."

Çanlar Evensong'u haber verdi, Julian evinden çıktı ve aceleyle kiliseye girdi. Miss Statham eliyle ağzını kapatarak, kıkırdadı.

"İyi adam lafının üstüne gelir," diyerek, onun arkasından kiliseye girdi.

Eskisi kadar kendime güvenmeden yola devam ettim. Allegra Gray ile ilgili haberler dikkatimi kıyafetimden başka şeylere yöneltmemi sağlamıştı. Artık hayatımızdan çıkıp gittiği için beni çok fazla ilgilendirmiyordu, Kensington'ın

---

(*) Zenginlik özentisi. (ç.n.)

en iyi semtindeki evi ve üç bekar rahip de umurumda değildi. Onlardan biriyle evleneceğine emindim.

Otobüsten indim ve Everard'ın sokağına saptığım anda William Caldicote ile burun buruna geldim.

"Aaa, Mildred," dedi, "neredeyse seni tanıyamayacaktım. Her zamankinden daha kederli görünüyorsun, bir şey mi oldu?" Geri çekilerek beni inceledi. "Belki de saçlarındaki değişiklik yüzündendir ya da koyu renk elbisenden?" Başını salladı. "Bir şey söylemek imkansız."

"Bunun bir gelişme mi olduğunu düşünüyorsun?" diye endişeli sordum.

"Gelişme mi? Bu konuda fikir yürütmek oldukça zor. Her zamanki dış görünüşüne göre mi? Genellikle nasıl görünüyorsun ki? Pek hatırlamıyorum. Nereye gidiyordun? Yoksa beni ziyaret mi edecektin?"

Sesindeki endişeli tonu sezerek, telaşla onu yatıştırmaya çalıştım.

"Belki de böylesi daha iyidir. Seni istediğin gibi ağırlayamazdım. Ocakta pişmekte olan bir tavuk var, ama oldukça küçük bir tavuk, ben de açık bir şarap dükkanı arıyorum, çünkü ne yazık ki kilerimde sadece beyaz şarap kaldığını fark ettim!"

"Ne kötü," diye mırıldandım. "Herhalde bir şişe Nuits St. Georges almaya gidiyordun?"

"Evet. Bildiğim bir dükkanda birkaç şişe Burgonya şarabı var. Tek korkum ben onları içene kadar nefasetlerini yitirmeleri."

"Niye şişeyi bir süre şöminenin yanında veya sıcak su içinde bekletmiyorsun?" diye önerdim. "Böylelikle onları ılık tutabilirsin."

"Ilık tutmak mı! Mildred, hayatım, nasıl böyle bir şey söylersin, böyle laflar Dora'dan beklenir ama senden duyacağımı ummazdım."

Bu üstü kapalı bir iltifattı. "Eğer yalnız başına yemek yiyorsan," dedim, "bunun bir önemi yok zaten."

"Tabii, haklısın. Gizli kötülüklerin içinde de bir haz vardır. İnsan çok kötü kalpli olabiliyor, aynı zamanda da başka birini incitmediği için memnuniyet duyuyor - tabii eğer buna memnuniyet denirse."

"Elbette," dedim. "Şimdi gitmeliyim. Biriyle buluşacağım ve yemeği pişirmeye yardım edeceğim."

"Ne kadar düşüncelisin," dedi William. "Ben her zaman kendim pişirmeyi severim, kimsenin karışmasından hoşlanmam. İnsanların salçaların içine Bovril eklemelerini ve bunun gibi işlere burunlarını sokmalarını görmek sinirlerimi bozar."

İkimiz de yiyeceğimiz yemekleri düşünerek ayrıldık, William daha endişeli görünüyordu.

Everard'ın dairesinin zilini çalarken, geciktiğimi fark ettim. Miss Statham ve William'a rastladığım için gecikmiştim, yine de bunun erken gelip pencereden görünmemek için yavaş yavaş yürümekten daha iyi olduğunu düşündüm.

"Sonunda geldin," dedi Everard, kapıyı açarken. Çok hoş bir karşılama değildi ama onun birini görmekten mutlu olduğunu belli etmeyeceğini bilecek kadar iyi tanıyordum.

"Korkarım ki biraz geciktim," dedim paltomu çıkarıp asarken. Bu arada duvarda asılı duran korkunç Afrika maskeleri gözüme çarpmıştı. Görünürde bir ayna yoktu, boşu boşuna Everard'ın görünüşümle ilgili bir yorumda bulunmasını bekledim. Neyse ki hiçbir yorum gelmedi, bir süre sonra görünüşümün her zamankinden değişik olduğunu fark etmemiş olduğunu anladım. Ya da bir şey söylemeyecek kadar nazikti.

Oturma odasına geçtik, alçak bir sehpanın üzerindeki sürahinin içinde bulunan şeri ve şöminenin yanında duran bir şişe şarap dikkatimi çekti. William ile yaptığım konuş-

mayı hatırlamış olmalıyım ki, gözüm şaraba takıldı, bunun üzerine Everard açıklama yapma gereği duydu.

"Neye baktığını biliyorum," dedi, "ve bunun affedilmez bir hata olduğunu da biliyorum. Senden bunu görmemiş olmanı ve aramızda bir sır olarak saklamanı isteyeceğim."

"Sanırım herkes gizlice şarabını şöminenin yanına koyuyor," dedim. "Eğer William Caldicote söylememiş olsaydı, bunun yanlış bir şey olduğunu düşünmezdim. Et ne oldu? Fırına koymadın mı?"

"Yanımda çalışan kadın her şeyi hazırladı. Fırına bir şeyler koydu," dedi belirsizce. "Bir kuş, tavuk veya başka bir şey. Umarım iyi olur. Belki de onu fırından çıkartmama yardım edersin, saat yedi buçukta hazır olacak."

"Yemek güvecin içinde değil mi?"

"Öyle mi olması gerekiyordu? Neyse ki öyle."

"Fırın eldivenin var mı?"

Bir an için emin olmadan baktı, ama hemen gülümsedi. Şöminenin karşısına oturduk ve bana bir bardak şeri verdi.

"Fırının yanında asılı durması gerek, değil mi?" dedi. "Bunu hatırlıyorum."

Çok iç açıcı bir konuşma olduğu söylenemezdi, ama yine de her şeyin iyi gittiğini düşündüm. Aklıma birden Esther Clovis gelene kadar, huzur içinde otururak şerilerimizi yudumladık. Kuşkusuz, sofraya oturmadan hemen önce gelecekti. Ben de tam o sırada güveci fırından çıkarıyor olacaktım. Hiçbir kadın fırından bir şey çıkartma konusunda fazla başarılı değildir, ben zaten düzeltmeler yapmaktan veya içerik sayfası hazırlamaktan da acizdim.

"Miss Clovis nerede?" diye sordum.

Şaşırdı. "Her halde evindedir. Nerede olabilir ki?"

"Onun da bizimle birlikte olacağını düşünmüştüm."

"Yemekte mi? Onu da mı davet etmemi isterdin? Doğrusu hiç aklıma gelmedi."

"Ona saygı duyduğunu ve değer verdiğini sanıyordum."

"Evet ama bu, onu yemeğe davet etmemi gerektirmez."

Bir sessizlik oldu, bu arada hoş döşenmiş ama çarpıcı veya ilgi çekici olmayan odayı incelemeye koyuldum. Büyük bir masa, birçok kitap ve kâğıt göze çarpıyordu, ancak hiç fotoğraf yoktu, şömine üstünde de Bilim Derneği'nin sonbahar programının yazılı olduğu bir kart dışında göze çarpan bir şey yoktu.

"Annen nasıl?" diye sordum.

"İyi, sağol."

"Peki ya Miss Jessop?"

"Miss Jessop mu?"

"Sizin evde yemek yediğimiz gece annenin yanında olan kadın."

"Korkarım ki onun hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

"Fırına baksak iyi olacak," dedim ayağa kalkarak. "Saat neredeyse yedi buçuk."

Tavuk çok güzel pişmişti, William'ın pişirdiğinin bundan daha iyi olmadığından kuşkum yoktu. Kırmızı şarap mükemmel nefasetteydi, sohbetimiz de koyulaşmıştı, şömine ateşinin karşısında kahvelerimizi yudumlarken aramızda çok hoş ve sıcak bir hava oluştu.

"*Bilim Dergisi* için yazmakta olduğun makaleyi görmek isterdim," dedim.

"Ah, çok sıkıcı bir konu, seni sıkmak istemem."

"Kitabın nasıl gidiyor?"

"Düzeltmelerin birazını yaptım, ama tabii daha dizin meselesi var. Hepsini yapmaya nasıl zaman bulacağımı bilmiyorum," dedi Everard bana bakmadan.

"Bu işlere yardım edecek kimse yok mu?"

"İnsanın saygı duyduğu ve değer verdiği kusursuz kadınları mı kast ediyorsun?"

"Evet, sanırım kastettiğim buydu."

Bir sessizlik oldu. Yanımda Julian olduğu zaman gözümü dikerek baktığım ateşten daha güçlü bir ateşe bakıyordum.

"Düşünüyordum da..." diye söze başladı Everard, "ama yoo - senden bunu isteyemem, zaten çok meşgulsün."

"Ama ben bu işlerin nasıl yapılacağını bilmiyorum ki," diye karşılık verdim.

"Sana gösterebilirim," dedi coşkuyla, "hemen öğrenirsin."

Ayağa kalktı, masadan bir yığın düzeltme kağıdı ve daktilo ile yazılmış sayfa kapıp getirdi. "Gerçekten de çok kolay. Tek yapacağın daktilo edilmiş sayfaların düzeltilmiş metinle aynı olup olmadığını kontrol etmek."

"Herhalde bunu yapabilirim," dedim, bir düzeltilmiş metni alarak incelerken.

"Harika! Ne kadar iyisin!" Everard'ı daha önce hiç böyle coşkulu görmemiştim. "Belki dizine de yardım edebilirsin? Uzun uzun düzeltme yapmak seni sıkabilir, dizin sayfası hazırlamak iyi bir değişiklik olabilir."

"Evet, gerçekten de iyi bir değişiklik olur," diye onayladım. Kısa sürede, mutfağının tezgahında patates soyup bulaşık yıkayacağımdan emindim, düzeltmeler ve dizin sayfasından sonra sıra buna gelecekti. Bunca yüke değen bir erkek var mıydı acaba? Büyük olasılıkla yoktu, ancak insan cesaretle ve istekle bu yükleri omzuna alıyor, bir süre sonra da bunlar o kadar ağır gelmiyordu. Belki de Mrs. Bone ile kurtlar, kuşlar ve Cizvitler hakkında sohbet eder, Miss Jessop'un kim olduğunu ve niçin özür dilemek zorunda olduğunu öğrenebilirdim.

"İlginç bir iş olacağına eminim," dedim ciddiyetle ve elimde tuttuğum sayfayı okumaya başladım. Ancak okudukça içim daraldı, çünkü hiçbir şey anlamıyordum.

"Ama hiçbir şey anlamıyorum!" diye haykırdım. "Ne demek istediğini nereden bileceğim?"

"Bunu dert etme," dedi Everard gülümseyerek. "Emin ol ki bir süre sonra anlayacaksın. Eski başkanın karısını hatırlamıyor musun?"

"Tabii, bu rahatlatıcı bir durum," dedim, kendimi yaşlı kadının ön sıradaki hasır koltukta örgü ördüğü Bilim Derneği'ndeki o odada hayal ettim. Konferans sürdükçe şişleri şıkırdıyor sonra elinden kayıyor, başı önüne düşüyordu. Uyuyordu ama önemli değildi. Hiç kimse onun sıçrayarak uyandığını, etrafına nerede olduğunu anlamaz gözlerle baktığını fark etmiyor ya da bunu önemsemiyordu. O, başkanın karısıydı ve nerede olursa olsun uyuklardı.

Sonra zihnimde başka bir görüntü canlandı. Julian Malory, üzerinde yağmurluğu, şöminenin karşısında duruyor, elinde pinpon raketleri tutuyor ve Keats'den ortama uygun olmayan alıntılar yapıyordu. Evinde yaşayacak olan kadınlardan korunması gerekiyordu. Hem bu konuda üzerime düşenler hem de Everard için yapmayı kabul ettiğim işlerle en sonunda ben de Helena'nın deyimiyle "dolu dolu bir hayata" kavuşacak gibi görünüyordum.

-SON-

"Tabakları ve fincanları tepsiye yerleştirdim. Belki biraz korkakça bir davranış, ama yalnız kalmak istiyordum, bunun için de lavabodan daha uygun bir yer olamazdı..."

"Düşüncelerim oradan oraya atlıyordu. birden bir gün bir roman yazarsam bunun 'bilinç akışı' türünde olacağını ve lavaboda bulaşık yıkayan bir kadının bir saatini konu alacağını düşündüm."

Mildred Lathbury, 1950'lerin İngiltere'sinde yaşayan 'kusursuz kadınlar'dan biri. Kırkına merdiven dayamış, hiç evlenmemiş, alt-orta sınıftan bir rahip kızı ve kendi deyimiyle bir 'kız kurusu'. Ne var ki kusursuz bir kadın olması, semt kilisesinin yakışıklı rahibiyle, yan dairedeki yeni evlilerle ve çekici ama mesafeli bir bilim adamıyla ilgilenmesini engellemez. Mildred, serinkanlı ve gözlemci kişiliğiyle, günlük yaşamın 'önemsiz' ayrıntılarına duyduğu merakla hayata Bilim Derneği'ndekilerden daha bilgece bir tavırla bakar. Şair Philip Larkin ve kraliyet eleştirmeni Lord David Cecil'in 'yüzyılın en ihmal edilmiş yazarı' ünvanına layık gördüğü, Harper's Queen'in 'çağdaş Jane Austen' olarak nitelediği Barbara Pym, ince bir mizahla süslediği bu kitapla ilk kez Türk okurlarıyla buluşuyor.

İLETİŞİM 451
ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI 93
ISBN 975-470-016-8
9 789754 700169